

Σχοζήδου

ΚΥΡΙΑΚΟΥ Γ. ΚΟΣΜΑ

ΛΥΣΙΟΥ ΛΟΓΟΙ

(ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΣΗΚΟΥ ΑΠΟΛΟΓΙΑ - ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΔΑΥΝΑΤΟΥ -
ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΣΙΤΟΠΩΛΩΝ)

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΙΩ. ΖΑΦΕΙΡΙΟΥ

ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ ΛΟΓΟΙ

(ΠΡΟΣ ΔΗΜΟΝΙΚΟΝ - ΠΡΟΣ ΝΙΚΟΚΛΕΑ -
ΕΥΑΓΟΡΑΣ)

6-2-4-6

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1962

202

Μικρή ερώτ.

18061

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΛΥΣΙΟΥ ΛΟΓΟΙ

ΒΙΒΛΙΟΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΑΚ
Α. Γ. ΚΑΛΟΥΔΗΣ & ΥΙΟΣ

ΦΙΛΩΝΟΣ 31 ΤΗΛ. 42-067
1962 - 63 - ΠΕΙΡΑΙΕΣ

ΛΥΣΕΙΣ ΤΟΤΟΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ
Α.Π. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣ & ΤΥΧΗΣ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ
1982 - 83 - ΠΑΡΟΥΣΙΑΣ

ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΚΟΣΜΑ

ΛΥΣΙΟΥ ΛΟΓΟΙ

(ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΣΗΚΟΥ ΑΠΟΛΟΓΙΑ, ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΑΔΥΝΑΤΟΥ,
ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΣΙΤΟΠΩΛΩΝ)

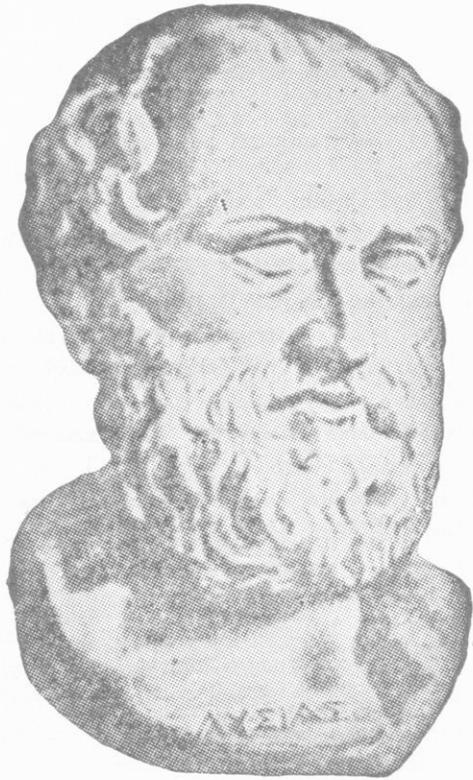
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1962

ΙΟΤΟΛ ΥΟΙΣΥΛ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΕΨΗΣ
(ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ)

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΕΨΗΣ
1991 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Βίος Λυσίου.

Ὁ Λυσίας ἐγεννήθη ἐν Ἀθήναις πιθανώτατα τὸ 459 π. Χ. Ὁ πατὴρ του Κέφαλος, ἐπιφανὴς καὶ πλούσιος Συρακόσιος, κατὰ πρόσκλησιν τοῦ φίλου του πολιτικοῦ Περικλέους ἀφῆκε τὰς Συρακούσας καὶ ἦλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας, ὅπου ἔζησεν ὡς μέτοικος πολλὰ ἔτη, περὶπου τριάκοντα, μέχρι τοῦ θανάτου του.

Ὁ Λυσίας εἰς ἡλικίαν 15 ἐτῶν ἀπῆλθε μετὰ τῶν δύο ἄλλων ἀδελφῶν του, Πολεμάρχου καὶ Εὐθυδήμου, εἰς τοὺς Θουρίους, πόλιν τῆς κάτω Ἰταλίας, ἀποικίαν τῶν Ἀθηναίων· ἐκεῖ ἐδιδάχθη τὴν ρητορικὴν τέχνην ὑπὸ τοῦ Τισίου, τοῦ γνωστοῦ Συρακοσίου ρήτορος. Ὅτε δὲ μετὰ τὴν ἀτυχή ἐκστρατείαν τῶν Ἀθηναίων εἰς Σικελίαν ὑπερίσχυσεν ἐν Θουρίοις ἡ δυσμενῶς πρὸς τοὺς Ἀθηναίους διακειμένη πολιτικὴ μερίς, τότε ἐπανῆλθε πάλιν εἰς τὰς Ἀθήνας (412 π. Χ.).

Ἐν Ἀθήναις ἔζη μετὰ τῶν ἀδελφῶν του μέχρι τῆς καταλύσεως τῆς δημοκρατίας (404 π. Χ.) ὡς πλούσιος ἰσοτελής*, ἔχων κτήματα, τρεῖς οἰκίας καὶ σημαντικὸν ἐργοστάσιον ἀσπίδων ἐν Πειραιεῖ, ἐν τῷ ὁποίῳ εἰργάζοντο 120 δοῦλοι. Ἐπειδὴ δὲ καὶ αὐτὸς καὶ οἱ ἀδελφοὶ του εἶχον δημοκρατικὰ φρονήματα, ὁ μὲν ἀδελφός του Πολέμαρχος ἐφονεύθη ὑπὸ τοῦ Ἐρατοσθένους, ἐνὸς ἐκ τῶν τριάκοντα, ὁ δὲ Λυσίας διέφυγεν εἰς Μέγαρα, ἀφοῦ ἀπώλεσε μέγα μέρος τῆς περιουσίας του. Ἐκ Μεγάρων ὑπεστήριζεν οὗτος τὰς ἐπιχειρήσεις τῶν ἐν Πειραιεῖ ὑπὸ τὸν Θρασύβουλον φυγάδων μετὰ πάσης θυσίας· οὕτως ἀπέστειλεν εἰς αὐτοὺς τὰ ὑπόλοιπα τῶν χρημάτων του, ἀσπίδας καὶ μισθοφόρους.

* Πᾶς ἰσοτελής ἦτο ἀπηλλαγμένος τοῦ μετοικίου—τοῦ ἐτησίου φόρου τῶν 12 δραχμῶν, τὰς ὁποίας κατέβαλλον οἱ μέτοικοι—καὶ ἄνευ ἀντιπροσώπου (προστάτου) ὁ ἑἷδος ὑπερήσπιζε τὰ συμφέροντά του ἐν τοῖς δικαστηρίοις καὶ εἶχε δικαίωμα νὰ ἀγοράζῃ κτήματα.

Διὰ τὰς ἐνεργείας αὐτὰς τοῦ Λυσίου ὁ Θρασύβουλος εὐθὺς μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς δημοκρατίας προέτεινεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν νὰ παραχωρηθῇ τὸ δικαίωμα τοῦ πολίτου εἰς τὸν Λυσίαν, ἀλλ' ἡ πρότασις αὕτη τοῦ Θρασυβούλου κατεπολεμήθη ὑπὸ τοῦ πολιτικοῦ του ἀντιπάλου Ἀρχίνου ὡς παράνομος καὶ ὡς ἐκ τούτου ὁ Λυσίας δὲν ἐπέτυχεν τὸ δικαίωμα τοῦ πολίτου, ἀλλ' ἔμεινε μέχρι τοῦ θανάτου του ἰσοτελής.

Ὁ Λυσίας εὐθὺς μετὰ τὴν ἐπάνοδόν του εἰς τὰς Ἀθήνας τὸ 403 παρουσιάσθη ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου ὡς κατήγορος τοῦ Ἐρατοσθένους, τοῦ φονέως τοῦ ἀδερφοῦ του· ὁ λόγος οὗτος κατὰ Ἐρατοσθένους εἶναι ὁ μόνος, τὸν ὁποῖον ὁ ἴδιος ὁ Λυσίας ἐν τῷ δικαστηρίῳ εἶπεν. Ἐκτοτε, ἐπειδὴ εἶχεν ἀπολέσει τὴν περιουσίαν του, ἠναγκάσθη πρὸς πορισμὸν τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων νὰ γίνῃ λογογράφος, ἦτοι νὰ γράφῃ ἐπὶ χρηματικῇ ἀμοιβῇ λόγους χάριν ἄλλων, οἱ ὁποῖοι ἀνίκανοι ὄντες ν' ἀγορεύουν ἐν δικαστηρίοις ἀπεσθῆζον τοὺς ὑπὸ τοῦ Λυσίου πρὸς ὑπεράσπισιν τῶν ὑποθέσεών των γραφομένους λόγους.

Ὁ Λυσίας ἀπέθανεν ἐν Ἀθήναις πιθανῶς τὸ 377 π. Χ.

2. Λόγοι Λυσίου.

Ὁ Λυσίας ἔγραψε παρὰ πολλοὺς λόγους, ὑπὲρ τοὺς 230. Εἰς ἡμᾶς περιεσώθησαν 34 λόγοι καὶ ἀποσπάσματα ἐξ ἄλλων περισσοτέρων ἐκ τῶν λόγων τούτων οἱ μὲν πλεῖστοι εἶναι δικανικοὶ (δηλ. ἀπηγγέλθησαν ἐν τοῖς δικαστηρίοις), οἱ δὲ λοιποὶ συμβουλευτικοὶ ἀπαγγελλέντες ἐν τῇ βουλῇ καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ δήμου, καὶ ἐπιδεικτικοὶ ἀπαγγελλέντες κατὰ τὰς ἐορτὰς καὶ τὰς πανηγύρεις.

1. ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΣΗΚΟΥ ΑΠΟΛΟΓΙΑ

Εἰσαγωγή. Τὸ ἔδαφος τῆς Ἀττικῆς ἦτο κατάλληλον ἰδίως διὰ τὴν καλλιέργειαν τῆς ἐλαίας. Ἐκτεταμένοι ἐλαιῶνες ἐκάλυπτον τὸ πάλαι — ὅπως καὶ σήμερον — τὴν πεδιάδα τῆς Ἀττικῆς, ἡ δὲ ἀθηναϊκὴ πολιτεία, τῆς ὁποίας ἡ εὐπορία ἐξηρτάτο ὄχι ὀλίγον καὶ ἐκ τῆς ἐλαίας, συμφέρον εἶχε νὰ ἐμποδίζη τὴν ἐκρίζωσιν αὐτῆς δι' αὐστηρῶν τιμωριῶν. Ὅθεν ἐπὶ ποινῇ προστίμον ἀπηγορεύετο εἰς τοὺς ἰδιοκτητὰς κτημάτων νὰ κόπτον ἐντὸς ἐνὸς ἔτους πρὸς ἰδίαν χρῆσιν περισσοτέρας τῶν δύο ἐλαιῶν. Ἡ ἀπαγόρευσις αὕτη ἴσχυε μόνον διὰ τὰς ἰδιωτικὰς ἐλαίας. Ὅλως ὁμως ἰδιαίτερον μέριμναν ἐδείκνυεν ἡ πολιτεία περὶ τῶν ἐλαιῶν, αἱ ὁποῖαι κατήγοντο ἐκ τῆς ἐλαίας τῆς φυτευθείσης ὑπὸ τῆς Ἀθηναῖς ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηναίων ἢ ἐκ τῶν παραφράδων αὐτῆς ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ· αὗται ἐκαλοῦνται μορῖαι καὶ ἦσαν ἱεραῖ, ἀφιερωμένοι εἰς τὴν Ἀθηναίων. Ὡς ἰδιοκτησίαι δὲ τῆς πολιτείας ἐμισθόνοντο αὗται εἰς τοὺς περισσότερα προσφέροντας.

Τὴν ἀνωτάτην ἐποπτείαν ἐπὶ τῶν μοριῶν εἶχεν ὁ Ἄρειος πάγος. Οὗτος διέταττε τοὺς ἄρχοντας νὰ ἐπαγρυπνοῦν διὰ τὴν ἔγκαιρον πληρωμὴν τοῦ μισθώματος καὶ καθ' ἕκαστον μῆνα ἐλάμβανε γνῶσιν τῆς καταστάσεως τῶν ἱερῶν ἐλαιῶν. Πάντα δὲ βλάπτοντα ἢ καταστρέφοντα μορῖαν ἐτιμῶρει ὁ Ἄρειος πάγος δι' ἐξουρίας καὶ δημεύσεως τῆς περιουσίας αὐτοῦ.

Αἱ καταστροφαί, τὰς ὁποίας ἐπέφεραν ἐν τῇ Ἀττικῇ ὁ πελοποννησιακὸς πόλεμος καὶ αἱ κατόπιν ἐσωτερικαὶ διαμάχαι τῆς χώρας, δὲν ἐφέισθησαν καὶ τῶν ἱερῶν ἐλαιῶν. Καὶ οὕτως ἐξηγεῖται, ὅτι μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς τάξεως ἐλήφθη πολὺ μεγαλυτέρα φροντίς περὶ τὴν διάσωσιν τῆς ἐλαιοφυτείας. Ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ὑπελείπετο ἀκόμη κεκολλωβωμένος κορμὸς ἐλαίας καταστραφείσης διὰ πυρὸς ἢ ἄλλως πως, ὅστις ὑπῆρχεν ἐλπίς διὰ τὴν μεγάλην ζωτικότητα τῆς ἐλαίας νὰ γίνῃ πάλιν καρποφόρος διὰ καταλλήλου ἐπιμελείας. Ὅθεν οἱ τοιοῦτοι κορμοὶ τῶν μοριῶν περιεβάλλοντο διὰ περιπεφραγμάτων ξυλίνων (σηκῶν) καὶ ἀπηγορεύθη ἡ καλλιέργεια τοῦ πλησίον αὐτῶν χώρου. Ἡ λέξις σηκὸς ἐσήμαινεν ἐν τούτοις καὶ τὸν περιπεφραγμένον κορμόν. Καὶ τῶν σηκῶν τούτων τὴν ἐπίβλεψιν εἶχεν ὡσαύτως ὁ Ἄρειος πάγος καὶ ἐτιμῶρει δι'

έξορίας και δημεύσεως τῆς περιουσίας ἐκεῖνον, ὅστις εὐρίσκετο ἔνοχος καταστροφῆς σηκοῦ τινος· τὸν δ' εὐρισκόμενον ἔνοχον καλλιεργείας τοῦ πλησίον τοῦ σηκοῦ χώρου ἐτιμῶρει διὰ χρηματικῆς ποινῆς.

Διὰ τὴν καταστροφὴν τοιοῦτου σηκοῦ (δηλ. κεκολοβωμένου κορμοῦ μορίας μετὰ τοῦ περιφράγματος αὐτοῦ) ὁ Νικόμαχος — νεανίας ἄπειρος — κατηγορήσεν εὐπορόν τινα Ἀθηναῖον πολίτην. Τὸ πρῶτον ὁμοῦς εἶχε κατηγορήσει αὐτὸν ἐγγράφως διὰ καταστροφὴν μορίας· ἔπειτα δὲ κατανοήσας, ὅτι ἡ κατηγορία αὕτη δὲν θὰ ἐτύγχανεν ὑποστηρίξεως ἐκ μέρους τῶν δημοσίων μισθοτῶν, μετέβαλε τὸ περιεχόμενον τῆς κατηγορίας καὶ κατὰ τὴν προφορικὴν διαδικασίαν κατηγορεῖ τὸν πλούσιον Ἀθηναῖον διὰ καταστροφὴν σηκοῦ. Πρὸς ἀνασκευὴν τῆς κατηγορίας αὐτῆς ἀπαγγέλλει ὁ πλούσιος Ἀθηναῖος τὸν παρόντα λόγον, τὸν ὁποῖον χάριν αὐτοῦ ἔγραψεν ὁ Λυσίας.

Ἡ δίκη ἐγένετο ἐνώπιον τῆς βουλῆς τοῦ Ἀρείου πάγου προεδρευομένης ὑπὸ τοῦ ἄρχοντος βασιλέως. Τὸ ἔτος τῆς ἀπαγγελίας τοῦ λόγον δὲν εἶναι ἀκριβῶς γνωστόν· κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἀπηγγέθη οὗτος τὸ 395 π. Χ.

- 1 Πρότερον μὲν, ὦ βουλή, ἐνόμιζον ἐξεῖναι τῶ βουλομένῳ, ἡσυχίαν ἄγοντι, μήτε δίκας ἔχειν μήτε πράγματα· νυνὶ δὲ οὕτως ἀπροσδοκῆτοις αἰτίαις καὶ πονηροῖς συκοφάνταις περιπέπτωκα, ὥστ', εἴ πως οἶόν τε, δοκεῖ μοι δεῖν καὶ τοὺς μὴ γεγονότας ἤδη δεδιέναι περὶ τῶν μελλόντων ἔσεσθαι· διὰ γὰρ τοὺς τοιοῦτους οἱ κίνδυνοι κοινοὶ γίνονται καὶ τοῖς μηδὲν ἀδικοῦσι καὶ τοῖς πολλὰ ἡμαρτηκόσιν.
- 2 Οὕτω δ' ἄπορος ὁ ἀγὼν μοι καθέστηκεν, ὥστ' ἀπεγράφην τὸ μὲν πρῶτον ἐλάαν ἐκ τῆς γῆς ἀφανίζεις, καὶ πρὸς τοὺς ἐωνημένους τοὺς καρποὺς τῶν μορίων πυνθανόμενοι προσῆσαν· ἐπειδὴ δ' ἐκ τούτου τοῦ τρόπου ἀδικοῦντά με οὐδὲν εὐρεῖν ἐδυνήθησαν, νυνὶ με σηκὸν φασιν ἀφανίζεις, ἡγούμενοι ἐμοὶ μὲν ταύτην τὴν αἰτίαν ἀπορωτάτην εἶναι ἀπελέγξαι, αὐτοῖς δὲ ἐξεῖναι μᾶλλον, ὅ τι ἂν βούλωνται, λέγειν.
- 3 Καὶ δεῖ με, περὶ ὧν οὗτος ἐπιβεβουλευκῶς ἤκει, ἅμ' ὑμῖν

τοῖς διαγνωσομένοις περὶ τοῦ πράγματος ἀκούσαντα καὶ περὶ τῆς πατρίδος καὶ περὶ τῆς οὐσίας ἀγωνίσασθαι. Ὅμως δὲ πειράσομαι ἐξ ἀρχῆς ὑμᾶς διδάξαι.

Ἦν μὲν γὰρ τοῦτο Πεισάνδρου τὸ χωρίον, δημουθέντων δ' ἐκείνου τῶν ὄντων, Ἀπολλόδωρος ὁ Μεγαρεὺς δωρεὰν παρὰ τοῦ δήμου λαβὼν τὸν μὲν ἄλλον χρόνον ἐγεώργει, ὀλίγῳ δὲ πρὸ τῶν τριάκοντα Ἀντικλῆς παρ' αὐτοῦ πριάμενος ἐξεμίσθωσεν· ἐγὼ δὲ παρ' Ἀντικλέους εἰρήνης οὐσης ἐωνούμην.

Ἐγούμαι τοίνυν, ὦ βουλή, ἐμὸν ἔργον ἀποδείξαι, ὡς, ἐπειδὴ τὸ χωρίον ἐκτησάμην, οὐτ' ἐλάα οὔτε σηκὸς ἐνῆν ἐν αὐτῷ. Νομίζω γὰρ τοῦ μὲν προτέρου χρόνου, οὐδ' εἰ πολλαὶ ἐνῆσαν μορίαί, οὐκ ἂν δικαίως ζημιοῦσθαι· εἰ γὰρ μὴ δι' ἡμᾶς εἰσιν ἠφανισμένοι, οὐδὲν προσήκει περὶ τῶν ἄλλοτριῶν ἀμαρτημάτων ὡς ἀδικοῦντας κινδυνεύειν.

Πάντες γὰρ ἐπίστασθε, ὅτι ὁ πόλεμος καὶ ἄλλων πολλῶν αἴτιος κακῶν γεγένηται, καὶ τὰ μὲν πόρρω ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἐτέμνετο, τὰ δ' ἐγγὺς ὑπὸ τῶν φίλων διηρπάζετο· ὥστε πῶς ἂν δικαίως ὑπὲρ τῶν τότε τῇ πόλει γεγενημένων συμφορῶν ἐγὼ νυνὶ δίκην διδοίην; Ἄλλως τε καὶ ὅτι τοῦτο τὸ χωρίον ἐν τῷ πολέμῳ δημουθέν ἄπρατον ἦν πλεῖν ἢ τρία ἔτη. Οὐ θαυμαστὸν δ' εἰ τότε τὰς μορίας ἐξέκοπτον, ἐν ᾧ οὐδὲ τὰ ἡμέτερ' αὐτῶν φυλάττειν ἐδυνάμεθα. Ἐπίστασθε δέ, ὦ βουλή, ὅσα μάλιστα τῶν τοιούτων ἐπιμελεῖσθε, πολλὰ ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ δασέα ὄντα ἰδίαις καὶ μορίαις ἐλάαις, ὧν νῦν τὰ πολλὰ ἐκκέκοπται καὶ ἡ γῆ ψιλὴ γεγένηται· καὶ τῶν αὐτῶν καὶ ἐν τῇ εἰρήνῃ καὶ ἐν τῷ πολέμῳ κεκτημένων οὐκ ἀξιοῦτε παρ' αὐτῶν, ἐτέρων ἐκκοψάντων, δίκην λαμβάνειν. Καίτοι εἰ τοὺς διὰ παντὸς τοῦ χρόνου γεωργοῦντας τῆς αἰτίας ἀφίετε, ἧ που χρὴ τοὺς ἐν τῇ εἰρήνῃ πριαμένους ἀφ' ὑμῶν ἀζημίους γενέσθαι.

- 9 Ἄλλὰ γάρ, ὦ βουλή, περὶ μὲν τῶν πρότερον γεγενημένων πολλὰ ἔχων εἶπεῖν ἱκανὰ νομίζω τὰ εἰρημένα· ἐπειδὴ δ' ἐγὼ παρέλαβον τὸ χωρίον, πρὶν ἡμέρας πέντε γενέσθαι,
- 10 ἀπεμίσθωσα Καλλιστράτῳ, ἐπὶ Πυθοδώρου ἄρχοντος· ὃς δύο ἔτη ἐγεώργησεν οὔτε ἰδίαν ἐλάαν οὔτε μορίαν οὔτε σηκὸν παραλαβών. Τρίτῳ δὲ ἔτει Δημήτριος οὕτωσιν εἰργάσατο ἐνιαυτόν· τῷ δὲ τετάρτῳ Ἀλκίᾳ Ἀντισθένους ἀπελευθέρῳ ἐμίσθωσα, ὃς τέθνηκε· κατὰ τρία ἔτη ὁμοίως καὶ Πρωτέας ἐμισθώσατο. Καὶ μοι δεῦρ' ἴτε.

Μάρτυρες.

- 11 Ἐπειδὴ τοίνυν ὁ χρόνος οὗτος ἐξήκει, αὐτὸς γεωργῶ. Φησὶ δὲ ὁ κατήγορος ἐπὶ Σουινιάδου ἄρχοντος σηκὸν ὑπ' ἐμοῦ ἐκκεκόφθαι. Ὑμῖν δὲ μεμαρτυρήκασιν οἱ πρότερον ἐργαζόμενοι καὶ πολλὰ ἔτη παρ' ἐμοῦ μεμισθωμένοι μὴ εἶναι σηκὸν ἐν τῷ χωρίῳ. Καίτοι πῶς ἂν τις φανερώτερον ἐξελέγξειε ψευδόμενον τὸν κατήγορον; Οὐ γὰρ οἶόν τε, ἂ πρότερον μὴ ἦν, ταῦτα τὸν ὕστερον ἐργαζόμενον ἀφανίζειν.
- 12 Ἐγὼ τοίνυν, ὦ βουλή, ἐν μὲν τῷ τέως χρόνῳ, ὅσοι με φάσκοιεν δεινὸν εἶναι καὶ ἀκριβῆ καὶ οὐδὲν ἂν εἰκῆ καὶ ἀλογίστως ποιῆσαι, ἠγανάκτουν ἂν, ἠγούμενος μᾶλλον εὐλογεῖσθαι ἢ ὡς μοι προσῆκε· νῦν δὲ πάντας ἂν ὑμᾶς βουλομένην περὶ ἐμοῦ ταύτην τὴν γνώμην ἔχειν, ἵνα ἠγῆσθέ με σκοπεῖν ἂν, εἴπερ τοιοῦτοις ἔργοις ἐπεχείρουν, καὶ ὅ τι κέρδος ἐγίγνετο τῷ ἀφανίσαντι καὶ ἥτις ζημία τῷ περιποιήσαντι, καὶ τί ἂν λαθῶν διεπραξάμην καὶ τί ἂν φανερὸς γενόμενος ὑφ' ὑμῶν ἔπασχον. Πάντες γὰρ ἄνθρωποι τὰ τοιαῦτα οὐχ ὕβρεως ἀλλὰ κέρδους ἕνεκα ποιοῦσιν· ὥστε καὶ ὑμᾶς εἰκότως οὕτω σκοπεῖν, καὶ τοὺς ἀντιδίκους ἐκ τούτων τὰς κατηγορίας ποιεῖσθαι, ἀποφαίνοντας ἥτις ὠφέλεια τοῖς ἀδικήσασιν ἐγίγνετο.

Οὗτος μέντοι οὐκ ἂν ἔχοι ἀποδεῖξαι, οὔθ' ὡς ὑπὸ πε- 14
 νίας ἠναγκάσθην τοιούτοις ἔργοις ἐπιχειρεῖν, οὔθ' ὡς τὸ χω-
 ρίον μοι διεφθείρετο τοῦ σηκοῦ ὄντος, οὔθ' ὡς ἀμπέλοις ἐμ-
 ποδῶν ἦν, οὔθ' ὡς οἰκίας ἐγγύς, οὔθ' ὡς ἐγὼ ἄπειρος τῶν
 παρ' ὑμῖν κινδύνων. Ἐγὼ δ', εἴ τι τοιοῦτον ἔπραττον, πολ-
 λὰς ἂν καὶ μεγάλας ἐμαυτῶ ζημίας γενομένας ἀποφήναιμι.

Ὅς πρῶτον μὲν μεθ' ἡμέραν ἐξέκοπτον τὸν σηκόν, ὥσ- 15
 περ οὐ πάντας λαθεῖν δέον, ἀλλὰ πάντας Ἀθηναίους εἰδέ-
 ναι. Καὶ εἰ μὲν αἰσχρὸν ἦν μόνον τὸ πρᾶγμα, ἴσως ἂν τις
 τῶν παριόντων ἠμέλησε· νῦν δ' οὐ περὶ αἰσχύνης ἀλλὰ τῆς
 μεγίστης ζημίας ἐκινδύνευον. Πῶς δ' οὐκ ἂν ἦν ἀθλιώτατος 16
 ἀνθρώπων ἀπάντων, εἰ τοὺς ἐμαυτοῦ θεράποντας μηκέτι
 δούλους ἐμελλον ἔξειν, ἀλλὰ δεσπότας τὸν λοιπὸν βίον, τοι-
 οῦτον ἔργον συνειδότας; Ὡστε εἰ καὶ τὰ μέγιστα εἰς ἐμὲ
 ἐξημάρτανον, οὐκ ἂν οἶόν τε ἦν δίκην με παρ' αὐτῶν λαμ-
 βάνειν· εὔ γάρ ἂν ἤδειν, ὅτι ἐπ' ἐκείνοις ἦν καὶ ἐμὲ τιμωρή-
 σασθαι καὶ αὐτοῖς μηνύσασιν ἐλευθέρους γενέσθαι.

Ἔτι τοίνυν, εἰ τῶν οἰκετῶν παρέστη μοι μηδὲν φροντί- 17
 ζειν, πῶς ἂν ἐτόλμησα τοσούτων μεμισθωμένων καὶ ἀπάν-
 των συνειδῶτων ἀφανίσαι τὸν σηκόν βραχείως μὲν κέρδους
 ἕνεκα, προθεσμίας δὲ οὐδεμιᾶς οὔσης τῶ κινδύνῳ τοῖς εἰρ-
 γασμένοις ἅπασι τὸ χωρίον ὁμοίως προσῆκον εἶναι σῶν τὸν
 σηκόν; Νῦν δὲ καὶ ἐμὲ ἀπολύσαντες φαίνονται, καὶ σφᾶς
 αὐτούς, εἴπερ ψεύδονται, μετόχους τῆς αἰτίας καθιστάντες.

Εἰ τοίνυν καὶ ταῦτα παρεσκευασάμην, πῶς ἂν οἶός τ' ἦν 18
 πάντας πεῖσαι τοὺς παριόντας ἢ τοὺς γείτονας, οἳ οὐ μόνον
 ἀλλήλων ταῦτ' ἴσασι, ἀ πᾶσιν ὄραν ἔξεστιν, ἀλλὰ καὶ περὶ
 ὧν ἀποκρυπτόμεθα μηδένα εἰδέναί, καὶ περὶ ἐκείνων πυνθά-
 νονται; Ἐμοὶ τοίνυν τούτων οἱ μὲν φίλοι, οἱ δὲ διάφοροι
 περὶ τῶν ἐμῶν τυγχάνουσιν ὄντες.

Οὗς ἐχρῆν τοῦτον παρασχέσθαι μάρτυρας, καὶ μὴ μόνον 19

- οὕτως τολμηρὰς κατηγορίας ποιεῖσθαι, ὡς ἐγὼ μὲν παρεια-
στήκειν, οἱ δ' οἰκέται ἐξέτεμνον τὰ πρέμνα, ἀναθήμενος δὲ ὁ
βοηλάτης ὄχητο ἀπάγων τὰ ξύλα.
- 20 Καίτοι, ὦ Νικόμαχε, χρῆν σε τότε καὶ παρακαλεῖν τοὺς
παριόντας μάρτυρας καὶ φανερὸν ποιεῖν τὸ πρᾶγμα· καὶ ἐμοὶ
μὲν οὐδεμίαν ἂν ἀπολογίαὺν ὑπέλιπες, αὐτὸς δέ, εἰ μὲν σοι
ἐχθρὸς ἦν, ἐν τούτῳ τῷ τρόπῳ ἤσθα ἂν με τετιμωρημένος,
εἰ δὲ τῆς πόλεως ἕνεκα ἔπραττες, οὕτως ἐξελεγξας οὐκ ἂν ἐ-
δόκεις εἶναι συκοφάντης, εἰ δὲ κερδαίνειν ἐβούλου, τότ' ἂν
21 πλεῖστον ἔλαβες· φανεροῦ γὰρ ὄντος τοῦ πράγματος οὐδε-
μίαν ἄλλην ἡγούμην ἂν εἶναί μοι σωτηρίαν ἢ σὲ χρήμασι
πείσαι. Τούτων τοίνυν οὐδὲν ποιήσας διὰ τοὺς σοὺς λόγους
ἀξιοῖς με ἀπολέσθαι καὶ κατηγορεῖς, ὡς ὑπὸ τῆς ἐμῆς δυνά-
μεως καὶ τῶν ἐμῶν χρημάτων οὐδεὶς ἐθέλει σοι μαρτυρεῖν.
- 22 Καίτοι εἰ εὐθύς μ' ἰδὼν τὴν μορίαν ἀφανίζοντα τοὺς ἐννέα
ἄρχοντας ἐπήγαγες ἢ ἄλλους τινὰς τῶν ἐξ Ἀρείου πάγου,
οὐκ ἂν ἐτέρων ἔδει σοι μαρτύρων· οὕτω γὰρ ἂν σοι συνήδε-
σαν ἀληθῆ λέγοντι, οἵπερ καὶ διαγιγνώσκειν ἔμελλον περὶ
τοῦ πράγματος.
- 23 Δεινότατα οὖν πάσχῳ· οὗτος εἰ μὲν παρέσχετο μάρτυ-
ρας, τούτοις ἂν ἠξίου πιστεύειν, ἐπειδὴ δὲ οὐκ εἰσὶν αὐτῷ,
ἐμοὶ καὶ ταύτην ζημίαν οἶεται χρῆναι γενέσθαι. Καὶ τούτου
μὲν οὐ θαυμάζω· οὐ γὰρ δήπου συκοφαντῶν τοιούτων γε
λόγων ἀπορήσει, ἀπορήσας μαρτύρων· ὑμᾶς δ' οὐκ ἀξιῶ τὴν
αὐτὴν τούτῳ γνώμην ἔχειν.
- 24 Ἐπίστασθε γὰρ ἐν τῷ πεδίῳ πολλὰς μορίας οὔσας καὶ
πυρκαϊὰς ἐν τοῖς ἄλλοις τοῖς ἐμοῖς χωρίοις, ἅς, εἴπερ ἐπεθύ-
μουν, πολὺ ἦν ἀσφαλέστερον καὶ ἀφανίσαι καὶ ἐκκόψαι καὶ
ἐπεργάσασθαι, ὅσπερ ἤττον τὸ ἀδίκημα πολλῶν οὐσῶν
ἔμελλε δῆλον ἔσεσθαι.
- 25 Νῦν δ' οὕτως αὐτὰς περὶ πολλοῦ ποιοῦμαι ὡσπερ καὶ

τὴν πατρίδα καὶ τὴν ἄλλην οὐσίαν, ἡγούμενος περὶ ἀμο-
 τέρων τούτων εἶναι μοι τὸν κίνδυνον. Αὐτοὺς τοίνυν ὑμᾶς
 τούτων μάρτυρας παρέξομαι, ἐπιμελουμένους μὲν ἐκάστου
 μηγός, ἐπιγνώμονας δὲ πέμποντας καθ' ἕναστον ἐνιαυτόν
 ὧν οὐδεὶς πώποτ' ἐζημιώσέ μ' ὡς ἐργαζόμενον τὰ περὶ τὰς
 μορίας χωρία. Καίτοι οὐ θαυμαστόν δήπου, εἰ τὰς μὲν μι- 26
 κρὰς ζημίας οὕτω περὶ πολλοῦ ποιοῦμαι, τοὺς δὲ περὶ τοῦ
 σώματος κινδύνους οὕτω περὶ οὐδενὸς ἡγοῦμαι, καὶ τὰς μὲν
 πολλάς ἐλάας, εἰς ἃς ἐξῆν μᾶλλον ἐξαμαρτάνειν, οὕτω θερα-
 πεύων φαίνομαι, τὴν δὲ μίαν μορίαν, ἣν οὐχ οἶόν τ' ἦν λα-
 θεῖν ἐξορύξαντα, ὡς ἀφανίζων νυνὶ κρίνομαι;

Πότερον δὲ μοι κρεῖττον ἦν, ᾧ βουλή, δημοκρατίας 27
 οὔσης παρανομεῖν ἢ ἐπὶ τῶν τριάκοντα; Καὶ οὐ λέγω ὡς τότε
 δυνάμενος ἢ ὡς νῦν διαβεβλημένος, ἀλλὰ τῷ βουλομένῳ τότε
 μᾶλλον ἐξῆν ἀδικεῖν ἢ νυνί. Ἐγὼ τοίνυν οὐδ' ἐν ἐκείνῳ τῷ
 χρόνῳ οὔτε τοιοῦτον οὔτ' ἄλλο οὐδὲν κακὸν ποιήσας φανή-
 σομαι.

Πῶς δ' ἂν, εἰ μὴ πάντων ἀνθρώπων ἐμαυτῷ κακο- 28
 νούστατος ἦν, ὑμῶν οὕτως ἐπιμελουμένων ἐκ τούτου τὴν μο-
 ρίαν ἀφανίζεις ἐπεχείρησα τοῦ χωρίου, ἐν ᾧ δένδρον μὲν
 οὐδὲ ἐν ἐστί, μιᾶς δὲ ἐλάας σηκός, ὡς οὗτός φησιν, ἦν, κυ-
 κλόθεν δὲ ὁδὸς περιέχει, ἀμφοτέρωθεν δὲ γείτονες περιοι-
 κοῦσιν, ἄερκτον δὲ καὶ πανταχόθεν κάτοπτρόν ἐστιν; Ὡστε
 τίς ἂν ἀπετόλμησε, τούτων οὕτως ἐχόντων, ἐπιχειρῆσαι τοι-
 οὔτω πράγματι;

Δεινὸν δὲ μοι δοκεῖ εἶναι ὑμᾶς μὲν, οἷς ὑπὸ τῆς πόλεως τὸν 29
 ἅπαντα χρόνον προστέτακται τῶν μορίων ἐλαῶν ἐπιμελεῖσθαι,
 μήθ' ὡς ἐπεργαζόμενον πώποτε ζημιῶσαί με μήθ' ὡς ἀφα-
 νίσαντα εἰς κίνδυνον καταστῆσαι, τοῦτον δέ, ὃς οὔτε γεωργῶν
 ἐγγὺς τυγχάνει οὔτ' ἐπιμελητῆς ἡρημένος οὔθ' ἡλικίαν ἔχων
 εἰδέναι περὶ τῶν τοιούτων, ἀπογράψαι με μορίαν ἀφανίζεις.

30 Ἐγὼ τοίνυν δέομαι ὑμῶν μὴ τοὺς τοιούτους λόγους πιστοτέρους ἡγήσασθαι τῶν ἔργων, μηδὲ περὶ ὧν αὐτοὶ σὺνιστε τὰ τοιαῦτ' ἀνασχέσθαι τῶν ἐμῶν ἐχθρῶν λεγόντων, ἐνθυμουμένους καὶ ἐκ τῶν εἰρημένων καὶ ἐκ τῆς ἄλλης πολιτείας. Ἐγὼ γὰρ τὰ ἐμοὶ προστεταγμένα ἅπαντα προθυμότερον πεποίηκα, ἢ ὡς ὑπὸ τῆς πόλεως ἠναγκαζόμενην, καὶ τριηραρχῶν καὶ εἰσφοράς εἰσφέρων καὶ χρηργῶν καὶ τᾶλλα λητουργῶν οὐδενὸς ἤττον πολυτελῶς τῶν πολιτῶν.

32 Καίτοι ταῦτα μὲν μετρίως ποιῶν ἀλλὰ μὴ προθύμως οὐτ' ἂν περὶ φυγῆς οὐτ' ἂν περὶ τῆς ἄλλης οὐσίας ἠγωνιζόμενην, πλείω δ' ἂν ἐκεκτῆμην, οὐδὲν ἀδικῶν οὐδ' ἐπικίνδυνον ἐμαυτῷ καταστήσας τὸν βίον· ταῦτα δὲ πράξας, ἃ οὗτός μου κατηγορεῖ, ἐκέρδαινον μὲν οὐδέν, ἐμαυτὸν δ' εἰς κίνδυνον 33 καθίστην. Καίτοι πάντες ἂν ὁμολογήσαιτε δικαιότερον εἶναι τοῖς μεγάλοις χρῆσθαι τεκμηρίοις περὶ τῶν μεγάλων καὶ πιστότερα ἠγεῖσθαι, περὶ ὧν ἅπανσα ἡ πόλις μαρτυρεῖ, μᾶλλον ἢ περὶ ὧν μόνος οὗτος κατηγορεῖ.

34 Ἐτι τοίνυν, ὦ βουλή, ἐκ τῶν ἄλλων σκέψασθε. Μάρτυρας γὰρ ἔχων αὐτῷ προσῆλθον, λέγων, ὅτι μοι πάντες ἔτι εἰσὶν οἱ θεράποντες, οὓς ἐκεκτῆμην, ἐπειδὴ παρέλαβον τὸ χωρίον, καὶ ἔτοιμός εἰμι, εἴ τινα βούλοιο, παραδοῦναι βασιανίζειν, ἠγούμενος οὕτως ἂν τὸν ἔλεγχον ἰσχυρότατον γένεσθαι τῶν τούτου λόγων καὶ τῶν ἔργων τῶν ἐμῶν. Οὗτος δ' οὐκ ἤθελεν, οὐδὲν φάσκων πιστὸν εἶναι τοῖς θεράπουσιν. Ἐμοὶ δὲ δοκεῖ θαυμαστὸν εἶναι, εἰ περὶ αὐτῶν μὲν οἱ βασιανιζόμενοι κατηγοροῦσιν, εὖ εἰδότες ὅτι ἀποθανοῦνται, περὶ δὲ τῶν δεσποτῶν, οἷς πεφύκασι κακονούστατοι, μᾶλλον ἂν ἔλοιντο ἀνέχεσθαι βασιανιζόμενοι ἢ κατειπόντες ἀπηλλάχθαι τῶν παρόντων κακῶν.

36 Καὶ μὲν δὴ, ὦ βουλή, φανερόν οἶμαι εἶναι ὅτι, εἰ Νικομάχου ἐξαιτουῦντος τοὺς θεράποντας μὴ παρεδίδουν, ἐδό-

κουν ἂν ἑμαυτῶ συνειδέναι· ἐπειδὴ τοίνυν ἐμοῦ παραδιδόν-
τος οὗτος παραλαβεῖν οὐκ ἤθελε, δίκαιον καὶ περὶ τούτου
τὴν αὐτὴν γνώμην σχεῖν, ἄλλως τε καὶ τοῦ κινδύνου οὐκ
ἴσου ἀμφοτέροις ὄντος. Περὶ ἐμοῦ μὲν γὰρ εἰ ἔλεγον, ἃ οὗτος 37
ἐβούλετο, οὐδ' ἂν ἀπολογήσασθαι μοι ἐξεγένετο· τούτῳ δ' εἰ
μὴ ὠμολόγουν, οὐδεμιᾶ ζημίᾳ ἔνοχος ἦν. "Ὡστε πολὺ μᾶλ-
λον τοῦτον παραλαμβάνειν ἐχρῆν ἢ ἐμὲ παραδοῦναι προσῆ-
κεν. Ἐγὼ τοίνυν εἰς τοῦτο προθυμίας ἀφικόμεν, ἡγούμενος
πρὸς ἐμοῦ εἶναι καὶ ἐκ βασάνων καὶ ἐκ μαρτύρων καὶ ἐκ
τεκμηρίων ὑμᾶς περὶ τοῦ πράγματος τάληθῆ πυθέσθαι.

Ἐνθυμεῖσθαι δὲ χρῆ, ὃ βουλή, ποτέροις χρῆ πιστεύειν 38
μᾶλλον, οἷς πολλοὶ μεμαρτυρήκασιν ἢ ὧ μηδεὶς τετόλμηκε,
καὶ πότερον εἰκὸς μᾶλλον τοῦτον ἀκινδύνως ψεύδεσθαι ἢ μετὰ
τοσοῦτου κινδύνου τοιοῦτον ἐμὲ ἔργον ἐργάσασθαι, καὶ πό-
τερον οἴεσθε αὐτὸν ὑπὲρ τῆς πόλεως βοηθεῖν ἢ συκοφαν-
τοῦντα αἰτιάσασθαι.

Ἐγὼ μὲν γὰρ ἐγνωκέναι ὑμᾶς ἡγοῦμαι, ὅτι Νικόμαχος 39
ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν πεισθεὶς τῶν ἐμῶν τοῦτον τὸν ἀγῶνα ἀγω-
νίζεται, οὐχ ὡς ἀδικοῦντα ἐλπίζων ἀποδείξειν, ἀλλ' ὡς ἀρ-
γύριον παρ' ἐμοῦ λήψεσθαι προσδοκῶν. "Ὅσα γὰρ οἱ τοιοῦ-
τοὶ εἰσιν ἐπαιτιώτατοι καὶ ἀπορώτατοι τῶν κινδύνων, το-
σοῦτω πάντες αὐτοὺς φεύγουσι μάλιστα. Ἐγὼ δέ, ὃ βουλή, 40
οὐκ ἠξίου, ἀλλ' ἐπειδήπερ με ἠτιάσατο, παρέσχον ἑμαυτὸν
ὅ τι βούλεσθε χρῆσθαι, καὶ τούτου ἕνεκα τοῦ κινδύνου οὐ-
δενὶ ἐγὼ τῶν ἐχθρῶν διηλλάγην, οἷ ἐμὲ ἡδῖον κακῶς λέγου-
σιν ἢ σφᾶς αὐτοὺς ἐπαινοῦσι, καὶ φανερώς μὲν οὐδεὶς πώπο-
τε ἐμὲ αὐτῶν ἐπεχείρησε ποιῆσαι κακὸν οὐδέν, τοιοῦτους δὲ
ἐπιπέμπουσί μοι, οἷς ὑμεῖς οὐκ ἂν δικαίως πιστεύοιτε.

Πάντων γὰρ ἀθλιώτατος ἂν γενοίμην, εἰ φυγὰς ἀδίκως 41
καταστήσομαι, ἅπαις μὲν ὦν καὶ μόνος, ἐρήμου δὲ τοῦ οἴκου
γενομένου, μητρὸς δὲ πάντων ἐνδεοῦς οὔσης, πατρίδος δὲ

τοιαύτης ἐπ' αἰσχίσταις στερηθεὶς αἰτίαις, πολλὰς μὲν ναυμαχίας ὑπὲρ αὐτῆς νεναυμαχηκῶς, πολλὰς δὲ μάχας μεμαχημένος, κόσμιον δ' ἑμαυτὸν καὶ ἐν δημοκρατίᾳ καὶ ἐν ὀλιγαρχίᾳ παρασχών.

- 42 Ἄλλὰ γὰρ, ὦ βουλή, ταῦτα μὲν ἐνθάδε οὐκ οἶδ', ὅ τι δεῖ λέγειν· ἀπέδειξα δ' ὑμῖν, ὡς οὐκ ἐνῆν σηκὸς ἐν τῷ χωρίῳ, καὶ μάρτυρας παρεσχόμεν καὶ τεκμήρια. Ἄ χρῆ μεμνημένου διαγιγνώσκειν περὶ τοῦ πράγματος καὶ ἀξιοῦν παρὰ τούτου πυθέσθαι, ὅτου ἕνεκα, ἐξὸν ἐπ' αὐτοφώρῳ ἐλέγξει,
- 43 τοσοῦτῳ χρόνῳ ὕστερον εἰς τοσοῦτόν με κατέστησεν ἀγῶνα, καὶ μάρτυρα οὐδένα παρασχόμενος ἐκ τῶν λόγων ζητεῖ πιστὸς γενέσθαι, ἐξὸν αὐτοῖς τοῖς ἔργοις ἀδικοῦντα ἀποδείξει, καὶ ἐμοῦ ἅπαντας διδόντος τοὺς θεράποντας, οὓς φησι παραγενέσθαι, παραλαβεῖν οὐκ ἤθελεν.

2. ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΑΔΥΝΑΤΟΥ

Εἰσαγωγή. Τὸ πάλαι ἐν Ἀθήραις δὲν ὑπῆρχον οὔτε πτωχοκομεῖα οὔτε νοσοκομεῖα οὔτε τὰ ἄλλα σήμερον πολυάριθμα εὐεργετικά ἰδρύματα· ὡς ἐκ τούτου οἱ Ἀθηναῖοι εἶχον ψηφίσει διὰ νόμον νὰ παρέχουν χρηματικόν τι βοήθημα εἰς πάντα ἀδύνατον πολίτην τοιοῦτος δ' ἦτο ὁ ἔχων περιορισίαν μικροτέραν τῶν τριῶν μινῶν (= 300 δραχμῶν) καὶ τοιαύτην σωματικὴν βλάβην, ὥστε νὰ μὴ δύναται νὰ ἐργάζεται πρὸς κτήσιν τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων.

Τὸ βοήθημα τοῦτο, τὸ ὁποῖον ἐλάμβανε ἕκαστος τῶν ἀδυνάτων, ἦτο διάφορον ὡς πρὸς τὸ ποσὸν κατὰ τὰς διαφόρους ἐποχάς· κατὰ τὸν χρόνον ὅμως τῆς ἐκφωνήσεως τοῦ παρόντος λόγου ἦτο καθ' ἐκάστην εἷς ὀβολός (= $\frac{1}{6}$ τῆς δραχμῆς). Ἀλλὰ πρὸς λῆψιν τοῦ βοηθήματος τούτου ὄφειλε πᾶς θεωρῶν ἑαυτὸν ὡς ἀδύνατον νὰ ὑποβάλῃ ἐν ἀρχῇ τοῦ ἔτους αἴτησιν βοήθειας εἰς τὴν βουλὴν τῶν πεντακοσίων, ἡ ὁποία ἐδοκίμαζε τοὺς ἀδυνάτους, ἐξήταζε δηλ. αὐτούς, ἐὰν πράγματι ἦσαν ἄξιοι τοῦ βοηθήματος. Ἐπειδὴ δὲ συνέβαινον πολλαὶ καταχρήσεις, ἐπετροπέτο εἰς πάντα Ἀθηναῖον πολίτην νὰ εἰσαγγεῖλῃ (= καταγγεῖλῃ) τὸν αἰτοῦντα τὸ βοήθημα ὡς ἀπατεῶνα, νὰ παρουσιασθῇ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς δοκιμασίας ἐνώπιον τῆς βουλῆς καὶ νὰ ὑποστηρίξῃ καὶ προφορικῶς τὴν καταγγελίαν του, εἰς δὲ τὸν ἀδύνατον ν' ἀπολογηθῇ κατὰ τῆς τοιαύτης κατηγορίας. Μετὰ τὴν ἀπολογίαν τοῦ ἀδυνάτου ἡ βουλή ἀπεφάσιζε περὶ τῆς παροχῆς ἢ μὴ τοῦ βοηθήματος. Ὁ δὲ δοκιμασθεὶς καὶ τυχὼν τοῦ βοηθήματος ἀδύνατος ὄφειλε νὰ ὑποβάλλεται εἰς νέαν κατ' ἔτος δοκιμασίαν ἐν τῇ ἀρχῇ αὐτοῦ καὶ ἐνώπιον τῆς ἐκάστοτε νέας βουλῆς.

Καὶ ὁ ἀδύνατος τοῦ παρόντος λόγου εἶχε δοκιμασθῇ πολλὰκις ὡς τοιοῦτος καὶ ἐλάμβανεν ἀπὸ πολλοῦ παρὰ τῆς πολιτείας τὸ νόμιμον βοήθημα. Κατὰ τὴν τωρινὴν ὅμως δοκιμασίαν κατήγγειλέ τις αὐτὸν διατινόμενος 1) ὅτι οὗτος λαμβάνει ἀδίκως τὸ βοήθημα, διότι εἶναι ἰκανὸς σωματικῶς καὶ εὐπορος, καὶ 2) ὅτι οὗτος λόγῳ τῆς κακῆς του διαγωγῆς εἶναι ἀνάξιος ἐπικουρίας. Πρὸς ἀπόκρουσιν τῶν κατηγοριῶν τούτων ὁ ἀδύνατος ἀπαγγέλλει τὸν παρόντα λόγον, τὸν ὁποῖον χάριν αὐτοῦ ἔγραψεν ὁ Λυσίας. Ὁ λόγος ἀπηγγέλθη μετὰ τὸ 403 π.Χ.

1 Οὐ πολλοῦ δέω χάριν ἔχειν, ὡ βουλή, τῷ κατηγορῶ, ὅτι μοι παρεσκευάσε τὸν ἀγῶνα τουτονί. Πρότερον γὰρ οὐκ ἔχων πρόφασιν, ἐφ' ἧς τοῦ βίου λόγον δοίην, νυνὶ διὰ τοῦτον εἴληφα. Καὶ πειράσομαι τῷ λόγῳ τοῦτον μὲν ἐπιδειξάμι ψευδόμενον, ἐμαυτὸν δὲ βεβιωκότα μέχρι τῆσδε τῆς ἡμέρας ἐπαίνου μᾶλλον ἄξιον ἢ φθόνου· διὰ γὰρ οὐδὲν ἄλλο μοι δοκεῖ παρασκευάσαι τόνδε μοι τὸν κίνδυνον οὗτος ἢ διὰ φθόνου.

2 Καίτοι ὅστις τούτοις φθονεῖ, οὐς οἱ ἄλλοι ἐλεοῦσι, τίνας ἂν ὑμῖν ἰό τοιοῦτος ἀποσχέσθαι δοκεῖ πονηρίας; Οὐ γὰρ ἔνεκα χρημάτων με σκωφάσθε, οὐδ' ὡς ἐχθρὸν ἑαυτοῦ με τιμωρεῖται· διὰ γὰρ τὴν πονηρίαν αὐτοῦ οὔτε φίλῳ οὔτε

3 ἐχθρῷ πώποτ' ἐχρησάμην αὐτῷ. Ἦδη τοίνυν, ὡ βουλή, δηλός ἐστι φθονῶν, ὅτι τοιαύτη κεχρημένος συμφορᾷ τούτου βελτίων εἰμι πολίτης. Καὶ γὰρ οἰμῶν δεινὸν, ὡ βουλή, τὰ τοῦ σώματος δυστυχήματα τοῖς τῆς ψυχῆς ἐπιτηδεύμασιν ἰᾶσθαι. Εἰ γὰρ ἐξ ἴσου τῇ συμφορᾷ καὶ τὴν διάνοιαν ἐξώ, καὶ τὸν ἄλλον βίδ' ἀνάξω, τί τούτου διοίσω; ▶

4 Περὶ μὲν οὖν τούτων τσαυτὰ μοι εἰρήσθω· ὑπὲρ ὧν δέ μοι προσήκει λέγειν, ὡς ἂν οἶόν τε διὰ βραχυτάτων ἐρώ. Φησὶ γὰρ ὁ κατηγορὸς οὐ δικαίως με λαμβάνειν τὸ παρά τῆς πόλεως ἀργυροῖόν· καὶ γὰρ τῷ σώματι δύνασθαι καὶ οὐκ εἶναι τῶν ἀδυνάτων, καὶ τέχνην ἐπιστάσθαι τοιαύτην, ὥστε καὶ ἄνευ τοῦ διδομένου τούτου ζῆν. Καὶ τεκμηρίους χρῆται τῆς μὲν τοῦ σώματος ῥώμης, ὅτι ἐπὶ τοὺς ἵππους ἀναβαίνω, τῆς δ' ἐν τῇ τέχνῃ εὐπορίας, ὅτι δύνάμει συνείναι δυναμένοις ἀνθρώποις ἀναλίσκειν. *

5 Τὴν μὲν οὖν ἐκ τῆς τέχνης εὐπορίαν καὶ τὸν ἄλλον τὸν ἐμὸν βίον, οἶος τυγχάνει, ἵπαντας ὑμᾶς οἴομαι γινώσκειν· ὅμως δὲ καὶ γὰρ διὰ βραχείων ἐρώ. Ἐμοὶ γὰρ ὁ μὲν πατὴρ κατέλιπεν οὐδέν, τὴν δὲ μητέρα τελευτήσασαν πέπαυμαι τρεῖς

φων τρίτον ἔτος τουτί, ^{καὶ} παῖδες δέ μοι οὐπω εἰσίν, ^{οἱ} με θερα-
 πεύσουσι. Τέχνην δέ κέκτημαι βραχεία δυναμένην ὠφελεῖν, ^ἴ ἢ
 αὐτὸς μὲν ἤδη χαλεπῶς ἐργάζομαι, ^ἴ τὸν διαδεζόμενον δέ αὐ-
 τὴν οὐπω δύναμαι κτήσασθαι. Προσόδος δέ μοι οὐκ ἔστιν
 ἄλλη πλὴν ταύτης, ^ἴ ἢν ἂν ἀφέλησθε με, ^ἴ κινδυνεύοισαί μ' ἂν ὑπὸ
 τῇ δυσχερεστάτῃ γενέσθαι τύχη. Δ

Μὴ τοίνυν, ^ἴ ἐπειδὴ γε ἔστιν, ^ἴ ὦ βουλή, ^ἴ σῶσαί με δικαίως, 7
 ἀπολέσῃτε ἀδίκως, ^ἴ μηδέ, ^ἴ ἂ νεώτερω καὶ μᾶλλον ἐρρωμένῳ
 ὄντι ἔδδοτε, ^ἴ πρεσβύτερον καὶ ἀσθενέστερον γιγνόμενον ἀφέλη-
 σθε, ^ἴ μηδέ πρότερον καὶ περὶ τοὺς οὐδὲν ἔχοντας κακὸν ἐλεη-
 μονέστατοι δοκούντες εἶναι νυνὶ διὰ τοῦτον τοὺς καὶ τῆς
 ἐχθροῖς ἐλεινούς ὄντας ἀγρόως ἀποδέξήσθε, ^ἴ μηδ' ἐμὲ τολμή-
 σαντες ἀδικῆσαι καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς ὁμοίως ἐμοὶ διακειμέ-
 γους ἀθυμῆσαι ποιήσῃτε. Καὶ γὰρ ἂν ἄτοπον εἴη, ^ἴ ὦ βουλή, 8
 εἰ, ὅτε μὲν ἀπλή μοι ἦν ἡ συμφορά, τότε μὲν φαινοίμην λαμ-
 βάνων τὸ ἀργύριον τοῦτο, νῦν δ', ἐπειδὴ καὶ γῆρας καὶ νό-
 σοι καὶ τὰ τούτοις ἐπόμενα κακὰ προσγίγνεται μοι, τοῦτ'
 ἀφαιρεθείην.

Δ Δοκεῖ δέ μοι τῆς πενίας τῆς ἐμῆς τὰ μέγεθος ὁ κατήγο- 9
 ρος ἂν ἐπιδειῆσαι σαφέστατα μόνος ἀνθρώπων. Εἰ γὰρ ἐγὼ
 κατασταθεὶς χορηγὸς τραγῳδοῖς προκαλεσαίμην αὐτὸν εἰς
 ἀντίδοσιν, ^ἴ δεκάκις ἂν ἔλοιτο χορηγῆσαι μᾶλλον ἢ ἀντιδοῦναι
 ἅπαξ. Καὶ πῶς οὐ δεινὸν ἔστι νῦν μὲν κατηγορεῖν, ὡς διὰ
 πολλὴν εὐπορίαν ἐξ ἴσου δύναμαι συνεῖναι τοῖς πλουσιωτά-
 τοις, ^ἴ εἰ δὲ ὦν ἐγὼ λέγω τύχοι τι γενόμενον, ὁμολογεῖν τοιοῦ-
 τον εἶναι με καὶ ἔτι πονηρότερον. Δ

Περὶ δὲ τῆς ἐμῆς ἵππικῆς, ^ἴ τῆς οὗτος ἐτόλμησε μνησθῆναι 10
 πρὸς ὑμᾶς, ^ἴ οὔτε τὴν τύχην δείσας οὔτε ὑμᾶς αἰσχυνοθείς, οὐ
 πολὺς ὁ λόγος. ^ἴ Ἐγὼ γὰρ ἠγνοῦμαι, ^ἴ ὦ βουλή, πάντα τοὺς
 ἔχοντας τι δυστύχημα τοῦτο ζητεῖν καὶ τοῦτο φιλοσοφεῖν, ^ἴ
 ὅπως ὡς ἀλυπότατα μεταχειρίζονται τὸ συμβεβηκὸς πάθος.

Ἦν εἷς ἐγώ, | και περιπεπωκώς τοιαύτη συμφορᾷ ταύτην
ἐμαυτῷ ῥαστῶν ἔξηϋδον εἰς τὰς ὁδοὺς τὰς μακροτέρας τῶν
ἀναγκαίων.

11 Ὁ δὲ μέγιστον, ᾧ βουλή, τεκμηρίον, ὅτι διὰ τὴν συμ-
φορὰν ἀλλ' οὐ διὰ τὴν ὕβριν, ὡς οὗτος φησιν, ἐπὶ τοὺς ἵπ-
πους ἀναβαίνω, ῥάδιόν ἐστι μαθεῖν· εἰ γὰρ ἐκεκτήμην οὐσίαν,
ἐπ' ἀστράβης ἂν ὄχοῦμην, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ τοὺς ἀλλοτρίους ἵπ-
πους ἀνάβαινον· νυνὶ δὲ ἐπειδὴ τοιοῦτον οὐ δύναμαι κτήσα-
σθαι, τοῖς ἀλλοτρίοις ἵπποις ἀναγκάζομαι χρῆσθαι πολλάκις.

12 Καίτοι πῶς οὐκ ἄτοπόν ἐστιν, ᾧ βουλή, τοῦτον αὐτόν, εἰ μὲν
ἐπ' ἀστράβης ὄχοῦμενον ἐώρα με, σιωπᾶν (τί γὰρ ἂν καὶ ἐλε-
γεν ;), ὅτι δ' ἐπὶ τοὺς ἠτημένους ἵππους ἀναβαίνω, πειρᾶσθαι
πεῖθειν ὑμᾶς, ὡς δυνατός εἰμι ; | Καὶ ὅτι μὲν δυοῖν βακτηρίαιν
χρῶμαι, τῶν ἄλλων μιᾷ χρωμένων, μὴ κατηγορεῖν, ὡς καὶ
τοῦτο τῶν δυναμένων ἐστίν, ὅτι δ' ἐπὶ τοὺς ἵππους ἀναβαί-
νω, τεκμηρίω χρῆσθαι πρὸς ὑμᾶς, ὡς εἰμι τῶν δυναμένων ;
Οἷς ἐγὼ διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν ἀμφοτέροις χρῶμαι.

13 | Τοσοῦτον δὲ διενήνοχεν ἀναισχυντία τῶν ἀπάντων ἀν-
θρώπων, ὥστε ὑμᾶς πειρᾶται πεῖθειν, | τοσοῦτους ὄντας εἰς
ἂν, ὡς οὐκ εἰμι τῶν ἀδυνάτων ἐγώ. | Καίτοι εἰ τοῦτο πείσει
τιγὰς ὑμῶν, ᾧ βουλή, τί με κωλύει κληροῦσθαι τῶν ἐννέα
ἀρχόντων καὶ ὑμᾶς ἐμοῦ μὲν ἀφελῆσθαι τὸν ὀβολὸν ὡς ὑγι-
αίνοντος, | τούτῳ δὲ ψηφισάσθαι πάντας ὡς ἀναπήρω ; | Οὐ γὰρ
δήπου τὸν αὐτὸν ὑμεῖς μὲν ὡς δυνάμενον ἀφαιρήσεσθε τὸ
διδόμενον, | οἱ δὲ θεσμοθέται ὡς ἀδύνατον ὄντα κληροῦσθαι

14 κωλύουσιν. | Ἀλλὰ γὰρ οὔτε ὑμεῖς τούτῳ τὴν αὐτὴν ἔχετε
γνώμην οὔθ' οὗτος ὑμῖν εὖ ποιῶν. Ὁ μὲν γὰρ ὡσπερ ἐπι-
κλήρου τῆς συμφορᾶς οὐσης ἀμφισβητήσων ἤκει καὶ πειρᾶται
πεῖθειν ὑμᾶς, ὡς οὐκ εἰμι τοιοῦτος, οἷον ὑμεῖς ὄρατε πάντες·
ὑμεῖς δὲ (ὁ τῶν εὖ φρονούντων ἔργον ἐστὶ) μᾶλλον πιστεύετε
τοῖς ὑμετέροις αὐτῶν ὀφθαλμοῖς ἢ τοῖς τούτου λόγοις.

Λέγει δέ, ὡς ὑβριστής εἰμι καὶ βίαιος καὶ λίαν ἀσελγῶς 15
 διακείμενος, ὥσπερ, εἰ φοβερῶς ὀνομάσειε, ἠ μέλλων ἀληθῆ
 λέγειν, ἀλλ' οὐκ, ἐὰν πάνυ πραόνως, ταῦτα ποιήσων. Ἐγὼ
 δ' ὑμᾶς, ὦ βουλή, σαφῶς οἰμᾶι δεῖν διαγιγνώσκειν, τοῖς τ'
 ἐγχωρεῖ τῶν ἀνθρώπων ὑβρισταῖς εἶναι καὶ οἷς οὐ προσήκει.
 Οὐ γὰρ τοὺς πενομένους καὶ λίαν ἀπόρως διακειμένους ὑβρί- 16
 ζειν εἰκόσ, ἀλλὰ τοὺς πολλῶ πλείω τῶν ἀναγκαίων κεκτημέ-
 νους· οὐδὲ τοὺς ἀδυνάτους τοῖς σώμασιν ὄντας, ἀλλὰ τοὺς
 μάλιστα πιστεύοντας ταῖς αὐτῶν ῥώμασι· οὐδὲ τοὺς ἤδη προ-
 βεβηκότας τῇ ἡλικίᾳ, ἀλλὰ τοὺς ἔτι νέους καὶ νέαις ταῖς δια-
 νοίαις χρωμένους.

Οἱ μὲν γὰρ πλούσιοι τοῖς χρήμασιν ἐξωνοῦνται τοὺς κιν- (17)
 δύνους, οἱ δὲ πένητες ὑπὸ τῆς παρούσης ἀπορίας σωφρονεῖν
 ἀναγκάζονται· καὶ οἱ μὲν νέοι συγγνώμης ἀξιοῦνται τυγχά-
 νειν παρὰ τῶν πρεσβυτέρων, τοῖς δὲ πρεσβυτέροις ἐξαμαρτά-
 νουσιν ὁμοίως ἐπιτιμῶσιν ἀμφοτέροι, καὶ τοῖς μὲν ἰσχυροῖς (18)
 ἐγχωρεῖ μηδὲν αὐτοῖς πάσχουσιν, οὓς ἂν βουληθῶσιν, ὑβρί-
 ζειν, τοῖς δὲ ἀσθενέσιν οὐκ ἔστιν οὔτε ὑβρίζομένοις ἀμύνε-
 σθαι τοὺς ὑπάρξαντας οὔτε ὑβρίζειν βουλομένοις περιγίγνε-
 σθαι τῶν ἀδικουμένων. Ὡστε μοι δοκεῖ ὁ κατηγορὸς εἰπεῖν
 περὶ τῆς ἐμῆς ὑβρεως οὐ σπουδάζων, ἀλλὰ παίζων, οὐδ' ὑμᾶς
 πείσαι βουλόμενος, ὡς εἰμι τοιοῦτος, ἀλλ' ἐμὲ κωμωδεῖν βου-
 λόμενος, ὥσπερ τι καλὸν ποιῶν.

Ἐτι δὲ καὶ συλλέγεσθαι φησιν ἀνθρώπους ὡς ἐμὲ πο- 19
 νηρούς καὶ πολλοὺς, οἳ τὰ μὲν ἑαυτῶν ἀηλώκασι, τοῖς δὲ τὰ
 σφέτερα σφάζειν βουλομένοις ἐπιβουλεύουσιν. Ἰμεῖς δὲ ἐνθυ-
 μήθητε πάντες, ὅτι ταῦτα λέγων οὐδὲν ἐμοῦ κατηγορεῖ μᾶλ-
 λον ἢ τῶν ἄλλων, ὅσοι τέχνας ἔχουσιν, οὐδὲ τῶν ὡς ἐμὲ εἰσι-
 ὄντων μᾶλλον ἢ τῶν ὡς τοὺς ἄλλους δημιουργούς. Ἐκαστος 20
 γὰρ ὑμῶν εἴθισται προσφοριτᾶν ὁ μὲν πρὸς μυροπαλεῖον, ὁ
 δὲ πρὸς κουρεῖον, ὁ δὲ πρὸς σκυτοτομεῖον, ὁ δ' ὅποι ἂν τύχη,

καὶ πλείστοι μὲν ὡς τοὺς ἐγγυτάτω τῆς ἀγορᾶς κατεσκευασμένους, ἐλάχιστοι δὲ ὡς τοὺς πλείστον ἀπέχοντας αὐτῆς· ὥστ' εἴ τις ὑμῶν πονηρίαν καταγνώσεται τῶν ὡς ἐμὲ εἰσιόντων, δῆλον ὅτι καὶ τῶν παρὰ τοῖς ἄλλοις διατριβόντων· εἰ δὲ κάκεινων, ἀπάντων Ἀθηναίων· ἅπαντες γὰρ εἴθισθε προσφοιτᾶν καὶ διατρίβειν ἀμουρέπου.

21 Ἀλλὰ γὰρ οὐκ οἶδα, ὅ τι δεῖ λίαν με ἀκριβῶς ἀπολογούμενον πρὸς ἓν ἕκαστον ὑμῖν τῶν εἰρημένων ἐνοχλεῖν πλείω χρόνον. Εἰ γὰρ ὑπὲρ τῶν μεγίστων εἴρηκα, τί δεῖ περὶ τῶν φαύλων ὁμοίως τούτῳ σπουδάζειν; Ἐγὼ δ' ὑμῶν, ὦ βουλή, δέομαι πάντων τὴν αὐτὴν ἔχειν περὶ ἐμοῦ διάνοιαν,

22 ἢ περὶ καὶ πρότερον. Μὴ οὖν, οὗ μόνου μεταλαβεῖν ἔδωκεν ἡ τύχη μοι τῶν ἐν τῇ πατρίδι, τούτου διὰ τουτονὶ ἀποστερήσητέ με· μηδ' ἂν πάλοι κοινῇ πάντες ἔδοτέ μοι, νῦν οὗτος εἷς ὢν πείσῃ πάλιν ὑμᾶς ἀφελῆσθαι. Ἐπειδὴ γὰρ, ὦ βουλή, τῶν μεγίστων ἀρχῶν ὁ δαίμων ἀπεστέρησεν ἡμᾶς, ἡ πόλις ἡμῖν ἐψηφίσατο τοῦτο τὸ ἀργύριον, ἡγουμένη κατὰ εἶλα

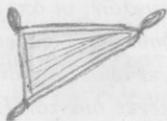
23 τὰς τύχας τοῖς ἅπασιν καὶ τῶν κακῶν καὶ τῶν ἀγαθῶν. Πῶς οὖν οὐκ ἂν δειλαιότατος εἴην, εἰ τῶν μὲν καλλίστων καὶ μεγίστων διὰ τὴν συμφορὰν ἀπεστερημένος εἴην, ἂν δ' ἡ πόλις ἔδωκε προνοηθεῖσα τῶν οὕτως διακειμένων, διὰ τὸν κατήγορον ἀφαιρεθεῖην; Μηδαμῶς, ὦ βουλή, ταύτη θῆσθε τὴν ψῆφον.

24 Διὰ τί γὰρ ἂν καὶ τύχοιμι τοιούτων ὑμῶν; Πότερον ὅτι δι' ἐμὲ τις εἰς ἀγῶνα πρόποτε καταστάς ἀπώλεσε τὴν οὐσίαν; Ἄλλ' οὐδ' ἂν εἰς ἀποδείξειεν; Ἄλλ' ὅτι πολυπράγμων εἰμι καὶ θρασὺς καὶ φιλαπεχθήμων; Ἄλλ' οὐδ' ἂν αὐτὸς φήσειεν, εἰ μὴ βούλοιο καὶ τοῦτο ψεῦδῆσθαι τοῖς ἄλλοις ὁμοίως; Ἄλλ' ὅτι λίαν ὑβριστὴς καὶ βίαιος; Ἄλλ' οὐ τοιαύταις ἀφρο-

25 μαῖς τοῦ βίου πρὸς τὰ τοιαῦτα τυγχάνω χρώμενος; Ἄλλ' ὅτι ἐπὶ τῶν τριάκοντα γενόμενος ἐν δυνάμει κακῶς ἐποίησα πολ-

λοὺς τῶν πολιτῶν; Ἄλλὰ μετὰ τοῦ ὑμετέρου πλήθους ἔφυγον εἰς Χαλκίδα, καὶ ἔξόν μοι μετ' ἐκείνων ἀδεῶς πολιτεύεσθαι, μεθ' ὑμῶν εἰλόμην κινδυνεύειν ἀπελθών. ¶

Μὴ τοίνυν, ὦ βουλή, μηδὲν ἡμαρτηκῶς ὁμοίων ὑμῶν 26
τύχοιμι τοῖς πολλὰ ἡδικοῦσιν, ἀλλὰ τὴν αὐτὴν ψῆφον θέσθε
περὶ ἐμοῦ ταῖς ἄλλαις βουλαῖς, ἀναμνησθέντες, ὅτι οὔτε χρή-
ματα διαχειρίσας τῆς πόλεως δίδωμι λόγον αὐτῶν οὔτε ἀρ-
χὴν ἄρξας οὐδεμίαν εὐθύνας ὑπέχω νῦν αὐτῆς, ἀλλὰ περὶ
ὀβολοῦ μόνον ποιῶμαι τοὺς λόγους. ¶ Καὶ οὕτως ὑμεῖς μὲν 27
τὰ δίκαια γνῶσεσθε πάντες, ἐγὼ δὲ τούτων ὑμῖν τυχῶν ἔξω
τὴν χάριν, οὗτος δὲ τοῦ λοιποῦ μαθήσεται μὴ τοῖς ἀσθε-
νέστεροις ἐπιβουλεύειν, ἀλλὰ τῶν ὁμοίων αὐτῷ περιγίγνεσθαι. ¶

3. ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΣΙΤΟΠΩΛΩΝ

Εἰσαγωγή. Ἡ Ἀττικὴ παρήγγε κατὰ τὴν ἀρχαιότητα — ὅπως καὶ σήμερον — ἀφθόνως ἔλαιον, σῦκα καὶ διαφόρους ὀπώρας, ἀλλὰ σίτον ἐλάχιστον, μὴ ἐπαρκούντα διὰ τὸν πυκνὸν πληθυσμὸν αὐτῆς, ὃ ὁποῖος ὑπερέβαινε τὰς 500.000 κατοίκων, ἐντοπίων καὶ ξένων διὰ τοῦτο ἠναγκάζοντο οἱ Ἀθηναῖοι νὰ μετακομίζον σίτον ἐκ τῆς Σικελίας, ἐκ τῆς Αἰγύπτου, τῆς Κύπρου, τῆς Θουράκης καὶ πρὸ πάντων ἐκ τοῦ Πόντου.

Ἐδείκνυε δὲ ἡ ἀθηναϊκὴ πολιτεία μεγίστην μέριμναν ὡς πρὸς τὸ ἐμπόριον τοῦ σίτου· οὕτω πρὸς πρόληψιν ἐνδεχομένης σιτοδείας ἐφρόντιζε νὰ ὑπάρχῃ εἰς τὰς ἀποθήκας σίτος ἄφθονος καὶ διὰ νόμον ὑπεχρέωνε τοὺς ἐμπόρους, τοὺς ἀπερχομένους εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν πρὸς ἀγορὰν σίτου, νὰ μεταφέρουν αὐτὸν εἰς Πειραιᾶ, οὐχὶ δὲ εἰς ἄλλους λιμένας, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἐπεδίωκον οὗτοι, ὡσάκις ἡ τιμὴ τοῦ σίτου ἐξέπιπτεν εἰς τὴν ἀγορὰν τῶν Ἀθηνῶν. Ὡσαύτως πρὸς πρόληψιν τῶν ἀδικιῶν καὶ πονηριῶν τῶν σιτοπωλῶν, οἱ ὁποῖοι μέτοικοι ὄντες μετήρχοντο τὰ πάντα, διὰ νὰ αἰσχροκεροῦν, εἶχε λάβει τὰ ἐξῆς μέτρα.

Πρῶτον κατ' ἔτος ἐξέλεγεν ἰδίους ἀρχοντας, τοὺς σι τ ο φ ὄ λ α κ α ς, πέντε διὰ τὰς Ἀθήνας καὶ πέντε διὰ τὸν Πειραιᾶ, οἱ ὁποῖοι ἔργον εἶχον νὰ καταγράφουν τὸ ποσὸν τοῦ εἰσκομιζομένου σίτου καὶ νὰ μεριμνοῦν, ὥστε νὰ μὴ πωλῆται ὁ σίτος, τὰ ἄλευρα καὶ ὁ ἄρτος εἰς ἀνωτέραν τῆς ὀρισθείσης τιμῆς. Δεύτερον εἶχε ψηφίσει δύο νόμους, διὰ τῶν ὁποίων ἀπηγορεύετο ἐπὶ ποινῇ θανάτου εἰς τοὺς σιτοπώλας α') νὰ ἀγοράζον συνεταιρικῶς καὶ εἰς βάρους τῶν σιτεμπόρων σίτον περισσότερον τῶν πενήτηκοντα φορμῶν* ἢ μεδίμων, καὶ β') νὰ κερδίζον περισσότερον τοῦ ἐνὸς ὀβολοῦ ἐκ τῆς πωλήσεως ἐκάστου μεδίμου.

Ἄλλ' ἀμφοτέρους τοὺς νόμους τούτους παρέβησαν οἱ σιτοπῶλαι τοῦ παρόντος λόγου καὶ διὰ τοῦτο ἐγένετο καταγγελία κατ' αὐτῶν εἰς τὴν βουλὴν τῶν πεντακοσίων· αὕτη κατ' ἀρχὰς μὲν ἤθελε νὰ καταδικάσῃ αὐτοὺς εἰς θάνατον χωρὶς νὰ διεξαχθῇ δίκη, ἀλλ' ἔπειτα τῇ προτάσει βουλευτοῦ τινος — τοῦ ρήτορος τοῦ παρόντος λόγου — παρέπεμψε

* Ὁ φορμὸς ἦτο μέτρον διὰ τὰ σιτηρὰ ἰσοδυναμοῦν πρὸς ἓνα μεδίμον (ἦτοι 40 περίπου ὀκάδας).

τὴν ὑπόθεσιν εἰς τακτικὸν δικαστήριον, τὴν Ἑλιαίαν ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου τούτου, προεδρευομένου ὑπὸ τῶν θεσμοθετῶν, παρουσιασθεῖς ὁ ἐν τῇ βουλῇ προτείνεις τὴν παραπομπὴν τῆς ὑποθέσεως εἰς τὸ δικαστήριον βουλευτῆς ἀπαγγέλλει τὸν παρόντα λόγον, τὸν ὁποῖον χάριν αὐτοῦ ἔγραψεν ὁ Λυσίας.

Ὁ λόγος ἀπηγγέθη κατὰ πᾶσαν πιθανότητα τὸ 386 π.Χ.

Πολλοί μοι προσεληλύθασιν, ὧ ἄνδρες δικασταί, θαυμάζοντες, ὅτι ἐγὼ τῶν σιτοπωλῶν ἐν τῇ βουλῇ κατηγοροῦν, καὶ λέγοντες, ὅτι ὑμεῖς, εἰ ὡς μάλιστα αὐτοὺς ἀδικεῖν ἤγεῖσθε, οὐδὲν ἤττον καὶ τοὺς περὶ τούτων ποιουμένους τοὺς λόγους συκοφαντεῖν νομίζετε. Ὅθεν οὖν ἠνάγκασμαι κατηγορεῖν αὐτῶν, περὶ τούτων πρῶτον εἰπεῖν βούλομαι.

Ἐπειδὴ γὰρ οἱ πρυτάνεις ἀπέδοσαν εἰς τὴν βουλὴν περὶ αὐτῶν, οὕτως ὠργίσθησαν αὐτοῖς, ὥστε ἔλεγόν τινες τῶν ῥητόρων, ὡς ἀκρίτους αὐτοὺς χρῆ τοῖς ἔνδεκα παραδοῦναι θανάτῳ ζημιῶσαι. Ἐγούμενος δὲ ἐγὼ δεινὸν εἶναι τοιαῦτα ἐθίζεσθαι ποιεῖν τὴν βουλήν, ἀναστάς εἶπον, ὅτι μοι δοκοῖ κρίνειν τοὺς σιτοπώλας κατὰ τὸν νόμον, νομίζων, εἰ μὲν εἰσι ἄξια θανάτου εἰργασμένοι, ὑμᾶς οὐδὲν ἤττον ἡμῶν γνώσεσθαι τὰ δίκαια, εἰ δὲ μὴδὲν ἀδικοῦσιν, οὐ δεῖν αὐτοὺς ἀκρίτους ἀπολωλέναι.

Πεισθείσης δὲ τῆς βουλῆς ταῦτα, διαβάλλειν ἐπεχείρουν ἅ με λέγοντες, ὡς ἐγὼ σωτηρίας ἕνεκα τῆς τῶν σιτοπωλῶν τοὺς λόγους τούτους ἐποιούμην. Πρὸς μὲν οὖν τὴν βουλήν, ὅτ' ἦν αὐτοῖς ἡ κρίσις, ἔργῳ ἀπελογησάμην· τῶν γὰρ ἄλλων ἡσυχίαν ἀγόντων ἀναστάς αὐτῶν κατηγοροῦν καὶ πᾶσι φανερόν ἐποίησα, ὅτι οὐχ ὑπὲρ τούτων ἔλεγον, ἀλλὰ τοῖς νόμοις τοῖς κειμένοις ἐβοήθουν.

Ἐρξάμην μὲν οὖν τούτων ἕνεκα, δεδιώς τὰς αἰτίας· αἰσχρὸν δ' ἡγοῦμαι πρότερον παύσασθαι, πρὶν ἂν ὑμεῖς περὶ αὐτῶν, ὅ τι ἂν βούλησθε, ψηφίσησθε.

- 5 Καὶ πρῶτον μὲν ἀνάβηθι καὶ εἶπέ σὺ ἐμοί· μέτοικος εἶ ; « Ναί ». Μετοικεῖς δὲ πότερον ὡς πεισόμενος τοῖς νόμοις τοῖς τῆς πόλεως ἢ ὡς ποιήσω, ὅ τι ἂν βούλη ; « Ὡς πεισόμενος ». Ἄλλο τι οὖν ἢ ἀξιοῖς ἀποθανεῖν, εἴ τι πεποίηκας παρὰ τοὺς νόμους, ἐφ' οἷς θάνατος ἢ ζημία ; « Ἐγώ γε ». Ἀπόκριναι δὴ μοι, εἰ ὁμολογεῖς πλείω σῖτον συμπρίασθαι πεντήκοντα φορμῶν, ὧν ὁ νόμος ἐξεῖναι κελεύει. « Ἐγὼ τῶν ἀρχόντων κελεύοντων συνεπριάμην ».
- 6 Ἐὰν μὲν τοίνυν ἀποδείξῃ, ὧ ἄνδρες δικασταί, ὡς ἔστι νόμος, ὃς κελεύει τοὺς σιτοπώλας συνωνεῖσθαι τὸν σῖτον, ἐὰν οἱ ἄρχοντες κελεύωσιν, ἀποψηφίσασθε· εἰ δὲ μὴ, δίκαιον ὑμᾶς καταψηφίσασθαι. Ἡμεῖς γὰρ ὑμῖν παρεσχόμεθα τὸν νόμον, ὃς ἀπαγορεύει μηδένα τῶν ἐν τῇ πόλει πλείω σῖτον πεντήκοντα φορμῶν συνωνεῖσθαι.
- 7 Χρῆν μὲν τοίνυν, ὧ ἄνδρες δικασταί, ἱκανὴν εἶναι ταύτην τὴν κατηγορίαν, ἐπειδὴ οὗτος μὲν ὁμολογεῖ συμπρίασθαι, ὁ δὲ νόμος ἀπαγορεύων φαίνεται, ὑμεῖς δὲ κατὰ τοὺς νόμους ὁμωμόκατε ψηφιεῖσθαι· ὅμως δ' ἵνα πεισθῆτε, ὅτι καὶ κατὰ τῶν ἀρχόντων ψεύδονται, ἀνάγκη διὰ μακροτέρων εἰπεῖν περὶ αὐτῶν.
- 8 Ἐπειδὴ γὰρ οὗτοι τὴν αἰτίαν εἰς ἐκείνους ἀνέφερον, παρακαλέσαντες τοὺς ἄρχοντας ἠρωτῶμεν. Καὶ οἱ μὲν τέταρες οὐδὲν ἔφασαν εἰδέναι τοῦ πράγματος, Ἄνυτος δ' ἔλεγεν, ὡς τοῦ προτέρου χειμῶνος, ἐπειδὴ τίμιος ἦν ὁ σῖτος, τούτων ὑπερβαλλόντων ἀλλήλους καὶ πρὸς σφᾶς αὐτοὺς μαχομένων συμβουλευσειεν αὐτοῖς παύσασθαι φιλονικουσιν, ἡγούμενος συμφέρειν ὑμῖν τοῖς παρὰ τούτων ὄνουμένοις ὡς ἀξιώτατον τούτους πρίασθαι· δεῖν γὰρ αὐτοὺς ὀβολῶ μόνον
- 9 πωλεῖν τιμιώτερον. Ὡς τοίνυν οὐ συμπριαμένους καταθέσθαι ἐκέλευεν αὐτούς, ἀλλὰ μὴ ἀλλήλοις ἀντωνεῖσθαι συνεβούλευεν, αὐτὸν ὑμῖν Ἄνυτον μάρτυρα παρέξομαι, καὶ ὡς

οὗτος μὲν ἐπὶ τῆς προτέρας βουλῆς τούτους εἶπε τοὺς λόγους, οὔτοι δὲ τῆτες συνωνούμενοι φαίνονται.

Μαρτυρία.

“Ὅτι μὲν τοίνυν οὐχ ὑπὸ τῶν ἀρχόντων κελευσθέντες 10
 συνεπρίαντο τὸν σῆτον, ἀκηκόατε· ἡγοῦμαι δέ, ἐὰν ὡς μάλιστα
 περὶ τούτων ἀληθῆ λέγωσιν, οὐχ ὑπὲρ αὐτῶν αὐτοὺς ἀπολογή-
 σσθαι, ἀλλὰ τούτων κατηγορήσειν· περὶ γὰρ ὧν εἰσι νόμοι
 διαρρήδην γεγραμμένοι, πῶς οὐ χρὴ διδόναι δίκην καὶ τοὺς μὴ
 πειθόμενους καὶ τοὺς κελεύοντας τούτοις τάναντία πράττειν ;

Ἄλλὰ γάρ, ὦ ἄνδρες δικασταί, οἶομαι αὐτοὺς ἐπὶ μὲν 11
 τούτῳ τῷ λόγῳ οὐκ ἐλεήσεσθαι· ἴσως δ’ ἐροῦσιν, ὥσπερ καὶ
 ἐν τῇ βουλῇ, ὡς ἐπ’ εὐνοίᾳ τῆς πόλεως συνεωνοῦντο τὸν σῆ-
 τον, ἔν’ ὡς ἀξιώτατον ἡμῖν πωλοῖεν. Μέγιστον δ’ ὑμῖν ἐρῶ
 καὶ περιφανέστατον τεκμήριον, ὅτι ψεύδονται. Ἐχρῆν γὰρ 12
 αὐτούς, εἴπερ ὑμῶν ἕνεκα ἔπραττον ταῦτα, φαίνεσθαι τῆς
 αὐτῆς τιμῆς πολλὰς ἡμέρας πωλοῦντας, ἕως ὁ συνεωνημένος
 αὐτοὺς ἐπέλιπε· νῦν δ’ ἐνίστε τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἐπώλουν
 δραχμῆ τιμιώτερον, ὥσπερ κατὰ μέδιμνον συνωνούμενοι. Καὶ
 τούτων ὑμᾶς μάρτυρας παρέχομαι.

Δεινὸν δέ μοι δοκεῖ εἶναι, εἰ, ὅταν μὲν εἰσφορὰν εἰσενεγ- 13
 κεῖν δέη, ἦν πάντες εἴσεσθαι μέλλουσιν, οὐκ ἐθέλουσιν,
 ἀλλὰ πενίαν προφασίζονται, ἐφ’ οἷς δὲ θάνατός ἐστιν ἡ ζη-
 μία καὶ λαθεῖν αὐτοῖς συνέφερε, ταῦτα ἐπ’ εὐνοίᾳ φασὶ τῇ
 ὑμετέρα παρανομῆσαι. Καίτοι πάντες ἐπίστασθε, ὅτι τού-
 τοις ἥκιστα προσήκει τοιούτους ποιεῖσθαι λόγους. Τάναντία
 γὰρ αὐτοῖς καὶ τοῖς ἄλλοις συμφέρει· τότε γὰρ πλεῖστα κερ-
 δαίνουσιν, ὅταν κακοῦ τινος ἀπαγγελθέντος τῇ πόλει τίμιον
 τὸν σῆτον πωλῶσιν.

Οὕτω δ’ ἄσμενοι τὰς συμφορὰς τὰς ὑμετέρας ὀρῶσιν, 14
 ὥστε τὰς μὲν πρότεροι τῶν ἄλλων πυνθάνονται, τὰς δ’ αὐτοὶ

λογοποιούσιν, ἢ τὰς ναῦς διεφθάρθαι τὰς ἐν τῷ Πόντῳ ἢ ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἐκπλεύσας συνειλῆφθαι ἢ τὰ ἐμπόρια κεκλῆσθαι ἢ τὰς σπονδὰς μέλλειν ἀπορρηθῆσθαι· καὶ εἰς τοῦτ' ἐχθρας ἐληλύθασιν, ὥστ' ἐν τοῖς καιροῖς ἐπιβουλεύουσιν ὑμῖν, ὥσπερ οἱ πολέμιοι. "Ὅταν γὰρ μάλιστα σίτου τυγχάνητε δεόμενοι, ἀναρπάζουσιν οὗτοι καὶ οὐκ ἐθέλουσι πωλεῖν, ἵνα μὴ περὶ τῆς τιμῆς διαφερώμεθα, ἀλλ' ἀγαπῶμεν, ἐὰν ὅποσουτινοσοῦν πριάμενοι παρ' αὐτῶν ἀπέλθωμεν· ὥστ' ἐνίοτε εἰρήνης οὔσης ὑπὸ τούτων πολιορκούμεθα.

16 Οὕτω δὲ πάλαι περὶ τῆς τούτων πανουργίας καὶ κακονοίας ἡ πόλις ἔγνωκεν, ὥστ' ἐπὶ μὲν τοῖς ἄλλοις ὀνίοις ἅπασιν τοὺς ἀγορανόμους φύλακας κατεστήσατε, ἐπὶ δὲ ταύτῃ μόνῃ τῇ τέχνῃ χωρὶς σιτοφύλακας ἀποκληροῦτε· καὶ πολλάκις ἤδη παρ' ἐκείνων πολιτῶν ὄντων δίκην τὴν μεγίστην ἐλάβετε, ὅτι οὐχ οἰοί τ' ἦσαν τῆς τούτων πονηρίας ἐπικρατῆσαι. Καίτοι τί χρὴ αὐτοὺς τοὺς ἀδικοῦντας ὑφ' ὑμῶν πάσχειν, ὅποτε καὶ τοὺς οὐ δυναμένους φυλάττειν ἀποκτείνετε ;

17 Ἐνθυμεῖσθαι δὲ χρὴ, ὅτι ἀδύνατον ὑμῖν ἐστὶν ἀποψηφίσασθαι. Εἰ γὰρ ἀπογνώσεσθε ὁμολογούντων αὐτῶν ἐπὶ τοὺς ἐμπόρους συνίστασθαι, δόξεθ' ὑμεῖς ἐπιβουλεύειν τοῖς εἰσπλέουσιν. Εἰ μὲν γὰρ ἄλλην τινὰ ἀπολογίαν ἐποιοῦντο, οὐδεὶς ἂν εἶχε τοῖς ἀποψηφισαμένοις ἐπιτιμᾶν· ἐφ' ὑμῖν γὰρ ὅποτέροις βούλεσθε πιστεύειν· νῦν δὲ πῶς οὐ δεινὰ ἂν δόξαίτε ποιεῖν, εἰ τοὺς ὁμολογοῦντας παρανομεῖν ἀζημίους ἀφήσετε ; Ἐναννήσθητε δέ, ὦ ἄνδρες δικασταί, ὅτι πολλῶν ἤδη ἐχόντων ταύτην τὴν αἰτίαν ἀρνούμενων καὶ μάρτυρας παρεχομένων θάνατον κατέγνωτε, πιστοτέρους ἡγησάμενοι τοὺς τῶν κατηγορῶν λόγους. Καίτοι πῶς ἂν οὐ θαυμαστὸν εἶη, εἰ περὶ τῶν αὐτῶν ἀμαρτημάτων δικάζοντες μᾶλλον ἐπιθυμεῖτε παρὰ τῶν ἀρνούμενων δίκην λαμβάνειν ;

19 Καὶ μὲν δὴ, ὦ ἄνδρες δικασταί, πᾶσιν ἡγοῦμαι φανε-

ρὸν εἶναι, ὅτι οἱ περὶ τῶν τοιούτων ἀγῶνες κοινότατοι τυγχάνουσιν ὄντες τοῖς ἐν τῇ πόλει, ὥστε πεύσσονται, ἤντινα γνώμην περὶ αὐτῶν ἔχετε, ἡγούμενοι, ἐὰν μὲν θάνατον τούτων καταγνῶτε, κοσμιωτέρους ἔσεσθαι τοὺς λοιπούς· ἐὰν δ' ἀζημίους ἀφῆτε, πολλὴν ἀδειαν αὐτοῖς ἐψηφισμένοι ἔσεσθε ποιεῖν, ὅ τι ἂν βούλωνται. Χρὴ δέ, ὦ ἄνδρες δικασταί, μὴ μόνον ²⁰ τῶν παρεληλυθότων ἕνεκα αὐτοὺς κολάζειν, ἀλλὰ καὶ παραδείγματος ἕνεκα τῶν μελλόντων ἔσεσθαι· οὕτω γὰρ ἔσονται μόγις ἀνεκτοί. Ἐνθυμεῖσθε δέ, ὅτι ἐκ ταύτης τῆς τέχνης πλείστοι περὶ τοῦ σώματός εἰσιν ἡγωνισμένοι· καὶ οὕτω μεγάλα ἐξ αὐτῆς ὠφελοῦνται, ὥστε μᾶλλον αἰροῦνται καθ' ἐκάστην ἡμέραν περὶ τῆς ψυχῆς κινδυνεύειν ἢ παύεσθαι παρ' ὑμῶν ἀδίκως κερδαίνοντες.

Καὶ μὲν δὴ οὐδ' ἐὰν ἀντιβολῶσιν ὑμᾶς καὶ ἱκετεύωσι, ²¹ δικαίως ἂν αὐτοὺς ἐλεήσαιτε, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον τῶν τε πολιτῶν, οἱ διὰ τὴν τούτων πονηρίαν ἀπέθνησκον, καὶ τοὺς ἐμπόρους, ἐφ' οὓς οὗτοι συνέστησαν· οἷς ὑμεῖς χαριεῖσθε καὶ προθυμοτέρους ποιήσετε, δίκην παρὰ τούτων λαμβάνοντες. Εἰ δὲ μή, τίν' αὐτοὺς οἴεσθε γνώμην ἔξειν, ἐπειδὰν πύθωνται, ὅτι τῶν καπῆλων, οἱ τοῖς εἰσπλέουσιν ὠμολόγησαν ἐπιβουλεύειν, ἀπεψηφίσασθε ;

Οὐκ οἶδα, ὅ τι δεῖ πλείω λέγειν· περὶ μὲν γὰρ τῶν ἄλ- ²² λων τῶν ἀδικούντων, ὅτου δικάζονται, δεῖ παρὰ τῶν κατηγορῶν πυθέσθαι, τὴν δὲ τούτων πονηρίαν ἅπαντες ἐπίστασθε. Ἐὰν οὖν τούτων καταψηφίσησθε, τά τε δίκαια ποιήσετε καὶ ἀξιώτερον τὸν σῆτον ὠνήσεσθε· εἰ δὲ μή, τιμιώτερον.

1. Η παρούσα οδηγία εκδίδεται σύμφωνα με το άρθρο 17, παράγραφος 2, του Ν. 151 (1987) και σύμφωνα με το άρθρο 17, παράγραφος 2, του Ν. 151 (1987).
 2. Η παρούσα οδηγία εκδίδεται σύμφωνα με το άρθρο 17, παράγραφος 2, του Ν. 151 (1987) και σύμφωνα με το άρθρο 17, παράγραφος 2, του Ν. 151 (1987).
 3. Η παρούσα οδηγία εκδίδεται σύμφωνα με το άρθρο 17, παράγραφος 2, του Ν. 151 (1987) και σύμφωνα με το άρθρο 17, παράγραφος 2, του Ν. 151 (1987).
 4. Η παρούσα οδηγία εκδίδεται σύμφωνα με το άρθρο 17, παράγραφος 2, του Ν. 151 (1987) και σύμφωνα με το άρθρο 17, παράγραφος 2, του Ν. 151 (1987).
 5. Η παρούσα οδηγία εκδίδεται σύμφωνα με το άρθρο 17, παράγραφος 2, του Ν. 151 (1987) και σύμφωνα με το άρθρο 17, παράγραφος 2, του Ν. 151 (1987).
 6. Η παρούσα οδηγία εκδίδεται σύμφωνα με το άρθρο 17, παράγραφος 2, του Ν. 151 (1987) και σύμφωνα με το άρθρο 17, παράγραφος 2, του Ν. 151 (1987).
 7. Η παρούσα οδηγία εκδίδεται σύμφωνα με το άρθρο 17, παράγραφος 2, του Ν. 151 (1987) και σύμφωνα με το άρθρο 17, παράγραφος 2, του Ν. 151 (1987).
 8. Η παρούσα οδηγία εκδίδεται σύμφωνα με το άρθρο 17, παράγραφος 2, του Ν. 151 (1987) και σύμφωνα με το άρθρο 17, παράγραφος 2, του Ν. 151 (1987).
 9. Η παρούσα οδηγία εκδίδεται σύμφωνα με το άρθρο 17, παράγραφος 2, του Ν. 151 (1987) και σύμφωνα με το άρθρο 17, παράγραφος 2, του Ν. 151 (1987).
 10. Η παρούσα οδηγία εκδίδεται σύμφωνα με το άρθρο 17, παράγραφος 2, του Ν. 151 (1987) και σύμφωνα με το άρθρο 17, παράγραφος 2, του Ν. 151 (1987).

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΝΘΟΥ ΛΟΓΟΥ

§ 1. Ο έμπορος δύναται να αγοράσει από τον κατασκευαστή ή από τον εισαγωγέα— σύμφωνα με το άρθρο 1— οποιοδήποτε είδος προϊόντος ή υπηρεσίας που επιτρέπει η τεχνολογία και το εμπόριο, και να τα πουλήσει σύμφωνα με το άρθρο 2.

§ 2. Ο έμπορος δύναται να αγοράσει από τον κατασκευαστή ή από τον εισαγωγέα— σύμφωνα με το άρθρο 1— οποιοδήποτε είδος προϊόντος ή υπηρεσίας που επιτρέπει η τεχνολογία και το εμπόριο, και να τα πουλήσει σύμφωνα με το άρθρο 3.

ΜΕΡΟΣ Β'

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

§ 1. Ο κατασκευαστής ή ο εισαγωγέας— σύμφωνα με το άρθρο 1— δύναται να απαιτήσει από τον έμπορο, σύμφωνα με το άρθρο 2, να τον ενημερώσει σχετικά με την προέλευση των προϊόντων ή υπηρεσιών που πωλεί, και να του παραστήσει αποδεικτικά έγγραφα. Ο κατασκευαστής ή ο εισαγωγέας δύναται επίσης να απαιτήσει από τον έμπορο, σύμφωνα με το άρθρο 3, να του παραστήσει αποδεικτικά έγγραφα σχετικά με την προέλευση των προϊόντων ή υπηρεσιών που πωλεί.

§ 2. Ο κατασκευαστής ή ο εισαγωγέας— σύμφωνα με το άρθρο 1— δύναται να απαιτήσει από τον έμπορο, σύμφωνα με το άρθρο 2, να τον ενημερώσει σχετικά με την προέλευση των προϊόντων ή υπηρεσιών που πωλεί, και να του παραστήσει αποδεικτικά έγγραφα. Ο κατασκευαστής ή ο εισαγωγέας δύναται επίσης να απαιτήσει από τον έμπορο, σύμφωνα με το άρθρο 3, να του παραστήσει αποδεικτικά έγγραφα σχετικά με την προέλευση των προϊόντων ή υπηρεσιών που πωλεί.

§ 3. Ο κατασκευαστής ή ο εισαγωγέας— σύμφωνα με το άρθρο 1— δύναται να απαιτήσει από τον έμπορο, σύμφωνα με το άρθρο 2, να τον ενημερώσει σχετικά με την προέλευση των προϊόντων ή υπηρεσιών που πωλεί, και να του παραστήσει αποδεικτικά έγγραφα. Ο κατασκευαστής ή ο εισαγωγέας δύναται επίσης να απαιτήσει από τον έμπορο, σύμφωνα με το άρθρο 3, να του παραστήσει αποδεικτικά έγγραφα σχετικά με την προέλευση των προϊόντων ή υπηρεσιών που πωλεί.

1. ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΣΗΚΟΥ ΑΠΟΛΟΓΙΑ

§ 1. ἡσυχίαν ἄγω ζῶ ἡσυχῶς. — πράγματα ἐνοχλήσεις, ἀνησυχία. — αἰτία κατηγορία. — οἷόν τε (δηλ. ἐστὶ) εἶναι δυνατὸν. — οἱ μὴ γεγονότες ἐκεῖνοι ποὺ δὲν ἔχουν ἀκόμη γεννηθῆ, οἱ ἀγέννητοι. — διὰ τοὺς τοιοῦτους, δηλ. τοὺς συκοφάντας.

§ 2 - 3. ἄπορος δύσκολος. — ὁ ἀγὼν ὁ δικαστικὸς ἀγὼν, ἡ δίκη. — ἀπογράφομαι κατηγοροῦμαι (ἐγγράφως). — ἐλάαν (= ἐλαίαν), δηλ. μορίαν. — οἱ ἐωνημένοι (τοῦ ὠνοῦμαι) ἐκεῖνοι ποὺ εἶχον μισθώσει (παρὰ τῆς πολιτείας). — πυθανόμενοι ζητοῦντες πληροφορίας (ἀν ἠφάνισα μορίαν)· ὡς ὑποκμ. τῆς μτχ. : οἱ συκοφάνται (δηλ. ὁ Νικόμαχος καὶ οἱ παρακινήσαντες αὐτὸν εἰς τὴν κατηγορίαν). — ἀπελέγχω (τι) ἀνασκευάζω, ἀποδεικνύω τι ψευδές· ἐμοὶ ταύτην τὴν αἰτίαν ἀπορωτάτην εἶναι ἀπελέγξει ὅτι δι' ἐμὲ αὐτὴ ἡ κατηγορία θὰ ἦτο δυσκολωτάτη πρὸς ἀνασκευὴν : ὅτι εἰς ἐμὲ θὰ ἦτο δυσκολώτατον νὰ ἀνασκευάσω αὐτὴν τὴν κατηγορίαν. — περὶ ὧν οὗτος... = ἄμ' ὑμῖν... ἀκούσαντα περὶ ὧν οὗτος ἐπιβεβουλευκῶς ἤκει ἐνῶ συγχρόνως μὲ σᾶς... ἤκουσα τὴν κατηγορίαν, τὴν ὁποίαν αὐτὸς (ὁ κατήγορος) μοχθηρῶς ἐπινοήσας ἤλθε καὶ διετύπωσε κατ' ἐμοῦ ἐνώπιόν σας. — διαγιγνώσκω κρίνω, ἀποφασίζω. — καὶ περὶ τῆς π. καὶ περὶ τῆς οὐσίας, καθόσον ὁ κατηγορούμενος ἐν περιπτώσει καταδίκης θὰ ἐξωρίζετο καὶ ἡ περιουσία του θὰ ἐδημεύετο· ἰδ. εἰσαγ. εἰς τὸν παρόντα λόγον. — διδάσκω διαφωτίζω.

§ 4. Πείσανδρος, Ἀθηναῖος, ἐκ τοῦ Δήμου τῶν Ἀχαρνῶν ὑπῆρξεν εἰσηγητῆς τοῦ κατασταθέντος ἐν Ἀθήναις τὸ 411 πολιτεύματος τῶν τετρακοσίων· μετὰ τὴν κατάλυσιν τούτων κατέφυγεν εἰς τὴν Δεκέλειαν πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους καὶ δι' αὐτὸ ἐδημεύθη ἡ περιουσία του. — χωρίον κτήμα. — τὰ ὄντα τὰ ὑπάρχοντα, τὰ κτήματα, ἡ περιουσία. — δωρεὰν ὡς δῶρον (διὰ τὴν συμμετοχὴν του εἰς τὸν φόνον τοῦ Φρυγίου, ἐνὸς τῶν τετρακοσίων). — πριάμενος, ἀόρ. ἀ' (ἄσιγμος) μτχ. τοῦ ὠνοῦμαι ἀγοράζω. — ἐκμισθῶ τι δίδω κάτι ἐπὶ μισθώματι, μισθώνω κάτι. — εἰρήνης οὔσης, τὸ 404/3.

§ 5. ἐλάα, δηλ. μορία. — τοῦ προτέρου χρόνου (= τῶν ἐν τῷ

προτέρω χρόνω γεγενημένων), γνκ. τῆς αἰτίας εἰς τὸ ζημιοῦσθαι·
ζημιούμαι τιμωροῦμαι.—δι' ἡμᾶς = δι' ἐμέ ἐξ αἰτίας μου.

§ 6 - 8. ὁ πόλεμος, δηλ. ὁ πελοποννησιακός.—τὰ πόρρω τὰ
(ἀγροτικά) κτήματα τὰ εὕρισκόμενα εἰς ἀπομειμακρυσμένα σημεῖα τῆς
Ἀττικῆς.—ὑπὸ Λακεδ., ἐκ τῆς Δακελείας.—ὑπὸ τῶν φίλων ὑπὸ τῶν
ἰδικῶν μας στρατιωτῶν.—δίκην δίδωμι ὑπὲρ τίνος τιμωροῦμαι διὰ
τι.—ἄλλως τε καὶ καὶ δι' ἄλλας αἰτίας καὶ: καὶ μάλιστα.—ὅτι,
αἰτλγκ.—ἄπρατος ἀπώλητος.—πλείν = πλέον.—ἐξέκοπτον, οἱ ἄν-
θρωποι ἐκκόπτω ἐκρίζωνω.—ἐν ᾧ (δηλ. χρόνω) ὅτε.—ὄσω καθό-
σον.—τῶν τ. ἐπιμελεῖσθε, ἴδιον ἔργον τῶν Ἀρεοπαγιτῶν ἦτο νὰ ἐπι-
θεωροῦν καθ' ἕκαστον μῆνα τὴν κατάστασιν τῶν ἱερῶν ἐλαιῶν δι' ἐπι-
μελητῶν, τοὺς ὁποίους ἐξ ἑαυτῶν ἐξέλεγον.—δασύς κατάφυτος.—
ὄντα, ἢ μτχ. κατηγορητ. ἐκ τοῦ ἐπίστασθε.—ἴδιαι ἐλάαι ἐλαῖαι
ἰδιωτικάι, ἀνήκουσαι εἰς ἰδιώτας· κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὰς μορίας, αἱ
ὁποῖαι ἦσαν δημόσιαι.—ἡ γῆ ψιλὴ γεγένηται ἀπομένει ἡ γῆ ἀπο-
γυμνωμένη (ἀνευ δένδρων).—τῶν αὐτῶν... κεκτημένων ἐνῶ οἱ
αὐτοὶ ὑπῆρξαν ἰδιοκτῆται.—δίκην λαμβάνω παρά τίνος τιμωρῶ
τινα.—διὰ παντὸς τοῦ χρόνου καθ' ὅλην (αὐτὴν) τὴν χρονικὴν πε-
ρίοδον (δηλ. καὶ ἐν τῇ εἰρήνῃ καὶ ἐν τῷ πολέμῳ).—ἀφίημί τινα
τῆς αἰτίας ἀπαλλάσσω τινὰ τῆς κατηγορίας.—ἦ που βεβαίως.—ἀφ'
ὕμῶν ἐκ μέρους σας· νὰ συναφθῇ μὲ τὸ ἀζημίους γενέσθαι.

§ 9 - 10. ἀλλὰ γὰρ ἀλλ' ὅμως.—πρίν... γενέσθαι, τὸ γίγνομαι
ἐπὶ χρόνου: παρέρχομαι, περνῶ.—ἀπομισθῶ = ἐκμισθῶ (§ 4).—
ἐπὶ Πυθοδώρου ἄρχ., τὸ 404/3.—τρίτῳ ἔτει... ἐνιαυτὸν = τρίτῳ
ἔτει... ἐμισθώσατο καὶ εἰργάσατο ἐνιαυτὸν.—μισθοῦμαι τι λαμ-
βάνω κάτι ἐπὶ μισθώματι (: μὲ ἐνοίκιον).—ἐργάζομαι καλλιεργῶ.—
ὁμοίως ὑπὸ τὰς αὐτὰς περιστάσεις (δηλ. οὔτε ἰδίαν ἐλάαν οὔτε μο-
ρίαν οὔτε σηκὸν παραλαβῶν).—μοι χάριν ἐμοῦ: παρακαλῶ.—ἴτε,
ἀπευθύνεται πρὸς τοὺς παρισταμένους μάρτυρας, οἱ ὁποῖοι ἀναβάντες
ἐπὶ βήθρου, κειμένου πλησίον τοῦ βήματος τοῦ ρήτορος, ἐπιβεβαιοῦν
τὰ λεγόμενα ὑπὸ τοῦ κατηγορουμένου.

§ 11. ἐξῆκει παρῆλθεν.—ἐπὶ Σουινιάδου ἄρχ., τὸ 397/6.—ὁ
ὑστερον ἐργαζόμενος ὁ τελευταῖος καλλιεργητής.

§ 12 - 13. ἐν τῷ τέως χρόνω μέχρι τοῦδε.—ὄσοι φάσκοιεν =
εἴ τινες φάσκοιεν = ὅσakis τινὲς ἔλεγον.—δεινὸς σῶφρων.—ἀκρι-

βῆς ἀκριβῶς ὑπολογίζων, προνοητικός.—**εἰκῆ** ἄνευ ὑπολογισμοῦ.—**ἀλογίστως** ἀπερισκέπτως.—**ἡγανάκτουν ἄν**, ἐδῶ ὁ πρτκ. μετὰ τὸ ἄν δηλοῖ τὸ κατ' ἐπανάληψιν συμβαῖνον εἰς τὸ παρελθόν : ἡγανάκτουν.—**εὐλογοῦμαι** ἐπαινοῦμαι.—**σκοπεῖν ἄν** = ὅτι ἐσκόπου ἄν· **σκοπῶ** ἐξετάζω, ὑπολογίζω.—**ὄ τι (ἄν) κέρδος ἐγίγνετο τῷ ἀφανίσαντι** ποῖον κέρδος θὰ εἶχεν ἐκεῖνος ποῦ θὰ κατέστρεφε (σηκόν).—**περιποιῶ** = **σφίζω** διατηρῶ, δὲν καταστρέφω.—**τί ἄν διεπραξάμην** τί θὰ ἐκέρδιζα.—**λαθῶν** ἐὰν ἔμενα ἀπαρατήρητος, ἐὰν δὲν μ' ἔβλεπε κανεὶς.—**ὑβρις** ὑπεροψία, αὐθάδεια, ἀφοβία.—**εἰκός** (δηλ. **ἐστί**), δίκαιον, πρέπον εἶναι.—**οὕτω** ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀπόψεως.—**ἀντίδικος**, ἐδῶ : κατήγορος.—**ἐκ τούτων** σύμφωνα μετὰ αὐτὰς τὰς σκέψεις, μετὰ αὐτοὺς τοὺς ὑπολογισμοὺς (ποῦ ἀνέφερα προηγουμένως).—**ἀποφαίνω** ἀποδεικνύω.

§ 14. **οὗτος**, ὁ κατήγορος.—**ὑπὸ πενίας** διὰ ν' ἀνακουφίσω τὴν πενίαν μου (μετὰ τὸ ἀσήμαντον κέρδος ποῦ θὰ μοῦ παρεῖχεν ἡ πώλησις τῶν ξύλων).—**τοῦ σηκοῦ ὄντος** ἐὰν ὁ σηκός ὑπῆρχεν (ἐν τῷ κτήματι).—**ἀμπέλοις ἐμποδῶν ἦν** (ὁ σηκός) παρημποδίζεν ὁ σηκός τὴν ἀνάπτυξιν τῶν κλημάτων.—**οἰκίας ἐγγύς (ἦν ὁ σηκός)**, ὥστε ν' ἀσχημίζῃ αὐτήν.—**ἄπειρος (ἦν) τῶν παρ' ὑμῖν κινδύνων** δὲν ἤξευρα τοὺς κινδύνους ποῦ θὰ διέτρεχα ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου σας.—**πολλὰς ἄν...**, τὸ ἄν καὶ εἰς τὸ ἀποφῆναιμι καὶ εἰς τὸ γενομένας=ἀποφῆναιμι ἄν, ὅτι **πολλά...** ἐγένοντο ἄν.

§ 15-16. **μεθ' ἡμέραν** ἐν καιρῷ ἡμέρας.—**ἐξέκοπτον**, κατὰ τοὺς ἰσχυρισμοὺς τοῦ κατηγοροῦ.—**ὥσπερ οὐ δέον** (αἰτ. ἀπόλ.) ὥσάν γὰρ μὴ ἦτο ἀνάγκη.—**αἰσχρὸν ἦν** ἦτο ἐπονείδιστον, ἔφερνε ἐντροπὴν (ὡς σημεῖον ἐλαχίστης φιλοκερδεΐας).—**ἴσως ἄν τις ἡμέλησε τῶν παριόντων** ἴσως τις δὲν θὰ ἐλάμβανεν ὑπ' ὄψει τοὺς διερχομένους διαβάτας (δηλ. τὰς κατηγορίας τῶν διαβατῶν ὡς ἀσημάντους προκειμένους περὶ **αἰσχροῦ μόνον πράγματος**).—**ζημία**, ἐδῶ : τιμωρία, ποινή.—**ἄθλιος** δυστυχής.—**σύννοιά τι** γνωρίζω τι, εἶμαι ἐν γνώσει τινός.—**ἐξημάρτανον**, οἱ δοῦλοι.—**ἐπ' ἐκείνοις ἦν** εἰς τὴν ἐξουσίαν ἐκείνων ἦτο.—**τιμωροῦμαι** ἐκδικοῦμαι.—**ἐλευθέροις γενέσθαι**, οἱ δοῦλοι ἐτύγχανον τῆς ἐλευθερίας των, ἐὰν μὴνυσίς τις παρ' αὐτῶν κατὰ τοῦ κυρίου των ἀπεδεικνύετο ἀληθής.

§ 17. **οικιέτης** δοῦλος.—**παρίσταται μοι** μοῦ ἔρχεται εἰς τὸν

νοῦν.—**τοσούτων μεμισθωμένων και ἀπάντων συνειδότην** ἐνῶ τόσοι πολλοὶ μισθωταὶ ὑπῆρξαν και ὅλοι ἐγνώριζον (ὅτι ἐν τῷ κτήματι ὑπῆρξε σηκός).—**προθεσμίας οὐδεμιᾶς οὔσης...**, προσδιορίζει αἰτιολογικῶς τό : **προσῆκον** (αἰτ. ἀπόλυτος) **ὁμοίως ἅπασι** κτλ. ἐνῶ ὁμοίως ἐνδιεφέροντο ὅλοι ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι εἶχον καλλιεργήσει τὸ κτῆμα, νὰ εἶναι σῶος (νὰ διατηρῆται) ὁ σηκός, διότι οὐδεμία προθεσμία ὑπῆρχε διὰ τὴν δικαστικὴν δίωξιν τῆς πράξεως (διότι δὲν παρεγράφετο αὐτὸ τὸ ἐγκλημα).—**ἀπολύω τινὰ ἀπαλλάσσω τινὰ** (ἀπὸ τὴν κατηγορίαν).

§ 18. **εἰ... και ταῦτα παρεσκευασάμην** ἐάν... ἐκανόνιζα και αὐτὰ (ἐλάμβανα δηλ. τὰ μέτρα μου και ὡς πρὸς τοὺς μισθωτὰς συνεννοούμενος με αὐτοὺς διὰ τὴν ἀπόκρυψιν τῆς καταστροφῆς τοῦ σηκοῦ).—**ἀλλήλων, ἐκ τοῦ ταῦτα.**—**ἀποκρύπτομαι** κρύπτω (μέσα μου) ἀπὸ τοὺς ἄλλους.—**εἰδέναι**, τὸ ἀπρμφ. ἐδῶ δηλοῖ τὸν σκοπόν.—**διάφοροι περὶ τῶν ἐμῶν τυγχάνουσι** ὄντες εἶναι ἐχθροὶ ὡς πρὸς τὰ συμφέροντά μου (καθ' ἐκάστην δηλ. φιλονικοῦν με ἐμὲ διαμφισβητοῦντες τὰ ὅρια ἢ ἄλλο τι τῆς ἰδιοκτησίας μου).

§ 19. **οὐς, ἀντικμ. τοῦ παρασχέσθαι.**—**τοῦτον**, δηλ. τὸν κατήγορον.—**οὕτως** ἔτσι ἀπερισκέπτως.—**τὰ πρέμνα**, ἐδῶ = τὸν σηκόν· **πρέμνον** κυρ. : κορμός, στέλεχος (δένδρου).—**ἀνατίθεται** φορτώνω (ἐδῶ : ἐπὶ τῆς ὑπὸ βοῶν συρομένης ἀμάξης).—**ῶχετο**, πρτκ. με σημ. ἀορ. τοῦ **οἴχομαι** ἔχω ἀπέλθει· **ῶχετο ἀπάγων τὰ ξύλα** ἐπῆρε τὰ ξύλα και ἔφυγε.

§ 20 - 22. **τότε**, ὅτε δηλ. ἐγίνετο τὸ ἐγκλημα.—**παρακαλῶ** προσκαλῶ.—**μάρτυρας**, κτγρμ.—**ὑπολείπω** ἀφήνω.—**ἐν τούτῳ τῷ τρόπῳ** διὰ τούτου τοῦ τρόπου.—**ἦσθα ἂν τετιμωρημένος=ἐτετιμώρησο ἂν.**—**πράττω ἕνεκά τινος** ἐνεργῶ πρὸς τὸ συμφέρον τινός.—**πλεῖστον (ἀργύριον)** πλεῖστα χρήματα.—**ὑπὸ ἕνεκα.**—**δύναμις** πολιτικῆ ἐπιρροή.—**σοι**, δτκ. χαριστικ.—**τοὺς ἐννέα ἄρχοντας**, ἐδῶ προφανῶς ἐννοεῖ μόνον ἕνα ἐκ τῶν ἐννέα ἀρχόντων, τὸν ἄρχοντα βασιλέα, εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ ὁποίου ὑπήγετο ἢ ἐξέτασις τούτου τοῦ ζητήματος.—**ἐπάγω τὸν ἄρχοντα** ὀδηγῶ τὸν ἄρχοντα εἰς τὸν τόπον τοῦ ἐγκλήματος, ἵνα ἰδίως ὁμμασιν ἴδῃ αὐτό.—**τινάς**, ἐπεξήγησις τοῦ ἄλλους.—**οἱ ἐξ Ἀρείου πάγου οἱ Ἀρεοπαγῖται.**—**ἂν συνήδεσαν** θὰ ἀνεγνώριζον, θὰ ἐπέιθοντο.—**διαγιγνώσκω**, ἰδ. § 2 - 3 (σελ. 41).

§ 23. **καὶ ταύτην ζημίαν**=καὶ τοῦτο (δηλ. τὸ μὴ εἶναι αὐτῷ **μάρτυρας**) **ζημίαν**.—**ἐμοὶ τοῦτο ζημία γίγνεται** τοῦτο καταλογίζεται εἰς βάρους μου.—**θαυμάζω** τινὸς παραξενεύομαι μέ τινα.—**συκοφαντῶν** ἕνας συκοφάντης (ὅπως ὁ κατήγορος).—**ἀπορῶ** τινος ἔχω ἔλλειψιν, στεροῦμαι τινός.

§ 24. **ἐν τῷ πεδίῳ**, νοεῖται ἡ μεγάλη πεδιάς τῶν Ἀθηνῶν ἢ διαρροεμένη ὑπὸ τοῦ Κηφισοῦ.—**πυρκαϊαί**, ἐδῶ : κορμοὶ καεισῶν μορίων.—**καὶ ἐπεργάσασθαι** καὶ τὸν ἱερὸν χώρον τούτων νὰ καλλιεργήσω.—**ὄσῳ περ** καθόσον.

§ 25 - 26. **οὕτω περὶ πολλοῦ ποιῶμαι** τι ἀποδίδω τόσην μεγάλην σπουδαιότητα (σημασίαν) εἰς τι.—**καὶ τὴν ἄλλην οὐσίαν** καὶ προσέτι τὴν περιουσίαν μου.—**μάρτ. τούτων**, δηλ. τῆς διαγωγῆς μου πρὸς τὰς μορίας.—**ἐπιμελουμένους** (δηλ. τῶν μορίων) οἱ ὅποιοι ἐπιθεωρεῖτε τὰς μορίας (διὰ τῶν **ἐπιμελητῶν**· ἰδ. § 6 - 8).—**ἐπιγνώμονες**, οὗτοι ἴδιον ἔργον κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἶχον νὰ ἐξακριβώσουν τὸ ποσὸν τοῦ ἐπὶ τῶν μορίων καρποῦ, ἵνα εὐρίσκηται ἀσφαλῆς κάπως βάσις διὰ τὴν πώλησιν αὐτοῦ ὑπὸ τῆς πόλεως· τοὺς ἐπιγνώμονας ἐξέλεγον οἱ Ἀρεοπαγῖται ἐξ ἑαυτῶν.—**ἐργάζομαι**, ἰδ. § 9 - 10.—**περὶ τὰς μορίας**, δηλ. τὰς κατεστραμμένας.—**χωρία γαῖαι, χώροι**.—**ἐζημίωσέ με ὡς ἐργαζόμενον** τὰ... ἡ καλλιέργεια τοῦ πλησίον τῶν σηκῶν χώρου ἀπηγορεύετο ἐπὶ ποινῇ προστίμου· ἰδ. εἰσαγ. εἰς τὸν παρόντα λόγον.—**μικρὰς ζημίας**, ἐννοεῖ τὴν χρηματικὴν ποινὴν, τὴν ὁποίαν ἐπέβαλλεν ὁ Ἄρειος πάγος εἰς ἐκεῖνον, ὅστις εὐρίσκετο ἔνοχος καλλιέργειας τοῦ πλησίον τοῦ σηκοῦ χώρου.—**τοὺς περὶ τοῦ σώματος κινδύνους** τοὺς κινδύνους τοὺς ἀπειλοῦντας τὴν (πολιτικὴν) ὑπαρξίν μου, τὸ ἄτομόν μου· ποῖοι κίνδυνοι ἠπέλουν τὸν κατηγορούμενον, ἐὰν κατέστρεφε μορίαν ἢ σηκόν;—**οὕτω περὶ οὐδενὸς ἠγοῦμαι** ἀποδίδω τόσην μικρὰν σημασίαν εἰς τι.—**τὰς πολλὰς ἐλάας**, τὰς ἐν § 24 μνημονευθείσας μορίας.—**μᾶλλον** εὐκολώτερον· διατί; (§ 24).—**οὕτω θεραπεύω τινὰ** τόσον πολὺ μεριμνῶ περὶ τινος.—**λαθεῖν (με)** ἐξορύξαντα νὰ ἐκριζώσω χωρὶς νὰ με ἴδουν.

§ 27. **κρεῖττον** συμφερότερον, ἀκινδυνότερον.—**ὡς τότε δυνάμενος** ὡς ἐὰν τότε (δηλ. ἐπὶ τῶν τριάκοντα) εἶχα (πολιτικὴν) ἐπιρροὴν (καὶ ὡς ἐκ τούτου ἠδυνάμην νὰ παρανομήσω).—**ὡς νῦν διαβεβλημένος** ὡς ἐὰν τώρα (δηλ. ἐπὶ τῆς δημοκρατίας) ἔχω διαβληθῆ (καὶ

ὡς ἐκ τούτου ὀφείλω νὰ εἶμαι προσεκτικός).—**μᾶλλον ἐξῆν**, διότι ἐπὶ τῶν τριάκοντα οὐδεμία δικαστικὴ ἀρχὴ ὑφίστατο, ἰδίως δὲ ὁ Ἄρειος πάγος εἶχε καταλυθῆ.

§ 28. **ἦν**, ἀ' προσώπου.—**κακόνους εἰμί τινι** διάκειμαι δυσμενῶς (ἐχθρικῶς) πρὸς τινά, εἶμαι ἐχθρὸς τινος.—**περιέχει**, δηλ. τὸ **χωρίον** περιέχω περιβάλλω.—**ἄερκτόν ἐστι** δὲν εἶναι περιφραγμένον.—**κάτοπτος** δυνάμενος νὰ παρατηρηθῆ, ὀρατός.

§ 29. **δεινὸν παράδοξον**.—**ἐπεργάζομαι** καλλιεργῶ ἱερὸν χωρίον.—**καθίστημί τινά εἰς κίνδυνον** εἰσάγω τινά εἰς δίκην.—**ἐπιμελητῆς ἡρημένος**, δηλ. ὑφ' ὑμῶν, τῶν Ἀρεοπαγιτῶν.—**ἀπογράφω** κατηγορῶ (ἐγγράφως).

§ 30 - 31. **πιστὸς ἀξιόπιστος**.—**περὶ ὧν αὐτοὶ σύνιστε** περὶ πραγμάτων, τὰ ὁποῖα σεῖς οἱ ἴδιοι γνωρίζετε ἀκριβῶς.—**τὰ τοιαῦτ'...** = **ἀνασχέσθαι τῶν ἐμῶν ἐχθρῶν λεγόντων τὰ τοιαῦτα** ἀνασχέσθαι, ἀόρ. β' ἀπρμφ. τοῦ **ἀνέχομαι**· ὁ ἀόρ. ἐν τῇ ὀρίστικ. ἤνεσχόμεν ἠνέχθην.—**ἐνθυμοῦμαι** ἐκ τινος λαμβάνω τι ὑπ' ὄψει.—**ἐκ τῶν εἰρημένων**, δηλ. ὑπ' ἐμοῦ.—**καὶ ἡ ἄλλη πολιτεία** καὶ προσέτι ἡ διαγωγή μου ὡς πολίτου.—**καὶ τρ. καὶ εἰσφ. εἰσφέρων καὶ χ.** εἰς τὰς Ἀθήνας ἐκτὸς τῶν τακτικῶν φόρων, τοὺς ὁποίους κατέβαλλον οἱ πολῖται, ἐπεβάλλοντο καὶ πρόσθετοι χρηματικαὶ ὑποχρεώσεις εἰς τοὺς πλουσιωτέρους ἐξ αὐτῶν, ὀριζομένους ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων ἀρχόντων ἢ τῶν φυλῶν· αἱ ὑποχρεώσεις αὐταὶ ἐκαλοῦντο **λητουργαίαι**· ἢ δαπανηρότερα ὄλων τῶν λητουργιῶν ἦτο ἡ **τριηραρχία**· ὁ ἀναλαμβάνων αὐτὴν ὑπεχρεοῦτο εἰς ἀρχαιοτέρους χρόνους νὰ ἐξοπλίση τὴν τριήρη, τὴν ὁποῖαν παρελάμβανε παρὰ τῆς πόλεως· ἡ **εἰσφορὰ** ἦτο φόρος ἐκτακτος ἐπιβαλλόμενος ἐν καιρῷ πολέμου πρὸς πολεμικὰς παρασκευὰς· ἡ δὲ **χορηγία** συνίστατο εἰς τὴν ὑποχρέωσιν πρὸς καταβολὴν τῆς δαπάνης διὰ τὴν διατροφήν τοῦ χοροῦ τοῦ προοριζομένου διὰ τὰς τραγωδίας καὶ κωμωδίας ἢ τὰς θρησκευτικὰς ἐορτάς.—**τᾶλλα λητουργῶν**, ὡς ἄλλαι λητουργαίαι ἀναφέρονται ἡ **γυμνασιαρχία**, ἡ **ἀρχιθεωρία** καὶ ἡ **ἐστίασις**· καὶ ἡ μὲν **γυμνασιαρχία** συνίστατο εἰς τὴν ὑποχρέωσιν πρὸς καταβολὴν τῆς δαπάνης διὰ τὸν ἐξωραϊσμόν τοῦ διὰ τοὺς γυμνικοὺς ἀγῶνας προωρισμένου χώρου καὶ διὰ τὴν ἐκγύμνασιν καὶ διατροφήν τῶν ἀθλητῶν· ἡ **ἀρχιθεωρία** εἰς τὴν ἀναδοχὴν τῆς δαπάνης τῆς ἀπαιτουμένης διὰ τὰς **θεωρίας**, τὰς ἐπισήμους

δηλ. ἀντιπροσωπείας τῆς πόλεως, τὰς ἀποστελλομένας εἰς τὰς τέσσαρας μεγάλας ἐθνικάς ἐορτάς καὶ εἰς τὴν Δῆλον καὶ εἰς ἄλλους ἱεροὺς τόπους· ἡ δὲ ἐστίασις ἦτο ἡ κατὰ διαφόρους ἐορτάς παράθεσις δεῖπνου ὑπὸ τοῦ ἐστιάτορος εἰς τοὺς φυλέτας αὐτοῦ.—οὐδενὸς ἦττον πολυτελεῶς τῶν πολιτῶν μετ' ἐλευθεριότητα (γενναιοδωρίαν) ὄχι ὀλιγωτέραν ἀπὸ οἰονδήποτε ἐκ τῶν συμπολιτῶν μας.

§ 32 - 33. ταῦτα=ταύτας τὰς λητουργίας.—μετρίως ἐν τῷ προσήκοντι μέτρῳ (δαπανῶν δηλ. ὅ,τι ἦτο νόμιμον).—περὶ τῆς ἄλλης οὐσίας προσέτι περὶ τῆς περιουσίας μου.—ἐπικίνδυνον, ἐννοεῖ τοὺς δικαστικοὺς ἀγῶνας, εἰς τοὺς ὁποίους οὐδεὶς θὰ ἐνῆγεν αὐτόν, ἐὰν δὲν ἐλητούργει προθύμως.—πράξας=εἶ ἔπραξα.—καθίστημι ἑμαυτὸν εἰς κίνδυνον ἐκθέτω τὸν ἑαυτὸν μου εἰς κίνδυνον (δηλ. εἰς δικαστικὴν δίωξιν).—τοῖς μεγάλοις, οἳαι εἶναι αἱ ὑπ' ἐμοῦ μετὰ ἐλευθεριότητα ἐκτελεσθεῖσαι λητουργίαι.—τεκμηρίοις, κτγρμ' τεκμήρια ἀποδείξεις.—περὶ τῶν μεγάλων προκειμένου περὶ τῶν μεγάλων (δηλ. περὶ φυγῆς καὶ δημεύσεως τῆς περιουσίας).—περὶ ὧν=ταῦτα, περὶ ὧν.—περὶ ὧν κατηγορεῖ=(ταῦτα) ἃ κατηγορεῖ.

§ 34 - 35. βασανίζειν, οἱ δοῦλοι ὡς μάρτυρες ἐγίνοντο δεκτοὶ μόνον εἰς τὰς φονικάς δίκας· εἰς τὰς λοιπάς, διὰ τὰ εἶναι αἱ καταθέσεις τῶν ἀξιόπιστοι, ἔπρεπεν οὗτοι νὰ ὑποβληθοῦν εἰς βάσανον.—ἰσχυρὸς ἀσφαλῆς.—οὐδὲν φάσκων πιστὸν εἶναι τοῖς θεράπουσι ἰσχυριζόμενος, ὅτι κανὲν ἀξιόπιστον δὲν ὑπάρχει εἰς τοὺς δούλους· ὅτι οἱ δοῦλοι διόλου δὲν εἶναι ἀξιόπιστοι.—περὶ αὐτῶν προκειμένου περὶ αὐτῶν.—κατηγοροῦσι (=καταγορεύουσι) μαρτυροῦν καθ' ἑαυτῶν, ὁμολογοῦν τὸ ἔγκλημά των.—κατειπόντες, ἀόρ. β' μτχ. τοῦ καταγορεύω μαρτυρῶ ἐναντίον τινός.—τῶν παρόντων κακῶν, δηλ. τῶν βασάνων (μαστιγώσεων, στρεβλώσεων κ.τ.τ.).

§ 36 - 37. καὶ μὲν δὴ καὶ ὅμως.—σύννοϊδα ἑμαυτῷ συναισθάνομαι (ἐδῶ : τὴν ἐνοχλήν μου).—τὴν αὐτὴν γνώμην σχεῖν (ὕμᾱς), δηλ. ὅτι οὗτος συναισθάνεται ὅτι ἀδίκως κατηγορεῖ.—ἄλλως τε καί, ἰδ. § 6 - 8 (σελ. 42).—εἰ ἔλεγον, οἱ δοῦλοι.—ἐξεγένετο = ἐξῆν.—τούτῳ εἰ μὴ ὁμολόγουν ἐὰν δὲν ἐβεβαίωνον (οἱ δοῦλοι) τοὺς λόγους τούτου.—οὐδεμιᾶ (ἄν) ζημίᾳ ἐνοχος ἦν, ἐὰν ἐκ τῆς βασάνου τῶν δούλων ἀπεδεικνύετο, ὅτι ὁ κατηγορὸς ψευδῶς κατηγορεῖ, εἰς οὐδεμίαν οὗτος τιμωρίαν ὑπέκειτο· ὑπεχρεοῦτο μόνον, ἐὰν οἱ δοῦλοι ἐβλάπτοντο

κατὰ τὴν βάσανον, νὰ ἀποξημιώσῃ τὸν δεσπότην αὐτῶν.—πρὸς ἐμοῦ πρὸς τὸ συμφέρον μου.

§ 38. ἐνθυμοῦμαι σκέπτομαι.—οἷς εἰς τοῦτους, διὰ τοὺς ὁποίους.—εἰκός (ἐστὶ) μᾶλλον πιθανώτερον εἶναι.—ἀκινδύνως, πρβλ. § 37 «οὐδεμιᾶ ζημία ἐνοχος ἦν».—ἔργον μετὰ τοσοῦτου κινδύνου πρᾶξις συνεπαγομένη τόσον μεγάλον κίνδυνον.—βοηθῶ ὑπὲρ τῆς πόλεως προστατεύω τὰ συμφέροντα τῆς πόλεως.

§ 39 - 40. γιγνώσκω σχηματίζω τὴν γνώμην.—ὄσῳ οἱ τοιοῦτοι... = ὄσῳ ἐπαιτιώτατοι καὶ ἀπορώτατοί εἰσιν οἱ τοιοῦτοι τῶν κινδύνων, τοσοῦτῳ... μάλιστα ὅσον σοβαρώτεροι καὶ ἐπικινδυνότεροι εἶναι οἱ τοιοῦτοι δικαστικοὶ ἀγῶνες, τόσον περισσότερον...—φεύγουσι ζητοῦν ν' ἀποφύγουν (δίδοντες χρήματα εἰς τοὺς κατηγόρους).—οὐκ ἤξιουν, δηλ. φεύγειν· οὐκ ἀξιῶ δὲν κρίνω ἄξιον τοῦ ἑαυτοῦ μου (ἀξιοπρεπές).—διηλλάγην, ἀόρ. β' πθηκ. με μέσσην σημ. τοῦ διαλλάττομαι συμπιλιώνομαι, συμβιβάζομαι.—τοιούτους, ὅπως τὸν Νικόμαχον.—ἐπιπέμπω τινά τινι ἐξαπολύω, ἐξερεθίζω τινὰ ἐναντίον τινός.

§ 41. ἄθλιος, ἰδ. § 15 - 16 (σελ. 43).—εἰ φυγᾶς... καταστήσομαι (κατασταίην) ἐὰν ἤθελον ἐξορισθῆ.—ἄπαις μὲν ὦν... ἐρήμου δέ... γενομένου... μητρὸς δέ... οὔσης... πατρίδος δέ... στερηθεὶς αἰτίαις, αἰ μτχ. αἰτλγκ. : διότι δὲν ἔχω παιδιὰ, εἶμαι μόνος, τὸ σπίτι μου θὰ ἡρημῶνετο, ἡ μητέρα μου θὰ ἐστερεῖτο τῶν πάντων (: δὲν θὰ εἶχε κανένα πόρον) καὶ ἐγὼ δι' αἰσχροτάτας κατηγορίας θὰ ἐστεροῦμην (μιᾶς) τοιαύτης (: μιᾶς τόσον ὥραιας) πατρίδος.—νεναυμαχηκῶς... μεμαχημένος... παρασχών, μτχ. ἐνδοτικάί.

§ 42 - 43. ἀλλὰ γάρ, ἰδ. § 9 (σελ. 42).—ἐνθάδε, δηλ. ἐν τῇ βουλῇ τοῦ Ἀρείου πάγου, ἐνθα δὲν ἐπετρέπετο παρέμβασις ἐκ τοῦ θέματος.—ὅ τι δεῖ τίς ἢ ἀνάγκη, διατὶ πρέπει.—διαγιγνώσκω, ἰδ. § 2 - 3 (σελ. 41).—ὄτου, ἀναφρκ. ἀντων. πτ. γνκ. γένους οὐδ. (ὅ τι, γνκ. οὔτινος ἢ ὄτου)· ὄτου ἔνεκα τίνος, διατὶ.—παραγενέσθαι, δηλ. κατὰ τὸ ἐγκλημα.

2. ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΑΔΥΝΑΤΟΥ

§ 1. οὐ πολλοῦ δέω δὲν χρειάζομαι πολὺ, δὲν μοῦ λείπει πολὺ, σχεδόν.—**χάριν ἔχω τινὶ** χρεωστῶ χάριν εἰς τινα, εὐχαριστῶ τινα.—**ὁ ἀγών**, ἰδ. 1, § 2-3 (σελ. 41).—**πρόφασις** αἰτία, ἀφορμή.—**ἐφ' ἧς** ἐπὶ τῆς ὁποίας στηριζόμενος.—**ἐπιδείκνυμι** ἀποδεικνύω.—**ἄξιον** οὕτως ὥστε νὰ εἶμαι ἄξιος.—**κίνδυνος** δικαστικὸς ἀγών, δίκη.

§ 2-3. **καίτοι καὶ ὅμως**.—**ἀποσχέσθαι**, ἀορ. β' ἀπρμφ. τοῦ **ἀπέχομαι** ἀπέχω· ἂν ἀποσχέσθαι = ὅτι ἀπόσχοιτο ἂν.—**πονηρία** κακία, κακὴ πράξις.—**τιμωρεῖται** ζητεῖ νὰ ἐκδικηθῇ.—**πῶποτε** ποτὲ ἕως τώρα.—**χρῶμαί τινι φίλω** ἔχω τινὰ φίλον.—**χρῶμαι** συμφορᾶ περιπίπτω εἰς συμφορὰν—**δυστύχημα** ἐλάττωμα, βλάβη.—**ἐπιτηδεύματα** ἀρεταί.—**ἰῶμαι** θεραπεύω· ἐδῶ : ἐξουδετερῶνω, καλύπτω.—**ἐξ ἴσου** (= ἴσην) **τῇ συμφορᾶ** ὁμοίαν μὲ τὸ σῶμα ποῦ ἔχει τὴν συμφορὰν.—**καὶ τὸν ἄλλον βίον**, δηλ. τὸν ἠθικόν.—**διάξω**, δηλ. ὁμοίως πρὸς τὸν σωματικόν βίον.—**διοίσω**, μέλλ. τοῦ διαφέρω.

§ 4-5. **ὕπὲρ ὧν** = **περὶ ὧν**.—**ὡς ἂν οἶόν τε**, δηλ. ἦ.—**διὰ βραχυτάτων (λόγων)** συντομώτατα.—**τὸ ἀργύριον** τὸ χορηγούμενον (εἰς τοὺς ἀδυνάτους) χρηματικὸν βοήθημα, τὸ ἐπίδομα.—**τῷ σώματι δύναμαι** σωματικῶς εἶμαι δυνατὸς (ἰσχυρὸς).—**τεκμηρίοις**, κτγρμ' **τεκμήρια** ἀποδείξεις.—**ἐν τῇ τέχνῃ** = **ἐκ τῆς τέχνης**.—**σύνειμί τινι** συναναστρέφομαί τινα.

§ 6. **βίος** πόρος ζωῆς, τὰ μέσα πρὸς ζωὴν, περιουσία.—**τυγχάνει**, δηλ. ὧν.—**τρίτον ἔτος** τουτὶ ἐδῶ καὶ τρία ἔτη· νὰ συναφθῇ μὲ τὸ **τελευτήσασαν** (δηλ. τὸν βίον).—**θεραπεύω** περιποιούμαι (κατὰ τὸ γῆρας), γηροκομῶ.—**ὠφελῶ βραχεία** παρέχω βραχεῖαν ὠφέλειαν, μικρὰ κέρδη.—**χαλεπῶς ἐργάζομαι** μὲ κόπον ἐξασκῶ.—**τὸν διαδεξόμενον** ἐκεῖνον, ὅστις μέλλει νὰ διαδεχθῇ, νὰ συνεχίσῃ (διὰ λογαριασμόν μου)· ἔννοσέ δούλον πωλούμενον συνήθως ἀντὶ 5-6 μνῶν.—**κτήσασθαι** ν' ἀποκτήσω (δι' ἀγορᾶς), ν' ἀγοράσω.—**γίγνομαι ὑπό τινι** περιέρχομαι ὑπὸ τὸ κράτος (τὴν ἐξουσίαν) τινός : περιπίπτω εἰς τι.

§ 7-8. **ἔστιν**=**ἔξεστιν**.—**ἐρρωμένος** (πθτκ. πρκμ. μετγ. τοῦ

βώννυμι) ὡς ἐπίθ. : δυνατός, ἀκμαῖος.—πρεσβ... ἀφέλησθε= ἀφέλησθε (ἐμὲ) γιγνόμενον πρεσβύτερον καὶ ἀσθενέστερον.—περὶ τοὺς εἰς τοὺς.—κακὸν σωματικὸν ἐλάττωμα, ἀναπηρία.—ἐλευνὸς ἄξιος οἴκτου, ἀξιολύπητος.—ἀγρίως ἀποδέχομαι τινα δεικνύομαι σκληρὸς (ἀπάνθρωπος) πρὸς τινα.—οἱ ὁμοίως ἐμοὶ διακείμενοι ὅσοι εὐρίσκονται εἰς τὴν ἰδίαν μὲ ἐμὲ κατάστασιν.—ἀπλῆ ἢ συμφορὰ μόνῃ ἢ ἀναπηρία.—εἰ... φαινοίμην λαμβάνων ἐάν... φανερὰ ἐλάμβανον ἀντὶ τῆς εὐκτ. φαινοίμην ἀνεμένετο ὀριστική ἐφαινόμην (διότι πρόκειται περὶ βεβαίου πράγματος)· ἀλλ' ἐτέθη ἢ εὐκτ. κατ' ἀφομοίωσιν πρὸς τὴν ἐπομένην εὐκτ. ἀφαιρεθείην.—προσγίγνομαι προστίθεμαι.—εἰ... τοῦτ' ἀφαιρεθείην ἐάν ἤθελον στερηθῆ τοῦτου (τοῦ ἐπιδόματος).

§ 9. καθίσταμαι χορηγὸς τραγωδοῖς ὀρίζομαι χορηγὸς διὰ τραγωδοῦς (δι' ἀγῶνα τραγωδίας)· ἢ χορηγία ἦτο μία ἐκ τῶν λητουργιῶν· ἰδ. 1, § 30 - 31 (σελ. 46).—ἀντίδοσις (τῆς οὐσίας) ἀνταλλαγὴ τῆς περιουσίας πρὸς ἀποφυγὴν ἀδικιῶν κατὰ τὴν ἐπιβολὴν λητουργιῶν ἐγένετο τὸ ἐξῆς : ἐάν τις ἐνόμιζεν, ὅτι τὴν ἐπιβληθεῖσαν εἰς αὐτὸν λητουργίαν δίκαιον ἦτο ἄλλος πλουσιώτερος ν' ἀναλάβῃ, εἶχε τὸ δικαίωμα οὗτος νὰ προκαλέσῃ τὸν πλουσιώτερον εἰς ἀντίδοσιν, δηλ. ἀνταλλαγὴν τῶν περιουσιῶν τῶν ἐκείνου τότε ὑπεχρεοῦτο ἢ ν' ἀναλάβῃ τὴν λητουργίαν ἢ ν' ἀνταλλάξῃ τὴν περιουσίαν του πρὸς τὴν τοῦ προκαλοῦντος.—δεινὸν παράλογον.—πονηρὸς ἄθλιος (οἰκονομικῶς).

§ 10. ἰππική (τέχνη) ἐπιδεξιότης (ικανότης) εἰς τὸ ἰππεύειν.—μimνήσκομαι τινας πρὸς τινα ἀναφέρω τι εἰς τινα.—οὐ πολὺς ὁ λόγος, δηλ. ἔσται.—δυστύχημα, ἰδ. § 2 - 3 (σελ. 49).—φιλοσοφῶ σκέπτομαι.—ὄπως πῶς.—ὡς ἀλυπότατα μὲ ὅσον τὸ δυνατόν ὀλιγωτέρους πόνους.—εἷς ἐγώ, δηλ. εἰμί.—ταύτην=τοῦτο (τὸ ἰππεύειν).—ῥαστώνη (ῥᾶστος) εὐκολία, ἀνακούφισις.—ἐξευρίσκω ἐξετάζων εὐρίσκω, ἐπινοῶ.—εἰς τὰς διὰ τὰς.—τῶν ἀναγκαίων (ὁδῶν), γνκ. διαιρτικ.

§ 11 - 12. ὕβρις ὑπερηφάνεια (προερχομένη ἐξ εὐπορίας).—ἀστράβη, κυρ. : ἀναπαυτικὸν ἐπίσαγμα (σαμάρη)· ἔπειτα—ὄπως ἐδῶ—: ἡμίονος ἔχων τοιοῦτον ἐπίσαγμα.—ὄχοῦμαι ἰππεύω.—κῆσασθαι, ἰδ. § 6 (σελ. 49).—ὄτι ἐπειδή.—ἤτημένοι ἐζητημένοι, δανεισμένοι.—

δυνατός, ἐδῶ : ἱκανός σωματικῶς καὶ εὖπορος.—**μὴ κατηγορεῖν**, τοῦτο, καθὼς καὶ τὸ κατωτέρω **χρησθαι**, ἐξαρτ. ἐκ τοῦ **πῶς οὐκ ἄτοπόν ἐστι**.—**οἷς... ἀμφοτέροις**, δηλ. τῷ ἵππῳ καὶ ταῖς βακτηρίαις.

§ 13 - 14. **διαφέρω τινός τινι** υπερβαίνει (ὑπερτερῶ τινα) κατὰ τι.—**κληροῦσθαί με τῶν ἐννέα ἀρχόντων** (γνκ. διαιρτικ.) νὰ ἐκλεχθῶ διὰ κλήρου μεταξὺ (ὡς εἷς ἐκ) τῶν ἐννέα ἀρχόντων· οἱ ἄρχοντες, ἰδίως οἱ ἀνώτεροι, ὄφειλον νὰ εἶναι ἀπηλλαγμένοι πάσης σωματικῆς βλάβης.—**δήπου** βεβαίως.—**οἱ θεσμοθέται**, οἱ ἐννέα ἄρχοντες ἐκαλοῦντο καταχρηστικῶς καὶ θεσμοθέται· εἰς τοὺς ἐννέα ἄρχοντας ἦτο ἀνατεθειμένη ἡ κλήρωσις τῶν ἀρχόντων.—**ἀλλὰ γὰρ ἀλλὰ** δὲν θὰ γίνῃ τοῦτο· διότι.—**εὐ ποιῶν** καὶ καλὰ κάνει (τοῦ δὲν ἔχει τὴν αὐτὴν γνώμην μὲ σᾶς) : εὐτυχῶς.—**ὥσπερ ἐπικλήρου τῆς συμφορᾶς οὕσης** ὡς ἐὰν ἡ συμφορὰ ἦτο ἐπικλήρος κόρη· **ἐπικλήρος** ἐκαλεῖτο ἡ μονογενὴς θυγάτηρ, ἡ ὁποία ὄρφανὴ γινομένη ἐκληρονόμει ὅλην τὴν πατρικὴν περιουσίαν καὶ ἡ ὁποία, διὰ νὰ μὴ περιέλθῃ ἡ περιουσία εἰς ξένην οἰκογένειαν, ὄφειλε νὰ ὑπανδρευθῇ τὸν πλησιέστερον συγγενῆ τῆς· ἂν δὲ πολλοὶ παρουσιάζοντο ἰσχυρίζομενοι, ὅτι ἦσαν πλησιέστατοι συγγενεῖς, ἐγένετο δίκη.—**ἀμφισβητήσων**, δηλ. **τῆς συμφορᾶς**· **ἀμφισβητῶ** τινος διεκδικῶ τι, ἰσχυρίζομαι ὅτι ἀνήκει τι εἰς ἐμέ.

§ 15 - 16. **ὑβριστῆς** ἀλαζών, θρασύς.—**ἀσελγῶς διακείμενος** = **ἀσελγῆς** αὐθάδης.—**ὥσπερ** (μετὰ μτχ.) ὡς ἐάν.—**φοβερῶς ὀνομάζω** μεταχειρίζομαι φοβερὰς ὀνομασίας, λέξεις (ὅπως εἶναι αἱ λ. : **ὑβριστῆς**, **βίαιος**, **ἀσελγῆς**).—**ἀλλ' οὐ ταῦτα** (= τοῦτο) **ποιήσων** = καὶ οὐ μέλλων ἀληθῆ λέγειν.—**ἐὰν πάνυ πραόνως**, δηλ. **ὀνομάσῃ**· **πάνυ πραόνως** (= **πράως**) **ὀνομάζω** μεταχειρίζομαι πολὺ ἡπίας ἐκφράσεις.—**διαγιγνώσκω** διακρίνω.—**ἐκχωρεῖ** εἶναι δυνατόν.—**ὑβρίζω** φέρομαι ἀλαζονικῶς, αὐθαδῶς.—**οἱ ἀπόρως διακείμενοι** οἱ ἄποροι.—**τῶν ἀναγκαίων**, ἐξ ὀνομαστικ. **τὰ ἀναγκαῖα** τὰ ἀπαραίτητα διὰ τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου.—**οἱ πιστεύοντες ταῖς ἑαυτῶν βῶμαις** ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι ἔχουν πεποιθήσιν εἰς τὰς δυνάμεις των.—**οἱ χρώμενοι νέαις ταῖς διανοαίαις** οἱ ἔχοντες νεανικὰ τὰ φρονήματα.

§ 17 - 18. **ἐξωνοῦμαι** ἐξαγοράζω.—**κίνδυνος** δικαστικὸς ἀγών.—**ἐξαμαρτάνουσιν ὁμοίως** ὁσάκις περιπίπτουν εἰς παράπτωμα ὁμοίως (ὡς καὶ οἱ νέοι).—**ἐπιτιμῶ τινι** ψέγω, κατακρίνω τινά.—**μηδέν**,

δὴλ. κακόν.—**ὑβρίζω**, ἐδῶ : βλάπτω, ἀδικῶ.—**ἔστιν εἶναι δυνατόν**.—**ἀμύνομαι** ἀποκρούω.—**τοὺς ὑπάρξαντας**, δὴλ. τῆς ὑβρεως ὑπάρχω τῆς ὑβρεως κάμνω ἀρχὴν τῆς ἀδικίας.—**περιγίγνομαι** τινος ὑπερισχύω τινός.—**σπουδάζω** σοβαρῶς ὁμιλῶ.—**παίζω** χωρατεύω, ἀστείζομαι.—**κωμωδῶ** διακωμωδῶ, περιπαίζω.—**καλὸν** σπουδαῖον κατόρθωμα.

§ 19 - 20. **ὡς ἐμέ** πρὸς ἐμέ, εἰς τὸ ἐργαστήριόν μου.—**πονηρός** = ; (§ 2 «πονηρία»).—**ἐπιβουλεύω** τινὶ ἐπιβουλεύομαι τινα.—**ἐνθυμοῦμαι** σκέπτομαι.—**οὐδὲν οὐδόλωσ**.—**δημιουργός** τεχνίτης.—**ἐθίζομαι (εἶθισμαι)** συνηθίζω, ἔχω τὴν συνηθειαν.—**προσφοιτῶ** συχάζω.—**σκυτοτομεῖον** ἐργαστήριον σκυτοτόμου, ὑποδηματοποιεῖον.—**οἱ ποῖ ἂν τύχη**, δὴλ. **προσφοιτῶν**.—**ἐγγυτάτω** πλησιέστατα.—**οἱ κατασκευασμένοι** οἱ ἐγκαθιδρυμένοι, οἱ ἔχοντες τὸ ἐργαστήριόν των.—**καταγιγνώσκω** τινός **πονηρίαν** θεωρῶ τινα (ὡς) κακόν.—**ἄμου γέπου** κάπου, εἰς κάποιον μέρος.

§ 21 - 23. **ἀλλὰ γὰρ ἄλλ'** ἀρκετὰ ταῦτα διότι.—**ὅ τι δεῖ** τίς ἡ ἀνάγκη, διατὶ πρέπει.—**ἀκριβῶς** λεπτομερῶς.—**ὕμιν**, ἀνήκει εἰς τὸ ἐνοχλεῖν.—**τῶν εἰρημένων**, δὴλ. ὑπὸ τοῦ κατηγοροῦ.—**ὑπὲρ** = **περί**.—**τὰ μέγιστα** τὰ οὐσιωδέστατα, τὰ σπουδαιότατα (δὴλ. ἡ πενία καὶ ἡ ἀναπηρία).—**σπουδάζειν** **περὶ τῶν φαύλων ὁμοίως** τούτῳ νὰ δεικνύῃ τις προθυμίαν (ζῆλον) διὰ πράγματα τόσον ὀλίγον σπουδαῖα, ὅσον οὗτος νοοῦνται τὰ ὑπὸ τοῦ κατηγοροῦ περὶ τῆς διαγωγῆς τοῦ ἀναπήρου λεχθέντα ἐν § 15, § 19.—**διάνοια** γνώμη.—**οὐ μόνου**, δὴλ. τοῦ ὀβολοῦ.—**μεταλαμβάνω** τινός λαμβάνω μέρος ἔκ τινος, ἀπολαμβάνω τι.—**τῶν ἐν τῇ πατρίδι**, δὴλ. **ἀγαθῶν**.—**κοινῇ** διὰ κοινῆς ἀποφάσεως.—**ἀρχαί** (δημόσια) ἀξιώματα.—**δαίμων** τύχη.—**δεῖλαιος** δυστυχής.—**τῶν καλλίστων καὶ μεγίστων**, δὴλ. **ἀγαθῶν** (ἐν τῷ ἰδιωτικῷ καὶ δημοσίῳ βίῳ).—**εἰ... ἀπεστερημένος** εἶην, ἀντὶ ὀριστ.: **εἰ... ἀπεστερημένος** εἰμί (πρβλ. § 7 - 8 «εἰ... φαινοίμην λαμβάνων»).—**προνοοῦμαι** τινος λαμβάνω πρόνοιαν περὶ τινος.—**ταύτη** οὕτως.—**τίθεμαι** τὴν ψῆφον ψηφίζω, ἀποφασίζω.

§ 24 - 25. **διὰ τί ἂν καὶ τύχοιμι τ. ὑμῶν**; διατὶ ἄραγε θὰ σᾶς εὑρίσκα τοιούτους (δὴλ. δυσμενεῖς πρὸς ἐμέ);—**καθίσταμαι** εἰς ἀγῶνα περιπλέκομαι εἰς δίχην.—**ἀπώλεσε τὴν οὐσίαν**, διὰ τῆς πληρωμῆς μεγάλου προστίμου ἢ διὰ τῆς δημεύσεως τῆς περιουσίας.—**πολυπρά-**

γμων ὁ ἀναμειγνύμενος εἰς πολλά, περίεργος, ραδιοῦργος.—φιλαπε-
χθήμων ὁ ἀγαπῶν νὰ κάμνη ἐχθρούς, φίλερις.—τοῖς ἄλλοις, γέν.
οὐδ.—τοιαύταις ἀφ. τοῦ βίου τυγχάνω χρώμενος = τοιαύτας
ἀφορμὰς τοῦ βίου κέκτημαι· ἀφορμὴ τοῦ βίου μέσα, κεφάλαιον
πρὸς πορισμὸν τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων.—πρὸς τὰ τοιαῦτα=ὥ-
στε τὰ τοιαῦτα πράττειν=ὥστε ὑβριστῆς καὶ βίαιος εἶναι.—
γίγνομαι ἐν δυνάμει ἀποκτῶ δύναμιν (πολιτικὴν), ἐπιρροήν.—μετὰ
τοῦ ὑμετέρου πλήθους μεθ' ὑμῶν τῶν δημοκρατικῶν.—ἐξὸν=εἰ
καὶ ἐξῆν.—μετ' ἐκείνων, δηλ. τῶν τριάκοντα.—ἀδεῶς ἄνευ φόβου,
ἐν ἀσφαλείᾳ (ὡς πτωχὸς ἀνάπηρος).—πολιτεύομαι διάγω ὡς πολί-
της, ζῶ.

§ 26 - 27. μὴ τύχοιμι ὑμῶν ὁμοίων (=ὁμοίως δυσμενῶν)
εἴθε νὰ μὴ σᾶς εὔρω ὁμοίως δυσμενεῖς.—τοῖς πολλὰ ἡδικοῦσι=
οἷων ἔτυχον ὑμῶν οἱ πολλὰ ἡδικοῦτες.—τὴν αὐτὴν ψῆφον
τίθεμαι ταῖς ἄλλαις βουλαῖς ψηφίζω (ἀποφασίζω) οὕτως, ὅπως αἱ
βουλαὶ προηγουμένων ἐτῶν.—ὑπέχω εὐθύνας λογοδοτῶ.—οὕτως,
ἐὰν δηλ. ψηφίσετε, ὅπως αἱ βουλαὶ τῶν προηγουμένων ἐτῶν.—γινώ-
σκω κρίνω, ἀποφασίζω.—τούτων, δηλ. τῶν δικαίων.—ὑμῖν, ἀνή-
κει εἰς τὸ ἔξω τὴν χάριν.—τὴν χάριν τὴν ὀφειλομένην εὐγνωμοσύ-
νην.—περιγίγνεσθαι τῶν ὁμοίων=πειρᾶσθαι νικᾶν (ἐν δικαστη-
ρίῳ) τοὺς ὁμοίους.

3. ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΣΙΤΟΠΩΛΩΝ

§ 1. πολλοί, νοοῦνται φίλοι τῶν σιτοπωλῶν.—ἐν τῇ βουλῇ, εἰς τὴν ὁποίαν τὸ πρῶτον ἐγένετο ἡ καταγγελία κατὰ τῶν σιτοπωλῶν (ἰδ. εἰσαγ. εἰς τὸν παρόντα λόγον).—εἰ ὡς μάλιστα=εἰ τὰ μαλιστα καὶ ἂν ἀκόμη (ὕπερ ἀπίθανον).—ἀδικῶ παραβαίνω τοὺς νόμους.—οὐδὲν ἤττον οὐδὲ ὀλιγώτερον, ἐπίσης.—ποιοῦμαι τοὺς λόγους περὶ τίνος=κατηγορῶ τίνος.—ᾔθεν πῶθεν, διὰ ποίους λόγους (αἰτίας).

§ 2. πρυτάνεις, οὕτως ἐκαλοῦντο οἱ πεντήκοντα βουλευταί, οἱ ὁποῖοι ἐπὶ 35 ἢ 36 ἡμέρας προήδρευον τῆς βουλῆς.—ἀπέδοσαν εἰς τὴν βουλὴν περὶ αὐτῶν ἀφῆκαν (ἐπέτρεψαν) τὴν περὶ αὐτῶν (τῶν σιτοπωλῶν) κρίσιν (ἀπόφασιν) εἰς τὴν βουλὴν.—ὠργίσθησαν, ὑποκμ. : οἱ βουλευταί.—τῶν ῥητόρων=τῶν βουλευτῶν.—ἄκριτος ὁ μὴ δικασθεὶς, ἀδίκαστος.—οἱ ἕνδεκα, οὗτοι ἦσαν συναρχία ἀποτελουμένη ἐκ δέκα ἀνδρῶν κληρουμένων ἐξ ἐκάστης φυλῆς, εἰς τοὺς ὁποίους συνηριθμεῖτο καὶ ὁ γραμματεὺς· εἶχον δὲ οὗτοι τὴν ἐπιμέλειαν τῶν ἐν τῷ δεσμοτηρίῳ καὶ ἐμερίμων περὶ ἐκτελέσεως τῶν ὑπὸ τῶν δικαστηρίων ἐπιβαλλομένων σωματικῶν ποινῶν.—ζημιῶσαι, καθαρῶς τελκ. ἀπαρμφ. ἐκ τοῦ παραδοῦναι· ζημιῶ τιμωρῶ.—δεινὸν ἐπικίνδυνον.—κρίνειν κατὰ τὸν νόμον, δηλ. διὰ παραπομπῆς τῆς ὑποθέσεως εἰς τὴν Ἑλιαίαν· διότι ἡ βουλὴ εἶχε δικαίωμα νὰ ἐπιβάλλῃ ποινὴν μέχρι 500 δραχμῶν· ἐὰν δὲ τὸ ἔγκλημα ἀπῆτει μεγαλύτεραν ποινήν, εἰσήγε τὴν ὑπόθεσιν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἢ εἰς ἡλιαστικὸν δικαστήριον.—γιγνώσκω, ἰδ. 2, § 27 (σελ. 53).

§ 3 - 4. ἐπεχειρουν, δηλ. τινὲς τῶν βουλευτῶν.—ὄτ' ἦν αὐτοῖς ἡ κρίσις=ὄτε αὐτοὶ (οἱ σιτοπῶλαι) ἐκρίνοντο· πρέπει νὰ νοηθῇ ἡ δευτέρα συνεδρίασις τῆς βουλῆς, κατὰ τὴν ὁποίαν ἀπεφασίσθη νὰ παραπεμφθῇ ἡ ὑπόθεσις εἰς τὴν Ἑλιαίαν.—ἐργῶ ἐμπράκτως : διὰ τῆς στάσεως, τὴν ὁποίαν ἐτήρησα.—ἡσυχίαν ἄγω ἡσυχάζω, σιωπῶ.—βοηθῶ τοῖς νόμοις ὑποστηρίζω (ὑπερασπίζω) τοὺς νόμους.—ἡρξάμην, δηλ. κατηγορῶν τῶν σιτοπωλῶν ἐν τῇ βουλῇ.—δεδιῶς τὰς αἰτίας, διασάφησις τοῦ τούτων ἔνεκα· αἰτίαι δέ : διαβολαί.

§ 5. **ἀνάβηθι**, δηλ. εἰς τὴν πλησίον τοῦ βήματος τοῦ ρήτορος κειμένην ἔδραν.—**σύ**, ἀποτείνεται πρὸς τὸν προϊστάμενον τῶν κατηγορουμένων σιτοπωλῶν.—**ἄλλο τι οὖν (νομίζεις) ἤ;** λοιπὸν δὲν ;—**ἄξιῶ** παραδέχομαι ὅτι εἶμαι ἄξιος.—**οἷς**, ὁ πληθ., διότι τὸ **τι**, εἰς ὃ ἀναφέρεται, περιληπτικόν.—**ἡ ζημία** ἢ προσήκουσα, ἢ νόμιμος τιμωρία.—**ἔγωγε** (δηλ. **ἄξιῶ ἀποθανεῖν**) μάλιστα.—**συνωνοῦμαι** συναγοράζω, ἀγοράζω μαζί με ἄλλους (συνεταιρικῶς).—**φορμός**, ἰδ. εἰσαγ. εἰς τὸν παρόντα λόγον.—**ῶν**, καθ' ἕλξιν ἀντί : **οὓς**.—**ἔξεῖναι**, δηλ. **τινι συμπρίασθαι**.—**τῶν ἀρχόντων**, δηλ. **τῶν σιτοφυλάκων** περὶ τούτων ἰδ. εἰσαγ. εἰς τὸν παρόντα λόγον.

§ 6. **ἀποψηφίσασθαι... καταψηφίσασθαι**, δηλ. αὐτοῦ· **ἀποψηφίζομαι** τινος ἀθρώνω τινά.—**παρεσχόμεθα** ὑπεβάλομεν (ἐν τῇ ἐγγράφῳ κατηγορία).

§ 7. **ἀπαγορεύων φαίνεται** εἶναι φανερόν ὅτι ἀπαγορεύει : ρητῶς ἀπαγορεύει.—**κατὰ τῶν ἀρχόντων** ὡς πρὸς τοὺς ἄρχοντας.—**διὰ μακροτέρων** ἐκτενέστερον.

§ 8 - 9. **οὔτοι**, δηλ. οἱ σιτοπῶλαι.—**τὴν αἰτίαν**, δηλ. τοῦ **συνωνεῖσθαι**.—**εἰς ἐκείνους**, δηλ. τοὺς ἄρχοντας (τοὺς σιτοφύλακας).—**ἀναφέρω** ἀποδίδω.—**παρακαλῶ** προσκαλῶ.—**ἠρωτῶμεν**, δηλ. ἡμεῖς οἱ βουλευταὶ κατὰ τὴν β' συνεδρίασιν τῆς βουλῆς (§ 3).—**οἱ μὲν τέσσαρες...** Ἄνυτος δέ, οἱ σιτοφύλακες τοῦ Πειραιῶς ἦσαν πέντε· ἐκ τούτων ὁ Ἄνυτος ἦτο σιτοφύλαξ καὶ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος καὶ κατὰ τὸ παρόν.—**τίμιος** εἰς ὑψηλὴν τιμὴν, ἀκριβός.—**τούτων ὑπερβαλόντων ἀλλήλους καὶ πρὸς σφᾶς αὐτοὺς (= πρὸς ἀλλήλους) μαχομένων** ἐπειδὴ οὔτοι (οἱ σιτοπῶλαι) προσέφερον (εἰς τοὺς σιτεμπόρους) ἀνωτέραν τιμὴν καὶ ἐφιλονίκουν μεταξύ των (περὶ τοῦ τίς θὰ πλειοδοτήσῃ).—**παρὰ τούτων**, δηλ. τῶν σιτοπωλῶν.—**ῶνουμένοις**, δηλ. τὸν σῖτον.—**ἄξιος** εὐθηνός.—**τούτους**, δηλ. τοὺς σιτοπῶλας.—**δεῖν**, ἐκ τοῦ ἔλεγε.—**ὀβολῶ** κατὰ ἓνα ὀβολόν.—**κατατίθεμαι** ἀποθηκεύω.—**ἀλλήλοις ἀντωναῖσθαι=ὑπερβάλλειν ἀλλήλους**.—**τῆτες** (ἐπίρρ.) κατὰ τοῦτο τὸ ἔτος.

§ 10. **ἐὰν ὡς μάλιστα καὶ ἂν ἀκόμη** (ἔπερ ἀπίθανον).—**περὶ τούτων** (δηλ. τῶν πραγμάτων) περὶ ταύτης τῆς ὑποθέσεως.—**τούτων**, δηλ. τῶν ἀρχόντων.—**περὶ ῶν**, δηλ. πραγμάτων (ὡς ἐδῶ περὶ σίτου).—**διαρρήδην** ρητῶς, σαφῶς.—**δίδωμι δίκην** τιμωροῦμαι.

§ 11 - 12. **ἀλλὰ γὰρ ἀλλ' ὅμως.**—**ἐλεοῦμαι ἐπὶ τινι** τυγχάνω ἐλέους (συγγνώμης) διὰ τι.—**ἐπ' εὐνοίᾳ τῆς πόλεως** ἐξ ἀγάπης πρὸς τοὺς πολίτας, διὰ τὸ συμφέρον τῶν πολιτῶν.—**περιφανῆς καταφανῆς, πειστικός.**—**τῆς αὐτῆς τιμῆς,** γνκ. τοῦ τιμήματος.—**ἐπιλείπει τινὰ ὁ σῖτος** ἐξαντλεῖται εἰς τινὰ ὁ σῖτος.

§ 13. **δεινὸν παράδοξον.**—**εἰσφορὰν,** περὶ αὐτῆς ἰδ. 1, § 30 - 31 (σελ. 46).—**εἴσεσθαι, μέλλ. τοῦ οἶδα.**—**ἐφ' οἷς δι' ὅσα.**—**καὶ λαθεῖν...**—**καὶ (ἄ) συνέφερον αὐτοῖς λαθεῖν (ποιοῦσι) καὶ ὅσα** εἶχον συμφέρον αὐτοὶ νὰ κάμνουν κρυφά.—**ἐπ' εὐνοίᾳ τῇ ὑμετέρᾳ** = **ἐπ' εὐνοίᾳ ὑμῶν.**—**τάναντία αὐτοῖς καὶ τοῖς ἄλλοις συμφέροι** τὰ συμφέροντα αὐτῶν εἶναι ἀντίθετα πρὸς τὰ συμφέροντα ἄλλων τῶν ἄλλων πολιτῶν.

§ 14 - 15. **οὕτω ἄσμενοι** μὲ τόσην χαράν.—**λογοποιῶ** πλάττω, ἐπινοῶ.—**τάς ναῦς, ἐδῶ :** τὰ σιταγωγὰ πλοῖα.—**διεφθάρθαι,** ἐκ τῆς τρικυμίας.—**ἐκπλεούσας,** ἐκ τοῦ Πόντου ἢ ἐκ τοῦ Ἑλλησπόντου.—**ἐμπόριον** ἐμπορικὸς λιμὴν.—**τάς σπονδάς,** νοεῖται ἢ Ἀνταλκίδειος εἰρήνη (387 π.Χ.).—**ἀπορρηθήσεσθαι, μέλλ. παθητ. ἀπαρεμφ. τοῦ ἀπαγορεύω** διαλύω, ἀκυρώνω.—**εἰς τοῦτ' ἔχθρας,** δηλ. πρὸς ὑμᾶς.—**καιρὸς κρίσιμος** περίστασις.—**ἀναρπάζω (τὸν σῖτον)** κάμνω ἀναρπαστὸν τὸν σῖτον (καὶ τὸν ἀποθηκεύω).—**διαφέρομαι περὶ τῆς τιμῆς** συζητῶ περὶ τῆς τιμῆς, παζαρεύω.—**ἀγαπῶ** μένω εὐχαριστημένος.—**ὀποσουτινοσοῦν,** γεν. τοῦ τιμήματος : εἰς ὅσηνδῆποτε τιμῆν (ὅσα - ὅσα).

§ 16. **οὕτω γιγνώσκω** τοιαύτην γνώμην σχηματίζω (μορφώνω).—**κακόνοια** δυσμένεια, ἐχθρότης.—**τὰ ὄνια** τὰ πράγματα ποὺ πωλοῦνται εἰς τὴν ἀγορὰν.—**ἀγορανόμοι,** ἄρχοντες, ἢ εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ ἢ εἰς τὸν Πειραιᾶ, οἱ ὅποιοι ἐφρόντιζον νὰ πωλοῦνται τὰ ὄνια εἰς τὴν ἀγορὰν καθαρὰ καὶ ἀνόθευτα.—**τέχνη** ἐπάγγελμα.—**χωρὶς** ξεχωριστά, ἰδιαίτερος.—**ἀποκληρῶ** ἐκλέγω διὰ κλήρου.—**τὴν μεγίστην δίκην λαμβάνω** παρὰ τινος τιμωρῶ τινὰ διὰ τῆς ἐσχάτης τῶν ποινῶν (δηλ. ;).—**ἐπικρατῶ** τινος ὑπερισχύω τινός, καταστέλλω τι.—**ὁπότε** ἀφοῦ.—**φυλάττειν,** δηλ. τοὺς ἀδικοῦντας.

§ 17 - 18. **ἀπογιγνώσκω** τινὸς ἀθῶνων τινὰ.—**ὁμολογούντων**—**εἰ καὶ ὁμολογοῦσιν.**—**ἐπὶ τοὺς ἐμπόρους συνίστασθαι** ὅτι συνεννοοῦνται καὶ συνεταιρίζονται ἐναντίον τῶν ἐμπόρων (διὰ ν' ἀγο-

ράζουν εὐθηνὰ καὶ πωλοῦν ἀκριβὰ τὸν σῖτον.—ἐπιβουλεύειν τοῖς εἰσπλέουσι ὅτι τηρεῖτε ἐχθρικὴν στάσιν ἀπέναντι τῶν ἐμπόρων, οἱ ὅποιοι εἰσάγουν τὸν σῖτον (: ἀπέναντι τῶν εἰσαγωγέων).—ἄλλην τινὰ ἀπολογίαν, πλὴν τὴν ὁμολογίας.—ἔχω (μετ' ἀπαρμφ.)=;—ἐπιτιμῶ τινι, ἰδ. 2, § 17 - 18 (σελ. 51).—ἐφ' ὑμῖν (δηλ. ἦν ἂν) δικαίωμα σας θὰ ἦτο.—ὀποτέροις, δηλ. τοῖς κατηγοροῖς ἢ τοῖς κατηγορουμένοις.—καταγιγνώσκω τινὸς θάνατον καταδικάζω τινὰ εἰς θάνατον.—ἐχόντων ταύτην τὴν αἰτίαν οἱ ὅποιοι κατηγοροῦντο διὰ τοῦτο (ὅτι δηλ. συνηγόραζον τὸν σῖτον).—ἀρνούμενων καὶ μ. παρεχομένων ἂν καὶ ἤρνούντο (τὴν ἐνοχίην των) καὶ παρουσίαζον μάρτυρας (περὶ τῆς ἀθωότητός των).—πιστὸς πειστικός.—μᾶλλον παρὰ τῶν ἀρν., ὡς β' ὅρος τῆς συγκρίσεως : ἢ παρὰ τῶν ὁμολογούντων.

§ 19 - 20. καὶ μὲν δὴ ἀλλ' ὅμως, καὶ ὅμως.—περὶ τῶν τοιούτων, δηλ. πραγμάτων ὑποθέσεων (ἦτοι περὶ τοῦ σίτου).—κοινότατοι τυγχάνουσιν ὄντες τοῖς ἐν τῇ πόλει προκαλοῦν τὸ ἐνδιαφέρον ὅλων τῶν κατοίκων τῆς πόλεως.—πεύσσονται, μέλλ. τοῦ πυνθάνομαι.—περὶ αὐτῶν, τῶν σιτοπωλῶν.—κόσμιος εὐπειθής εἰς τοὺς νόμους, νομοταγής.—πολλὴν ἄδειαν ψηφίζομαι τινι παρέχω διὰ τῆς ψήφου μου εἰς τινὰ πλήρη ἐλευθερίαν.—ἐνεκα τῶν παρεληλυθότων, δηλ. ἀμαρτημάτων.—ἔσσονται, ὑποκμ. : οἱ λοιποὶ σιτοπῶλαι.—μόγισ μόλις, ὅπωςδῆποτε.—ἐκ ταύτης, ἢ ἐκ ἐνεκα.—τέχνη, ἰδ. § 16.—ἀγωνίζομαι περὶ τοῦ σώματος εἰσάγομαι εἰς δίχην καὶ κινδυνεύω νὰ καταδικασθῶ εἰς θάνατον.—κινδυνεύω περὶ τῆς ψυχῆς διακινδυνεύω τὴν ζωὴν μου.

§ 21. ἀντιβολῶ παρακαλῶ.—τῶν πολιτῶν, οἱ=τούτους τῶν πολιτῶν, οἱ.—οἱ..... ἀπέθνησκον, νοοῦνται οἱ τιμωρηθέντες σιτοφύλακες (πρβλ. § 16).—ἐφ' οὓς συνέστησαν, πρβλ. § 17 «ἐπὶ τοὺς ἐμπόρους συνίστασθαι».—οἷς, τοῖς ἐμπόροις.—χαρίζομαι τινι εὐχαριστῶ τινα.—αὐτούς, τοὺς ἐμπόρους.—κάπηλοι μικροπωληταί: ὁ ῥήτωρ περιφρονητικῶς ἀποκαλεῖ οὕτω τοὺς σιτοπῶλας.

§ 22. ὅ τι δεῖ τίς ἢ ἀνάγκη, διατὶ πρέπει.—ὄτου, ἀντωνυμία ἀναφρ. πτ. γνκ. γένους οὐδ. (ὅ τι, γνκ. οὔτινος ἢ ὄτου)· ἢ γενκ. ὄτου δηλοῖ τὴν αἰτίαν=ἐνεκα τίνος.

...και η διαδικασία της παραγωγής των προϊόντων είναι
 ...επιπλέον, η διαδικασία της παραγωγής των προϊόντων είναι
 ...επιπλέον, η διαδικασία της παραγωγής των προϊόντων είναι

...και η διαδικασία της παραγωγής των προϊόντων είναι
 ...επιπλέον, η διαδικασία της παραγωγής των προϊόντων είναι
 ...επιπλέον, η διαδικασία της παραγωγής των προϊόντων είναι

...και η διαδικασία της παραγωγής των προϊόντων είναι
 ...επιπλέον, η διαδικασία της παραγωγής των προϊόντων είναι
 ...επιπλέον, η διαδικασία της παραγωγής των προϊόντων είναι

...και η διαδικασία της παραγωγής των προϊόντων είναι
 ...επιπλέον, η διαδικασία της παραγωγής των προϊόντων είναι
 ...επιπλέον, η διαδικασία της παραγωγής των προϊόντων είναι

...και η διαδικασία της παραγωγής των προϊόντων είναι
 ...επιπλέον, η διαδικασία της παραγωγής των προϊόντων είναι
 ...επιπλέον, η διαδικασία της παραγωγής των προϊόντων είναι

ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ ΛΟΓΟΙ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΙΩ. ΖΑΦΕΙΡΙΟΥ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Α. Περὶ συγγραμμῆς

ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ ΛΟΓΟΙ

(ΠΡΟΣ ΔΗΜΟΝΙΚΟΝ, ΠΡΟΣ ΝΙΚΟΚΛΕΑ, ΕΥΑΓΟΡΑΣ)

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1962

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ ΛΟΓΟΙ

(ΠΡΟΣ ΔΗΜΟΝΙΚΟΥΣ, ΠΡΟΣ ΨΙΔΡΑΚΕΛΑ, ΕΤΑΙΡΟΥΣ)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΡΑΓΙΩΝΗ ΚΑΙ ΔΑΝΙΗΛΙΔΗ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Α'. Περί ρητορικῆς.

Πολλοὶ ἄνθρωποι ἔχουν τὸ φυσικὸν χάρισμα νὰ παριστοῦν τὰς σκέψεις των ἐντέχνως καὶ ζωηρῶς τόσον, ὥστε νὰ συγκινοῦν τοὺς ἀκροατὰς καὶ νὰ παρασύρουν αὐτοὺς εἰς τὴν γνώμην των.

Τοῦτο ἀπὸ τοὺς παλαιούς χρόνους ἦτο κτῆμα ὀλίγων ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι διὰ τοῦτο ἐτιμῶντο πολὺ. Τοιοῦτοι ἦσαν παρ' Ὀμήρῳ ὁ Νέστωρ, ὁ Ὀδυσσεὺς κ.λ.π., βραδύτερον δὲ ὁ Σόλων, ὁ Πεισίστρατος, ὁ Θεμιστοκλῆς, ὁ Ἀριστείδης, ὁ Περικλῆς.

Ἡ τοιαύτη ἰκανότης λέγεται **ἔμφυτος εὐγλωττία**. Ταύτην ἔπρεπε νὰ ἔχουν εἰς τὰ δημοκρατικὰ πολιτεύματα οἱ πολιτικοί, ἵνα παρασύρουν τὸν λαὸν εἰς τὴν γνώμην των. Ἐπειδὴ δὲ πάντες δὲν εἶχον τὴν ἔμφυτον εὐγλωττίαν προσεπάθουν νὰ τὴν ἀποκτήσουν διὰ τῆς μελέτης καὶ τῆς ἀσκήσεως. Τοιοιουτρόπως ἤρχισε νὰ ἀναπτύσσεται ἡ ἔντεχνος ρητορικὴ, ἡ **τέχνη τοῦ εὖ λέγειν**. Αὕτη τὸ πρῶτον διεμορφώθη εἰς Σικελίαν· πρῶτοι δὲ διδάσκαλοι τῆς ρητορικῆς ἦσαν ὁ Κόραξ, ὁ ὁποῖος ὠρίσεν αὐτήν, ὅτι εἶναι **πειθοῦς δημιουργός**, καὶ ὁ Τισίας, ὁ ὁποῖος συνέταξε **ῥητορικὴν τέχνην**. Ἐκ τῆς Σικελίας μετεφυτεύθη ἡ ρητορικὴ τέχνη εἰς τὰς Ἀθήνας ὑπὸ τοῦ σοφιστοῦ Γοργίου τοῦ Λεοντίνου καὶ ἐδιδάσκετο μαζὶ μὲ πολλὰς ἄλλας γνώσεις ὑπὸ τῶν **σοφιστῶν**.

Εἰς τὰς Ἀθήνας ἀνήχθη εἰς ἐπιστημονικὴν περιωπὴν ἀπὸ τοῦ Πελοποννησιακοῦ ἰδίας πολέμου καὶ ἐξῆς, διότι συνετέλουν πολλοὶ λόγοι, ὡς αἱ συχναὶ δίκαι, αἱ πολιτικαὶ συζητήσεις, ἡ ἐκκλησία τοῦ δήμου, αἱ πανηγύρεις, αἱ παντὸς εἴδους συγκεντρώσεις καὶ ἡ καθόλου πνευματικὴ ἀκμὴ τῆς πόλεως. Ἐνεκα τούτου ἤχμασαν εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ τὰ τρία εἶδη τοῦ ρητορικοῦ λόγου : τὸ **δικανικὸν** εἰς τὰ δικαστήρια, τὸ **συμβουλευτικὸν** εἰς τὴν βουλήν καὶ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ δήμου καὶ τὸ **πανηγυρικὸν** ἢ **ἐπιδεικτικὸν** εἰς τὰς ἑορτάς, πανηγύρεις καὶ συγκεντρώσεις.

Μεταξὺ τῶν ἀττικῶν ρητόρων διεκρίθησαν ὁ Λυσίας, ὁ μέγας ρητοροδιδάσκαλος Ἴσοκράτης, ὁ Ἰσαῖος, ὁ Δημοσθένης καὶ ἄλλοι.

Τοὺς ρητορικοὺς λόγους οἱ ρήτορες πρῶτον ἀπήγγελλον καὶ ἔπειτα ἐδημοσίεον ἐπεξεργαζόμενοι καὶ συμπληρώνοντες αὐτοὺς. Πολλάκις ὅμως δὲν ἀπήγγελλον, ἀλλὰ μόνον τοὺς ἔγραφον ἢ κατὰ παράκλησιν καὶ διὰ τὰς ἀνάγκας ἄλλων (παραινετικοὶ καὶ δικανικοὶ) ἢ ὡς ρητορικὰ γυμνάσματα καὶ τοὺς ἐδημοσίεον πρὸς ἀνάγνωσιν.

Β'. Περὶ Ἴσοκράτους.

Βίος τοῦ Ἴσοκράτους. Ὁ Ἴσοκράτης ἐγεννήθη εἰς τὰς Ἀθήνας τῷ 436 π.Χ. Οἱ γονεῖς του Θεόδωρος, Ἐρχιεὺς τὸν δῆμον, καὶ Ἡδυτώ, καίτοι ἐκ τῶν μετρίων πολιτῶν, ἦσαν ἀρκετὰ εὐποροὶ καὶ εἶχον ἐργοστάσιον αὐλοποιίας. Ὡς τοιοῦτοι λοιπὸν ἔδωσαν εἰς τὸν υἱὸν των ὅλα τὰ μέσα, διὰ νὰ μορφωθῇ τελείως. Πράγματι κατ' ἀρχὰς ἐγίνε μαθητῆς τῶν σοφιστῶν Γοργίου, Πρωδίκου καὶ Πρωταγόρου, ἔπειτα δὲ τοῦ φιλοσόφου Σωκράτους, τοῦ ὁποῦ ἢ ἠθικὴ διδασκαλίᾳ τὰ μέγιστα ἐπέδρασεν εἰς τὸν νεαρὸν Ἴσοκράτη.

Ἡλικιωθεὶς ἐγίνε ρήτωρ καὶ ἐσκέφθη νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν δημόσιον βίον πρὸς ἀπόκτησιν δόξης καὶ πρωτείων, τὰ ὁποῖα ἐπεθύμει πολὺ· ἀλλὰ ἡ ἀσθενὴς φωνὴ του καὶ ἡ ἐκ φύσεως ἀτολμία καὶ δειλία του ἠμποδίζον αὐτὸν πρὸς τοῦτο· ὡς λογογράφος δὲ θὰ εἶχε μέγιστον ἀντίπαλον τὸν Λυσίαν. Δι' ὅλα ταῦτα ἀπεφάσισε νὰ γίνῃ **ρητοροδιδάσκαλος**. Πράγματι ὡς τοιοῦτος ἀπέκτησε καὶ πλοῦτον καὶ δόξαν καὶ πρωτεῖα.

Κατ' ἀρχὰς ἴδρυσε ρητορικὴν σχολὴν εἰς Χίον (393 π.Χ.), ἔνθα εἶχεν ἑννέα μαθητάς. Βραδύτερον δὲ ἴδρυσε τοιαύτην εἰς Ἀθήνας, εἰς τὴν ὁποίαν ἐμαθήτευσαν οἱ ἄριστοι τῆς ἐποχῆς του καὶ ἐκ τῆς ὁποίας ἐξῆλθον ἔξοχοι ἄνδρες, ἱστορικοὶ, ρήτορες, πολιτικοὶ καὶ στρατηγοί. Δικαίως δὲ ὠνομάσθη ἡ σχολὴ του σχολεῖον ὅλης τῆς Ἑλλάδος, διότι εἰς αὐτὴν ἐμαθήτευσαν ὑπὲρ τοὺς 100 νέοι ἐξ ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος, ἐπλήρων δὲ ὡς διδάκτρα ἕκαστος 1 000 δραχμὰς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καὶ ἐφοίτων 3 - 4 ἔτη. Ὁ δὲ Κικέρων (De oratore II, 24) λέγει « ἐκ τοῦ παιδευτηρίου τοῦ Ἴσοκράτους, ὡς ἐκ τοῦ τρωικοῦ ἵππου, ἔξοχοι μόνον ἐξῆλθον ἄνδρες ».

Σύζυγον ἔλαβε τὴν χήραν τοῦ σοφιστοῦ Ἰππίου, τὴν Πλαθάνην·

ἐπειδὴ δὲ δὲν ἀπέκτησε τέκνα, υἱοθέτησε τὸν ἐκ τοῦ πρώτου γάμου υἱὸν τῆς, τὸν Ἀφαρέα.

Ὡς ἄνθρωπος ἦτο δίκαιος, εἰλικρινὴς καὶ φιλόπατρις. Φρονῶν δὲ ὅτι ὁ Φίλιππος ἦτο ἄξιος ἡγέτης πρὸς πραγματοποίησιν τῆς πολιτικῆς ἐνότητος ὅλων τῶν Ἑλλήνων καὶ τῆς κατὰ τῶν Περσῶν ἐκστρατείας, ὑπεστήριξε τοῦτον ἐκθύμως· ἀλλὰ μετὰ τὴν ἐν Χαιρωνείᾳ μάχην (338 π.Χ.), λυπηθεὶς διὰ τὴν ταπείνωσιν τῆς πόλεώς του καὶ μὴ δυνάμενος νὰ βοηθήσῃ αὐτήν, ἐζήτησε τὸν θάνατον. Πράγματι δὲ ἐπὶ 14 ἡμέρας μὴ ἐγγίσας τροφήν καὶ ποτὸν ἀπέθανε (338 π.Χ.) εἰς ἡλικίαν 98 ἐτῶν. Ἐτάφη δημοσίᾳ δαπάνῃ, ἐπὶ τοῦ τάφου του δὲ ἐστήθη Σειρήν ὡς σύμβολον τῆς ἐλκυστικῆς χάριτος.

Ὁ Ἴσοκράτης ὡς **παιδαγωγὸς** ἐπεδίωκε τὴν μόρφωσιν ἠθικῶν χαρακτήρων. Τοιαύτη δὲ μόρφωσις ἄγει πρὸς τὴν εὐδαιμονίαν, ἣ ὁποία κατ' αὐτὸν ἐγκρατεία εἰς τὴν ἄσκησιν τῆς εὐσεβείας, τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς. Πρὸς πλήρωσιν τοῦ σκοποῦ τούτου ἀπήτει **εὐβουλίαν** (ἦτοι φρόνησιν) καὶ **σωφροσύνην**, ἄνευ τῆς ὁποίας αἱ σπουδαὶ εἶναι ζημία μᾶλλον ἢ ὠφέλεια· ἔπειτα **φιλεργίαν** καὶ **ἐπιμέλειαν**, τῆς ὁποίας ἡ δύναμις εἶναι ἀπιστεύτως μεγάλη· καὶ ὁ εὐφυέστατος πρέπει νὰ εἶναι ἐπιμελής καὶ φίλεργος, διότι ἄλλως εἰς τὸν βίον του θὰ εἶναι δυστυχής. Ἀποτέλεσμα δὲ τῆς φιλεργίας εἶναι ἡ **ἀλυπία**, τὸ κύριον τοῦτο γνώρισμα τῆς εὐδαιμονίας, ὡς ὁ ἴδιος διδάσκει (Εὐαγ. 42): «οἱ ἀριστα τῶν ὄντων ἐπιμελούμενοι ἐλάχιστα λυποῦνται». Ὁ Ἴσοκράτης ὡσαύτως ἤθελε τὸν συνδυασμὸν τῆς θεωρίας καὶ τῆς πράξεως· «ἐμπειρία», λέγει (πρὸς Νικοκλ. 35), «μέθιθι καὶ φιλοσοφία· αὕτη μὲν γὰρ τὴν ὁδὸν σοὶ δείξει, ἡ δὲ ἐμπειρία ποιήσει σε δύνασθαι χρῆσθαι τοῖς πράγμασι». Τὴν θεωρίαν ἤθελε μόνον ὡς ὁδηγὸν τῆς ὁδοῦ· διὰ τοῦτο ἐμόρφωσε τὴν διδασκαλίαν του οὕτως, ὥστε νὰ δύναται αὕτη νὰ φέρῃ τοὺς ἀκούοντας εἰς ὀρθὴν καὶ βαθεῖαν κρίσιν ἐν τῷ βίῳ. Εἶχε πρὸ ὀφθαλμῶν τὸ τοῦ Ἡρακλείτου: «πολυμαθὴ νῶον ἔχειν οὐ διδάσκει».

Φέρων πάντοτε τὸν ἑαυτὸν του ὡς παράδειγμα ἐδίδασκεν ὅτι ἕκαστος δεῖν νὰ σπουδάζῃ σύμφωνα μὲ τὴν κλίσιν καὶ τὰς ἰκανότητάς του, διὰ νὰ γίνωνται ὅλοι τέλειοι εἰς τὸν κλάδον των, διὰ νὰ γίνωνται **προσωπικότητες**. Εἰς τὸν Παναθηναϊκὸν (§ 11) λέγει ὅτι στερούμενος φωνῆς ἰκανῆς καὶ τόλμης ἀπέσχε τῆς πολιτικῆς καὶ ἀπεδόθη «ἐπὶ τὸ φιλο-

σοφείν και πονεῖν και γράφειν, ἃ διανοηθεῖν». Ἔτσι ἔγινε μέγας ρητοροδιδάσκαλος, ἡ ἔνδοξοτέρα προσωπικότης τῆς ἐποχῆς του.

Ἡ παιδαγωγική του ἐπέδρασε τὰ μέγιστα εἰς τοὺς μετέπειτα μέχρι τῶν ἡμερῶν μας, διότι αἱ διδασκαλαί του λύουν τὰ βασικώτερα προβλήματα τῆς νεότητος πάσης ἐποχῆς.

Διὰ τὴν ἀνθρωπιστικὴν του διδασκαλίαν ὁ Ἴσοκράτης παρουσιάζεται ὡς ἀνταγωνιστὴς τῶν σοφιστῶν και φιλοσόφων, οἱ ὅποιοι, μηδ' αὐτοῦ τοῦ Πλάτωνος ἐξαιρουμένου, διετέθησαν δυσμενῶς πρὸς αὐτόν.

Ὡς **φιλόσοφος**—καίτοι δὲν ἀνέπτυξεν ἴδιον φιλοσοφικὸν σύστημα—δύναται νὰ καταταχθῇ μεταξὺ τῶν πρακτικῶν ἠθικῶν φιλοσόφων χάρις εἰς τὰ ἔξοχα ἠθικὰ παραγγέλματα αὐτοῦ, τὰ ὅποια ἀφθονοῦσιν εἰς τὰ ἔργα του.

Ὁ Ἴσοκράτης ὡς **πολιτικός**. Ὁ Ἴσοκράτης παρακολουθῶν μὲ μεγάλην λύπην πρῶτον μὲν τοὺς ἐμφυλίους πολέμους και τὰς ἀντιζηλιας τῶν ἐλληνικῶν πόλεων, ἔπειτα δὲ τὴν ἀνάμειξιν τῶν Περσῶν εἰς τὰς ὑποθέσεις τῆς Ἑλλάδος και τὴν ὑποδούλωσιν τῶν ἐν Μ. Ἀσίᾳ ἐλληνικῶν πόλεων, τέλος δὲ φοβούμενος τὸν κίνδυνον τῆς ὑποδουλώσεως ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος, ἔπλασε τὸ πολιτικὸν του ἰδεῶδες, τὸ ὅποιον συνοψίζεται εἰς τὰ ἑξῆς : 1) ἔνωσις ὅλων τῶν Ἑλλήνων εἰς μίαν κοινοπολιτείαν, εἰς ἓν ἰσχυρὸν ἐλληνικὸν κράτος· 2) ἐκστρατεία κατὰ τοῦ κοινοῦ ἐχθροῦ, τῶν Περσῶν· 3) κατάληψις και ἐξελληνίσις τῆς Μ. Ἀσίας διὰ τῆς διοχετεύσεως πρὸς τὰ ἐκεῖ τοῦ πλεονάζοντος πληθυσμοῦ τῶν ἐλληνικῶν πόλεων· και 4) ἐκμετάλλουσις τῶν πλουτοπαραγωγικῶν πηγῶν τῆς μεγάλης και πλουσίας ἐκείνης χώρας.

Ὁ Ἴσοκράτης δὲν διενεόθη πρῶτος τὴν ἔνωσιν τῶν Ἑλλήνων ἐναντίον τῶν βαρβάρων τῆς Ἀσίας. Πρῶτος ὁ τὸν 5' π.Χ. αἰῶνα ἀκμάσας Πολυκράτης, ὁ ἔξοχος τύραννος τῆς Σάμου, βλέπων ἐκ τοῦ πλησίον τὸν ἐκ τῶν βαρβάρων κίνδυνον, διενεόθη και ἐπεχείρησε τὴν ἔνωσιν τῶν ἐλληνικῶν πόλεων κατὰ τῶν Περσῶν. Ἐπειτα ὁ μέγας Περικλῆς τὸν 4' αἰῶνα, συνεχιστὴς τῆς πανελληνίου πολιτικῆς τοῦ Πολυκράτους, ἐπεδίωξε και αὐτὸς τὴν ἔνωσιν τῶν Ἑλλήνων. Ἡ πολιτειακὴ ὁμως κατάστασις τοῦ 4' και 5' αἰῶνος ἦτο τοιαύτη, ὥστε νὰ μὴ ὑπάρχη δυνατότης πραγματοποίησεως ἐνὸς τόσοσιν μεγάλου σχεδίου.

Ὁ 4' αἰὼν παρουσιάζεται εὐνοϊκώτερος διὰ τὴν πραγματοποίησιν τοῦ πολιτικοῦ ἰδεῶδος τοῦ ἐθνικωτάτου ρήτορος Ἴσοκράτους. Ἡ ἔνωσις

τῶν Ἑλλήνων, ἡ ὁποία ἦτο τότε ἠθικὸν καὶ ἔθνικὸν αἴτημα, τώρα εἶναι καὶ οἰκονομικόν, διότι οἱ ἐμφύλιοι πόλεμοι, ἐπέφερον κοινωνικὴν καὶ οἰκονομικὴν ἀναστάτῳσιν τόσον εἰς τὰς πόλεις ὡς κράτη, ὅσον καὶ εἰς τὰ ἄτομα. Οἱ σοφισταὶ δὲ διδάσκοντες τὸν ἀτομικισμὸν συνετέλεσαν εἰς τὴν διάλυσιν τῆς **πολιτείας** ὡς ἐνότητος. Τὰ ἄτομα ἔχασαν τὴν σύνδεσιν των μετὰ τὴν ὀλότητα τῆς **πόλεως**. Ἀφ' ἐτέρου οἱ αὐτοὶ σοφισταὶ διδάσκοντες, ὡς ἄνδρες περιπλανώμενοι, ὅτι πατρις εἶναι κάτι περισσότερον ἀπὸ τὴν πόλιν, εἰς τὴν ὁποίαν γεννᾶται τις, ἐπέβαλλον εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀκροατῶν των, ὅτι ἡ ἑλληνικὴ πατρις περιλαμβάνει τὸν ὅλον ἑλληνικὸν κόσμον. Ἔτσι ἔδωσαν ἀφορμὴν εἰς τὴν ἀναπροσαρμογὴν τῆς ἑλληνικῆς ζωῆς, εἰς τὸ αἴτημα τῆς δημιουργίας μεγαλύτερας πολιτικῆς ἐνότητος πρὸς ἀντιμετώπισιν ὅλων τῶν ἔθνικῶν, κοινωνικῶν καὶ οἰκονομικῶν προβλημάτων. Πρόκειται περὶ τῆς **πανελληνίου ιδέας**, γύρω ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἀγωνίζεται ὁ Ἰσοκράτης καθ' ὅλον τὸν βίον του. Χάριν αὐτῆς εἰργάσθη διὰ τὴν Ἰδρυσιν τῆς δευτέρας Ἀθηναϊκῆς συμμαχίας μετὰ τὴν προοπτικὴν νὰ περιλάβῃ αὕτη τὰς πλείστας τοῦλάχιστον ἑλληνικὰς πόλεις καὶ νὰ καταστῇ πανελλήνιος κοινοπολιτεία, ἐν ἰσχυρὸν κράτος ἑλληνικόν.

Ἀλλὰ τὸν ἀπογοητεύει ὁ δῆμος τῶν Ἀθηναίων μετὰ τοὺς δημαγωγούς του. Ἡ δημοκρατία τοῦ Εὐβούλου δὲν ἦτο ἡ δημοκρατία τοῦ Περικλέους. Διὰ τοῦτο ἤρχισε νὰ κλονίζεται ἡ πίστις του εἰς τὴν ἀνθρώπῳσιν τῆς Ἀθηναϊκῆς Πολιτείας, ἵνα αὕτη, ὡς ἀρχηγός, ἀναλάβῃ τὴν πραγματοποίησιν τοῦ πολιτικοῦ του ιδεώδους.

Ἀφορμὴν πρὸς τὴν πολιτικὴν στροφὴν τοῦ ρήτορος ἔδωκεν ὁ Εὐαγόρας τῆς Κύπρου, τὸν ὁποῖον ἐπεσκέφθη, ὅτε περιήρχετο τὰς συμμαχικὰς πόλεις μαζί μετὰ τὸν μαθητὴν του, τὸν ἱκανώτατον στρατηγὸν τῶν Ἀθηναίων Τιμόθεον. Τόσον δὲ ἐθαύμασε τὸν Εὐαγόραν ὡς ἀρχοντα, ὡς ἰδανικὸν μονάρχην, ὥστε ἐσκέφθη, ὅτι ἕνας τοιοῦτος ἀρχων, μία τοιαύτη προσωπικότης, πρέπει νὰ ὀδηγήσῃ τοὺς Πανελλήνους κατὰ τῶν Περσῶν.

Ὁ θαυμασμὸς του τώρα πρὸς τὰς προσωπικότητας τὸν φέρει πλησιέστερον πρὸς τὸν Φίλιππον. Οὗτος ἦτο εὐγενὴς τὴν καταγωγὴν, διότι κατήγετο ἀπὸ τοὺς Ἡρακλείδας, ἦτο συνετὸς καὶ δίκαιος, ἠγέτης ἐλεγκτὸς, ἄριστος στρατιωτικὸς μετὰ ἰσχυρὸν στρατόν, καταπλήσσοσα δραστηριότης· οἱ δὲ Μακεδόνες του δὲν ἦσαν μὲν τόσον πολιτισμένοι, ὅσον οἱ Ἀθηναῖοι, ἦσαν ὅμως ἀγνή ἑλληνικὴ φυλὴ, ἀξία νὰ μετάρχη τῆς παν-

ελληνίου κινήσεως. "Όλα αυτά ἦσαν χαρακτηριστικά ἱκανά, διὰ νὰ διεκδικῆ ὁ Φίλιππος τὰ πρωτεῖα μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων.

Ἄλλ' ἀπέναντι τοῦ Φιλίππου ὠρθώθη ἡ πόλις τῶν Ἀθηναίων μετὴν συμμαχίαν τῆς καὶ μετὸν φλογερὸν ρήτορά τῆς Δημοσθένη. Οἱ Ἀθηναῖοι ἐνθυμούμενοι τὸν Μαραθῶνα καὶ τὴν Σαλαμίνα δὲν ἤθελον νὰ εἶναι ἄλλος ἡγέτης καὶ νὰ τεθῆ εἰς δευτέραν μοῖραν ἡ πόλις τῶν, ἡ πόλις τοῦ Περικλέους, τὸ κέντρον τοῦ πολιτισμοῦ.

Τὰ δύο αὐτὰ λίαν ἰσχυρὰ κράτη ἔμελλον νὰ συγκρουσθοῦν. Τὴν κρίσιμον κατάστασιν παρακολουθεῖ ὁ Ἰσοκράτης μετ' ἀγωνίαν γράφει καὶ εὐχεται ἡ εἰρήνη, ἡ Φιλοκράτειος κληθεῖσα, τὴν ὅποιαν ἐκλείσαν οἱ Ἀθηναῖοι καὶ ὁ Φίλιππος, νὰ εἶναι στερεά, νὰ γίνῃ συμμαχία διαρκῆς, ἀπαρχὴ τῆς πανελληνίου ἐνώσεως.

Εἰς τὴν προσωπικότητα τοῦ Φιλίππου βλέπει τὸν ἄξιον ἡγέτην τῶν Πανελλήνων, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς Ἀθηναίους βλέπει τοὺς ἰσχυροὺς συντελεστάς τῆς κατὰ τῶν βαρβάρων νίκης. Δὲν μένει παρὰ νὰ ἐκλείψῃ ὁ ἐμφύλιος πόλεμος, νὰ συνεργασθοῦν ἐν ἰσοτομίᾳ τὰ δύο κράτη καὶ ἡ καταπλήσσουσα δραστηριότης τοῦ Φιλίππου νὰ χρησιμοποιηθῆ πρὸς κατανίκησιν τοῦ κοινοῦ ἐχθροῦ, τῶν Περσῶν.

Ἦθελεν ὁ Ἰσοκράτης ἡγέτην τὸν Φίλιππον, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ταπεινωσιν τῆς πόλεώς του, τὴν ὅποιαν τόσον ἐκαμάρωνε, τὴν ὅποιαν τόσον ἠγάπα.

Ὁ σκοπὸς του πληροῦται· τὸ πολιτικόν του ἰδεῶδες πραγματοποιεῖται, ἀλλ' ἡ πόλις του ταπεινοῦται. Ὁ Ἰσοκράτης εἶχε διαγνώσει καλῦτερον ἀπὸ τὸν Δημοσθένην τὴν πολιτικὴν κατάστασιν.

Ὁ Ἰσοκράτης ὡς ρητοροδιδάσκαλος καὶ συγγραφεύς. Ὁ Ἰσοκράτης ἐδίδασκε τὴν ρητορικὴν ὄχι μόνον θεωρητικῶς ἀλλὰ καὶ πρακτικῶς, διὰ γυμνασμάτων· ἐλάμβανε δὲ συνήθως τὰ θέματα τῶν λόγων του ἀπὸ τὴν σύγχρονον ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος, τῆς ὁποίας τὰ συμφέροντα ἐνέπνεον αὐτόν.

Θεωρῶν τὴν ρητορικὴν ὄχι ὡς ἀπλοῦν μέσον πειθοῦς, ὡς οἱ ἄλλοι ρήτορες, ἀλλὰ κυρίως ὡς μέσον παιδευτικὸν τοῦ ἀνθρώπου, προσεπάθει νὰ καταστήσῃ τοὺς μαθητάς του ὄχι μόνον ἱκανοὺς εἰς τὸ λέγειν, ἀλλὰ καὶ σπουδαίους κατὰ τὰ ἔθνη καὶ χρησίμους εἰς τὴν οἰκογένειαν καὶ τὴν πατρίδα. Τοσοῦτον δὲ ηὔδοκίμησεν εἰς τὴν διδασκαλίαν του, ὥστε πάντες ἀναγνωρίζουν αὐτὸν ὡς τὸν μέγιστον **ρητοροδιδάσκαλον**.

Ὁ Ἴσοκράτης ἔγραψεν ὑπὲρ τοὺς ἑξήκοντα λόγους, ἐκ τῶν ὁποίων σφύζονται 21, δικανικοί, πανηγυρικοί καὶ συμβουλευτικοὶ ἢ πρὸς ἄσκησιν γεγραμμένοι· ἐπίσης σφύζονται ἑννέα ἐπιστολαὶ καὶ ἀποσπάσματα ρητορικῆς τέχνης.

Εἰς τοὺς λόγους τοῦ ὀ Ἴσοκράτης προτρέπει πανταχοῦ εἰς ὁμόνοιαν καὶ εἰρήνην καὶ συμβουλεύει τοὺς Ἕλληνας νὰ ἐνωθοῦν κατὰ τοῦ κοινοῦ ἐχθροῦ, τῶν Περσῶν.

Ἐνταῦθα ἐρμηνεύονται τρεῖς τῶν ἐν τοῖς Γυμνασίοις διδασκομένων λόγων τοῦ Ἴσοκράτους. Πλὴν τούτων ἕμως σπουδαῖοι ἐπίσης εἶναι ὁ Πανηγυρικός, Φίλιππος, Ἀρχίδαμος, Ἀρεοπαγιτικός, Βούσιρις, Παναθηναϊκός, Πλαταϊκός, κατὰ Σοφιστῶν, περὶ Ἀντιδόσεως κ.λ.π.

ΝΕΡΟΣ Α
ΚΕΙΜΕΝΟΝ

Ι. ΠΡΟΣ ΔΗΜΟΝΙΚΟΝ

Εἰσαγωγή. Ὁ λόγος οὗτος εἶναι εἶδος παρανευτικῆς ἐπιστολῆς τοῦ Ἰσοκράτους πρὸς τὸν Δημόνικον, νεαρὸν υἱὸν τοῦ ἐν Κύπρῳ ἀποθανόντος φίλου του Ἰππονίκου. Ἀπευθύνει δηλ. πρὸς τὸν Δημόνικον συμβουλὰς καὶ ὁδηγίας περὶ τοῦ τρόπου, κατὰ τὸν ὅποιον πρέπει νὰ ζῆ. Ἐπειδὴ δὲ ἔχουν αὐταὶ γενικὸν χαρακτῆρα, καίτοι μεταχειρίζεται μόνον τὸ ὄνομα τοῦ Δημόνικου, εἶναι πολὺ ὠφέλιμοι διὰ πάντα νέον, καθόσον εἶναι ἄριστα ὑποδείξεις περὶ τοῦ τρόπου τοῦ ζῆν. Περὶ τοῦ Ἰππονίκου τίποτε δὲν γνωρίζομεν, καίτοι τινὲς διδάσκουν, ὅτι ἦτο βασιλεὺς εἰς τινα πόλιν τῆς Κύπρου.

(α') Ἐν πολλοῖς μὲν, ὦ Δημόνικε, πολὺ διεστῶσας εὐρή- 1
σομεν τὰς τε τῶν σπουδαιῶν γνώμας καὶ τὰς τῶν φαύλων δι-
ανοίας, πολὺ δὲ μεγίστην διαφορὰν εἰλήφασιν ἐν ταῖς πρὸς ἀλ-
λήλους συνηθείαις. οἱ μὲν γὰρ τοὺς φίλους παρόντας μόνον τι- 2
μῶσιν, ρί δὲ καὶ μακρὰν ἀπόντας ἀγαπῶσι, καὶ τὰς μὲν τῶν
φαύλων συνηθείας ὀλίγος χρόνος διέλυσε, τὰς δὲ τῶν σπου-
δαιῶν φιλίας οὐδ' ἂν ὁ πᾶς αἰὼν ἐξαλείψειεν ἡγούμενος οὖν 2
πρέπειν τοὺς δόξης ὀρεγομένους καὶ παιδείας ἀντιποιοιούμενους
τῶν σπουδαιῶν ἀλλὰ μὴ τῶν φαύλων εἶναι μιμητάς, ἀπεστάλ-
κά σοι τόνδε τὸν λόγον δῶρον, τεκμήριον μὲν τῆς πρὸς ὑμᾶς 3
εὐνοίας, σημεῖον δὲ τῆς πρὸς Ἰππόνικον συνηθείας, πρέπει
γὰρ τοὺς παῖδας ὥσπερ τῆς οὐσίας οὕτω καὶ τῆς φιλίας τῆς
πατρικῆς κληρονομεῖν. (β') Ὅρῳ δὲ καὶ τὴν τύχην ἡμῖν συλ- 3
λαμβάνουσαν καὶ τὸν παρόντα καιρὸν συναγωνιζόμενον· σὺ
μὲν γὰρ παιδείας ἐπιθυμεῖς, ἐγὼ δὲ παιδεύειν ἄλλους ἐπιχει-
ρῶ, καὶ σοὶ μὲν ἀκμὴ φιλοσοφεῖν, ἐγὼ δὲ τοὺς φιλοσοφοῦντας
ἐπανορθῶ. Ὅσοι μὲν οὖν πρὸς τοὺς ἑαυτῶν φίλους τοὺς προ- 4
τρεπτικούς λόγους συγγράφουσι, καλὸν μὲν ἔργον ἐπιχειροῦ-

σιν, οὐ μὴν περί γε τὸ κράτιστον τῆς φιλοσοφίας διατρίβουσιν· ὅσοι δὲ τοῖς νεωτέροις εἰσηγοῦνται, μὴ δι' ὧν τὴν δεινότητα τὴν ἐν τοῖς λόγοις ἀσκήσουσιν, ἀλλ' ὅπως τὰ τῶν τρόπων ἦθη σπουδαῖοι πεφυκέναι δόξουσι, τοσοῦτω μᾶλλον ἐκείνων τοὺς ἀκούοντας ὠφελοῦσιν, ὅσον εἰ μὲν ἐπὶ λόγον μόνον παρακαλοῦσιν, οἱ δὲ τὸν τρόπον αὐτῶν ἐπανορθοῦσι.

- 5 Διόπερ ἡμεῖς οὐ παράκλησιν εὐρόντες ἀλλὰ παραίνεσιν γράψαντες μέλλομέν σοι συμβουλεύειν, ὧν χρὴ τοὺς νεωτέρους ὀρέγεσθαι καὶ τίνων ἔργων ἀπέχεσθαι καὶ ποίοις τισὶν ἀνθρώποις ὀμιλεῖν καὶ πῶς τὸν ἑαυτῶν βίον οἰκονομεῖν· ὅσοι γὰρ τοῦ βίου ταύτην τὴν ὁδὸν ἐπορεύθησαν, οὗτοι μόνοι τῆς ἀρετῆς ἐφικέσθαι γνησίως ἠδυνήθησαν, ἧς οὐδὲν κτῆμα σε-
- 6 μνότερον οὐδὲ βεβαιότερόν ἐστι. Κάλλος μὲν γὰρ ἢ χρόνος ἀνήλωσεν ἢ νόσος ἐμάρανε, πλοῦτος δὲ κακίας μᾶλλον ἢ καλοκαγαθίας ὑπηρέτης ἐστίν, ἐξουσίαν μὲν τῇ ῥαθυμίᾳ παρασκευάζων, ἐπὶ δὲ τὰς ἡδονὰς τοὺς νέους παρακαλῶν· ῥώμη δὲ μετὰ μὲν φρονήσεως ὠφέλησεν, ἄνευ δὲ ταύτης πλειὸν τοὺς ἔχοντας ἔβλαψε, καὶ τὰ μὲν σώματα τῶν ἀσκούντων ἐκόσμησε,
- 7 ταῖς δὲ τῆς ψυχῆς ἐπιμελείαις ἐπεσκότησεν. Ἡ δὲ τῆς ἀρετῆς κτῆσις, οἷς ἂν ἀκιβδήλως ταῖς διανοίαις συναυξηθῆ, μόνη μὲν συγγρασκει, πλούτου δὲ κρείττων, χρησιμωτέρα δὲ εὐγενείας ἐστί, τὰ μὲν τοῖς ἄλλοις ἀδύνατα δυνατὰ καθιστᾶσα, τὰ δὲ τῷ πλήθει φοβερὰ θαρσαλέως ὑπομένουσα, καὶ τὸν μὲν
- 8 ὄκνον φόγον, τὸν δὲ πόνον ἔπαινον ἡγουμένη. Ἐἴδιον δὲ τοῦτο καταμαθεῖν ἐστίν ἐκ τε τῶν Ἡρακλέους ἄθλων καὶ τῶν Θησεύς ἔργων, οἷς ἢ τῶν τρόπων ἀρετὴ τηλικούτον εὐδοξίαν χαρακτῆρα τοῖς ἔργοις ἐπέβαλεν, ὥστε μηδὲ τὸν ἅπαντα χρόνον δύνασθαι λήθην ἐμποιῆσαι τῶν ἐκείνοις πεπραγμένων.
- 9 (γ') Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὰς τοῦ πατρὸς προαιρέσεις ἀναμνησθεὶς οἰκεῖον καὶ καλὸν ἔξεις παράδειγμα τῶν ὑπ' ἐμοῦ σοι λεγομένων· οὐ γὰρ ὀλιγωρῶν τῆς ἀρετῆς οὐδὲ ῥαθυμῶν διετέ-

λεσε τὸν βίον, ἀλλὰ τὸ μὲν σῶμα τοῖς πόνοις ἐγύμναζε, τῇ δὲ ψυχῇ τοὺς κινδύνους ὑπέμενεν. Οὐδὲ τὸν πλοῦτον παρακαίρως ἠγάπα, ἀλλ' ἀπέλαυε μὲν τῶν παρόντων ἀγαθῶν ὡς θνητός, ἐπεμελεῖτο δὲ τῶν ὑπαρχόντων ὡς ἀθάνατος· οὐδὲ ταπεινῶς δικάζει τὸν ἑαυτοῦ βίον, ἀλλὰ φιλόκαλος ἦν καὶ μεγαλοπρεπῆς καὶ τοῖς φίλοις κοινός, καὶ μᾶλλον ἐθαύμαζε τοὺς περὶ αὐτὸν 10 σπουδάζοντας ἢ τοὺς γένει προσήκοντας· ἠγεῖτο γὰρ εἶναι πρὸς ἑταιρίαν πολλῶν κρείττω φύσιν νόμου καὶ τρόπον γένους καὶ προαίρεσιν ἀνάγκης· ἐπιλίποι δ' ἂν ἡμᾶς ὁ πᾶς χρόνος, εἰ πάσας τὰς ἐκείνου πράξεις καταριθμησαίμεθα, ἀλλὰ τὸ μὲν ἀκριβὲς αὐτῶν ἐν ἑτέροις καιροῖς δηλώσομεν, δεῖγμα δὲ τῆς 11 Ἰππονίκου φύσεως νῦν ἐξενηνόχασμεν, πρὸς ὃν δεῖ ζῆν σ' ὥσπερ πρὸς παράδειγμα, νόμον μὲν τὸν ἐκείνου τρόπον ἠγησάμενον, μιμητὴν δὲ καὶ ζηλωτὴν τῆς πατρῴας ἀρετῆς γιγνόμενον· αἰσχρὸν γὰρ τοὺς μὲν γραφεῖς ἀπεικάζειν τὰ καλὰ τῶν ζώων, τοὺς δὲ παῖδας μὴ μιμεῖσθαι τοὺς σπουδαίους τῶν γονέων· ἠγοῦ δὲ μηδενὶ τῶν ἀθλητῶν οὕτω προσήκειν ἐπὶ τοὺς ἀνταγωνιστάς ἀσχεῖν, ὡς σοὶ σκοπεῖν, ὅπως ἐνάμιλλος γενήσῃ τοῖς τοῦ πατρὸς ἐπιτηδεύμασιν. Οὕτω δὲ τὴν γνώμην οὐ δυνατὸν διατεθῆναι τὸν μὴ πολλῶν καὶ καλῶν ἀκουσμάτων πεπληρωμένον· τὰ μὲν γὰρ σώματα τοῖς συμμέτροις πόνοις, ἡ δὲ ψυχὴ τοῖς σπουδαίοις λόγοις αὔξεσθαι πέφυκε· διόπερ ἐγὼ σοὶ πειράσομαι συντόμως ὑποθέσθαι, δι' ὧν ἂν μοι δοκεῖς ἐπιτηδεύματων πλεῖστον πρὸς ἀρετὴν ἐπιδοῦναι καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἀνθρώποις εὐδοκιμῆσαι.

(γ') Πρῶτον μὲν οὖν εὐσέβει τὰ πρὸς τοὺς θεοὺς μὴ μόνον 13 θύων ἀλλὰ καὶ τοῖς ὅρκοις ἐμμένων· ἐκεῖνο μὲν γὰρ τῆς τῶν χρημάτων εὐπορίας σημεῖον, τοῦτο δὲ τῆς τῶν τρόπων καλοκαγαθίας τεκμήριον. Τίμα τὸ δαιμόνιον αἰετὸν μὲν, μάλιστα δὲ μετὰ τῆς πόλεως· οὕτω γὰρ δόξεις ἅμα τε τοῖς θεοῖς θύειν καὶ τοῖς ὅρκοις ἐμμένειν. Τοιοῦτος γίγνου περὶ τοὺς γονεῖς, 14

- οίους ἂν εὕξαιο περί σεαυτὸν γενέσθαι τοὺς σεαυτοῦ παῖδας. Ἄσκει τῶν περὶ τὸ σῶμα γυμνασίων μὴ τὰ πρὸς τὴν ῥώμην ἀλλὰ τὰ πρὸς τὴν ὑγίειαν· τούτου δ' ἂν ἐπιτύχοις, εἰ λήγοις τῶν πόνων ἔτι πονεῖν δυνάμενος. Μῆτε γέλωτα προπετῆ στέργε μῆτε λόγον μετὰ θράσους ἀποδέχου· τὸ μὲν γὰρ ἀνόητον, τὸ
- 15 δὲ μανικόν. Ἄ ποιεῖν αἰσχρὸν, ταῦτα νόμιζε μὴδὲ λέγειν εἶναι καλόν. Ἔθιζε σεαυτὸν εἶναι μὴ σκυθρωπὸν ἀλλὰ σύννουν· δι' ἐκεῖνο μὲν γὰρ αὐθάδης, διὰ δὲ τοῦτο φρόνιμος εἶναι δόξεις. Ἐργοῦ μάλιστα σεαυτῷ πρέπειν [κόσμον] αἰσχύνην, δικαιοσύνην, σωφροσύνην· τούτοις γὰρ ἅπασι δοκεῖ κοσμεῖσθαι τὸ τῶν
- 16 νεωτέρων ἦθος. Μηδέποτε μὴδὲν αἰσχρὸν ποιήσας ἔλπιζε λήσειν· καὶ γὰρ ἂν τοὺς ἄλλους λάθης, σεαυτῷ συνειδήσεις. Τοὺς μὲν θεοὺς φοβοῦ, τοὺς δὲ γονεῖς τίμα, τοὺς δὲ φίλους αἰσχύνου, τοῖς δὲ νόμοις πείθου. Τὰς ἡδονὰς θήρευε τὰς μετὰ δόξης· τέρ-
- 17 ψις γὰρ σὺν τῷ καλῷ μὲν ἄριστον, ἄνευ δὲ τούτου κάκιστον. Εὐλαβοῦ τὰς διαβολὰς, κἂν ψευδεῖς ὦσαν· οἱ γὰρ πολλοὶ τὴν μὲν ἀλήθειαν ἀγνοοῦσι, πρὸς δὲ τὴν δόξαν ἀποβλέπουσιν. Ἄπαντα δόκει ποιεῖν ὡς μὴδένα λήσων· καὶ γὰρ ἂν παραυτίκα κρύψης, ὕστερον ὀφθήσει. Μάλιστα δ' ἂν εὐδοκιμοίης, εἰ φαίνοιο ταῦτα μὴ πράττων, ἃ τοῖς ἄλλοις ἂν πράττουσιν ἐπιτι-
- 18 μῶης. Ἐὰν ἦς φιλομαθής, ἔσει πολυμαθής. Ἄ μὲν ἐπίστασαι, ταῦτα διαφύλαττε ταῖς μελέταις, ἃ δὲ μὴ μεμάθηκας, προσλάμβανε ταῖς ἐπιστήμαις· ὁμοίως γὰρ αἰσχρὸν ἀκούσαντα χρήσιμον λόγον μὴ μαθεῖν καὶ διδόμενόν τι ἀγαθὸν παρὰ τῶν φίλων μὴ λαβεῖν. Κατανάλισκε τὴν ἐν τῷ βίῳ σχολὴν εἰς τὴν τῶν λόγων φιληκοῖαν· οὕτω γὰρ τὰ τοῖς ἄλλοις χαλεπῶς
- 19 εὐρημένα συμβήσεται σοι ῥαδίως μαθάνειν. Ἐργοῦ τῶν ἀκουσμάτων πολλὰ πολλῶν εἶναι κτημάτων κρείττω· τὰ μὲν γὰρ ταχέως ἀπολείπει, τὰ δὲ πάντα τὸν χρόνον παραμένει· σοφία γὰρ μόνον τῶν κτημάτων ἀθάνατον. Μὴ κατόκνει μακρὰν ὁδὸν πορεύεσθαι πρὸς τοὺς διδάσκειν τι χρήσιμον ἐπαγγελλο-

μένους· αἰσχροὺν γὰρ τοὺς μὲν ἐμποροὺς τηλικαῦτα πελάγη διαπερᾶν ἕνεκα τοῦ πλείω ποιῆσαι τὴν ὑπάρχουσαν οὐσίαν, τοὺς δὲ νεωτέρους μηδὲ τὰς κατὰ γῆν πορείας ὑπομένειν ἐπὶ τῷ βελτίῳ καταστῆσαι τὴν αὐτῶν διάνοιαν. Τῷ μὲν τρόπῳ 20 γίγνου φιλοπροσήγορος, τῷ λόγῳ δ' εὐπροσήγορος· ἔστι δὲ φιλοπροσηγορίας μὲν τὸ προσφωνεῖν τοὺς ἀπαντῶντας, εὐπροσηγορίας δὲ τὸ τοῖς λόγοις αὐτοῖς οἰκείως ἐντυγχάνειν. Ἡδέως μὲν ἔχε πρὸς ἅπαντας, χρῶ δὲ τοῖς βελτίστοις· οὕτω γὰρ τοῖς μὲν οὐκ ἀπεχθὴς ἔσει, τοῖς δὲ φίλος γενήσει. Τὰς ἐντεῦξεις μὴ ποιοῦ πυκνάς τοῖς αὐτοῖς, μηδὲ μακράς περὶ τῶν αὐτῶν· πλησμονὴ γὰρ ἀπάντων. Γύμναζε σεαυτὸν πόνοις ἐ- 21 κουσίοις, ὅπως ἂν δύνῃ καὶ τοὺς ἀκουσίους ὑπομένειν. Ὑφ' ὧν κρατεῖσθαι τὴν ψυχὴν αἰσχροὺν, τούτων ἐγκράτειαν ἄσκει πάντων, κέρδους, ὀργῆς, ἡδονῆς, λύπης· ἔσει δὲ τοιοῦτος, ἐὰν κέρδη μὲν εἶναι νομίζῃς δι' ὧν εὐδοκιμήσεις, ἀλλὰ μὴ δι' ὧν εὐπορήσεις, τῇ δὲ ὀργῇ παραπλησίως ἔχῃς πρὸς τοὺς ἀμαρτάνοντας, ὥσπερ ἂν πρὸς ἑαυτὸν ἀμαρτάνοντα καὶ τοὺς ἄλλους ἔχειν ἀξιώσειας, ἐν δὲ τοῖς τερπνοῖς, ἐὰν αἰσχροὺν ὑπολάβῃς τῶν μὲν οἰκετῶν ἄρχειν, ταῖς δ' ἡδοναῖς δουλεύειν, ἐν δὲ τοῖς πονηροῖς, ἐὰν τὰς τῶν ἄλλων ἀτυχίας ἐπιβλέπῃς καὶ σεαυτὸν ὡς ἄνθρωπος ὦν ὑπομιμνήσκῃς. Μᾶλλον τήρει 22 τὰς τῶν λόγων ἢ τὰς τῶν χρημάτων παρακαταθήκας· δεῖ γὰρ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας τρόπον ὄρκου πιστότερον φαίνεσθαι παρεχομένους. Προσῆκειν ἡγοῦ τοῖς πονηροῖς ἀπιστεῖν, ὥσπερ τοῖς χρηστοῖς πιστεύειν. Περὶ τῶν ἀπορρήτων μηδενὶ λέγε, πλὴν ἐὰν ὁμοίως συμφέρῃ τὰς πράξεις σιωπᾶσθαι σοί τε τῷ λέγοντι κάκεινοις τοῖς ἀκούουσιν. Ὀρκον ἐπακτὸν προσ- 23 δέχου διὰ δύο προφάσεις, ἢ σεαυτὸν αἰτίας αἰσχροῦς ἀπολύων, ἢ φίλους ἐκ μεγάλων κινδύνων διασώζων. Ἐνεκα δὲ χρημάτων μηδένα θεῶν ὁμόσης, μηδ' ἂν εὐορκεῖν μέλλῃς· δόξεις γὰρ τοῖς μὲν ἐπιορκεῖν, τοῖς δὲ φιλοχρημάτως ἔχειν.

- 23 Μηδένα φίλον ποιουῖ, πρὶν ἂν ἐξετάσῃς, πῶς κέχρηται τοῖς πρότερον φίλοις· ἔλπιζε γὰρ αὐτὸν καὶ περὶ σέ γενέσθαι τοιοῦτον, οἷος καὶ περὶ ἐκείνους γέγονε. Βραδέως μὲν φίλος γίγνου, γενόμενος δὲ πειρῶ διαμένειν· ὁμοίως γὰρ αἰσχρὸν μηδένα φίλον ἔχειν καὶ πολλοὺς ἐταίρους μεταλλάττειν. Μῆτε μετὰ βλάβης πειρῶ τῶν φίλων μῆτε ἄπειρος εἶναι τῶν ἐταίρων θέλε. Τοῦτο δὲ ποιήσεις, ἐὰν μὴ δεόμενος τὸ δεῖσθαι
- 25 προσποιῇ. Περὶ τῶν ῥητῶν ὡς ἀπορρήτων ἀνακοινοῦ· μὴ τυχῶν μὲν γὰρ οὐδὲν βλαβήσει, τυχῶν δὲ μᾶλλον αὐτῶν τὸν τρόπον ἐπιστήσει. Δοκίμαζε τοὺς φίλους ἔκ τε τῆς περὶ τὸν βίον ἀτυχίας καὶ τῆς ἐν τοῖς κινδύνοις κοινωνίας· τὸ μὲν γὰρ χρυσίον ἐν τῷ πυρὶ βασανίζομεν, τοὺς δὲ φίλους ἐν ταῖς ἀτυχίαις διαγιγνώσκομεν. Οὕτως ἄριστα χρήσει τοῖς φίλοις, ἐὰν μὴ προσμένῃς τὰς παρ' ἐκείνων δεήσεις, ἀλλ' αὐτεπάγγελ-
- 26 τος αὐτοῖς ἐν τοῖς καιροῖς βοηθῆς. Ὅμοίως αἰσχρὸν εἶναι νόμιζε τῶν ἐχθρῶν νικᾶσθαι ταῖς κακοποιαῖς καὶ τῶν φίλων ἠττᾶσθαι ταῖς εὐεργεσίαις. Ἀποδέχου τῶν ἐταίρων μὴ μόνον τοὺς ἐπὶ τοῖς κακοῖς δυσχεραίνοντας ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς μὴ φθονοῦντας· πολλοὶ γὰρ ἀτυχοῦσι μὲν συνάχθον-
- 27 ται, καλῶς δὲ πράττουσι φθονοῦσι. Τῶν ἀπόντων φίλων μέμνησο πρὸς τοὺς παρόντας, ἵνα δοκῆς μηδὲ τούτων ἀπόντων ὀλιγωρεῖν. Εἶναι βούλου τὰ περὶ τὴν ἐσθῆτα φιλόκαλος, ἀλλὰ μὴ καλλωπιστής· ἔστι δὲ φιλοκάλου μὲν τὸ μεγαλοπρεπές, καλλωπιστοῦ δὲ τὸ περίεργον. Ἀγάπα τῶν ὑπαρχόντων ἀγαθῶν μὴ τὴν ὑπερβάλλουσαν κτῆσιν ἀλλὰ τὴν μετρίαν ἀπόλαυσιν. Καταφρόνει τῶν περὶ τὸν πλοῦτον σπουδαζόντων μὲν, χρῆσθαι δὲ τοῖς ὑπάρχουσι μὴ δυναμένων· παραπλήσιον γὰρ οἱ τοιοῦτοι πάσχουσιν, ὥσπερ ἂν εἴ τις
- 28 ἵππον κτήσαιο καλὸν κακῶς ἵππεύειν ἐπιστάμενος. Πειρῶ τὸν πλοῦτον χρήματα καὶ κτήματα κατασκευάζειν· ἔστι δὲ χρήματα μὲν τοῖς ἀπολαύειν ἐπισταμένοις, κτήματα δὲ τοῖς κτᾶσθαι δυναμένοις. Τίμα τὴν ὑπάρχουσαν οὐσίαν δυοῖν ἐ-

νεκεν, τοῦ τε ζημίαν μεγάλην ἐκτῖσαι δύνασθαι καὶ τοῦ φίλω
 σπουδαίω δυστυχοῦντι βοηθῆσαι· πρὸς δὲ τὸν ἄλλον βίον μη-
 δὲν ὑπερβαλλόντως ἀλλὰ μετρίως αὐτὴν ἀγάπα. Στέργε μὲν τὰ
 παρόντα, ζῆτει δὲ τὰ βέλτιστα. Μηδενὶ συμφορὰν ὄνειδίσσης· 29
 κοινὴ γὰρ ἡ τύχη καὶ τὸ μέλλον ἀόρατον. Τοὺς ἀγαθοὺς εὖ ποί-
 ει· καλὸς γὰρ θησαυρὸς παρ' ἀνδρὶ σπουδαίω χάρις ὀφειλομέ-
 νη. Κακοὺς εὖ ποιῶν ὅμοια πείσει τοῖς τὰς ἀλλοτριὰς κύννας σι-
 τίζουσιν· ἐκεῖνά τε γὰρ τοὺς διδόντας ὥσπερ τοὺς τυχόντας
 ὑλακτοῦσιν οἷ τε κακοὶ τοὺς ὠφελοῦντας ὥσπερ τοὺς βλάπτον-
 τας ἀδικοῦσι. Μίσει τοὺς κολακεύοντας ὥσπερ τοὺς ἐξαπατῶν- 30
 τας· ἀμφοτέροι γὰρ πιστευθέντες τοὺς πιστεύσαντας ἀδικοῦ-
 σιν. Ἐὰν ἀποδέχη τῶν φίλων τὴν πρὸς τὸ φαυλότατον χαρι-
 ζομένους, οὐχ ἔξεις ἐν τῷ βίῳ τὴν πρὸς τὸ βέλτιστον ἀπεχθα-
 νομένους. Γίγγου πρὸς τοὺς πλησιάζοντας ὁμιλητικὸς ἀλλὰ μὴ
 σεμνός· τὸν μὲν γὰρ τῶν ὑπεροπτικῶν ὄγκον μόλις ἂν οἱ δοῦ-
 λοι καρτερήσειαν, τὸν δὲ τῶν ὁμιλητικῶν τρόπον ἅπαντες ἡ-
 δέως ὑποφέρουσιν. Ὅμιλητικὸς δ' ἔσει μὴ δύσερις ὢν μηδὲ 31
 δυσάρεστος μηδὲ πρὸς πάντα φιλόνηκος, μηδὲ πρὸς τὰς τῶν
 πλησιάζοντων ὀργὰς τραχέως ἀπαντῶν, μηδ' ἂν ἀδίκως ὀργι-
 ζόμενοι τυγχάνωσιν, ἀλλὰ θυμουμένοις μὲν αὐτοῖς εἰκῶν, πε-
 παυμένοις δὲ τῆς ὀργῆς ἐπιπλήττων· μηδὲ παρὰ τὰ γελοῖα
 σπουδάζων, μηδὲ παρὰ τὰ σπουδαῖα τοῖς γελοίοις χαίρων· τὸ
 γὰρ ἄκαιρον πανταχοῦ λυπηρόν· μηδὲ τὰς χάριτας ἀχαρίστως
 χαριζόμενος, ὅπερ πάσχουσιν οἱ πολλοί, ποιοῦντες μὲν, ἀηδῶς
 δὲ τοῖς φίλοις ὑπουργοῦντες· μηδὲ φιλαίτιος ὢν, βαρὺ γὰρ, μη-
 δὲ φιλεπιτιμητῆς, παροξυντικὸν γάρ. Μάλιστα μὲν εὐλαβοῦ 32
 τὰς ἐν τοῖς πότοις συνουσίας· ἐὰν δὲ ποτέ σοι συμπέσῃ καιρὸς,
 ἐξανίστασο πρὸ μέθης· ὅταν γὰρ ὁ νοῦς ὑπ' οἴνου διαφθαρή,
 ταῦτά πάσχει τοῖς ἄρμασι τοῖς τοὺς ἠνιόχους ἀποβαλοῦσιν·
 ἐκεῖνά τε γὰρ ἀτάκτως φέρεται διαμαρτόντα τῶν εὐθυνούν-
 των ἢ τε ψυχὴ πολλὰ σφάλλεται διαφθαρείσης τῆς διανοίας.
 Ἀθάνατα μὲν φρόνει τῷ μεγαλόψυχος εἶναι, θνητὰ δὲ τῷ συμ-

- 33 μέτρως τῶν ὑπαρχόντων ἀπολαύειν. Ἡγοῦ τὴν παιδείαν τοσούτῳ μεῖζον ἀγαθὸν εἶναι τῆς ἀπαιδευσίας, ὅσῳ τὰ μὲν ἄλλα μοχθηρὰ πάντες κερδαίνοντες πράττουσιν, αὕτη δὲ μόνη καὶ προσεζημίωσε τοὺς ἔχοντας· πολλάκις γὰρ ὦν τοῖς λόγοις ἐλύπησαν, τούτων τοῖς ἔργοις τὴν τιμωρίαν ἔδωσαν. Οὓς ἂν βούλη ποιήσασθαι φίλους, ἀγαθὸν τι λέγε περὶ αὐτῶν πρὸς τοὺς ἀπαγγελοῦντας· ἀρχὴ γὰρ φιλίας μὲν ἔπαινος, ἔχθρας δὲ ψόγος.
- 34 Βουλευόμενος παραδείγματα ποιοῦ τὰ παρεληλυθότα τῶν μελλόντων· τὸ γὰρ ἀφανὲς ἐκ τοῦ φανεροῦ ταχίστην ἔχει τὴν διάγνωσιν. Βουλευοῦ μὲν βραδέως, ἐπιτέλει δὲ ταχέως τὰ δόξαντα. Ἡγοῦ κράτιστον εἶναι παρὰ μὲν τῶν θεῶν εὐτυχίαν, παρὰ δ' ἡμῶν αὐτῶν εὐβουλίαν. Περὶ ὧν ἂν αἰσχύνη παρρησιάσασθαι, βούλει δὲ τισι τῶν φίλων ἀνακοινώσασθαι, χρῶ τοῖς λόγοις ὡς περὶ ἄλλοτρίου τοῦ πράγματος· οὕτω γὰρ τὴν ἐκείνων τε διάνοιαν αἰσθήσει καὶ σεαυτὸν οὐ καταφανῆ ποιήσεις.
- 35 Ὅταν ὑπὲρ τῶν σεαυτοῦ μέλλης τινὶ συμβούλῳ χρῆσθαι, σκόπει πρῶτον πῶς τὰ ἑαυτοῦ διώκησεν· ὁ γὰρ κακῶς διανοηθεὶς περὶ τῶν οἰκείων οὐδέποτε καλῶς βουλευσεται περὶ τῶν ἄλλοτρίων. Οὕτω δ' ἂν μάλιστα βουλευέσθαι παροξυνθείης, εἰ τὰς συμφορὰς τὰς ἐκ τῆς ἀβουλίας ἐπιβλέψειας· καὶ γὰρ τῆς ὑγείας πλείστην ἐπιμέλειαν ἔχομεν, ὅταν τὰς λύπας τὰς
- 36 ἐκ τῆς ἀρρωστίας ἀναμνησθῶμεν. Μιμοῦ τὰ τῶν βασιλέων ἦθη καὶ δίωκε τὰ ἐκείνων ἐπιτηδεύματα· δόξεις γὰρ αὐτοὺς ἀποδέχεσθαι καὶ ζηλοῦν, ὥστε σοι συμβήσεται παρὰ τε τῷ πλήθει μᾶλλον εὐδοκιμεῖν καὶ τὴν παρ' ἐκείνων εὐνοίαν βεβαιωτέραν ἔχειν. Πείθου μὲν καὶ τοῖς νόμοις τοῖς ὑπὸ τῶν βασιλέων κειμένοις, ἰσχυρότατον μέντοι νόμον ἡγοῦ τὸν ἐκείνων τρόπον. Ὡσπερ γὰρ τὸν ἐν δημοκρατίᾳ πολιτευόμενον τὸ πλῆθος δεῖ θεραπεύειν, οὕτω καὶ τὸν ἐν μοναρχίᾳ κατοικοῦντα τὸν βασιλέα προσήκει θαυμάζειν. Εἰς ἀρχὴν κατασταθεὶς μηδενὶ χρῶ πονηρῶ πρὸς τὰς διοικήσεις· ὦν γὰρ ἂν ἐκεῖνος ἀμάρτη,

σοὶ τὰς αἰτίας ἀναθήσουσιν. Ἐκ τῶν κοινῶν ἐπιμελειῶν ἀπαλλ-
λάττου μὴ πλουσιώτερος ἀλλ' ἐνδοξότερος· πολλῶν γὰρ χρη-
μάτων κρείττων ὁ παρὰ τοῦ πλήθους ἔπαινος. Μηδενὶ πονηρῶ
πράγματι μήτε παρίστασο μήτε συνηγόρει· δόξεις γὰρ καὶ
αὐτὸς τοιαῦτα πράττειν, οἷά περ ἂν τοῖς ἄλλοις πράττουσι βοη-
θῆς. Παρασκευάζε σεαυτὸν πλεονεκτεῖν μὲν δύνασθαι, ἀνέχου 38
δὲ τὸ ἴσον ἔχων, ἵνα δοκῆς ὀρέγεσθαι τῆς δικαιοσύνης μὴ δι'
ἀσθένειαν ἀλλὰ δι' ἐπιείκειαν. Μᾶλλον ἀποδέχου δικαίαν πενίαν
ἢ πλοῦτον ἄδικον· τοσοῦτω γὰρ κρείττων δικαιοσύνη χρημά-
των, ὅσω τὰ μὲν ζῶντας μόνον ὠφελεῖ, ἢ δὲ καὶ τελευτήσασι
δόξαν παρασκευάζει, κἀκείνων μὲν καὶ τοῖς φαύλοις μέτεστι,
τούτου δὲ τοῖς μοχθηροῖς ἀδύνατον μεταλαβεῖν. Μηδένα ζήλου 39
τῶν ἐξ ἀδικίας κερδαινόντων, ἀλλὰ μᾶλλον ἀποδέχου τοὺς με-
τὰ δικαιοσύνης ζημιωθέντας· οἱ γὰρ δίκαιοι τῶν ἀδίκων εἰ μη-
δὲν ἄλλο πλεονεκτοῦσιν, ἀλλ' οὖν ἐλπίσι γε σπουδαίαις ὑπερ-
έχουσι. Πάντων μὲν ἐπιμελοῦ τῶν περὶ τὸν βίον, μάλιστα δὲ 40
τὴν σεαυτοῦ φρόνησιν ἄσκει· μέγιστον γὰρ ἐν ἐλαχίστῳ νοῦς
ἀγαθὸς ἐν ἀνθρώπου σώματι. Πειρῶ τῷ σώματι μὲν εἶναι
φιλόπονος, τῇ δὲ ψυχῇ φιλόσοφος, ἵνα τῷ μὲν ἐπιτελεῖν δύνῃ
τὰ δόξαντα, τῇ δὲ προορᾶν ἐπίστη τὰ συμφέροντα. Πᾶν ὅ τι 41
ἂν μέλλῃς ἐρεῖν, πρότερον ἐπισκόπει τῇ γνώμῃ· πολλοῖς γὰρ ἢ
γλῶττα προτρέχει τῆς διανοίας. Δύο ποιοῦ καιροὺς τοῦ λέγειν,
ἢ περὶ ὧν οἴσθα σαφῶς, ἢ περὶ ὧν ἀναγκαῖον εἰπεῖν· ἐν τού-
τοις γὰρ μόνοις ὁ λόγος τῆς σιγῆς κρείττων, ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις
ἄμεινον σιγᾶν ἢ λέγειν.

Νόμιζε μηδὲν εἶναι τῶν ἀνθρωπίνων βέβαιον· οὕτω γὰρ 42
οὐτ' εὐτυχῶν ἔσει περιχαρῆς οὔτε δυστυχῶν περίλυπος. Χαῖρε
μὲν ἐπὶ τοῖς συμβαίνουσι τῶν ἀγαθῶν, λυποῦ δὲ μετρίως ἐπὶ
τοῖς γιγνομένοις τῶν κακῶν, γίγνου δὲ τοῖς ἄλλοις μηδ' ἐν ἐτέ-
ροις ὧν κατάδηλος· ἄτοπον γὰρ τὴν μὲν οὐσίαν ἐν ταῖς οἰκίαις
ἀποκρύπτειν, τὴν διάνοιαν φανεράν ἔχοντα περιπατεῖν. Μᾶλ- 43
λον εὐλαβοῦ φόγον ἢ κίνδυνον· δεῖ γὰρ εἶναι φοβερὰν τοῖς μὲν

φάυλοις τὴν τοῦ βίου τελετήν, τοῖς δὲ σπουδαίοις τὴν ἐν τῷ ζῆν ἀδοξίαν. Μάλιστα μὲν πειρῶ ζῆν κατὰ τὴν ἀσφάλειαν· ἐὰν δέ ποτέ σοι συμβῆ κινδυνεύειν, ζῆται τὴν ἐκ τοῦ πολέμου σωτηρίαν μετὰ καλῆς δόξης, ἀλλὰ μὴ μετ' αἰσχροῦς φήμης· τὸ μὲν γὰρ τελευτῆσαι πάντων ἢ πεπρωμένη κατέκρινε, τὸ δὲ καλῶς ἀποθανεῖν ἴδιον τοῖς σπουδαίοις ἢ φύσις ἀπένειμεν.

44 (ε') Καὶ μὴ θαυμάσης, εἰ πολλὰ τῶν εἰρημένων οὐ πρόπει σοι πρὸς τὴν νῦν παροῦσαν ἡλικίαν· οὐδὲ γὰρ ἐμὲ τοῦτο διέλαθεν· ἀλλὰ προειλόμην διὰ τῆς αὐτῆς πραγματείας ἅμα τοῦ τε παρόντος βίου συμβουλίαν ἐξενεγκεῖν καὶ τοῦ μέλλοντος χρόνου παράγγελμα καταλιπεῖν· τὴν μὲν γὰρ τούτων χρεῖαν ῥαδίως εἰδήσεις, τὸν δὲ μετ' εὐνοίας συμβουλευόντα χαλεπῶς εὐρήσεις· ὅπως οὖν μὴ παρ' ἑτέρου τὰ λοιπὰ ζητῆς, ἀλλ' ἐντεῦθεν ὥσπερ ἐκ ταμείου προφέρης, ᾧθήην δεῖν μηδὲν παραλιπεῖν ὧν ἔχω σοι συμβουλεύειν.

45 Πολλὴν δ' ἂν τοῖς θεοῖς χάριν σχοίην, εἰ μὴ διαμάρτομι τῆς δόξης, ἧς ἔχων περὶ σοῦ τυγχάνω. Τῶν μὲν γὰρ ἄλλων τοὺς πλείστους εὐρήσομεν ὥσπερ τῶν σιτίων τοῖς ἡδίστοις μᾶλλον ἢ τοῖς ὑγιεινοτάτοις χαίροντας, οὕτω καὶ τῶν φίλων τοῖς συνεξαμαρτάνουσι πλησιάζοντας ἀλλ' οὐ τοῖς νουθετοῦσι. Σὲ δὲ νομίζω τούναντίον τούτων ἐγνωκέναι, τεκμηρίῳ χρώμενος τῇ περὶ τὴν ἄλλην παιδείαν φιλοπονίᾳ· τὸν γὰρ αὐτῷ τὰ βέλτιστα πράττειν ἐπιτάττοντα, τοῦτον εἰκὸς καὶ τῶν ἄλλων τοὺς ἐπὶ
46 τὴν ἀρετὴν παρακαλοῦντας ἀποδέχεσθαι. Μάλιστα δ' ἂν παροξυνθείης ὀρέγεσθαι τῶν καλῶν ἔργων, εἰ καταμάθοις, ὅτι καὶ τὰς ἡδονὰς ἐκ τούτων μάλιστα γνησίως ἔχομεν. Ἐν μὲν γὰρ τῷ ῥαθυμεῖν καὶ τὰς πλησμονὰς ἀγαπᾶν εὐθύς αἰ λῦπαι ταῖς ἡδοναῖς παραπεπῆγασι, τὸ δὲ περὶ τὴν ἀρετὴν φιλοπονεῖν καὶ σωφρόνως τὸν αὐτοῦ βίον οἰκονομεῖν αἰετὰς τέρψεις εἰλικρινεῖς καὶ βεβαιοτέρας ἀποδίδωσι· κάκει μὲν πρότερον ἡσθέντες
47 ὕστερον ἐλυπήθησαν, ἐναυῖθα δὲ μετὰ τὰς λύπας τὰς ἡδονὰς ἔχομεν. Ἐν πᾶσι δὲ τοῖς ἔργοις οὐχ οὕτω τῆς ἀρχῆς μνημονεύο-

μεν, ὡς τῆς τελευτῆς αἴσθησιν λαμβάνομεν· τὰ γὰρ πλεῖστα
 τῶν περὶ τὸν βίον οὐ δι' αὐτὰ τὰ πράγματα ποιοῦμεν, ἀλλὰ τῶν
 ἀποβαινόντων ἔνεκα διαπονοῦμεν. (Γ') Ἐνθυμοῦ δ' ὅτι τοῖς ⁴⁸
 μὲν φαύλοις ἐνδέχεται τὰ τυχόντα πράττειν· εὐθύς γὰρ τοῦ βί-
 ου τοιαύτην πεποιήνται τὴν ὑπόθεσιν· τοῖς δὲ σπουδαίοις οὐχ
 οἶόν τε τῆς ἀρετῆς ἀμελεῖν ἢ πολλοὺς ἔχειν τοὺς ἐπιπλήττον-
 τας· πάντες γὰρ μισοῦσιν οὐχ οὕτω τοὺς ἐξαμαρτάνοντας ὡς
 τοὺς ἐπιεικεῖς μὲν φήσαντας εἶναι, μηδὲν δὲ τῶν τυχόντων
 διαφέροντας, εἰκότως· ὅπου γὰρ τοὺς τῷ λόγῳ μόνον ψευδο- ⁴⁹
 μένους ἀποδοκιμάζομεν, ἢ πού γε τοὺς τῷ βίῳ παντὶ ἐλαττου-
 μένους φαύλους εἶναι φήσομεν. Δικαίως δ' ἂν τοὺς τοιοῦτους
 ὑπολάβοιμεν μὴ μόνον εἰς αὐτοὺς ἀμαρτάνειν ἀλλὰ καὶ τῆς
 τύχης εἶναι προδότας· ἢ μὲν γὰρ αὐτοῖς χρήματα καὶ δόξαν
 καὶ φίλους ἐνεχείρισεν, οἱ δὲ σφᾶς αὐτοὺς ἀναξίους τῆς ὑπαρ-
 χούσης εὐδαιμονίας κατέστησαν. Εἰ δὲ δεῖ θνητὸν ὄντα τῆς ⁵⁰
 τῶν θεῶν στοχάσασθαι διανοίας, ἡγοῦμαι κάκεινους ἐπὶ τοῖς
 οἰκειοτάτοις μάλιστα δηλῶσαι, πῶς ἔχουσι πρὸς τοὺς φαύ-
 λους καὶ τοὺς σπουδαίους τῶν ἀνθρώπων. Ζεὺς γὰρ Ἡρακλέα
 καὶ Τάνταλον γεννήσας, ὡς οἱ μῦθοι λέγουσι καὶ πάντες πι-
 στεύουσι, τὸν μὲν διὰ τὴν ἀρετὴν ἀθάνατον ἐποίησε, τὸν δὲ διὰ
 τὴν κακίαν ταῖς μεγίσταις τιμωρίαις ἐκόλασεν. Οἷς δεῖ παρα- ⁵¹
 δείγμασι χρώμενόν σ' ὀρέγεσθαι τῆς καλοκαγαθίας καὶ μὴ
 μόνον τοῖς ὑφ' ἡμῶν εἰρημένοις ἐμμένειν ἀλλὰ καὶ τῶν ποιη-
 τῶν τὰ βέλτιστα μανθάνειν καὶ τῶν ἄλλων σοφιστῶν εἴ τι χρή-
 σιμον εἰρήκασιν ἀναγιγνώσκειν· ὥσπερ γὰρ τὴν μέλιτταν ὁ- ⁵²
 ρῶμεν ἐφ' ἅπαντα μὲν τὰ βλαστήματα καθιζάνουσαν, ἀφ' ἐκά-
 στου δὲ τὰ βέλτιστα λαμβάνουσαν, οὕτω δεῖ καὶ τοὺς παιδεί-
 ας ὀρεγομένους μηδενὸς μὲν ἀπείρως ἔχειν, πανταχόθεν δὲ τὰ
 χρήσιμα συλλέγειν· μόλις γὰρ ἂν τις ἐκ ταύτης τῆς ἐπιμελείας
 τὰς τῆς φύσεως ἀμαρτίας ἐπικρατήσειεν.

II. ΠΡΟΣ ΝΙΚΟΚΛΕΑ

Εἰσαγωγή. Ὅπως ὁ πρὸς Δημόνικον εἶναι συμβουλευτικός, οὕτω καὶ ὁ πρὸς Νικοκλέα. Ἀλλὰ ἐκεῖνος μὲν περιέχει συμβουλὰς καὶ ὁδηγίας χρησίμους διὰ πάντα ἄνθρωπον, οὗτος δέ, περιέχων συμβουλὰς καὶ ὁδηγίας περὶ τοῦ τρόπου κατὰ τὸν ὁποῖον ὁ Νικοκλῆς πρέπει νὰ ἄρχῃ, εἶναι χρήσιμος διὰ τοὺς ἄρχοντας.

Πρὸς τὸν αὐτὸν Νικοκλέα ἀπέστειλεν ὁ Ἰσοκράτης δύο ἄλλους λόγους (Νικοκλῆς, Ἐυαγόρας)· καὶ ὁ μὲν ἐπιγραφόμενος Νικ ο κ λ ῆ ς εἶναι συμβουλευτικός πρὸς τοὺς Σαλαμινίους, ἵνα ὑπακούουν εἰς τὸν βασιλέα των, ὁ δὲ Ἐ υ α γ ὄ ρ α ς, εἶναι ἐγκώμιον τοῦ πατρὸς του Ἐυαγόρου.

- 1 (α') Οἱ μὲν εἰωθότες, ὧ Νικόκλεις, τοῖς βασιλεῦσιν ὑμῖν ἐσθῆτας ἄγειν ἢ χαλκὸν ἢ χρυσὸν εἰργασμένον ἢ τῶν ἄλλων τι τῶν τοιούτων κτημάτων, ὧν αὐτοὶ μὲν ἐνδεεῖς εἰσιν, ὑμεῖς δὲ πλουτεῖτε, λίαν ἔδοξαν εἶναί μοι καταφανεῖς οὐ δόσιν ἀλλ' ἐμπορίαν ποιούμενοι καὶ πολὺ τεχνικώτερον αὐτὰ πωλοῦντες τῶν
- 2 ὁμολογούντων καπηλεύειν ἠγησάμην δ' ἂν γενέσθαι ταύτην καλλίστην δωρεάν καὶ χρησιμωτάτην καὶ μάλιστα πρέπουσαν ἐμοί τε δοῦναι καὶ σοὶ λαβεῖν, εἰ δυναθῆναι ὀρίσαι, ποίων ἐπιτηδευμάτων ὀρεγόμενος καὶ τίνων [ἔργων] ἀπεχόμενος ἄριστ' ἂν καὶ τὴν πόλιν καὶ τὴν βασιλείαν διοικῶν. Τοὺς μὲν γὰρ ἰδιώτας ἐστὶ πολλὰ τὰ παιδεύοντα, μάλιστα μὲν τὸ μὴ τρυφᾶν ἀλλ' ἀναγκάζεσθαι περὶ τοῦ βίου καθ' ἑκάστην βουλευέσθαι
- 3 τὴν ἡμέραν. Ἐπειθ' οἱ νόμοι, καθ' οὓς ἕκαστοι πολιτευόμενοι τυγχάνουσιν, ἔτι δ' ἡ παρρησία καὶ τὸ φανερώς ἐξεῖναι τοῖς τε φίλοις ἐπιπλῆξαι καὶ τοῖς ἐχθροῖς ἐπιθέσθαι ταῖς ἀλλήλων ἀμαρτίαις. Πρὸς δὲ τούτοις καὶ τῶν ποιητῶν τινες τῶν προγεγενημένων ὑποθήκας ὡς χρὴ ζῆν καταλελοίπασιν· ὥστ' ἐξ ἀπάντων τούτων εἰκὸς αὐτοὺς βελτίους γίγνεσθαι. Τοῖς

δὲ τυράννοις οὐδὲν ὑπάρχει τοιοῦτον, ἀλλ' οὐς ἔδει παιδεύ- 4
 εσθαι μᾶλλον τῶν ἄλλων, ἐπειδὴν εἰς τὴν ἀρχὴν καταστῶ-
 σιν, ἀνουθέτητοι διατελοῦσιν· οἱ μὲν γὰρ πλείστοι τῶν ἀνθρώ-
 πων αὐτοῖς οὐ πλησιάζουσιν, οἱ δὲ συνόντες πρὸς χάριν ὀμιλοῦ-
 σι. Καὶ γὰρ τοὶ κύριοι γιγνόμενοι καὶ χρημάτων πλείστων καὶ
 πραγμάτων μεγίστων, διὰ τὸ μὴ καλῶς χρῆσθαι ταύταις ταῖς
 ἀφορμαῖς πεποιθήκασιν ὥστε πολλοὺς ἀμφισβητεῖν, πότερόν
 ἐστὶν ἄξιον ἐλέσθαι τὸν βίον τὸν τῶν ἰδιωτευόντων μὲν, ἐπιει-
 κῶς δὲ πραττόντων, ἢ τὸν τῶν τυραννευόντων· ὅταν μὲν γὰρ 5
 ἀποβλέψωσιν εἰς τὰς τιμὰς καὶ τοὺς πλοῦτους καὶ τὰς δυνα-
 στείας, ἰσοθέους ἅπαντας νομίζουσι τοὺς ἐν ταῖς μοναρχίαις ὄν-
 τας· ἐπειδὴν δ' ἐνθυμηθῶσι τοὺς φόβους καὶ τοὺς κινδύνους,
 καὶ διεξιόντες ὀρῶσι τοὺς μὲν ὑφ' ὧν ἤχιστα χρῆν διεφθαρ-
 μένους, τοὺς δ' εἰς τοὺς οἰκειοτάτους ἐξαμαρτεῖν ἠναγκασμέ-
 νους, τοῖς δ' ἀμφοτέρω ταῦτα συμβεβηκότα, πάλιν ὅπως οὖν
 ζῆν ἡγοῦνται λυσιτελεῖν μᾶλλον ἢ μετὰ τοιούτων συμφορῶν
 ἀπάσης τῆς Ἀσίας βασιλεύειν. Ταύτης δὲ τῆς ἀνωμαλίας καὶ 6
 τῆς ταραχῆς αἰτίον ἐστὶν, ὅτι τὴν βασιλείαν ὥσπερ ἱερωσύνην
 παντὸς ἀνδρὸς εἶναι νομίζουσιν, ὃ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμά-
 των μέγιστόν ἐστι καὶ πλείστης προνοίας δεόμενον.

(β') Καθ' ἐκάστην μὲν οὖν τὴν πράξιν, ἐξ ὧν ἂν τις μά-
 λιστα δύναίτο κατὰ τρόπον διοικεῖν καὶ τὰ μὲν ἀγαθὰ διαφυ-
 λάττειν, τὰς δὲ συμφορὰς διαφεύγειν, τῶν αἰεὶ παρόντων ἔργων
 ἐστὶ συμβουλευεῖν· καθ' ὅλων δὲ τῶν ἐπιτηδευμάτων, ὧν χρῆ
 στοχάζεσθαι καὶ περὶ ἃ δεῖ διατρίβειν, ἐγὼ πειράσομαι διελ-
 θεῖν. Εἰ μὲν οὖν ἔσται τὸ δῶρον ἐξεργασθὲν ἄξιον τῆς ὑποθέ- 7
 σεως, χαλεπὸν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς συνιδεῖν· πολλὰ γὰρ καὶ τῶν
 μετὰ μέτρου ποιημάτων καὶ τῶν καταλογάδην συγγραμμάτων
 ἔτι μὲν ἐν ταῖς διανοίαις ὄντα τῶν συντιθέντων μεγάλας τὰς
 προσδοκίας παρέσχεν, ἐπιτελεσθέντα δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπι-
 δειχθέντα πολὺ καταδεεστέραν τὴν δόξαν τῆς ἐλπίδος ἔλαβεν·

- 8 οὐ μὴν ἀλλὰ τὸ γ' ἐπιχείρημα καλῶς ἔχει, τὸ ζητεῖν τὰ παρα-
 λειμμένα καὶ νομοθετεῖν ταῖς μοναρχίαις· οἱ μὲν γὰρ τοὺς
 ιδιώτας παιδεύοντες ἐκείνους μόνον ὠφελοῦσιν· εἰ δέ τις τοὺς
 κρατοῦντας τοῦ πλήθους ἐπ' ἀρετὴν προτρέψειεν, ἀμφοτέρους
 ἂν ὀνήσειε, καὶ τοὺς τὰς δυναστείας ἔχοντας καὶ τοὺς ὑπ' αὐ-
 τοῖς ὄντας· τοῖς μὲν γὰρ ἂν τὰς ἀρχὰς ἀσφαλεστέρας, τοῖς
 δὲ τὰς πολιτείας πραοτέρας ποιήσειεν.
- 9 (γ') Πρῶτον μὲν οὖν σκεπτέον, τί τῶν βασιλευόντων
 ἔργον ἐστίν· ἂν γὰρ ἐν κεφαλοίοις τὴν δύναμιν ὅλου τοῦ πρά-
 γματος καλῶς περιλάβωμεν, ἐνταῦθ' ἀποβλέποντες ἀμεινον-
 καὶ περὶ τῶν μερῶν ἐροῦμεν. Οἶμαι δὴ πάντας ἂν ὁμολογῆσαι
 προσήκειν αὐτοῖς πόλιν δυστυχοῦσαν παῦσαι καὶ καλῶς πράτ-
 τουσαν διαφυλάξαι καὶ μεγάλην ἐκ μικρᾶς ποιῆσαι· τὰ γὰρ
 ἄλλα τὰ συμπίπτοντα κατὰ τὴν ἡμέραν ἐνάστην τούτων ἕνεκα
- 10 πρακτέον ἐστί. Καὶ μὴν ἐκεῖνό γε φανερόν, ὅτι δεῖ τοὺς ταῦτα
 δυνησομένους καὶ περὶ τηλικούτων βουλευομένους μὴ ῥαθυ-
 μεῖν μηδ' ἀμελεῖν ἀλλὰ σκοπεῖν, ὅπως φρονιμώτερον διακεί-
 σονται τῶν ἄλλων· δέδεικται γάρ, ὅτι τοιαύτας τὰς βασιλείας
- 11 ἔξουσιν, οἷας περ ἂν τὰς αὐτῶν γνώμας παρασκευάσωσιν.
 "Ὡστ' οὐδενὶ τῶν ἀσκητῶν οὕτω προσήκει τὸ σῶμα γυμνάζειν
 ὡς τοῖς βασιλεύουσι τὴν ψυχὴν τὴν αὐτῶν· ἅπασαι γὰρ αἰ-
 πανηγύρεις οὐδ' ἐν μέρος τιθέασι τούτων τῶν ἄθλων, περὶ ὧν
 ὑμεῖς καθ' ἐκάστην ἀγωνίζεσθε τὴν ἡμέραν.
- (δ') Ὡν ἐνθυμούμενον χρὴ προσέχειν τὸν νοῦν, ὅπως,
 ὅσονπερ ταῖς τιμαῖς τῶν ἄλλων προέχεις, τοσοῦτον καὶ ταῖς
 12 ἀρεταῖς αὐτῶν διοίσεις. Καὶ μὴ νόμιζε τὴν ἐπιμέλειαν ἐν μὲν
 τοῖς ἄλλοις πράγμασι χρησίμην εἶναι, πρὸς δὲ τὸ βελτίους ἡ-
 μᾶς καὶ φρονιμωτέρους γίνεσθαι μηδεμίαν δύναμιν ἔχειν· μη-
 δὲ καταγνῶς τῶν ἀνθρώπων τοσαύτην δυστυχίαν, ὡς περὶ
 μὲν τὰ θηρία τέχνας εὐρήκαμεν, αἷς αὐτῶν τὰς ψυχὰς ἡμεροῦ-
 μεν καὶ πλείονος ἀξίας ποιοῦμεν, ἡμᾶς δ' αὐτοὺς οὐδὲν ἂν πρὸς

ἀρετὴν ὠφελήσασιν, ἀλλ' ὡς καὶ τῆς παιδεύσεως καὶ τῆς ἐπιμελείας μάλιστα δυναμένης τὴν ἡμετέραν φύσιν εὐεργετεῖν, 13 οὕτω διάκεισο τὴν γνώμην, καὶ τῶν τε παρόντων τοῖς φρονιμωτάτοις πλησίαζε καὶ τῶν ἄλλων, οὓς ἂν δύνῃ, μεταπέμπου, καὶ μῆτε τῶν ποιητῶν τῶν εὐδοκιμούντων μῆτε τῶν σοφιστῶν μηδενὸς οἴου δεῖν ἀπείρως ἔχειν, ἀλλὰ τῶν μὲν ἀκροατῆς γίγνου, τῶν δὲ μαθητῆς, καὶ παρασκεύαζε σαυτὸν τῶν μὲν ἐλαττόνων κριτὴν, τῶν δὲ μειζόνων ἀγωνιστὴν. Διὰ γὰρ τούτων τῶν γυμνασίων τάχιστ' ἂν γένοιο τοιοῦτος, οἷον ὑπεθέμεθα δεῖν εἶναι τὸν ὀρθῶς βασιλεύοντα καὶ τὴν πόλιν ὡς χρὴ διοικήσοντα. Μάλιστα δ' ἂν αὐτὸς ὑπὸ σαυτοῦ παρακληθῆις, εἰ δεινὸν 14 ἡγήσαιο τοὺς χεῖρους τῶν βελτιόνων ἄρχειν καὶ τοὺς ἀνοητοτέρους τοῖς φρονιμωτέροις προστάττειν· ὅσῳ γὰρ ἂν ἐρωμενεστέρωσ τὴν τῶν ἄλλων ἄνοιαν ἀτιμάσῃς, τοσοῦτω μᾶλλον τὴν αὐτοῦ διάνοιαν ἀσκήσεις.

(ε') Ἄρχεσθαι μὲν οὖν ἐντεῦθεν χρὴ τοὺς μέλλοντάς τι 15 τῶν δεόντων ποιήσῃν, πρὸς δὲ τούτοις φιλόθρωπον εἶναι δεῖ καὶ φιλόπολιν· οὔτε γὰρ ἵππων οὔτε κυνῶν οὔτ' ἀνδρῶν οὔτ' ἄλλου πράγματος οὐδενὸς οἷόν τε καλῶς ἄρχειν, ἂν μὴ τις χαίρῃ τούτοις, ὧν αὐτὸν δεῖ ποιεῖσθαι τὴν ἐπιμέλειαν. Μελέτωσσι τοῦ πλήθους καὶ περὶ παντὸς ποιοῦ κεχαρισμένως αὐτοῖς ἄρχειν, γινώσκων, ὅτι καὶ τῶν ὀλιγαρχιῶν καὶ τῶν ἄλλων 16 πολιτειῶν αὐταὶ πλεῖστον χρόνον διαμένουσιν, αἵτινες ἂν ἄριστα τὸ πλῆθος θεραπεύωσι. Καλῶς δὲ δημαγωγήσεις, ἂν μὴθ' ὑβρίζῃν τὸν ὄχλον ἕξ μὴθ' ὑβριζόμενον περιορᾷς, ἀλλὰ σκοπῆς, ὅπως οἱ βέλτιστοι μὲν τὰς τιμὰς ἕξουσιν, οἱ δ' ἄλλοι μηδὲν ἀδικήσονται· ταῦτα γὰρ στοιχεῖα πρῶτα καὶ μέγιστα χρηστῆς πολιτείας ἐστίν.

(ς') Τῶν προσταγμάτων καὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων κίνει 17 καὶ μετατίθει τὰ μὴ καλῶς καθεστῶτα, καὶ μάλιστα μὲν εὐπρεπῆς γίγνου τῶν βελτίστων, εἰ δὲ μὴ, μιμοῦ τὰ παρὰ τοῖς ἄλ-

- λοισ ὀρθῶς ἔχοντα. Ζήτει νόμους τὸ μὲν σύμπαν δικαίους καὶ
 11 συμφέροντας καὶ σφίσιν αὐτοῖς ὁμολογουμένους, πρὸς δὲ τού-
 τοις οἴτινες τὰς ἀμφισβητήσεις ὡς ἐλαχίστας, τὰς δὲ δια-
 λύσεις ὡς οἷόν τε ταχίστας τοῖς πολίταις ποιοῦσι· ταῦτα γὰρ
 18 ἅπαντα προσεῖναι δεῖ τοῖς καλῶς κειμένοις. Τὰς μὲν ἐργασίας
 αὐτοῖς καθίστη κερδαλέας, τὰς δὲ πραγματείας ἐπιζημίους,
 ἵνα τὰς μὲν φεύγωσι, πρὸς δὲ τὰς προθυμότερον ἔχωσι. Τὰς
 κρίσεις ποιοῦ περὶ ὧν ἂν πρὸς ἀλλήλους ἀμφισβητῶσι μὴ πρὸς
 χάριν μηδ' ἐναντίας ἀλλήλαις, ἀλλ' αἰεὶ ταῦτά περὶ τῶν αὐτῶν
 γίγνωσκε· καὶ γὰρ πρέπει καὶ συμφέρει τὴν τῶν βασιλέων
 11 γνώμην ἀκινήτως ἔχειν περὶ τῶν δικαίων, ὥσπερ τοὺς νό-
 19 μους τοὺς καλῶς κειμένους. Οἶκει τὴν πόλιν ὁμοίως ὥσπερ
 τὸν πατρῶον οἶκον ταῖς μὲν κατασκευαῖς λαμπρῶς καὶ βασι-
 λικῶς, ταῖς δὲ πράξεσιν ἀκριβῶς, ἔν' εὐδοκιμῆς ἅμα καὶ διαρκ-
 κῆς. Τὴν μεγαλοπρέπειαν ἐπιδείκνυσο μηδ' ἐν μιᾷ τῶν πολυ-
 11 τελειῶν τῶν εὐθὺς ἀφανιζομένων ἀλλ' ἐν τε τοῖς προειρημέ-
 νοις καὶ τῷ κάλλει τῶν κτημάτων καὶ ταῖς τῶν φίλων εὐερ-
 γεσίαις· τὰ γὰρ τοιαῦτα τῶν ἀναλωμάτων αὐτῷ τε σοὶ παρα-
 11 μενεῖ καὶ τοῖς ἐπιγιγνομένοις πλείονος ἄξια τῶν δεδαπανη-
 μένων καταλείψεις.
- 20 Τὰ πρὸς τοὺς θεοὺς ποιεῖ μὲν ὡς οἱ πρόγονοι κατέδειξαν,
 ἡγοῦ δὲ θῦμα τοῦτο κάλλιστον εἶναι καὶ θεραπείαν μεγίστην,
 ἂν ὡς βέλτιστον καὶ δικαιοτάτον σαυτὸν παρέχῃς· μᾶλλον
 γὰρ ἐλπίς τοὺς τοιούτους ἢ τοὺς ἱερεῖς πολλὰ καταβάλλοντας
 11 πράξιν τι παρὰ τῶν θεῶν ἀγαθόν. (ζ') Τίμα ταῖς μὲν ἀρχαῖς
 [τῶν φίλων] τοὺς οἰκειοτάτους, ταῖς δὲ ἀληθείαις αὐταῖς
 21 τοὺς εὐνουστάτους. Φυλακὴν ἀσφαλεστάτην ἡγοῦ τοῦ σώμα-
 τος εἶναι τὴν τε τῶν φίλων ἀρετὴν καὶ τὴν τῶν πολιτῶν εὐ-
 νοιαν καὶ τὴν σαυτοῦ φρόνησιν· διὰ γὰρ τούτων καὶ κτᾶσθαι
 καὶ σφῆξιν τὰς τυραννίδας μάλιστ' ἂν τις δύναιτο. Κήδου τῶν
 οἴκων τῶν πολιτικῶν καὶ νόμιζε καὶ τοὺς δαπανῶντας ἀπὸ

τῶν σῶν ἀναλίσκειν καὶ τοὺς ἐργαζομένους τὰ σὰ πλείω ποιεῖν· ἅπαντα γὰρ τὰ τῶν οἰκούντων τὴν πόλιν οἰκειὰ τῶν καλῶς βασιλευόντων ἐστί. Διὰ παντός τοῦ χρόνου τὴν ἀλήθειαν οὕτω 22 φαίνου προτιμῶν, ὥστε πιστοτέρους εἶναι τοὺς σοὺς λόγους μᾶλλον ἢ τοὺς τῶν ἄλλων ὅρκους. Ἄπασι μὲν τοῖς ξένοις ἀσφαλῆ τὴν πόλιν παρέχε καὶ πρὸς τὰ συμβόλαια νόμιμον, περὶ πλείστου δὲ ποιοῦ τῶν ἀφικνουμένων μὴ τοὺς σοὶ δωρεὰς ἄγοντας ἀλλὰ τοὺς παρὰ σοῦ λαμβάνειν ἀξιοῦντας· τιμῶν γὰρ τοὺς τοιοῦτους μᾶλλον παρὰ τοῖς ἄλλοις εὐδοκιμήσεις. Τοὺς 23 πολλοὺς φόβους ἐξαίρει τῶν πολιτῶν καὶ μὴ βούλου περιδεεῖς εἶναι τοὺς μηδὲν ἀδικοῦντας· ὅπως γὰρ ἂν τοὺς ἄλλους πρὸς σαυτὸν διαθῆς, οὕτω καὶ σὺ πρὸς ἐκείνους ἔξεις. Ποίει μὲν μηδὲν μετ' ὀργῆς, δόκει δὲ τοῖς ἄλλοις, ὅταν σοι καιρὸς ᾗ. Δεινὸς μὲν φαίνου τῷ μηδὲν σε λανθάνειν τῶν γιγνομένων, πρᾶος δὲ τῷ τὰς τιμωρίας ἐλάττους ποιεῖσθαι τῶν ἀμαρτανομένων.

Ἄρχικὸς εἶναι βούλου μὴ χαλεπότητι μηδὲ τῷ σφόδρα 24 κολάζειν ἀλλὰ τῷ πάντας ἠττᾶσθαι τῆς σῆς διανοίας καὶ νομίζειν ὑπὲρ τῆς αὐτῶν σωτηρίας ἄμεινον αὐτῶν σὲ βουλευέσθαι. Πολεμικὸς μὲν ἴσθι ταῖς ἐπιστήμαις καὶ ταῖς παρασκευαῖς, εἰρηνικὸς δὲ τῷ μηδὲν παρὰ τὸ δίκαιον πλεονεκτεῖν. Οὕτως ὁμίλει τῶν πόλεων πρὸς τὰς ἤττους, ὥσπερ ἂν τὰς κρείττους πρὸς ἑαυτὸν ἀξιῶσειας. Φιλονίκει μὴ περὶ πάντων, ἀλλὰ περὶ 25 ὧν κρατήσαντί σοι μέλλοι συνοίσειν. Φαύλους ἡγοῦ μὴ τοὺς συμφερόντως ἠττωμένους ἀλλὰ τοὺς μετὰ βλάβης περιγιγνομένους. Μεγαλόφρονας νόμιζε μὴ τοὺς μείζω περιβαλλομένους, ὧν οἱοί τ' εἰσὶ κατασχεῖν, ἀλλὰ τοὺς καλῶν μὲν ἐφιεμένους, ἐξεργάζεσθαι δὲ δυναμένους, οἷς ἂν ἐπιχειρῶσι. Ζήλου μὴ τοὺς 26 μεγίστην ἀρχὴν κτησαμένους ἀλλὰ τοὺς ἀριστα τῇ παρουσίᾳ χρησαμένους καὶ νόμιζε τελέως εὐδαιμονήσειν, οὐκ ἔαν πάντων ἀνθρώπων μετὰ φόβων καὶ κινδύνων καὶ καχίας ἄρξης, ἀλλ' ἂν τοιοῦτος ὧν, οἷον χρή, καὶ πράττων ὥσπερ ἐν τῷ

παρόντι μετρίων ἐπιθυμῆς καὶ μηδενὸς τούτων ἀτυχῆς.

27 (η') Φίλους κτῶ μὴ πάντα τοὺς βουλομένους ἀλλὰ τοὺς τῆς σῆς φύσεως ἀξίους ὄντας, μηδὲ μεθ' ὧν ἥδιστα συνδιατρίψεις, ἀλλὰ μεθ' ὧν ἄριστα τὴν πόλιν διοικήσεις. Ἀκριβεῖς ποιῶ τὰς δοκιμασίας τῶν συνόντων, εἰδώς, ὅτι πάντες οἱ μὴ σοὶ πλησιάσαντες ὁμοίον σε τοῖς χρωμένοις εἶναι νομιούσι. Τοιούτους ἐπίστη τοῖς πράγμασι τοῖς μὴ διὰ σοῦ γιγνομένοις, ὡς

28 αὐτὸς τὰς αἰτίας ἔξων, ὧν ἂν ἐκεῖνοι πράξωσι. Πιστοὺς ἡγοῦ μὴ τοὺς ἅπαν ὅτι ἂν λέγῃς ἢ ποιῆς ἐπαινοῦντας ἀλλὰ τοὺς τοῖς ἀμαρτανομένοις ἐπιτιμῶντας. Δίδου παρρησίαν τοῖς εὖ φρονούσιν, ἵνα, περὶ ὧν ἂν ἀμφιγνοῆς, ἔχῃς τοὺς συνδοκιμάσοντας. Διόρα καὶ τοὺς τέχνη κολακεύοντας καὶ τοὺς μετ' εὐνοίας θεραπεύοντας, ἵνα μὴ πλέον οἱ πονηροὶ τῶν χρηστῶν ἔχωσιν. Ἄκουε τοὺς λόγους τοὺς περὶ ἀλλήλων, καὶ πειρῶ γνωρίζειν ἅμα τοὺς τε λέγοντας, ὁποῖοί τινές εἰσι, καὶ περὶ ὧν ἂν λέγωσι. Ταῖς αὐταῖς κόλαζε ζημίαις τοὺς ψευδῶς διαβάλλοντας αἴσπερ τοὺς ἐξαμαρτάνοντας.

29 Ἄρχε σαυτοῦ μηδὲν ἤττον ἢ τῶν ἄλλων, καὶ τοῦθ' ἡγοῦ βασιλικώτατον, ἂν μηδεμιᾶ δουλεύῃς τῶν ἡδονῶν, ἀλλὰ κρατῆς τῶν ἐπιθυμιῶν μᾶλλον ἢ τῶν πολιτῶν. Μηδεμίαν συνουσίαν εἰκῆ προσδέχου μηδ' ἀλογίστως, ἀλλ' ἐπ' ἐκείναις ταῖς διατριβαῖς ἔθιζε σαυτὸν χαίρειν, ἐξ ὧν αὐτὸς τ' ἐπιδάσεις καὶ

30 τοῖς ἄλλοις βελτίων εἶναι δόξεις. (θ') Μὴ φαίνου φιλοτιμούμενος ἐπὶ τοῖς τοιούτοις, ἀ καὶ τοῖς κακοῖς διαπράξασθαι δυνατὸν ἐστίν, ἀλλ' ἐπ' ἀρετῇ μέγα φρονῶν, ἧς οὐδὲν μέρος τοῖς πονηροῖς μέτεστι. Νόμιζε τῶν τιμῶν ἀληθεστάτας εἶναι μὴ τὰς ἐν τῷ φανερῷ μετὰ δέους γιγνομένας, ἀλλ' ὅταν αὐτοὶ παρ' αὐτοῖς ὄντες μᾶλλον σου τὴν γνώμην ἢ τὴν τύχην θαυμάζωσι. Λάνθανε μὲν, ἦν ἐπὶ τῷ σοὶ συμβῆ τῶν φαύλων χαίρειν, ἐνδείκνυσο δὲ περὶ τὰ μέγιστα σπουδάζων. Μὴ τοὺς μὲν

31 ἄλλους ἀξίου κοσμίως ζῆν, τοὺς δὲ βασιλέας ἀτάκτως, ἀλλὰ

τὴν σαυτοῦ σωφροσύνην παράδειγμα τοῖς ἄλλοις καθίστη, γιγνώσκων, ὅτι τὸ τῆς πόλεως ὅλης ἦθος ὁμοιοῦται τοῖς ἄρχουσι. Σημεῖον ἔστω σοι τοῦ καλῶς βασιλεύειν, ἂν τοὺς ἀρχομένους ὀρθῶς εὐπορωτέρους καὶ σωφρονεστέρους γιγνομένους διὰ τὴν σὴν ἐπιμέλειαν. Περὶ πλείονος ποιοῦ δόξαν καλὴν ἢ ³² πλοῦτον μέγαν τοῖς παισὶ καταλιπεῖν· ὁ μὲν γὰρ θνητός, ἡ δ' ἀθάνατος, καὶ δόξη μὲν χρήματα κτητά, δόξα δὲ χρημάτων οὐκ ὠνητή, καὶ τὰ μὲν καὶ φαύλοις παραγίγνεται, τὴν δ' οὐχ οἶόν τ' ἄλλ' ἢ τοὺς διενεγκόντας κτήσασθαι. Τρύφα μὲν ἐν ταῖς ἐσθῆσι καὶ τοῖς περὶ τὸ σῶμα κόσμοις, καρτέρει δ' ὡς χρῆ τοὺς βασιλεύοντας ἐν τοῖς ἄλλοις ἐπιτηδεύμασιν, ἵν' οἱ μὲν ὀρθῶντες διὰ τὴν ὄψιν ἄξιόν σε τῆς ἀρχῆς εἶναι νομίζωσιν, οἱ δὲ συνόντες διὰ τὴν τῆς ψυχῆς βίωμην τὴν αὐτὴν ἐκείνοις γνώμην ἔχωσιν. Ἐπισκόπει τοὺς λόγους αἰεὶ τοὺς σαυτοῦ καὶ ³³ τὰς πράξεις, ἵν' ὡς ἐλαχίστοις ἀμαρτήμασι περιπίπτῃς. Κράτιστον μὲν γὰρ τῆς ἀκμῆς τῶν καιρῶν τυγχάνειν, ἐπειδὴ δὲ δυσκαταμαθήτως ἔχουσιν, ἔλλείπειν αἰροῦ καὶ μὴ πλεονάζειν· αἱ γὰρ μετριότητες μᾶλλον ἐν ταῖς ἐνδείαις ἢ ταῖς ὑπερβολαῖς ἔνευσιν. (Ἰ') Ἄστειος εἶναι πειρῶ καὶ σεμνός· τὸ μὲν ³⁴ γὰρ τῇ τυραννίδι πρέπει, τὸ δὲ πρὸς τὰς συνουσίας ἀρμόττει. Χαλεπώτατον δὲ τοῦτο πάντων ἐστὶ τῶν προσταγμάτων· εὐρήσεις γὰρ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τοὺς μὲν σεμννομένους ψυχροὺς ὄντας, τοὺς δὲ βουλομένους ἀστέιους εἶναι ταπεινοὺς φαινομένους. Δεῖ δὲ χρῆσθαι μὲν ἀμφοτέραις ταῖς ἰδέαις ταύταις, τὴν δὲ συμφορὰν τὴν ἑκατέρω προσοῦσαν διαφεύγειν. Ὅτι ἂν ³⁵ ἀκριβῶσαι βουλευθῆς, ὧν ἐπίστασθαι προσήκει τοὺς βασιλέας, ἐμπειρία μέτιθι καὶ φιλοσοφία· τὸ μὲν γὰρ φιλοσοφεῖν τὰς ὁδοὺς σοι δείξει, τὸ δ' ἐπ' αὐτῶν τῶν ἔργων γυμνάζεσθαι δύνασθαι σε χρῆσθαι τοῖς πράγμασι ποιήσει.

Θεώρει τὰ γιγνόμενα καὶ τὰ συμπίπτοντα καὶ τοῖς ἰδιώταις καὶ τοῖς τυράννοις· ἂν γὰρ τὰ παρεληλυθότα μνημονεύῃς,

- 36 ἄμεινον περὶ τῶν μελλόντων βουλευσεῖ. Δεινὸν ἡγοῦ τῶν μὲν ἰδιωτῶν τινὰς ἐθέλειν ἀποθνήσκειν, ἵνα τελευτήσαντες ἐπαινεθῶσι, τοὺς δὲ βασιλέας μὴ τολμᾶν χρῆσθαι τοῖς ἐπιτηδεύμασι τούτοις, ἐξ ὧν ζῶντες εὐδοκιμήσουσι. Βούλου τὰς εἰκόνας τῆς ἀρετῆς ὑπόμνημα μᾶλλον ἢ τοῦ σώματος καταλιπεῖν. Μάλιστα μὲν πειρῶ τὴν ἀσφάλειαν καὶ σαυτῶ καὶ τῇ πόλει
- 37 διαφυλάττειν ἣν δ' ἀναγκασθῆς κινδυνεύειν, αἰροῦ τεθνάναι καλῶς μᾶλλον ἢ ζῆν αἰσχροῦς. Ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις μέμνησο τῆς βασιλείας καὶ φρόντιζ', ὅπως μηδὲν ἀνάξιον τῆς τιμῆς ταύτης πράξεις. (**ια'**) Μὴ περιίδησ τὴν σαυτοῦ φύσιν ἅπασαν ἅμα διαλυθεῖσαν· ἀλλ' ἐπειδὴ θνητοῦ σώματος ἔτυχες, πειρῶ τῆς
- 38 ψυχῆς ἀθάνατον μνήμην καταλιπεῖν. Μελέτα περὶ καλῶν ἐπιτηδευμάτων λέγειν, ἵνα συνεθισθῆς ὅμοια τοῖς εἰρημένοις φρονεῖν. "Αὐτ' ἂν σοι λογιζομένῳ φαίνεται βέλτιστα, ταῦτα τοῖς ἔργοις ἐπιτέλει. Ὡν τὰς δόξας ζηλοῖς, μιμοῦ τὰς πράξεις. "Α τοῖς αὐτοῦ παισὶν ἂν συμβουλευσεῖας, τούτοις αὐτὸς ἐμμένειν
- 39 ἀξίου. Χρῶ τοῖς εἰρημένοις ἢ ζητεῖ βελτίῳ τούτων. Σοφοῦς νόμιζε μὴ τοὺς ἀκριβῶς περὶ μικρῶν ἐρίζοντας ἀλλὰ τοὺς εὖ περὶ τῶν μεγάλων λέγοντας· μηδὲ τοὺς τοῖς μὲν ἄλλοις εὐδαιμονίαν ὑπισχνουμένους, αὐτοὺς δ' ἐν πολλαῖς ἀπορίαις ὄντας, ἀλλὰ τοὺς μέτρια μὲν περὶ αὐτῶν λέγοντας, ὁμιλεῖν δὲ καὶ τοῖς πράγμασι καὶ τοῖς ἀνθρώποις δυναμένους καὶ μὴ διαταραττομένους ἐν ταῖς τοῦ βίου μεταβολαῖς, ἀλλὰ καλῶς καὶ μετρίως καὶ τὰς συμφορὰς καὶ τὰς εὐτυχίας φέρειν
- 40 ἐπισταμένους. (**ιβ'**) Καὶ μὴ θαυμάσης, εἰ πολλὰ τῶν λεγομένων ἐστίν, ἃ καὶ σὺ γινώσκεις. Οὐδὲ γὰρ ἐμὲ τοῦτο παρέλαθεν, ἀλλ' ἠπιστάμην, ὅτι τοσοῦτων ὄντων τὸ πλῆθος καὶ τῶν ἄλλων καὶ τῶν ἀρχόντων οἱ μὲν τι τούτων εἰρήκασιν, οἱ δ' ἀκηχόασιν, οἱ δ' ἐτέρους ποιοῦντας ἐοράκασιν, οἱ δ' αὐτοὶ τυγχάνουσιν ἐπιτηθεύοντες. Ἄλλὰ γὰρ οὐκ ἐν τοῖς λόγοις χρῆ
- 41 τούτοις [τῶν ἐπιτηδευμάτων] ζητεῖν τὰς καινότητας, ἐν οἷς

οὔτε παράδοξον οὔτ' ἄπιστον οὔτ' ἕξω τῶν νομιζομένων οὐδὲν ἕξεστιν εἰπεῖν, ἀλλ' ἠγγεῖσθαι τοῦτον χαριέστατον, ὃς ἂν τῶν διεσπαρμένων ἐν ταῖς τῶν ἄλλων διανοίαις ἀθροῦσαι πλεῖστα δυνηθῆ καὶ φράσαι κάλλιστα περὶ αὐτῶν. Ἐπεὶ ἀκακῆνός 42 μοι πρόδηλον ἦν, ὅτι τὰ συμβουλευόντα καὶ τῶν ποιημάτων καὶ τῶν συγγραμμάτων χρησιμώτατα μὲν ἅπαντες νομίζουσιν, οὐ μὴν ἠδιστα γ' αὐτῶν ἀκούουσιν, ἀλλὰ πεπόνθασιν ὑπερ πρὸς τοὺς νουθετοῦντας· καὶ γὰρ ἐκείνους ἐπαινοῦσι μὲν, πλησιάζειν δὲ βούλονται τοῖς συνεξαμαρτάνουσιν ἀλλ' οὐ τοῖς ἀποτρέπουσι. Σημεῖον δ' ἂν τις ποιήσαιτο τὴν Ἡδιόδου καὶ Θεόγνιδος 43 καὶ Φωκυλίδου ποίησιν· καὶ γὰρ τούτους φασὶ μὲν ἀρίστους γεγενῆσθαι συμβούλους τῷ βίῳ τῶν ἀνθρώπων, ταῦτα δὲ λέγοντες αἰροῦνται συνδιατρίβειν ταῖς ἀλλήλων ἀνοίαις μᾶλλον ἢ ταῖς ἐκείνων ὑποθήκαις. Ἔτι δ' εἴ τις ἐκλέξειε τῶν 44 προεχόντων ποιητῶν τὰς καλουμένας γνώμας, ἐφ' αἷς ἐκεῖνοι μάλιστα ἐσπούδασαν, ὁμοίως ἂν καὶ πρὸς ταύτας διατεθεῖεν. Ἡδιον γὰρ ἂν κωμωδίας τῆς φαυλοτάτης ἢ τῶν οὔτω τεχνικῶς πεποιημένων ἀκούσειαν. (ΙΥ') Καὶ τί δεῖ καθ' ἐν 45 λέγοντα διατρίβειν; ὅλως γὰρ εἰ θέλομεν σκοπεῖν τὰς φύσεις τὰς τῶν ἀνθρώπων, εὐρήσομεν τοὺς πολλοὺς αὐτῶν οὔτε τῶν σιτίων χαίροντας τοῖς ὑγιεινοτάτοις οὔτε τῶν ἐπιτηδευμάτων τοῖς καλλίστοις οὔτε τῶν πραγμάτων τοῖς βελτίστοις οὔτε τῶν μαθημάτων τοῖς ὠφελιμωτάτοις, ἀλλὰ παντάπασιν ἐναντίας τῷ συμφέροντι τὰς ἡδονὰς ἔχοντας καὶ δοκοῦντας καρτερικοὺς καὶ φιλοπόνους εἶναι τοὺς τῶν δεόντων τι ποιούντας· ὥστε πῶς ἂν τις τοῖς τοιούτοις ἢ παραινῶν ἢ διδάσκων ἢ 46 χρήσιμόν τι λέγων ἀρέσειεν; οἱ πρὸς τοῖς εἰρημένοις φθονοῦσι μὲν τοῖς εὖ φρονοῦσιν, ἀπλοῦς δ' ἠγοῦνται τοὺς νοῦν οὐκ ἔχοντας, οὔτω δὲ τὰς ἀληθείας τῶν πραγμάτων φεύγουσιν, ὥστ' οὐδὲ τὰ σφέτερόν αὐτῶν ἴσασιν, ἀλλὰ λυποῦνται μὲν περὶ τῶν ἰδίων λογιζόμενοι, χαίρουσι δὲ περὶ τῶν ἀλλοτρίων

διαλεγόμενοι, βούλοιντο δ' ἂν τῷ σώματι κακοπαθῆσαι μᾶλλον ἢ τῇ ψυχῇ πονῆσαι καὶ σκέψασθαι περὶ τινος τῶν ἀναγκαιῶν· εὖροι δ' ἂν τις αὐτοὺς ἐν μὲν ταῖς πρὸς ἀλλήλους συνουσίαις ἢ λοιδοροῦντας ἢ λοιδορουμένους, ἐν δὲ ταῖς ἐρημίαις οὐ βουλευομένους ἀλλ' εὐχομένους. Λέγω δ' οὐ καθ' ἀπάντων ἀλλὰ κατὰ τῶν ἐνόχων τοῖς εἰρημένοις ὄντων. Ἐκεῖνο δ' οὖν φανερόν, ὅτι δεῖ τοὺς βουλομένους ἢ ποιεῖν ἢ γράφειν τι κεχαρισμένον τοῖς πολλοῖς μὴ τοὺς ὠφελιμωτάτους τῶν λόγων ζητεῖν ἀλλὰ τοὺς μυθωδεστάτους· ἀκούοντες μὲν γὰρ τῶν τοιούτων χαίρουσι, θεωροῦντες δὲ τοὺς ἀγῶνας καὶ τὰς ἀμίλλας ψυχαγωγοῦνται. Διὸ καὶ τὴν Ὀμήρου ποίησιν καὶ τοὺς πρώτους εὐρόντας τραγωδίαν ἄξιον θαυμάζειν, ὅτι κατιδόντες τὴν φύσιν τὴν τῶν ἀνθρώπων ἀμφοτέραις ταῖς ἰδέαις ταύταις κατεχρήσαντο πρὸς τὴν ποίησιν. Ὁ μὲν γὰρ τοὺς ἀγῶνας καὶ τοὺς πολέμους τοὺς τῶν ἡμιθέων ἐμυθολόγησεν, οἱ δὲ τοὺς μύθους εἰς ἀγῶνας καὶ πράξεις κατέστησεν, ὥστε μὴ μόνον ἀκουστοὺς ἡμῖν ἀλλὰ καὶ θεατοὺς γενέσθαι. Τοιούτων οὖν παραδειγμάτων ὑπαρχόντων δέδεικται τοῖς ἐπιθυμοῦσι τοὺς ἀκρωμένους ψυχαγωγεῖν, ὅτι τοῦ μὲν νουθετεῖν καὶ συμβουλεύειν ἀφεκτέον, τὰ δὲ τοιαῦτα λεκτέον, οἷς ὀρῶσι τοὺς ὄχλους μάλιστα χαίροντας.

(1δ') Ταῦτα δὲ διήλθον ἡγούμενος σὲ δεῖν, τὸν οὐχ ἕνα τῶν πολλῶν ἀλλὰ πολλῶν ὄντα τύραννον, μὴ τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχεις τοῖς ἄλλοις, μηδὲ τὰ σπουδαῖα τῶν πραγμάτων μηδὲ τοὺς εὖ φρονοῦντας τῶν ἀνθρώπων ταῖς ἡδοναῖς κρίνειν, ἀλλ' ἐπὶ τῶν χρησίμων αὐτοὺς δοκιμάζειν, ἄλλως τ' ἐπειδὴ περὶ μὲν τῶν γυμνασίων τῶν τῆς ψυχῆς ἀμφισβητοῦσιν οἱ περὶ τὴν φιλοσοφίαν ὄντες καὶ φασιν οἱ μὲν διὰ τῶν ἐριστικῶν λόγων, οἱ δὲ διὰ τῶν πολιτικῶν, οἱ δὲ δι' ἄλλων τινῶν φρονιμωτέρους ἕσσεσθαι τοὺς αὐτοῖς πλησιάζοντας, ἐκεῖνο δὲ πάντες ὁμολογοῦσι, ὅτι δεῖ τὸν καλῶς πεπαιδευμένον ἐξ ἐκάστου τούτων

φαίνεσθαι βουλευέσθαι δυνάμενον. Χρῆ τοίνυν ἀφέμενον τῶν 52
 ἀμφισβητουμένων ἐπὶ τοῦ συνομολογουμένου λαμβάνειν αὐ-
 τῶν τὸν ἔλεγχον, καὶ μάλιστα μὲν ἐπὶ τῶν καιρῶν θεωρεῖν
 συμβουλευόντας, εἰ δὲ μή, καὶ καθ' ὕλων τῶν πραγμάτων
 λέγοντας. Καὶ τοὺς μὲν μηδὲν γινώσκοντας τῶν δεόντων
 ἀποδοκίμαζε· δῆλον γάρ, ὡς ὁ μηδὲν ὦν αὐτὸς χρήσιμος οὐδ'
 ἂν ἄλλον φρόνιμον ποιήσῃ· τοὺς δὲ νοῦν ἔχοντας καὶ δυ- 53
 ναμένους ὄρα ἂν πλέον τι τῶν ἄλλων περὶ πολλοῦ ποιοῦ καὶ θε-
 ράπευε, γινώσκων, ὅτι σύμβουλος ἀγαθὸς χρησιμώτατος καὶ
 τυραννικώτατος ἀπάντων τῶν κτημάτων ἐστίν· ἡγοῦ δὲ τού-
 τος μεγίστην σοὶ ποιεῖν τὴν βασιλείαν, οἵτινες ἂν τὴν διά-
 νοιαν τὴν σὴν πλεῖστ' ὠφελῆσαι δυνήθωσιν.

(**ΙΕ'**) Ἐγὼ μὲν οὖν ἅ τε γινώσκω παρήνεκα καὶ τιμῶ σε 54
 τούτοις, οἷς τυγχάνω δυνάμενος. Βούλου δὲ καὶ τοὺς ἄλλους,
 ὅπερ εἶπον ἀρχόμενος, μὴ τὰς εἰθισμένας ἄγειν σοὶ δωρεάς,
 ἃς ὑμεῖς πολὺ πλείονος ἀγοράζετε παρὰ τῶν διδόντων ἢ
 παρὰ τῶν πωλούντων, ἀλλὰ τοιαύτας, αἷς καὶ σφόδρα χρῆ
 καὶ μηδεμίαν ἡμέραν διαλείπης, οὐ κατατρίψεις, ἀλλὰ μεί-
 ζους καὶ πλείονος ἀξίας ποιήσεις.

III. ΕΥΑΓΟΡΑΣ

Εἰσαγωγή. Ὁ λόγος οὗτος χαρακτηρίζεται ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Ἰσοκράτους (§§ 8 καὶ 11) ὡς ἡ πρώτη ἀπόπειρα πρὸς ἐξόμνησιν τῆς ἀρετῆς ἀποθανόντος συγχρόνου ἀνδρὸς διὰ πανηγυρικοῦ λόγου. Ὑπόθεσις τοῦ παρόντος λόγου εἶναι ὁ βασιλεὺς τῆς Σαλαμίνας τῆς Κύπρου Εὐαγόρας (405 - 375 π. Χ.). Οὗτος ἐγεννήθη μακρὰν τῆς Σαλαμίνας, διότι τὴν ἀρχὴν κατεῖχε τότε ἄρπαξ τις ἐλθὼν ἐκ Φοινίκης. Ἀλλ' εὐθὺς ὡς ἤλθεν εἰς ἡλικίαν, κατέβαλε τὸν τύραννον καὶ ἀνέβη εἰς τὸν θρόνον τῶν πατέρων του (405 π. Χ.). Ἀμέσως τότε ἐφρόντισε νὰ προαγάγῃ τὴν πόλιν ἢ γεωργία, τὸ ἐμπόριον καὶ ἢ ναυτιλία ἐνεψυχώθησαν, ἡ δὲ ἐκ τούτων οἰκονομικὴ εὐπορία ἔδωσε τὴν εὐκαιρίαν εἰς τὸν Εὐαγόραν νὰ προαγάγῃ καὶ τὰ στρατιωτικά. Τόσον δὲ ἰσχυρὸς ἐγένεν, ὥστε τὸ 396 π. Χ., ἐπωφελοῦμενος ἐκ τοῦ πολέμου τῶν Περσῶν πρὸς τοὺς Σπαρτιάτας, συνέλαβε τὸ σχέδιον νὰ ὑπαγάγῃ ὅλην τὴν Κύπρον εἰς τὸ κράτος του. Πράγματι ἐντὸς ὀλίγου ὄχι μόνον ἡ Κύπρος ἀλλὰ καὶ πολλαὶ πόλεις τῆς Φοινίκης ὑπήκουον εἰς αὐτόν.

Ἀλλὰ ἐπὶ ἤλθεν ἡ Ἀνταλκίδειος εἰρήνη, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ Κύπρος ὑπήγετο εἰς τὸν βασιλέα τῶν Περσῶν (387 π. Χ.). Ὁ Εὐαγόρας ὁμοῦ δὲν ἀναγνωρίζει αὐτήν διὰ τοῦτο ἐξεροράγῃ πόλεμος μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῶν Περσῶν. Κατ' ἀρχὰς ὁ Εὐαγόρας ἐνίκησε τοὺς Πέρσας, ἀλλὰ κατόπιν ἐπολιορκήθη εἰς τὴν Σαλαμίνα ὑπὸ τῶν στρατηγῶν τοῦ βασιλέως Ὁρόντα καὶ Τιριβάζου. Ὁ Εὐαγόρας ἀντέστη ἐπὶ μακρὸν καὶ ἐπὶ τέλους ἐπέτυχε νὰ εἰρηνεύσῃ ὡς ἴσος μὲ τὸν μέγαν βασιλέα, ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ διατηρησῇ μὲν τὸ βασιλικὸν ἀξίωμα καὶ τὴν ἀνεξαρτησίαν του, ἀλλὰ νὰ ἀφήσῃ ὅλας τὰς κτήσεις του. Ἡ διὰ τοὺς Πέρσας αἰσχρὰ αὕτη συνθήκη ἐγένετο τὸ 385 π. Χ.

Δέκα ἔτη βραδύτερον, ἦτοι τὸ 375 π. Χ., ἐδολοφονήθη ὑπὸ τινος δούλου του, διεδέχθη δὲ αὐτὸν ὁ υἱὸς του Νικοκλῆς, ὁ ὁποῖος ἐπιθυμῶν νὰ τιμήσῃ τὸν πατέρα του προέτρψε τὸν Ἰσοκράτη νὰ γράψῃ τὸ ἐπικηδεῖον τοῦτο ἐγκώμιον.

1 (α') Ὁρῶν, ὦ Νικόκλεις, τιμῶντά σε τὸν τάφον τοῦ πχ-

ἡμερῶν τῶν συλλογισμῶν μόνον ὡς
Φηροποίηθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

τρὸς οὐ μόνον τῷ πλήθει καὶ τῷ κάλλει τῶν ἐπιφερομένων ἀλλὰ καὶ χοροῖς καὶ μουσικῇ καὶ γυμνικοῖς ἀγῶσιν, ἔτι δὲ πρὸς τούτοις ἵππων τε καὶ τριήρων ἀμίλλαις, καὶ λείποντ' οὐδεμίαν τῶν τοιούτων ὑπερβολήν, ἡγησάμην Εὐαγόρου, εἴ τις ἐστὶν αἰσθησις τοῖς τετελευτηκόσι περὶ τῶν ἐνθάδε γιγνομένων, εὐμενῶς μὲν ἀποδέχεσθαι καὶ ταῦτα καὶ χαίρειν ὁρῶντα τὴν τε περὶ αὐτὸν ἐπιμέλειαν καὶ τὴν σὴν μεγαλοπρέπειαν, πολὺ δ' ἂν ἔτι πλείω χάριν ἔχειν ἢ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν, εἴ τις δυνηθεῖη περὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων αὐτοῦ καὶ τῶν κινδύνων ἀξίως διελθεῖν τῶν ἐκείνω πεπραγμένων· εὐρήσομεν γὰρ τοὺς φιλοτίμους καὶ μεγαλοψύχους τῶν ἀνδρῶν οὐ μόνον ἀντὶ τῶν τοιούτων ἐπαινεῖσθαι βουλομένους ἀλλ' ἀντὶ τοῦ ζῆν ἀποθνήσκειν εὐκλεῶς αἰρουμένους, καὶ μᾶλλον περὶ τῆς δόξης ἢ τοῦ βίου σπουδάζοντας, καὶ πάντα ποιῶντας, ὅπως ἀθάνατον τὴν περὶ αὐτῶν μνήμην καταλείψουσιν. Αἱ μὲν οὖν δαπάναι τῶν μὲν τοιούτων οὐδὲν ἐξεργάζονται, τοῦ δὲ πλοῦτου σημεῖόν εἰσιν· οἱ δὲ περὶ τὴν μουσικὴν καὶ τὰς ἄλλας ἀγωνίας ὄντες, οἱ μὲν τὰς δυνάμεις αὐτῶν, οἱ δὲ τὰς τέχνας ἐπιδειξάμενοι, σφᾶς αὐτοὺς ἐντιμότερους κατέστησαν· ὁ δὲ λόγος εἰ καλῶς διέλθοι τὰς ἐκείνου πράξεις, ἀείμνηστον ἂν τὴν ἀρετὴν τὴν Εὐαγόρου παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις ποιήσειεν.

(δ') Ἐχρῆν μὲν οὖν καὶ τοὺς ἄλλους ἐπαινεῖν τοὺς ἐφ' αὐτῶν ἀνδρας ἀγαθοὺς γεγενημένους, ἵν' οἷ τε δυνάμενοι τὰ τῶν ἄλλων ἔργα κοσμεῖν ἐν εἰδόσι ποιούμενοι τοὺς λόγους ταῖς ἀληθείαις ἐχρῶντο περὶ αὐτῶν, οἷ τε νεώτεροι φιλοτιμότερως διέκειντο πρὸς τὴν ἀρετὴν, εἰδότες, ὅτι τούτων εὐλογήσονται μᾶλλον ὢν ἂν ἀμείνους σφᾶς αὐτοὺς παράσχωσι. Νῦν δὲ τις οὐκ ἂν ἀθυμήσειεν, ὅταν ὁρᾷ τοὺς μὲν περὶ τὰ Τρωικὰ καὶ τοὺς ἐπέκεινα γενομένους ὑμνουμένους καὶ τραγωδουμένους, αὐτὸν δὲ προειδῆ, μὴδ' ἂν ὑπερβάλλῃ τὰς ἐκείνων ἀρετάς, μηδέποτε τοιούτων ἐπαινῶν ἀξιωθησόμενον ἢ τούτων δ' αἰ-

τιος ὁ φθόνος, ᾧ τοῦτο μόνον ἀγαθὸν πρόσσεστιν, ὅτι μέγιστον κακὸν τοῖς ἔχουσιν ἐστίν· οὕτω γὰρ τινες δυσκόλως πεφύκασι, ὥσθ' ἥδιον ἂν εὐλογοῦμένων ἀκούοιεν, οὓς οὐκ ἴσασι, εἰ γεγονάσιν, ἢ τούτων, ὑφ' ὧν εὖ πεπονθότες αὐτοὶ τυγχάνουσιν. Οὐ μὴν δουλευτέον τοὺς νοῦν ἔχοντας τοῖς οὕτω κακῶς φρονοῦσιν, ἀλλὰ τῶν μὲν τοιούτων ἀμελητέον, τοὺς δ' ἄλλους ἐθιστέον ἀκούειν, περὶ ὧν καὶ λέγειν δίκαιόν ἐστιν, ἄλλως τ' ἐπειδὴ καὶ τὰς ἐπιδόσεις ἴσμεν γιγνομένας καὶ τῶν τεχνῶν καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων οὐ διὰ τοὺς ἐμμένοντας τοῖς καθεστῶσιν ἀλλὰ διὰ τοὺς ἐπανορθοῦντας καὶ τολμῶντας αἰεὶ τι κινεῖν τῶν μὴ καλῶς ἔχόντων.

- 8 (γ') Οἶδα μὲν οὖν, ὅτι χαλεπὸν ἐστίν, ὃ μέλλω ποιεῖν, ἀνδρὸς ἀρετὴν διὰ λόγων ἐγκωμιάζειν. Σημεῖον δὲ μέγιστον περὶ μὲν γὰρ ἄλλων πολλῶν καὶ παντοδαπῶν λέγειν τολμῶσιν οἱ περὶ τὴν φιλοσοφίαν ὄντες, περὶ δὲ τῶν τοιούτων
- 9 οὐδεὶς πώποτ' αὐτῶν συγγράφειν ἐπεχείρησε. Καὶ πολλὴν αὐτοῖς ἔχω συγγνώμην· τοῖς μὲν γὰρ ποιηταῖς πολλοὶ δέδονται κόσμοι· καὶ γὰρ πλησιάζοντας τοὺς θεοὺς τοῖς ἀνθρώποις οἷόν τ' αὐτοῖς ποιῆσαι καὶ διαλεγόμενους καὶ συναγωνιζομένους οἷς ἂν βουληθῶσι, καὶ περὶ τούτων δηλῶσαι μὴ μόνον τοῖς τεταγμένοις ὀνόμασιν ἀλλὰ τὰ μὲν ξένοις, τὰ δὲ καινοῖς, τὰ δὲ μεταφοραῖς, καὶ μηδὲν παραλιπεῖν ἀλλὰ
- 10 πᾶσι τοῖς εἶδεσι διαποικίλαι τὴν ποίησιν· τοῖς δὲ περὶ τοὺς λόγους οὐδὲν ἕξεστι τῶν τοιούτων, ἀλλ' ἀποτόμως καὶ τῶν ὀνομάτων τοῖς πολιτικοῖς μόνον καὶ τῶν ἐνθυμημάτων τοῖς περὶ αὐτὰς τὰς πράξεις ἀναγκαῖόν ἐστι χρῆσθαι. Πρὸς δὲ τούτοις οἱ μὲν μετὰ μέτρων καὶ ῥυθμῶν ἅπαντα ποιοῦσιν, οἱ δ' οὐδενὸς τούτων κοινωνοῦσιν· ἃ τοσαύτην ἔχει χάριν, ὥστ' ἂν καὶ τῇ λέξει καὶ τοῖς ἐνθυμήμασιν ἔχη κακῶς, ὅμως αὐταῖς ταῖς εὐρυθμίαις καὶ ταῖς συμμετρίαις ψυχαγωγῶσι
- 11 τοὺς ἀκούοντας. Γνωτὴ δ' ἂν τις ἐκεῖθεν τὴν δύναμιν αὐτῶν

ἦν γάρ τις τῶν ποιημάτων τῶν εὐδοκιμοῦντων τὰ μὲν ὀνόματα καὶ τὰς διανοίας καταλίπη, τὸ δὲ μέτρον διαλύσῃ, φανήσεται πολὺ καταδεέστερα τῆς δόξης, ἣς νῦν ἔχομεν περὶ αὐτῶν. Ὅμως δέ, καίπερ τοσοῦτον πλεονεκτοῦσης τῆς ποιήσεως, οὐκ ὀκνητέον ἀλλ' ἀποπειρατέον τῶν λόγων ἐστίν, εἰ καὶ τοῦτο δυνήσονται, τοὺς ἀγαθοὺς ἀνδρας εὐλογεῖν μηδὲν χειρὸν τῶν ἐν ταῖς ῥηδαῖς καὶ τοῖς μέτροις ἐγκωμιαζόντων. /

(δ') Πρῶτον μὲν οὖν περὶ τῆς φύσεως τῆς Εὐαγόρου καὶ 12 τίνων ἦν ἀπόγονος, εἰ καὶ πολλοὶ προεπίστανται, δοκεῖ μοι πρέπειν καὶ μὲ τῶν ἄλλων ἕνεκα διελθεῖν περὶ αὐτῶν, ἵνα πάντες εἰδῶσιν, ὅτι καλλίστων αὐτῶ καὶ μεγίστων παραδειγμάτων καταλειφθέντων οὐδὲν καταδεέστερον αὐτὸν ἐκείνων παρέσχεν. Ὅμοιογεῖται μὲν γὰρ τοὺς ἀπὸ Διὸς εὐγενεστάτους τῶν ἡμι- 13 θεῶν εἶναι, τούτων δ' αὐτῶν οὐκ ἐστὶν ὅστις οὐκ ἂν Αἰακίδας προκρίνειεν· ἐν μὲν γὰρ τοῖς ἄλλοις γένεσιν εὐρήσομεν τοὺς μὲν ὑπερβάλλοντας, τοὺς δὲ καταδεεστέρους ὄντας, οὗτοι δ' ἅπαντες ὀνομαστότατοι τῶν καθ' αὐτοὺς γεγόνασι.

(ε') Τοῦτο μὲν γὰρ Αἰακὸς ὁ Διὸς μὲν ἔκγονος, τοῦ δὲ 14 γένους τοῦ Τευκρινῶν πρόγονος, τοσοῦτον διήνεγκεν, ὥστε γενομένων αὐχμῶν ἐν τοῖς Ἑλλησι καὶ πολλῶν ἀνθρώπων διαφορέντων, ἐπειδὴ τὸ μέγεθος τῆς συμφορᾶς ὑπερέβαλλεν, ἤλθον οἱ προεστῶτες τῶν πόλεων ἰκετεύοντες αὐτόν, νομίζοντες διὰ τῆς συγγενείας καὶ τῆς εὐσεβείας τῆς ἐκείνου τάχιστ' ἂν εὐρέσθαι παρὰ τῶν θεῶν τῶν παρόντων κακῶν ἀπαλλαγὴν. Σωθέντες δὲ καὶ τυχόντες ὧν ἐδεήθησαν, ἱερὸν ἐν 15 Αἰγίῃ κατεστήσαντο κοινὸν τῶν Ἑλλήνων, οὐπερ ἐκεῖνος ἐποίησατο τὴν εὐχὴν. Καὶ κατ' ἐκεῖνόν τε τὸν χρόνον, ἕως ἦν μετ' ἀνθρώπων, μετὰ καλλίστης ὧν δόξης διετέλεσεν· ἐπειδὴ τε μετήλλαξε τὸν βίον, λέγεται παρὰ Πλούτωνα καὶ Κόρη 16 μεγίστας τιμὰς ἔχων παρεδρεύειν ἐκείνοισι. (ς') Τοῦτου δὲ παῖδες ἦσαν Τελαμών καὶ Πηλεὺς, ὧν ὁ μὲν ἕτερος μεθ' Ἡ-

- ρακλέους ἐπὶ Λαομέδοντα στρατευσάμενος ἀριστείων ἠξιώθη, Πηλεὺς δ' ἐν τε τῇ μάχῃ τῇ πρὸς Κενταύρους ἀριστεύσας καὶ κατὰ πολλοὺς ἄλλους κινδύνους εὐδοκιμήσας Θέτιδι τῇ Νηρέως θνητὸς ὦν ἀθανάτῳ συνήκησε, καὶ μόνου τούτου φασὶ τῶν προγεγενημένων ὑπὸ θεῶν ἐν τοῖς γάμοις ὑμέναιον
- 17 ἀσθῆναι. (ζ') Τούτοις δ' ἑκατέρου, Τελαμώνος μὲν Αἴας καὶ Τεῦκρος ἐγενέσθη, Πηλέως δ' Ἀχιλλεύς, οἱ μέγιστον καὶ σαφέστατον ἔλεγχον ἔδοσαν τῆς αὐτῶν ἀρετῆς· οὐ γὰρ ἐν ταῖς αὐτῶν πόλεσι μόνον ἐπρώτευσαν, οὐδ' ἐν τοῖς τόποις, ἐν οἷς κατώκουν, ἀλλὰ στρατείας τοῖς Ἑλλήσιν ἐπὶ τοὺς βαρβάρους γενομένης, καὶ πολλῶν μὲν ἑκατέρων ἀθροισθέντων, οὐ-
- 18 δυνὸς δὲ τῶν ὀνομαστῶν ἀπολειφθέντος, ἐν τούτοις τοῖς κινδύνοις Ἀχιλλεύς μὲν ἀπάντων διήνεγκεν, Αἴας δὲ μετ' ἐκεῖνον ἠρίστευσε, Τεῦκρος δὲ τῆς τε τούτων συγγενείας ἄξιος καὶ τῶν ἄλλων οὐδενὸς χείρων γενόμενος, ἐπειδὴ Τροίαν συνεξείλεν, ἀφικόμενος εἰς Κύπρον Σαλαμῖνά τε κατώκισεν, ὁμῶνυμον ποιήσας τῆς πρότερον αὐτῷ πατρίδος οὔσης, καὶ τὸ γένος τὸ νῦν βασιλεῦον κατέλιπε.
- 19 (η') Τὰ μὲν οὖν ἐξ ἀρχῆς Εὐαγόρα παρὰ τῶν προγόνων ὑπάρξαντα τηλικαῦτα τὸ μέγεθός ἐστι. Τοῦτον δὲ τὸν τρόπον τῆς πόλεως κατοικισθείσης κατὰ μὲν ἀρχὰς οἱ γεγονότες ἀπὸ Τεῦκρου τὴν βασιλείαν εἶχον, χρόνῳ δ' ὕστερον ἀφικόμενος ἐκ Φοινίκης ἀνὴρ φυγὰς καὶ πιστευθεὶς ὑπὸ τοῦ τότε βασιλεύον-
- 20 τος καὶ μεγάλας δυναστείας λαβὼν οὐ χάριν ἔσχε τούτων, ἀλλὰ κακὸς μὲν γενόμενος περὶ τὸν ὑποδεξάμενον, δεινὸς δὲ πρὸς τὸ πλεονεκτῆσαι, τὸν μὲν εὐεργέτην ἐξέβαλεν, αὐτὸς δὲ τὴν βασιλείαν κατέσχευεν. Ἀπιστῶν δὲ τοῖς πεπραγμένοις καὶ βουλόμενος ἀσφαλῶς κατασκευάσασθαι τὰ περὶ αὐτὸν τὴν τε πόλιν ἐξε-
- 21 βαρβάρωσε καὶ τὴν νῆσον βασιλεῖ τῷ μεγάλῳ κατεδούλωσεν. (θ') Οὕτω δὲ τῶν πραγμάτων καθεστῶτων καὶ τῶν ἐκγόνων τῶν ἐκείνου τὴν ἀρχὴν ἔχόντων Εὐαγόρας γίγνεται· περὶ οὗ

τάς μὲν φήμας καὶ τὰς μαντείας καὶ τὰς ὕψεις τὰς ἐν τοῖς ὕπνοις γενομένας, ἐξ ὧν μειζόνως ἂν φανείη γεγονῶς ἢ κατ' ἄνθρωπον, αἰρουῦμαι παραλιπεῖν, οὐκ ἀπιστῶν τοῖς λεγομένοις, ἀλλ' ἵνα πᾶσι ποιήσω φανερόν, ὅτι τοσοῦτου δέω πλασάμενος εἰπεῖν τι περὶ τῶν ἐκείνῳ πεπραγμένων, ὥστε καὶ τῶν ὑπαρχόντων ἀφήμι τὰ τοιαῦτα, περὶ ὧν ὀλίγοι τινὲς ἐπίστανται καὶ μὴ πάντες οἱ πολῖται συνίσασιν. Ἄρξομαι δ' ἐκ τῶν ὁμολογουμένων λέγειν περὶ αὐτοῦ.

(ι') Παῖς μὲν γὰρ ὧν ἔσχε κάλλος καὶ ῥώμην καὶ σωφρο- 22
 σύνην, ἅπερ τῶν ἀγαθῶν πρεπωδέστατα τοῖς τηλικούτοις ἐστί.
 Καὶ τούτων μάρτυρας ἂν τις ποιήσαιτο, τῆς μὲν σωφροσύνης
 τοὺς συμπαιδευθέντας τῶν πολιτῶν, τοῦ δὲ κάλλους ἅπαντας
 τοὺς ἰδόντας, τῆς δὲ ῥώμης τοὺς θεασαμένους τοὺς ἀγῶνας, ἐν 23
 οἷς ἐκεῖνος τῶν ἡλικιωτῶν ἐκρατίστευσεν. Ἄνδρὶ δὲ γενομένῳ
 ταῦτά τε πάντα συνηζήτη καὶ πρὸς τούτοις ἀνδρεία προσεγένετο
 καὶ σοφία καὶ δικαιοσύνη, καὶ ταῦτ' οὐ μέσως οὐδ' ὥσπερ 24
 ἑτέροις τισίν, ἀλλ' ἕκαστον αὐτῶν εἰς ὑπερβολήν· τοσοῦτον
 γὰρ καὶ ταῖς τοῦ σώματος καὶ ταῖς τῆς ψυχῆς ἀρεταῖς διήνεγκεν,
 ὥσθ', ὁπότε μὲν αὐτὸν ὀρῶεν οἱ τότε βασιλεύοντες,
 ἐκπλήττεσθαι καὶ φοβεῖσθαι περὶ τῆς ἀρχῆς, ἡγουμένους οὐχ 25
 οἶόν τ' εἶναι τὸν τοιοῦτον τὴν φύσιν ἐν ἰδιώτου μέρει δια-
 γαγεῖν, ὁπότε δ' εἰς τοὺς τρόπους ἀποβλέψαιαν, οὕτω σφόδρα
 πιστεῦειν ὥστ', εἰ καὶ τις ἄλλος τολμῶη περὶ αὐτοὺς ἐξαμαρ-
 τάνειν, νομίζειν Εὐαγόραν αὐτοῖς ἔσσεσθαι βοηθόν. (ια') Καὶ 26
 τοσοῦτον τῆς δόξης παραλλαττούσης οὐδετέρου τούτων ἐψεύ-
 σθησαν· οὔτε γὰρ ἰδιώτης ὧν διετέλεσεν οὔτε περὶ ἐκείνους
 ἐξήμαρτεν, ἀλλὰ τοσαύτην ὁ δαίμων ἔσχεν αὐτοῦ πρόνοιαν,
 ὅπως καλῶς λήψεται τὴν βασιλείαν, ὥσθ', ὅσα μὲν ἀναγκαῖον
 ἦν παρασκευασθῆναι δι' ἀσεβείας, ταῦτα μὲν ἕτερος ἐπραξεν,
 ἐξ ὧν δ' οἶόν τ' ἦν ὀσίως καὶ δικαίως λαβεῖν τὴν ἀρχήν, Εὐαγό-
 ρα διεφύλαξεν. Εἷς γὰρ τῶν δυναστευόντων ἐπιβουλεύσας τόν 26

τε τύραννον ἀπέκτεινε καὶ συλλαβεῖν Εὐαγόραν ἐπεχείρησεν, ἡγούμενος οὐ δυνήσεσθαι κατασχεῖν τὴν ἀρχήν, εἰ μὴ κάκει-
 27 νον ἐκποδῶν ποιήσαιοτο. Διαφυγῶν δὲ τὸν κίνδυνον καὶ σω-
 θείς εἰς Σόλους τῆς Κιλικίας οὐ τὴν αὐτὴν γνώμην ἔσχε τοῖς
 ταῖς τοιαύταις συμφοραῖς περιπίπτουσιν. Οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι,
 καὶν ἐκ τυραννίδος ἐκπέσωσι, διὰ τὰς παρούσας τύχας τα-
 πεινοτέρας τὰς ψυχὰς ἔχουσιν· ἐκεῖνος δ' εἰς τοσοῦτον μεγα-
 λοφροσύνης ἦλθεν, ὥστε τὸν ἄλλον χρόνον ἰδιώτης ὢν, ἐπειδὴ
 28 φεύγειν ἠναγκάσθη, τυραννεῖν φήθη δεῖν. Καὶ τοὺς μὲν πλά-
 νους τοὺς φυγαδικούς καὶ τὸ δι' ἐτέρων ζητεῖν τὴν κάθοδον
 καὶ θεραπεύειν αὐτοῦ χεῖρους ὑπερεῖδε, λαβὼν δὲ ταύτην
 ἀφορμήν, ἦνπερ χρὴ τοὺς εὐσεβεῖν βουλομένους, ἀμύνεσθαι
 καὶ μὴ πρότερος ὑπάρχειν, καὶ προελόμενος ἢ κατορθώσας
 τυραννεῖν ἢ διαμαρτῶν ἀποθανεῖν, παρακαλέσας ἀνθρώπους,
 ὡς οἱ τοὺς πλείστους λέγοντες, περὶ πεντήκοντα, μετὰ τού-
 29 των παρεσκευάζετο ποιεῖσθαι τὴν κάθοδον. "Ὅθεν καὶ μάλιστ'
 ἂν τις καὶ τὴν φύσιν τὴν ἐκείνου καὶ τὴν δόξαν, ἣν εἶχε παρὰ
 τοῖς ἄλλοις, θεωρήσειε· μέλλοντος γὰρ πλεῖν μετὰ τοσού-
 των ἐπὶ τηλικαύτην πράξιν τὸ μέγεθος καὶ πάντων τῶν δεινῶν
 πλησίον ὄντων οὐτ' ἐκεῖνος ἠθύμησεν οὔτε τῶν παρακλη-
 θέντων οὐδεὶς ἀπόστῆναι τῶν κινδύνων ἠξίωσεν, ἀλλ' οἱ μὲν
 ὥσπερ θεῶ συνακολουθοῦντες ἅπαντες ἐνέμειναν τοῖς ὁμο-
 λογημένοις, ὁ δ' ὥσπερ ἢ στρατόπεδον ἔχων κρεῖττον τῶν
 ἀντιπάλων ἢ προειδῶς τὸ συμβησόμενον οὕτω διέκειτο τὴν
 30 γνώμην· (ιβ') Δῆλον δ' ἐκ τῶν ἔργων· ἀποβάς γὰρ εἰς τὴν
 νῆσον οὐχ ἡγήσατο δεῖν χωρίον ἐχυρὸν καταλαβάν καὶ τὸ
 σῶμ' ἐν ἀσφαλείᾳ καταστήσας περιδεῖν, εἰ τινες αὐτῷ τῶν
 πολιτῶν βοηθήσουσιν· ἀλλ' εὐθύς, ὥσπερ εἶχε, ταύτης τῆς
 νυκτὸς διελὼν τοῦ τείχους πυλίδα καὶ ταύτη τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ
 διαγαγῶν προσέβαλλε πρὸς τὸ βασίλειον. Καὶ τοὺς μὲν θορύ-
 31 βους τοὺς ἐν τοῖς τοιοῦτοις καιροῖς γιγνομένους καὶ τοὺς φό-

βους τοὺς τῶν ἄλλων καὶ τὰς παρακελεύσεις τὰς ἐκείνου τί δεῖ λέγοντα διατρίβειν; γενομένων δ' αὐτῶ τῶν μὲν περὶ τὸν τύραννον ἀνταγωνιστῶν, τῶν δ' ἄλλων πολιτῶν θεατῶν (δεδιότες γὰρ τοῦ μὲν τὴν ἀρχήν, τοῦ δὲ τὴν ἀρετὴν ἢ συχίαν εἶχον), οὐ 32 πρότερον ἐπαύσατο μαχόμενος καὶ μόνος πρὸς πολλοὺς καὶ μετ' ὀλίγων πρὸς ἅπαντας [τοὺς ἐχθροὺς], πρὶν ἐλεῖν τὸ βασίλειον, [καὶ] τοὺς τ' ἐχθροὺς ἐτιμωρήσατο καὶ τοῖς φίλοις ἐβροήθησεν, ἔτι δὲ τῶ γένει τὰς τιμὰς τὰς πατρίους ἐκομίσασατο, καὶ τύραννον αὐτὸν τῆς πόλεως κατέστησεν.

(1γ') Ἐγὼ οὖν, εἰ καὶ μηδενὸς ἄλλου μνησθεῖην, 33 ἀλλ' ἐνταῦθα καταλίπομι τὸν λόγον, ῥάδιον ἐκ τούτων εἶναι γινῶναι τὴν τ' ἀρετὴν τὴν Εὐαγόρου καὶ τὸ μέγεθος τῶν πεπραγμένων· οὐ μὴν ἀλλ' ἔτι γε σαφέστερον περὶ ἀμφοτέρων τούτων ἐκ τῶν ἐχομένων οἶμαι δηλώσειν.

(1δ') Τοσοῦτον γὰρ τυράννων ἐν ἅπαντι τῶ χρόνῳ γεγε- 34 νημένων οὐδεὶς φανήσεται τὴν τιμὴν ταύτην κάλλιον ἐκείνου κτησάμενος. Εἰ μὲν οὖν πρὸς ἕκαστον αὐτῶν τὰς πράξεις τοῦ Εὐαγόρου παραβάλλοιμεν, οὐτ' ἂν ὁ λόγος ἴσως τοῖς καιροῖς ἀρμόσειεν οὐτ' ἂν ὁ χρόνος τοῖς λεγομένοις ἀρκέσειεν· ἦν δὲ προελόμενοι τοὺς εὐδοκιμωτάτους ἐπὶ τούτων σκοπῶμεν, οὐδὲν μὲν χειρὸν ἐξετῶμεν, πολὺ δὲ συντομώτερον διαλεχθησόμεθα περὶ αὐτῶν.

(1ε') Τῶν μὲν οὖν τὰς πατρικὰς βασιλείας παραλαβόντων 35 τίς οὐκ ἂν τοὺς Εὐαγόρου κινδύνους προκρίνειεν; οὐδεὶς γὰρ ἔστιν οὕτω ῥάθυμος, ὅστις ἂν δέξαιτο παρὰ τῶν προγόνων τὴν ἀρχὴν ταύτην παραλαβεῖν μᾶλλον ἢ κτησάμενος ὥσπερ ἐκεῖνος τοῖς παισὶ τοῖς αὐτοῦ καταλιπεῖν. (1ς') Καὶ μὴν τῶν 36 γε παλαιῶν καθόδων αὐταὶ μάλιστα εὐδοκιμοῦσιν, ἅς παρὰ τῶν ποιητῶν ἀκούομεν· οὗτοι γὰρ οὐ μόνον τῶν γεγεννημένων τὰς καλλίστας ἡμῖν ἀπαγγέλλουσιν, ἀλλὰ καὶ παρ' αὐτῶν καινὰς συντιθέασιν. Ἄλλ' ὅμως οὐδεὶς αὐτῶν μεμυθολό-

γηκεν, ὅστις οὕτω δεινούς καὶ φοβερούς ποιησάμενος τοὺς κιν-
 δύνους εἰς τὴν αὐτοῦ κατῆλθεν· ἀλλ' οἱ μὲν πλεῖστοι πεποίη-
 νται διὰ τύχην λαβόντες τὰς βασιλείας, οἱ δὲ μετὰ δόλου καὶ
 37 τέχνης περιγεγόμενοι τῶν ἐχθρῶν. (ιζ') Ἄλλὰ μὴν τῶν γ' ἐ-
 πὶ τάδε γεγενημένων, ἴσως δὲ καὶ τῶν ἀπάντων, Κύρον τὸν
 Μήδων μὲν ἀφελόμενον τὴν ἀρχήν, Πέρσαις δὲ κτησάμενον
 καὶ πλεῖστοι καὶ μάλιστα θαυμάζουσιν. Ἄλλ' ὁ μὲν τῶν Περ-
 σῶν στρατοπέδῳ τὸ Μήδων ἐνίκησεν, ὁ πολλοὶ καὶ τῶν Ἑλ-
 λήνων καὶ τῶν βαρβάρων ραδίως ἂν ποιήσειαν· ὁ δὲ διὰ τῆς
 ψυχῆς τῆς αὐτοῦ καὶ τοῦ σώματος τὰ πλεῖστα φαίνεται τῶν
 38 προειρημένων διαπραξάμενος. Ἐπειτ' ἐκ μὲν τῆς Κύρου στρα-
 τηγίας οὕτω δῆλον, ὅτι καὶ τοὺς Εὐαγόρου κινδύνους ἂν ὑπέ-
 μεινεν, ἐκ δὲ τῶν τούτῳ πεπραγμένων ἅπανσι φανερόν, ὅτι ρα-
 δίως ἂν ἀκείνοις τοῖς ἔργοις ἐπεχείρησε. Πρὸς δὲ τούτοις
 τῶ μὲν ὀσίως καὶ δικαίως ἅπαντα πέπραχται, τῶ δ' οὐκ εὐ-
 σεβῶς ἕνια συμβέβηκεν· ὁ μὲν γὰρ τοὺς ἐχθροὺς ἀπώλεσε, Κῦ-
 ρος δὲ τὸν πατέρα τὸν τῆς μητρὸς ἀπέκτεινεν. Ὡστ' εἴ τι-
 νες βούλονται μὴ τὸ μέγεθος τῶν συμβάντων ἀλλὰ τὴν ἀρετὴν
 τὴν ἑκατέρου κρίνειν, δικαίως ἂν Εὐαγόραν καὶ τούτου μᾶλ-
 39 λον ἐπαινέσειαν. Εἰ δὲ δεῖ συντόμως καὶ μηδὲν ὑποστειλά-
 μενον μηδὲ δείσαντα τὸν φθόνον ἀλλὰ παρηρησία χρησάμενον
 εἰπεῖν, οὐδεὶς οὔτε θνητὸς οὔθ' ἡμίθεος οὔτ' ἀθάνατος εὐρε-
 θήσεται κάλλιον οὐδὲ λαμπρότερον οὔδ' εὐσεβέστερον λαβῶν
 ἐκείνου τὴν βασιλείαν. Καὶ τούτοις ἐκείνως ἂν τις μάλιστα
 πιστεύσειεν, εἰ σφόδρα τοῖς λεγομένοις ἀπιστήσας ἐξετάζειν
 ἐπιχειρήσειεν, ὅπως ἕκαστος ἐτυράννευσε. Φανήσομαι γὰρ
 οὐκ ἐκ παντὸς τρόπου μεγάλα λέγειν προθυμούμενος ἀλλὰ
 διὰ τὴν τοῦ πράγματος ἀλήθειαν οὕτω περὶ αὐτοῦ θρασέως
 εἰρηκώς.

40 (ιη') Εἰ μὲν οὖν ἐπὶ μικροῖς διήνεγκε, τοιούτων ἂν καὶ
 τῶν λόγων αὐτῷ προσῆκεν ἀξιοῦσθαι· νῦν δ' ἅπαντες ἂν ὁμο-

λογήσειαν τυραννίδα καὶ τῶν θείων ἀγαθῶν καὶ τῶν ἀνθρωπίνων μέγιστον καὶ σεμνότατον καὶ περιμαχητότατον εἶναι. Τὸν δὴ τὸ κάλλιστον τῶν ὄντων κάλλιστα κτησάμενον τίς ἂν ῥήτωρ ἢ ποιητὴς ἢ λόγων εὐρετὴς ἀξίως τῶν πεπραγμένων ἐπαινέσειεν ;

(ιθ') Οὐ τοίνυν ἐν τούτοις ὑπερβαλλόμενος ἐν τοῖς ἄλλοις εὐρεθήσεται καταδεέστερος γενόμενος, ἀλλὰ πρῶτον μὲν εὐφυέστατος ὢν τὴν γνώμην καὶ πλεῖστα κατορθοῦν δυνάμενος, ὅμως οὐκ ᾤηθη δεῖν ὀλιγωρεῖν οὐδ' αὐτοσχεδιάζειν περὶ τῶν πραγμάτων, ἀλλ' ἐν τῷ ζητεῖν καὶ φροντίζειν καὶ βουλευέσθαι τὸ πλεῖστον τοῦ χρόνου διέτριβεν, ἡγούμενος μὲν, εἰ καλῶς τὴν αὐτοῦ φρόνησιν παρασκευάσειεν, ὁμοίως αὐτῷ καὶ τὴν βασιλείαν ἔξειν, θαυμάζων δ' ὅσοι τῶν μὲν ἄλλων ἕνεκα τῆς ψυχῆς ποιοῦνται τὴν ἐπιμέλειαν, αὐτῆς δὲ ταύτης μηδὲν τυγχάνουσι φροντίζοντες. Ἐπειτα καὶ περὶ τῶν πραγμάτων τὴν αὐτὴν διάνοιαν εἶχεν· ὁρῶν γὰρ τοὺς ἄριστα τῶν ὄντων ἐπιμελουμένους ἐλάχιστα λυπουμένους, καὶ τὰς ἀληθινὰς τῶν ῥαθυμιῶν οὐκ ἐν ταῖς ἀργίαις ἀλλ' ἐν ταῖς εὐπραγίαις καὶ καρτερίαις ἐνούσας, οὐδὲν ἀνεξέταστον παρέλιπεν, ἀλλ' οὕτως ἀκριβῶς καὶ τὰς πράξεις ἤδει καὶ τῶν πολιτῶν ἕκαστον ἐγίγνωσκεν, ὥστε μήτε τοὺς ἐπιβουλευόντας αὐτῷ φθάνειν μήτε τοὺς ἐπιεικεῖς ὄντας λανθάνειν ἀλλὰ πάντας τυγχάνειν τῶν προσηκόντων· οὐ γὰρ ἐξ ὧν ἐτέρων ἤκουεν οὔτ' ἐκόλαζεν οὔτ' ἐτίμα τοὺς πολίτας, ἀλλ' ἐξ ὧν αὐτὸς συνήδει τὰς κρίσεις ἐποιεῖτο περὶ αὐτῶν. Ἐν τοιαύταις δ' ἐπιμελείαις αὐτὸν κατασιήσας οὐδὲ περὶ τῶν κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκάστην προσπιπτόντων οὐδὲ περὶ ἐν πεπλανημένως εἶχεν, ἀλλ' οὕτω θεοφιλῶς καὶ φιλανθρώπως διέφκει τὴν πόλιν, ὥστε τοὺς εἰσαφικνουμένους μὴ μᾶλλον Εὐαγόραν τῆς ἀρχῆς ζηλοῦν ἢ τοὺς ἄλλους τῆς ὑπ' ἐκείνου βασιλείας· ἅπαντα γὰρ τὸν χρόνον διετέλεσεν οὐδένα μὲν ἀδι-

κῶν, τοὺς δὲ χρηστοὺς τιμῶν, καὶ σφόδρα μὲν ἀπάντων ἄρ-
 44 χων, νομίμως δὲ τοὺς ἐξαμαρτόντας κολάζων· οὐδὲν μὲν συμ-
 βούλων δεόμενος, ὅμως δὲ τοῖς φίλοις συμβουλευόμενος· πολ-
 λά μὲν τῶν χρωμένων ἠττώμενος, ἅπαντα δὲ τῶν ἐχθρῶν
 περιγιγνόμενος· σεμνὸς ὢν οὐ ταῖς τοῦ προσώπου συναγω-
 γαῖς ἀλλὰ ταῖς τοῦ βίου κατασκευαῖς· οὐδὲ πρὸς ἓν ἀτάκτως
 οὐδ' ἀνωμάλως διακείμενος ἀλλ' ὁμοίως τὰς ἐν τοῖς ἔργοις ὁ-
 45 μολογίας ὡσπερ τὰς ἐν τοῖς λόγοις διαφυλάττων· μέγα φρο-
 νῶν οὐκ ἐπὶ τοῖς διὰ τύχην ἀλλ' ἐπὶ τοῖς δι' αὐτὸν γιγνομέ-
 νοις· τοὺς μὲν φίλους ταῖς εὐεργεσίαις ὑφ' αὐτῶ ποιούμενος,
 τοὺς δ' ἄλλους τῇ μεγαλοψυχίᾳ καταδουλούμενος· φοβερὸς
 ὢν οὐ τῷ πολλοῖς χαλεπαίνειν ἀλλὰ τῷ πολὺ τὴν τῶν ἄλλων
 φύσιν ὑπερβάλλειν· ἠγούμενος τῶν ἡδονῶν ἀλλ' οὐκ ἀγόμενος
 ὑπ' αὐτῶν· ὀλίγοις πόνοις πολλὰς ῥαστώνας κτώμενος ἀλλ'
 46 οὐ διὰ μικρὰς ῥαθυμίας μεγάλους πόνους ὑπολειπόμενος· ὅ-
 λως οὐδὲν παραλείπων ὢν προσεῖναι δεῖ τοῖς βασιλεῦσιν, ἀλλ'
 ἐξ ἐκάστης τῆς πολιτείας ἐξείλεγμένος τὸ βέλτιστον, καὶ δη-
 μοτικὸς μὲν ὢν τῇ τοῦ πλήθους θεραπείᾳ, πολιτικὸς δὲ τῇ τῆς
 πόλεως ὅλης διοικήσει, στρατηγικὸς δὲ τῇ πρὸς τοὺς κιν-
 δύνους εὐβουλίᾳ, τυραννικὸς δὲ τῷ πᾶσι τούτοις διαφέρειν.
 Καὶ ταῦθ' ὅτι προσῆν Εὐαγόρα, καὶ πλείω τούτων, ἐξ αὐτῶν
 τῶν ἔργων ῥάδιον καταμαθεῖν.

47 (κ') Παραλαβὼν γὰρ τὴν πόλιν ἐκβεβαρβαρωμένην καὶ
 διὰ τὴν τῶν Φοινίκων ἀρχὴν οὔτε τοὺς Ἑλληνας προσδεχο-
 μένην οὔτε τέχνας ἐπισταμένην οὔτ' ἐμπορίᾳ χρωμένην οὔτε
 λιμένα κερκημένην ταῦτά τε πάντα διώρθωσε καὶ πρὸς τού-
 τοις καὶ χώραν πολλὴν προσεκτήσατο καὶ τείχη προσπερι-
 εβάλετο καὶ τριήρεις ἐναυπηγήσατο καὶ ταῖς ἄλλαις κατα-
 σκευαῖς οὕτως ἠὔξησε τὴν πόλιν, ὥστε μηδεμιᾶς τῶν Ἑλ-
 ληνίδων ἀπολελεῖσθαι, καὶ δύναμιν τοσαύτην ἐνεποίησεν, ὥ-
 τε πολλοὺς φοβεῖσθαι τῶν πρότερον καταφρονούντων αὐτῆς.

Καίτοι τηλικαύτως ἐπιδόσεις τὰς πόλεις λαμβάνειν οὐχ οἷόν 48
 τ' ἐστίν, ἦν μὴ τις αὐτὰς διοικῆ τοιούτοις ἤθεσιν, οἷοις Εὐα-
 γόρας μὲν εἶχεν, ἐγὼ δ' ὀλίγω πρότερον ἐπειράθην διελθεῖν.
 Ὡστ' οὐ δέδοικα, μὴ φανῶ μείζω λέγων τῶν ἐκείνω προσ-
 ὄντων, ἀλλὰ μὴ πολὺ ἀπολειφθῶ τῶν πεπραγμένων αὐ-
 τῷ. Τίς γὰρ ἂν ἐφίκοιτο τοιαύτης φύσεως; ὅς οὐ μόνον τὴν 49
 αὐτοῦ πόλιν πλείονος ἀξίαν ἐποίησεν, ἀλλὰ καὶ τὸν τόπον
 ὅλον τὸν περιέχοντα τὴν νῆσον ἐπὶ πραότητα καὶ μετριότητα
 προήγαγε· πρὶν μὲν γε λαβεῖν Εὐαγόραν τὴν ἀρχὴν οὕτως
 ἀπροσοίστως καὶ χαλεπῶς εἶχον, ὥστε καὶ τῶν ἀρχόντων
 τούτους ἐνόμιζον εἶναι βελτίστους, οἵτινες ὠμότατα πρὸς
 τοὺς Ἕλληνας διακείμενοι τυγχάνοιεν· νῦν δὲ τοσοῦτον με- 50
 ταπεπτώκασιν, ὥστ' ἀμιλλᾶσθαι μὲν, οἵτινες αὐτῶν δόξου-
 σι φιλέλληνες εἶναι μάλιστα, παιδοποιεῖσθαι δὲ τοὺς πλεί-
 στους αὐτῶν γυναῖκας λαμβάνοντας παρ' ἡμῶν, χαίρειν δὲ
 καὶ τοῖς κτήμασι καὶ τοῖς ἐπιτηδεύμασι τοῖς Ἑλληνικοῖς
 μᾶλλον ἢ τοῖς παρὰ σφίσι αὐτοῖς, πλείους δὲ καὶ τῶν περὶ
 τὴν μουσικὴν καὶ τῶν περὶ τὴν ἄλλην παιδείου ἐν τούτοις
 τοῖς τόποις διατρίβειν, ἢ παρ' οἷς πρότερον εἰωθότες ἦσαν.
 Καὶ τούτων ἀπάντων οὐδεὶς ὅστις οὐκ ἂν Εὐαγόραν αἴτιον
 προσομολογήσειε.

(κα') Μέγιστον δὲ τεκμήριον καὶ τοῦ τρόπου καὶ τῆς 51
 ὀσιότητος ἐκείνου· τῶν γὰρ Ἑλλήνων πολλοὶ καὶ καλοὶ κά-
 γαθοὶ τὰς αὐτῶν πατρίδας ἀπολιπόντες ἤλθον εἰς Κύπρον οἰ-
 κήσοντες, ἡγούμενοι κουφοτέραν καὶ νομιμωτέραν εἶναι τὴν
 Εὐαγόρου βασιλείαν τῶν οἴκοι πολιτειῶν. Ὡν τοὺς μὲν ἄλλους
 ὀνομαστὶ διελθεῖν πολὺ ἂν ἔργον εἶη· Κόνωνα δὲ τὸν διὰ 52
 πλείστας ἀρετὰς πρωτεύσαντα τῶν Ἑλλήνων τίς οὐκ οἶδεν,
 ὅτι δυστυχῆσας ἐξ ἀπάντων ἐκλεξάμενος ὡς Εὐαγόραν ἤλθε,
 νομίσας καὶ τῷ σώματι βεβαιστάτην εἶναι τὴν παρ' ἐκείνω
 καταφυγὴν καὶ τῇ πόλει τάχιστ' ἂν αὐτὸν γενέσθαι βοηθόν;

- καὶ πολλὰ πρότερον ἤδη κατωρθωκῶς οὐδὲ περὶ ἑνὸς πώποτε
 53 πράγματος ἔδοξεν ἄμεινον ἢ περὶ τούτου βουλευσασθαι· συνέ-
 βη γὰρ αὐτῷ διὰ τὴν ἀφίξιν τὴν εἰς Κύπρον καὶ ποιῆσαι καὶ
 παθεῖν πλείστ' ἀγαθὰ. Πρῶτον μὲν γὰρ οὐκ ἔφθασαν ἀλλή-
 λους πλησιάσαντες καὶ περὶ πλείονος ἐποιήσαντο σφᾶς αὐτοὺς
 ἢ τοὺς πρότερον οἰκείους ὄντας. Ἐπειτα περὶ τῶν ἄλλων
 ὁμονοοῦντες ἅπαντα τὸν χρόνον διετέλεσαν καὶ περὶ τῆς ἡμε-
 54 τέρας πόλεως τὴν αὐτὴν γνώμην εἶχον. Ὀρῶντες γὰρ αὐτὴν
 ὑπὸ Λακεδαιμονίοις οὔσαν καὶ μεγάλη μεταβολῇ κεχρημέ-
 νην λυπηρῶς καὶ βαρέως ἔφερον, ἀμφοτέροι προσήκοντα ποι-
 οῦντες· τῷ μὲν γὰρ ἦν φύσει πατρίς, τὸν δὲ διὰ πολλὰς καὶ
 μεγάλας εὐεργεσίας νόμῳ πολίτην ἐπεποίητο. Σκοπουμένοις
 δ' αὐτοῖς ὅπως τῶν συμφορῶν αὐτὴν ἀπαλλάξουσιν, ταχὺν τὸν
 καιρὸν Λακεδαιμόνιοι παρεσκεύασαν· ἄρχοντες γὰρ τῶν Ἑλ-
 λήνων καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν εἰς τοῦτ' ἀπληστίας
 55 ἦλθον, ὥστε καὶ τὴν Ἀσίαν κακῶς ποιεῖν ἐπεχείρησαν. Λα-
 βόντες δ' ἐκεῖνοι τοῦτον τὸν καιρὸν καὶ τῶν στρατηγῶν τῶν
 βασιλέως ἀποροῦντων, ὅ τι χρήσονται τοῖς πράγμασιν, ἐδί-
 δασκον αὐτοὺς μὴ κατὰ γῆν ἀλλὰ κατὰ θάλατταν ποιεῖσθαι
 τὸν πόλεμον τὸν πρὸς Λακεδαιμονίους, νομίζοντες, εἰ μὲν
 πεζὸν στρατόπεδον καταστήσαιντο καὶ τούτῳ περιγένοιτο,
 τὰ περὶ τὴν ἡπειρον μόνον καλῶς ἔξειν, εἰ δὲ κατὰ θάλατταν
 κρατήσειαν, ἅπασαν τὴν Ἑλλάδα τῆς νίκης ταύτης μεθέξειν.
 56 Ὅπερ συνέβη· πεισθέντων γὰρ ταῦτα τῶν στρατηγῶν καὶ
 ναυτικοῦ συλλεγέντος Λακεδαιμόνιοι μὲν κατεναυμαχήθησαν
 καὶ τῆς ἀρχῆς ἀπεστερήθησαν, οἱ δ' Ἑλληνες ἠλευθερώθη-
 σαν, ἡ δὲ πόλις ἡμῶν τῆς τε παλαιᾶς δόξης μέρος τι πάλιν ἀ-
 νέλαβε καὶ τῶν συμμάχων ἡγεμῶν κατέστη. Καὶ ταῦτ' ἐπρά-
 χθη Κόνωνος μὲν στρατηγοῦντος, Εὐαγόρου δὲ τοῦτό τε πα-
 ρασχόντος καὶ τῆς δυνάμεως τὴν πλείστην παρασκευάσαν-
 57 τος. Ὑπὲρ ὧν ἡμεῖς μὲν αὐτοὺς ἐτιμήσαμεν ταῖς μεγίσταις τι-

μαῖς καὶ τὰς εἰκόνας αὐτῶν ἐστήσαμεν, οὔπερ τὸ τοῦ Διὸς ἄγαλμα τοῦ σωτήρος, πλησίον ἐκείνου τε καὶ σφῶν αὐτῶν, ἀμφοτέρων ὑπόμνημα καὶ τοῦ μεγέθους τῆς εὐεργεσίας καὶ τῆς φιλίας τῆς πρὸς ἀλλήλους.

(κβ') Βασιλεὺς δ' οὐ τὴν αὐτὴν γνώμην ἔσχε περὶ αὐτῶν, ἀλλ' ὅσῳ μείζω καὶ πλείονος ἄξια κατειργάσαντο, τοσοῦτῳ μᾶλλον ἔδεισεν αὐτούς. Περὶ μὲν οὖν Κόνωνος ἄλλος ἡμῖν ἔσται λόγος· ὅτι δὲ πρὸς Εὐαγόραν οὕτως ἔσχεν, οὐδ' αὐτὸς λαθεῖν ἐζήτησε· φαίνεται γὰρ μᾶλλον μὲν σπουδάσας περὶ τὸν 58 ἐν Κύπρῳ πόλεμον ἢ περὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας, μείζω δὲ καὶ χαλεπώτερον ἐκείνῳ ἀνταγωνιστὴν νομίσας ἢ Κῦρον τὸν περὶ τῆς βασιλείας ἀμφισβητήσαντα. Μέγιστον δὲ τεκμήριον· τοῦ μὲν γὰρ ἀκούων τὰς παρασκευὰς τοσοῦτον κατεφρόνησεν, ὥστε διὰ τὸ μὴ φροντίζειν μικροῦ δεῖν ἔλαθεν αὐτὸν ἐπὶ τὸ βασιλείῳ ἐπιστάς· πρὸς δὲ τοῦτον οὕτως ἐκ πολλοῦ περιδεῶς ἔσχεν, ὥστε μεταξὺ πάσχων εὔπολεμῆν πρὸς αὐτὸν ἐπεχείρησε, δίκαια μὲν οὐ ποιῶν, οὐ μὴν παντάπασιν ἀλόγως βουλευσάμενος. Ἡπίστατο μὲν γὰρ πολλοὺς καὶ τῶν Ἑλλή- 59 νων καὶ τῶν βαρβάρων ἐκ ταπεινῶν καὶ φαύλων πραγμάτων μεγάλας δυναστείας κατεργασαμένους, ἡσθάνετο δὲ τὴν Εὐαγόρου μεγαλοψυχίαν καὶ τὰς ἐπιδόσεις αὐτῷ καὶ τῆς δόξης καὶ τῶν πραγμάτων οὐ κατὰ μικρὸν γιγνομένης ἀλλὰ καὶ τὴν φύσιν ἀνυπέβλητον ἔχοντα καὶ τὴν τύχην αὐτῷ συναγωνιζομένην· ὥστ' οὐχ ὑπὲρ τῶν γεγενημένων ὀργιζόμενος ἀλλὰ περὶ 60 τῶν μελλόντων φοβούμενος, οὐδὲ περὶ Κύπρου μόνον δεδιῶς ἀλλὰ πολὺ περὶ μειζόνων ἐποίησατο τὸν πόλεμον πρὸς αὐτόν· οὕτω δ' οὖν ὤρμησεν, ὥστ' εἰς τὴν στρατείαν ταύτην πλέον ἢ τάλαντα πεντακισχίλια καὶ μύρια κατηνάλωσεν· (κγ') Ἄλλ' ὅμως Εὐαγόρας πάσαις ἀπολελειμμένος ταῖς δυνάμεσιν, ἀν- 61 τιτάξας τὴν αὐτοῦ γνώμην πρὸς τὰς οὕτως ὑπερμεγέθεις παρασκευὰς, ἐπέδειξεν αὐτὸν ἐν τούτοις πολὺ θαυμαστότερον

- 62 ἢ τοῖς ἄλλοις τοῖς προειρημένοις. Ὅτε μὲν γὰρ αὐτὸν εἶων εἰρήνην ἄγειν, τὴν αὐτοῦ πόλιν μόνην εἶχεν· ἐπειδὴ δ' ἠναγκάσθη πολεμεῖν, τοιοῦτος ἦν καὶ τοιοῦτον εἶχε Πρυταγόραν τὸν υἱὸν τὸν αὐτοῦ συναγωνιστὴν, ὥστε μικροῦ μὲν ἐδέησε Κύπρον ἅπασαν κατασχεῖν, Φοινίκην δ' ἐπόρθησε, Τύρον δὲ κατὰ κράτος εἶλε, Κιλικίαν δὲ βασιλέως ἀπέστησε, τοσοῦτους δὲ τῶν πολεμίων ἀπώλεσεν, ὥστε πολλοὺς Περσῶν πενθοῦντας τὰς αὐτῶν συμφορὰς μεμνησθαι τῆς ἀρετῆς τῆς ἐκείνου·
- 63 τελευτῶν δ' οὕτως ἐνέπλησεν αὐτοὺς τοῦ πολεμεῖν, ὥστ' εἰθισμένων τὸν ἄλλον χρόνον τῶν βασιλέων μὴ διαλλάττεσθαι τοῖς ἀποστᾶσι, πρὶν κύριοι γένοιτο τῶν σωμαίων, ἄσμενοι τὴν εἰρήνην ἐποιήσαντο, λύσαντες μὲν τὸν νόμον τοῦτον, οὐ-
- 64 δὲν δὲ κινήσαντες τῆς Εὐαγόρου τυραννίδος. Καὶ Λακεδαιμονίων μὲν τῶν καὶ δόξαν καὶ δύναμιν μεγίστην ἐχόντων κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον ἐντὸς τριῶν ἐτῶν ἀφείλετο τὴν ἀρχήν, Εὐαγόρα δὲ πολεμήσας δέκα ἔτη τῶν αὐτῶν κύριον αὐτὸν κατέλιπεν, ὧν περ ἦν καὶ πρὶν εἰς τὸν πόλεμον εἰσελθεῖν. Ὁ δὲ πάντων δεινότατον· τὴν γὰρ πόλιν ἦν Εὐαγόρας ἐτέρου τυραννοῦντος μετὰ πενήκοντ' ἀνδρῶν εἶλε, ταύτην βασιλεὺς ὁ μέγας τοσαύτην δύναμιν ἔχων οὐχ οἶός τ' ἐγένετο χειρώσασθαι.
- 65 (κδ') Καίτοι πῶς ἂν τις τὴν ἀνδρείαν ἢ τὴν φρόνησιν ἢ σύμπασαν τὴν ἀρετὴν τὴν Εὐαγόρου φανερώτερον ἐπιδείξειεν ἢ διὰ τοιούτων ἔργων καὶ κινδύνων; οὐ γὰρ μόνον φανεῖται τοὺς ἄλλους πολέμους ἀλλὰ καὶ τὸν τῶν ἡρώων ὑπερβαλόμενος, τὸν ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων ὑμνούμενον. Οἱ μὲν γὰρ μεθ' ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος Τροίαν μόνην εἶλον, ὁ δὲ μίαν πόλιν ἔχων πρὸς ἅπασαν τὴν Ἀσίαν ἐπολέμησεν· ὥστ', εἰ τοσοῦτοι τὸ πλῆθος ἐγκωμιάζειν αὐτὸν ἠβουλήθησαν, ὅσοι
- 66 περ ἐκείνους, πολὺ ἂν μείζω καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν ἔλαβε. (κε')
- Τίνα γὰρ εὐρήσομεν τῶν τότε γενομένων, εἰ τοὺς μύθους

ἀφέντες τὴν ἀλήθειαν σκοποῖμεν, τοιαῦτα διαπεπραγμένον, ἢ τίνα τοσοῦτων μεταβολῶν ἐν τοῖς πράγμασιν αἴτιον γεγενημένον; ὃς αὐτὸν μὲν ἐξ ἰδιώτου τύραννον κατέστησε, τὸ δὲ γένος ἅπαν ἀπεληλαμένον τῆς πολιτείας εἰς τὰς προσηκούσας τιμὰς πάλιν ἐπανήγαγε, τοὺς δὲ πολίτας ἐκ βαρβάρων μὲν Ἑλληνας ἐποίησεν, ἐξ ἀνδρῶν δὲ πολεμικούς, ἐξ ἀδόξων δ' ὀνομαστούς, τὸν δὲ τόπον ἄμεικτον ὄλον παραλαβὼν καὶ 67 παντάπασιν ἐξηγριωμένον ἡμερώτερον καὶ πραότερον κατέστησεν, ἔτι δὲ πρὸς τούτοις εἰς ἔχθραν μὲν βασιλεῖ καταστάς, οὕτως αὐτὸν ἡμύνατο καλῶς, ὥστ' ἀείμνηστον γεγενῆσθαι τὸν πόλεμον τὸν περὶ Κύπρον, ὅτε δ' ἦν αὐτῷ σύμμαχος, τοσοῦτ' αὖ χρησιμώτερον αὐτὸν παρέσχε τῶν ἄλλων, ὥστ' ὁμολογουμένως μεγίστην αὐτῷ συμβαλέσθαι δύναμιν εἰς τὴν ναυμαχίαν τὴν περὶ Κνίδον, ἧς γενομένης βασιλεὺς μὲν ἀπάσης τῆς Ἀσίας κύριος κατέστη, Λακεδαιμόνιοι δ' ἀντὶ τοῦ τὴν ἠπειρον πορθεῖν περὶ τῆς αὐτῶν κινδυνεύειν ἠναγκάσθησαν, οἱ δ' Ἑλληνες ἀντὶ δουλείας αὐτονομίας ἔτυχον, Ἀθηναῖοι δὲ τοσοῦτον ἐπέδωσαν, ὥστε τοὺς πρότερον αὐτῶν ἄρχοντας ἐλθεῖν αὐτοῖς τὴν ἀρχὴν δώσοντας. (κς') Ὡστ' εἰ 69

τις ἔροιτό με, τί νομίζω, μέγιστον εἶναι τῶν Εὐαγόρα πεπραγμένων, πότερον τὰς ἐπιμελείας καὶ τὰς παρασκευὰς τὰς πρὸς Λακεδαιμονίους, ἐξ ὧν τὰ προειρημένα γέγονεν, ἢ τὸν τελευταῖον πόλεμον, ἢ τὴν κατάληψιν τῆς βασιλείας, ἢ τὴν ὅλην τῶν πραγμάτων διοίκησιν, εἰς πολλὴν ἀπορίαν ἂν κατασταίην· αἰεὶ γάρ μοι δοκεῖ μέγιστον εἶναι καὶ θαυμαστότατον, καθ' ὃ τι ἂν αὐτῶν ἐπιστήσω τὴν διάνοιαν.

(κς') Ὡστ', εἰ τινες τῶν προγεγεννημένων δι' ἀρετὴν ἀθάνατοι γεγονάσιν, οἶμαι κάκεινον ἠξιώσθαι ταύτης τῆς δωρεᾶς, σημεῖοις χρώμενος, ὅτι καὶ τὸν ἐνθάδε χρόνον εὐτυχέστερον καὶ θεοφιλέστερον ἐκείνων διαβεβίωκε. Τῶν μὲν γὰρ ἡμιθέων τοὺς πλείστους καὶ τοὺς ὀνομαστοτάτους εὐρήσο-

- μεν ταῖς μεγίσταις συμφοραῖς περιπεσόντας, Εὐαγόρας δ' οὐ μόνον θαυμαστότατος ἀλλὰ καὶ μακαριστότατος ἐξ ἀρχῆς ὧν
- 71 διετέλεσε. (κη΄) Τί γὰρ ἀπέλιπεν εὐδαιμονίας; ὅς τοιούτων μὲν προγόνων ἔτυχεν, οἷον οὐδεὶς ἄλλος, πλὴν εἴ τις ἀπὸ τῶν αὐτῶν ἐκεῖνῳ γέγονε, τοσοῦτον δὲ καὶ τῷ σώματι καὶ τῇ γνώμῃ τῶν ἄλλων διήνεγκεν, ὥστε μὴ μόνον Σαλαμῖνος ἀλλὰ καὶ τῆς Ἀσίας ἀπάσης ἄξιός ἐστιν τυραννεῖν, κάλλιστα δὲ κτησάμενος τὴν βασιλείαν ἐν ταύτῃ τὸν βίον διετέλεσε, θνητὸς δὲ γενόμενος ἀθάνατον τὴν περὶ αὐτοῦ μνήμην κατέλιπε, τοσοῦτον δ' ἐβίω χρόνον, ὥστε μήτε τοῦ γήρωος ἄμοιρος γενέσθαι μήτε τῶν νόσων μετασχεῖν τῶν διὰ ταύτην τὴν ἡλικίαν γιγνομένων. Πρὸς δὲ τούτοις, ὃ δοκεῖ σπανιώτατον εἶναι καὶ χαλεπώτατον, εὐπαιδίας τυχεῖν ἅμα καὶ πολυπαιδίας, οὐδὲ τούτου διήμαρτεν, ἀλλὰ καὶ τοῦτ' αὐτῷ συνέπεσε. Καὶ τὸ μέγιστον, ὅτι τῶν ἐξ αὐτοῦ γεγονότων οὐδὲν κατέλιπεν ἰδιωτικοῖς ὀνόμασι προσαγορευόμενον, ἀλλὰ τὸν μὲν βασιλέα καλούμενον, τοὺς δ' ἀνακτας, τὰς δ' ἀνάσσας. "Ωστ' εἴ τινες τῶν ποιητῶν περὶ τίνος τῶν προγεγενημένων ὑπερβολαῖς κέχρηται, λέγοντες, ὡς ἦν θεὸς ἐν ἀνθρώποις ἢ δαίμων θνητὸς, ἅπαντα τὰ τοιαῦτα περὶ τὴν ἐκείνου φύσιν ῥηθῆναι μάλιστ' ἂν ἀρμόσειε.
- 72 (κθ΄) Τῶν μὲν οὖν εἰς Εὐαγόραν πολλὰ μὲν οἶμαι παραλιπεῖν· ὑστερίζω γὰρ τῆς ἀκμῆς τῆς ἐμαυτοῦ, μεθ' ἧς ἀκριβέστερον καὶ φιλοπονώτερον ἐξειργασάμην ἂν τὸν ἔπαινον τοῦτον· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ νῦν, ὅσον κατὰ τὴν ἐμὴν δύναμιν, οὐκ ἀνεγκωμιάστὸς ἐστίν. (λ΄) Ἐγὼ δ', ὧ Νικόκλεις, ἡγοῦμαι καλὰ μὲν εἶναι μνημεῖα καὶ τὰς τῶν σωμάτων εἰκόνας, πολὺ μέντοι πλείονος ἀξίας τὰς τῶν πράξεων καὶ τῆς διανοίας, ἅς ἐν τοῖς λόγοις ἂν τις μόνον τοῖς τεχνικῶς ἔχουσι θεωρήσειε.
- 74 Προκρίνω δὲ ταύτας πρῶτον μὲν εἰδὼς τοὺς καλοὺς κάγαθούς τῶν ἀδρῶν οὐχ οὕτως ἐπὶ τῷ κάλλει τοῦ σώματος σεμννομένους ὡς ἐπὶ τοῖς ἔργοις καὶ τῇ γνώμῃ φιλοτιμουμένους·

ἔπειθ' ὅτι τοὺς μὲν τύπους ἀναγκαῖον παρὰ τούτοις εἶναι μόνους, παρ' οἷς ἂν σταθῶσι, τοὺς δὲ λόγους ἐξενεχθῆναι θ' οἴον τ' ἐστίν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ διαδοθέντας ἐν ταῖς τῶν εὐφρονούντων διατριβαῖς ἀγαπᾶσθαι, παρ' οἷς κρεῖττόν ἐστιν ἢ παρὰ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν εὐδοκιμεῖν· πρὸς δὲ τούτοις, ὅτι 75 τοῖς μὲν πεπλασμένοις καὶ τοῖς γεγραμμένοις οὐδεὶς ἂν τὴν τοῦ σώματος φύσιν ὁμοιώσειε, τοὺς δὲ τρόπους τοὺς ἀλλήλων καὶ τὰς διανοίας τὰς ἐν τοῖς λεγομένοις ἐνούσας ῥᾶδιόν ἐστι μιμεῖσθαι τοῖς μὴ ῥᾶθυμειν αἰρουμένοις ἀλλὰ χρηστοῖς εἶναι βουλομένοις. (λα')

Ἔῶν ἕνεκα καὶ μᾶλλον ἐπεχείρησα γράφειν τὸν λόγον τοῦτον, ἡγούμενος καὶ σοὶ καὶ τοῖς σοῖς παισὶ καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς ἀπ' Εὐαγόρου γεγονόσι πολὺ καλλίστην ἂν γενέσθαι ταύτην τὴν παράκλησιν, εἴ τις ἀθροίσας τὰς ἀρετὰς τὰς ἐκείνου καὶ τῆ ῥᾶ λόγῳ κοσμήσας παραδοίη θεωρεῖν ὑμῖν καὶ συνδιατρίβειν αὐταῖς. Τοὺς μὲν γὰρ ἄλλους προτρέπομεν ἐπὶ τὴν φιλοσοφίαν ἑτέρους ἐπαινοῦντες, ἵνα ζηλοῦντες 77 τοὺς εὐλογουμένους τῶν αὐτῶν ἐκείνοις ἐπιτηδευμάτων ἐπιθυμῶσιν, ἐγὼ δὲ σὲ καὶ τοὺς σοὺς οὐκ ἄλλοτριούς παραδείγμασι χρώμενος ἀλλ' οἰκείους παρακαλῶ καὶ συμβουλεύω προσέχειν τὸν νοῦν, ὅπως καὶ λέγειν καὶ πράττειν μηδενὸς ἤττον δυνήσει τῶν Ἑλλήνων. (λβ')

Καὶ μὴ νόμιζέ με καταγιγνώσκειν, ὡς νῦν ἀμελεῖς, ὅτι πολλάκις σοὶ διακελεύομαι περὶ τῶν αὐτῶν· οὐ γὰρ οὐτ' ἐμὲ λέλγθας οὔτε τοὺς ἄλλους, ὅτι καὶ πρῶτος καὶ μόνος τῶν ἐν τυραννίδι καὶ πλούτῳ καὶ τρυφαῖς ὄντων φιλοσοφεῖν καὶ πονεῖν ἐπικεχείρηκας οὐδ' ὅτι πολλοὺς τῶν βασιλέων ποιήσεις ζηλώσαντας τὴν σὴν παιδευσιν τούτων τῶν διατριβῶν ἐπιθυμεῖν, ἀφεμένους ἐφ' οἷς νῦν λίαν χαίρουσιν· ἀλλ' ὅμως ἐγὼ ταῦτ' εἰδὼς οὐδὲν ἤττον 79 καὶ ποιῶ καὶ ποιήσω ταυτόν, ὅπερ ἐν τοῖς γυμνικοῖς ἀγῶσιν οἱ θεαταί. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι παρακελεύονται τῶν δρομέων οὐ τοῖς ἀπολελειμμένοις ἀλλὰ τοῖς περὶ τῆς νίκης ἀμιλλωμένοις.

80 (λγ') Ἐμὸν μὲν οὖν ἔργον καὶ τῶν ἄλλων φίλων τοιαῦτα καὶ λέγειν καὶ γράφειν, ἐξ ὧν μέλλομέν σε παροξύνειν ὀρέγεσθαι τούτων, ὧν περ καὶ νῦν τυγχάνεις ἐπιθυμῶν· σοὶ δὲ προσήκει μηδὲν ἐλλείπειν ἀλλ' ὥσπερ ἐν τῷ παρόντι καὶ τὸν λοιπὸν χρόνον ἐπιμελεῖσθαι καὶ τὴν ψυχὴν ἀσκεῖν, ὅπως ἄξιος ἔσει καὶ τοῦ πατρὸς καὶ τῶν ἄλλων προγόνων· ὡς ἅπανσι μὲν προσήκει περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαι τὴν φρόνησιν, μάλιστα δ' ὑμῖν τοῖς
 81 πλείστων καὶ μεγίστων κυρίοις οὔσι. Χρὴ δ' οὐκ ἀγαπᾶν, εἰ τῶν παρόντων τυγχάνεις ὧν ἤδη κρείττων, ἀλλ' ἀγανακτεῖν, εἰ τοιοῦτος μὲν ὢν αὐτὸς τὴν φύσιν, γεγονώς δὲ τὸ μὲν παλαιὸν ἀπὸ Διός, τὸ δ' ὑπογυιότατον ἐξ ἀνδρὸς τοιοῦτου τὴν ἀρετὴν, μὴ πολὺ διοίσεις καὶ τῶν ἄλλων καὶ τῶν ἐν ταῖς αὐταῖς σοι τιμαῖς ὄντων. Ἔστι δ' ἐπὶ σοὶ μὴ διαμαρτεῖν τούτων· ἂν γὰρ ἐμμένῃς τῇ φιλοσοφίᾳ καὶ τοσοῦτον ἐπιδιδῶς, ὅσον περ νῦν, ταχέως γενήσει τοιοῦτος, οἷόν σε προσήκει.

22

1. ΕΡΓΟΣ ΔΗΜΟΝΙΚΟΝ

ΜΕΡΟΣ Β'

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

(Λγ') Ἐπει μὲν οὖν καὶ τὸν ἄλλο...
 λέγειν καὶ γὰρ...
 ταῦτα, ὅπως...
 μὲν εἰς...
 καὶ...
 τὸν...
 εἰ...
 ἀλλ'...
 ἐπεὶ...
 ἔτι...
 οὐ...
 ἀλλ'...
 ἀλλ'...
 ἀλλ'...

I. ΠΡΟΣ ΔΗΜΟΝΙΚΟΝ

Α'. Ὁ Ἰσοκράτης ἐκθέτει τοὺς λόγους, διὰ τοὺς ὁποίους ἔγραψε πρὸς Δημόνικον, ὁμιλεῖ περὶ ἀρετῆς καὶ ἀναφέρει τὰ προτερήματα τοῦ Ἰππονίκου, ὁ ὁποῖος δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς πρότυπον εἰς τὸν υἱὸν τοῦ Δημόνικου (§§ 1 - 12).

§ 1 - 3. ἐν πολλοῖς· ἐνν. πράγμασι.—διεστῶσας· κατηγορημ. μτχ. ἐκ τοῦ εὐρήσομεν.—εὐρήσομεν· ἐνν. ἐὰν ἐξετάσωμεν.—δί-σταμαι=διαφέρω.—σπουδαῖος=ἄξιος λόγου, εὐγενής.—φραῦλος=τα-ταπεινός, χυδαῖος.—γνώμη = πεποιθήσις, ἰδέα.—διάνοια = σκέψις.—συνήθεια=συναναστροφή.—οἱ μὲν· δηλ. φραῦλοι.—οἱ δέ· δηλ. σπου-δαῖοι.—διέλυσε· γνωμικὸς ἀόρ. (=συνήθως διαλύει).—ἄν... ἐξαλεί-ψειεν· δυνητικὴ εὐκτικὴ.—πρέπειν· ἐκ τοῦ ἡγούμενος, τὸ δὲ εἶναι ἐκ τοῦ πρέπειν.—ἀντιποιοῦμαι τινος=οἰκειοποιοῦμαι τι· ἀντιποι-οῦμαι παιδείας=λέγω ὅτι εἶμαι μορφωμένος.—δῶρον· κατηγορ.—τεκμήριον... σημεῖον, παράθεσις εἰς τὸ δῶρον.—πρὸς ὑμᾶς· πληθ. ἂν καὶ προηγεῖται : σοι.—εὐνοια=ἀγάπη.—συνήθεια=φιλία.—συλ-λαμβάνω τινί=βοηθῶ τινά.—συναγωνίζομαι τινι = συμπράτ-τω, ὑποστηρίζω τινά.—καιρὸς=περίστασις.—παιδεία = ἀνωτέρα μόρ-φωσις.—ἀκμῆ=κατάλληλος περίστασις.—φιλοσοφεῖν· ἐκ τοῦ ἀκμῆ (ἐστὶ)· φιλοσοφῶ=σπουδάζω, ἐπιδιδάσκω ἀνωτέραν μόρφωσιν.—ἐπανορθῶ τινά=διορθώνω τινά, φέρω τινά εἰς τὴν εὐθεῖαν ὁδόν, δι-δάσκω τινά.

§ 4 - 5. προτρεπτικοὶ λόγοι=αἱ πρὸς μάθησιν ἀπαραίτητοι ὁδη-γίαι. Ὁ Ἰσοκράτης ἐναυθὰ ἔχει ὑπ' ὄψιν τοὺς σοφιστάς, οἱ ὁποῖοι δὲν ἀπέβλεπον εἰς τὴν πραγματικὴν μόρφωσιν τῶν μαθητῶν των, ἀλλὰ ἢ προσπάθειά των ἔτεινε πρὸς τὴν ἐπίδειξιν· ἢ διδασκαλία των δηλ. εἶχε μοναδικὸν σκοπὸν τὴν ἐν τοῖς λόγοις δεινότητα, ὅπως ἀμέσως κατωτέρω λέγει ὁ Ἰσοκρ.—οὐ μὲν = ὅμως δέν.—τὸ κράτιστον (=τὸ ἄριστον) τῆς φιλοσοφίας· τοῦτο εἶναι ἡ ἠθικὴ ἐξύψωσις καὶ ἐξευγένισις.—διατρίβω περὶ τι=ἀσχολοῦμαι, καταγίνομαι εἰς τι.—

εισηγοῦμαι τινι=ὀδηγῶ τινα, διδάσκω τινά.—δι' ὧν=ἐκεῖνοις δι' ὧν.—ἡ ἐν τοῖς λόγοις δεινότης=ἡ ρητορική δεινότης.—ἀσκῶ τι=ἐπιτυχᾶνω τι.—τὰ ἤθη=κατὰ τὰς συνθηεῖας.—τρόπος= χαρακτήρ.—πέφυκα=ἐκ φύσεώς εἰμι.—ἐκεῖνων' δηλ. τῶν συγγραφόντων τοὺς προτροπτικούς λόγους.—παρακαλῶ τινα=προσκαλῶ, παρακινῶ, προτρέπω τινά.—παράκλησις=προτροπή τις.—εὐρίσκω τι=μὲ κόπον ἐξευρίσκω τι.—παραίνεσις=συμβουλή.—γράφω=γράφω χωρὶς νὰ προσέχω νὰ κρατήσω τὸν λόγον τεχνικόν, ἀφροντίστως γράφω, φιλικῶς γράφω.—εὐρόντες... γράψαντες' εἰς τὰς λέξεις ταύτας εὐρίσκεται ἡ ἐνταῦθα παρατηρουμένη ἀντίθεσις· ὁ Ἰσοκράτης δηλ. δὲν προσεπάθησε νὰ γράψῃ ρητορικὸν λόγον, ἀλλὰ ἀπλὴν φιλικὴν παραίνεσιν.—τοὺς νεωτέρους' ἀντὶ τοὺς νέους.—ὀμιλῶ τινι=συναναστρέφομαι μὲ τινα.—οἰκονομῶ τὸν βίον=κυβερνῶ τὸν βίον.—ἐφικνοῦμαι τινος=ἐπιτυχᾶνω τι.—γνησίως=πραγματικῶς.—ἦς' δηλ. ἀρετῆς.—βέβαιος=ἀσφαλῆς, μόνιμος.

§ 6 - 8. ἀνήλωσε... ἐμάρανε' πρβλ. ἐν § 1 : διέλυσε.—ἐξουσία = δικαίωμα.— ῥαθυμία = ὀκνηρία.— παρασκευάζω = παρέχω.— παρασκευάζων... παρακαλῶν' μετχ. αἰτιολ.—ὠφέλησε... ἔβλαψε κ.τ.λ. πρβλ. ἐν § 1 : διέλυσε.— τῶν ἀσκούντων' (ἐνν. τὸ σῶμα) = τῶν ἀσκουμένων.— ἐπισκοτέω-ῶ τινι = ἐπιρρίπτω σκότος εἰς τι' ἐπισκοτῶ ταῖς τῆς ψυχῆς ἐπιμελείαις = γίνομαι ἐμπόδιον εἰς τὴν ἐπιμέλειαν καὶ ἀσκησιν τῆς ψυχῆς (τοῦ πνεύματος).—οἷς : παρ' οἷς' δηλ. ἀνθρώποις.—ἀκιβδήλως = γνησίως.—διάνοια = νοῦς.—συναυξηθῆ = αὐξηθῆ σὺν ταῖς διανοαῖς.—δυνατὰ καθιστᾶσα, ἐνν. τοῖς ἀρετῆν κεκτημένοις.—ὄκνος=ὀκνηρία.— ψόγον... ἔπαινον' κατηγγρ.—καθιστᾶσα... ὑπομένουσα... ἡγουμένη. μετχ. αἰτιολ.—ἔργον=κατόρθωμα.—οἷς... τοῖς ἔργοις' σχῆμα καθ' ὅλον καὶ μέρος' ἀντί: ὧν... τοῖς ἔργοις.—τρόποι = ἤθη.—χαρακτήρ εὐδοξίας=σφραγίς, τύπος, γνώρισμα καλῆς φήμης.—ἐπιβάλλω τινί τι=ἐπιχύνω, ἐπιχαράττω εἰς τινά τι. Ἡ μεταφορὰ ἐλήφθη ἀπὸ τὰ νομίσματα.—τόν... χρόνον, ὑποκμ. εἰς τὸ δύνασθαι.—ἐκεῖνοις, ποιητ. αἴτιον.

§ 9 - 10. οὐ μὴν ἀλλὰ (= οὐ μὴν ἐκ τῶν Ἡρακλέους καὶ Θησεύς ἔργων ἔστι σοι καταμαθεῖν, ἀλλὰ καί) : κάμνει ἰσχυρὰν ἀντίθεσιν πρὸς τὰ προηγούμενα καὶ προσθέτει νέον τι.—προαίρεσις=

ἐπιθυμία, φρόνημα, ἀρχή.—**ὀλιγωρῶ τινος** = παραμελῶ τι.—**τοῖς πόνοις... τῇ ψυχῇ**, δότ. τροπική **τῇ ψυχῇ ὑπέμενε** = περιφρονῶν τοὺς κινδύνους διὰ τῆς ψυχῆς συγχρόνως ἐξήσκει αὐτήν.—**παρακαίρω** = ὑπερμέτρως.—**τὰ ὑπάρχοντα** = ἡ περιουσία.—**ταπεινῶς** = πτωχικά.—**κοινὸς τοῖς φίλοις** = ὁ ἀνήκων εἰς τοὺς φίλους, ὁ μὴ διακρίνων τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἀπὸ τοὺς φίλους.—**θαυμάζω τινά** = ἐκτιμῶ τινά.—**σπουδάζω περὶ τινά** = σπουδαίως καὶ σοβαρῶς ὑποστηρίζω τινά (προσπαθῶ νὰ ὠφελήσω τινά) = ἐπιζητῶ τὴν φιλίαν τινός.—**οἱ γένει προσήκοντες** = οἱ συγγενεῖς.—**ἐταιρεία** = φιλία.—**προαίρεσις** = αὐθόρμητος κλίσις.

§ 11 - 12. **ἐπιλείπει με ὁ χρόνος** = μοῦ λείπει ὁ καιρὸς, δὲν μοῦ ἀρκεῖ ὁ καιρὸς.—**ἐκείνου**, δηλ. τοῦ Ἰππονίκου.—**τὸ ἀκριβές** = ἡ ἀκριβὴς ἐξιστόρησις.—**φύσις** = φυσικά προτερήματα.—**ἐκφέρω τι** = παρέχω τι, ἀναφέρω τι.—**ἡμᾶς... δηλώσομεν... ἐξενηνόχαμεν** ὁ Ἰσοκρ. μετεχειρίσθη πληθ. ἐπὶ τὸ μεγαλοπρεπέστερον.—**πρὸς ὃν** (δηλ. τὸν Ἰππονίκον) = συμφώνως πρὸς τὸν βίον τοῦ ὁποίου.—**παράδειγμα** = πρότυπον.—**ἡγησάμενον... γιγνόμενον**, χρν. μτχ.—**ζηλωτῆς** = θαυμαστής.—**αἰσχρὸν** = ἐντροπή.—**γραφεὺς** = ζωγράφος.—**ἀπεικάζω** = ζωγραφίζω.—**ἡγοῦμαι** = ἔχω ὑπ' ὄψιν μου.—**ἀσκεῖν** πρβλ. ἐν § 6 : **τῶν ἀσκούντων**.—**σκοπῶ, ὅπως γενήσομαι** = ἐξετάζω, κοιτάζω πῶς θά...—**ἐπιτήδευμα** = κατόρθωμα.—**τὴν γνώμην**, αἰτ. τοῦ κατὰ τι.—**διατίθεμαι τὴν γνώμην** = σκέπτομαι.—**οὕτω** δηλ. ὅτι πρέπει τις νὰ ἀμιλλᾶται πρὸς τοὺς ἀρίστους.—**ἀκούσματα** = μαθήματα.—**πληροῦμαι τινος** (μτφ.) = διδάσκομαί τι.—**σπουδαῖος λόγος** = ἠθικὸς λόγος.—**πέφυκα** (μετ' ἀπαρεμφ.) = ἔχω φυσικὸν ἰδίωμα (νὰ...).—**ὑποτίθεμαί τινι** = συμβουλευῶ τινά.—**ἐπιδίδωμι πρὸς τι** = προκόπτω εἰς τι.—**εὐδοκιμῶ** = ἐπιτυγχάνω, ἀποκτῶ ὑπόληψιν.

B'. Αἱ ἐπὶ μέρους διδασκαλίαι (παρανέσεις) τὰς ὁποίας ὁ Ἰσοκράτης ἤθελε νὰ ἐμβάλῃ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Δημονίκου (§§ 13-43).

§ 13 - 18. **τὰ πρὸς τοὺς θεούς**, αἰτ. τῆς ἀναφορᾶς **εὐσεβῶ τὰ πρὸς...** = εἶμαι εὐσεβὴς πρὸς τοὺς θεούς.—**ἐμμένω τινί** = μένω πιστός εἰς τι, τηρῶ τι.—**ἐκείνο**, δηλ. τὸ θύειν.—**καλοκαγαθία τῶν τρόπων** = χρηστότης τῶν ἠθῶν.—**δαιμόνιον** = θεός.—**πόλις** = πολίται.—**περὶ τινά** = πρὸς τινά.—**τοὺς γονεῖς** μετεχειρίσθη πληθυν-

τικόν, ἂν καὶ ὁ Ἰππόνικος εἶχεν ἀποθάνει, διότι τὰ πρὸς τοὺς γονεῖς καθήκοντα δὲν ἔπαυον καὶ μετὰ θάνατον.—**ἀσκήω τι** = καταγίνομαι εἰς τι.—**τὰ πρὸς τὸ σῶμα γυμνάσια** = αἱ σωματικαὶ ἀσκήσεις.—**τὰ πρὸς τὴν ῥώμην** = τὰ συντείνοντα, τὰ συντελοῦντα πρὸς τὴν ῥώμην.—**λήγω τινός** = παύω ἀπὸ τι.—**πονῶ** = κοπιᾶζω.—**δυνάμενος**, ἐναντ. μετχ.—**προπετής** = ἀκράτητος, ἀναιδής.—**στέργω τι** = ἀγαπῶ τι.—**ἀποδέχομαι τι** = παραδέχομαι τι, εὐχαριστοῦμαι εἰς τι.—**μανικός**, γίνεται ἐκ τοῦ **μανία (μαίνομαι)**·—**σύννους** = σκεπτικός.—**τούτοις**· δοτ. ὄργαν.—**τῶν νεωτέρων**· πρβλ. ἐν § 5: **τοὺς νεωτέρους**.—**κρατοῦμαι** = περιορίζομαι.—**μηδέποτε μηδέν**· ἡ διπλῆ ἄρνησις φανερώνει ἔμφασιν.—**ποιήσας**· ὑποθ. μετχ.—**συνειδήσεις**· ἐπικὸς καὶ ἰωνικὸς τύπος· ὁ ἀττικὸς μέλλων τοῦ **οἶδα** εἶναι εἴσομαι.—**ἡ μετὰ δόξης ἡδονή** = ἡ τιμῆ ἡδονή.—**θηρεύω** = ἐπιδιώκω.—**εὐλαβοῦμαι τι** = φοβοῦμαι τι.—**δόξα** = φήμη, ἡ κοινὴ γνώμη.—**δόκει** = ἡγοῦ· (πρβλ. § 12).—**λήσων**· μέλλ. τοῦ ρ. **λανθάνω (τινά)** = διαφεύγω τὴν προσοχὴν τινος.—**παραυτίκα** = πρὸς στιγμὴν.—**κρύψης**· ἐνν. **τὸ ποιεῖν**, τὴν πράξιν σου.—**ὀφθήσει**· παθ. μέλλ. τοῦ **ὀρῶμαι** = γίνομαι φανερός.—**ἐπιτιμῶ τινί τι** = ἐπιπλήττω, κατηγορῶ τινα διὰ τι.—**πράττουσι**· ὑποθ. μετχ.—**μελέτη** = ἐπιμελὴς ἀσκήσις.—**ἐπιστήμη** = σπουδὴ, ἐπιστημονικὴ ἐργασία· **μελέταις... ἐπιστήμαις**· ὁ πληθ. φανερώνει τὰ διάφορα εἶδη τῆς μελέτης, ἐπιστήμης.—**ἀκούσαντα** (ἐνν. **τινά**). χρν. μετχ.—**καταναλίσκω τι** = ἐξοδεύω, ἀφιερώνω τι.—**φιληκοῖτα** = ἐπιμελὴς ἀκρόασις. Ὁ Ἰσοκράτης ἐνταῦθα συνιστᾷ νὰ φοιτοῦν οἱ νέοι εἰς διαφόρους διαλέξεις πρὸς μόρφωσίν των, ὅταν δὲν ἔχουν ἄλλην ἐργασίαν.—**τοῖς ἄλλοις**· ποιητ. αἴτιον.—**τὰ εὐρημένα** = ὅσα εὐρέθησαν.—**μανθάνειν** (ἐνν. **σέ**)· ὑποκείμεν. εἰς τὸ ἀπρόσωπον **συμβήσεται**.

§ 19 - 23. **τῶν ἀκουσμάτων**· πρβλ. § 12.—**πολλά**· ἀναφέρεται εἰς τὸ **ἀκουσμάτων**.—**πολλά πολλῶν**· παρήχησις.—**ἀπολείπει** = **ἀπολείπουσι** (ἀμτβ.) = μᾶς ἀφήνουν.—**κατοκνῶ** = δυσκολεύομαι, παραμελῶ.—**ἐπαγγέλλομαι (ποιεῖν τι)** = ὑπισχνοῦμαι, εἶμαι ἰκανὸς νά...—**πλειω** κατγρ. εἰς τὸ **οὐσίαν**· **οὐσία** = περιουσία.—**τοὺς νεωτέρους**· πρβλ. § 5.—**ἡ κατὰ γῆν πορεία** = τὸ κατὰ ξηρὰν ταξίδι.—**ἐπὶ τῷ... καταστήσαι**· σημαίνει τὸν σκοπὸν.—**τρόπος** = συμπεριφορά.—**φιλοπροσήγορος** = εὐγενής.—**εὐπροσήγορος** = καταδεκτικός.—**προσφωνῶ τινα** = χαιρετίζω τινά.—**ἐντυγχάνω τινί τοῖς**

λόγοις = συνδιαλέγομαι μετά τινος.—**ἡδέως ἔχω πρὸς τινα** = εἶμαι εὖνους, τὰ ἔχω καλὰ μὲ ἕνα.—**χρῶμαί τινι** = συναναστρέφομαι τινα.—**ἀπεχθής** = μισητός.—**ἐντευξις** = συνέντευξις, ἐπίσκεψις.—**τοῖς αὐτοῖς** δηλ. ἀνθρώποις.—**πλησμονή** = κόρος, χορρασιά.—**ὅπως ἄν...**, τελική πρότασις.—**κρατοῦμαι ὑπό τινος** = ἄρχομαι, κυριεύομαι ὑπό τινος.—**κέρδους... λύπης**· ἐπεξήγησις τοῦ **τούτων... πάντων**.—**τοιούτος** (δηλ. ἐγκρατής), ἔνν. ἐν τῷ κέρδει.—**δι' ὧν** = ἐκεῖνα δι' ὧν.—**εὐδοκιμῶ**· πρβλ. § 12.—**εὐπορῶ** = γίνομαι εὐπορος, πλούσιος.—**τῇ δ' ὀργῇ... ἔχης** = ἐν δὲ τῇ ὀργῇ... ἐὰν ἔχης.—**παραπλησίως ἔχω πρὸς τινα, ὥσπερ...** = διατίθεμαι, φέρομαι πρὸς τινα παρομοίως, ὅπως...—**ἀμαρτάνοντα**· χρον. μχτ.—**τὰ τερπνὰ** (οὐσιαστικῶς) = αἱ διασκεδάσεις.—**αἰσχρόν**· ἔνν. εἶναι· ὑποκμ. δὲ αὐτοῦ τὰ ἀπαρμφ. ἄρχειν... **δουλεύειν**.—**ὑπολαμβάνω** = νομίζω.—**τὰ πονηρὰ** (οὐσιαστικῶς) = αἱ δυστυχίαι, αἱ λῦπαι.—**ἐπιβλέπω τι** = παρατηρῶ τι.—**ὦν**· κατηγορ. μτχ. ἐκ τοῦ **ὑπομιμνήσκης**· ὁμαλώτερον θὰ ἦτο: **ὑπομιμνήσκης σεαυτὸν ἄνθρωπον ὄντα**· ἀλλ' ἐνταῦθα ἡ μτχ. συνεφώνησε πρὸς τὸ ὑποκείμενον **σύ** καὶ ὄχι πρὸς τὸ ἀντικείμεν. **σεαυτόν**.—**τηρῶ τι** = φυλάττω τι.—**παρακαταθήκη** = πᾶν ὅ,τι ἐμπιστευεταί τις εἰς ἄλλον πρὸς φύλαξιν· **παρακαταθήκη λόγων** = τὸ ἐμπιστευθὲν μυστικόν.—**παρέχομαί τι** = παρουσιάζω, ἐπιδεικνύω, ἔχω τι.—**ἀγαθὸς ἀνήρ** = ἐνάρετος, ὅπως πρέπει ἄνθρωπος.—**τὰ ἀπόρρητα** = τὰ μυστικά.—**σιωπᾶσθαι**· ἐκ τοῦ ἀπροσώπου **συμφέρῃ**, εἰς τὸ ὅποῖον ἀναφέρονται καὶ αἱ προσωπ. δοτ. **σοὶ... κἀκείνοις**.—**ἐπακτὸς ὄρκος** = ὁ ὑπὸ τοῦ ἀντιδίκου ἐπαγόμενος, ἐπιβαλλόμενος.—**πρόφασις** = λόγος, αἰτία.—**αἰτία** = κατηγορία.—**ἀπολύων... διασώζων**· μτχ. ὑποθ.—**ἐνεκα χρημάτων**· τελικὸν αἴτιον (= γιὰ χρήματα).—**εὐορκῶ** = ὀρκιζόμενος λέγω τὴν ἀλήθειαν.—**ἐπιορκῶ** = ὀρκιζόμενος λέγω ψεῦδη.—**φιλοχρημάτως ἔχω** = εἶμαι φιλοχρήματος.

§ 24 - 28. **χρῶμαί τινι** = μεταχειρίζομαι τινα, φέρομαι πρὸς τινα.—**ἐκείνους**· δηλ. τοὺς πρότερον φίλους.—**διαμένειν**· ἔνν. φίλος.—**ἔχειν... μεταλλάττειν**· ἔνν. τινὰ (ὑποκμ.).—**πειρῶμαί τινος** = δοκιμάζω τινά.—**ἐταῖρος** = σύντροφος, γνωστός, φίλος ἀδοκίμαστος.—**τοῦτο**· δηλ. τὸ πειρᾶσθαι τῶν φίλων.—**δεόμενος**· ἐναντιωμ. μτχ.—**τὸ δεῖσθαι** = τὸ ἔχειν ἀνάγκην.—**ῥητὰ** = ὅσα δύνανται νὰ λεχθοῦν.—**ὡς ἀπορρήτων** = ὡς περὶ ἀπορρήτων.—**μηδέν**· σύστοιχον ἀντικμ.

ἐπιστήσει· μέλλ. τοῦ ρ. **ἐπίσταμαί τι** = γνωρίζω, μανθάνω τι.—**περὶ τὸν βίον** = κατὰ τὸν βίον.—**κοινωνία** = συμμετοχή.—**βασανίζω τι** = δοκιμάζω τι.—**οὕτω** = τότε.—**χρῶμαί τινι** = ἐξυπηρετῶ τινα.—**τάς δεήσεις**· ἴνα δηλ. βοήθησης αὐτούς.—**αὐτεπάγγελτος** = αὐτόκλητος, μὲ ἰδικήν σου πρωτοβουλιάν.—**καιρὸς** = κακὴ περίστασις, δυστυχία.—**νικῶμαί τινος** = ὑπολείπομαί τινος, εἶναι κατώτερός τινος· συνώνυμον τὸ **ἠττώμαί τινος**· τὰ ρήματα ταῦτα συντάσσονται μετὰ γεν. ὡς ἔχοντα ἔννοιαν παραθετικὴν.—**ταῖς κακοποιαῖς... ταῖς εὐεργεσιαῖς**· δοτ. τοῦ κατὰ τι.—**αἰσχρὸν... κακοποιαῖς**· ἡ συμβουλή αὕτη δὲν εἶναι καὶ χριστιανικὴ, διότι ὁ Χριστὸς ἐδίδασκεν « ἀγαπάτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν... καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς » (Ματθ. Ε', 44).—**ἀποδέχομαί τινα** = ἐγκρίνω τινα, εὐχαριστοῦμαι μὲ τινα.—**δυσχεραίνω ἐπὶ τινι** = λυποῦμαι διὰ τι.—**ἀτυχοῦσι, πράττουσι**· ἔνν. τισὶ (αἰ μετχ. χρν.).—**ἀτυχῶ**· ἀντίθετον : **καλῶς πράττω**.—**πρὸς τοὺς...=ἐνώπιον τῶν παρόντων (φίλων)**.—**ἀπόντων**· χρν. μετχ.—**τὰ περὶ τὴν ἐσθῆτα**· πρβλ. ἐν § 13: **τὰ πρὸς τοὺς θεοὺς**.—**καλλωπιστής**=ὁ ἀγαπῶν τὸν περιττὸν στολισμὸν.—**ἔστι**· ἔνν. ἴδιον.—**τὸ περιέργον** = ὁ περιττὸς στολισμὸς, ἡ ἐπίδειξις.—**τὴν ὑπερβάλλουσαν** (ἔνν. τὸ μέτρον) = τὴν ὑπερβολικὴν.—**ἀγάπα τῶν ὑπαρχόντων... ἀπόλαυσιν**· τὸ νόημα: νὰ μὴ θεωρῆς εὐτυχίαν σου τὴν ἀπόκτησιν πολλῶν ἀλλὰ τὴν καλὴν χρῆσιν τῶν ὑπαρχόντων.—**σπουδαζω περὶ τι** = δεικνύω προθυμίαν εἰς τι, θέλω νὰ ἀποκτήσω τι.—**ὥσπερ... ἂν κτήσαιτο** = ὥσπερ πάσχοι ἂν τις, εἰ κτήσαιτο ἵππον καλόν.—**ἐπιστάμενος**· ἐναντιωμ. μετχ.—**πλοῦτος** = περιουσία.—**κατασκευάζω τι** = ποιῶ, κάμνω τι.—**ἔστι**· ἔνν. ὁ πλοῦτος.—**ἀπολαύω τινός** = μεταχειρίζομαί τι μὲ ἐλευθεριότητα.—**κτῶμαί τι** = ἀποκτῶ προσοδοφόρα κτήματα. Ὁ Ἰσοκράτης ἐναυθὰ συμβουλεύει νὰ φροντίζωμεν, ὥστε ἡ περιουσία μας νὰ εἶναι χρηματικὴ καὶ κτηματικὴ.—**δυοῖν ἔνεκεν** = διὰ δύο λόγους.—**ζημία**=πρόστιμον (ἐπιβαλλόμενον ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου).—**ἐκτίνω τι** = πληρώνω τι. Τὸ πρόστιμον ἔπρεπε νὰ πληρωθῆ, ἄλλως συνεπήγετο **ἀτιμίαν**.—**πρὸς τὸν ἄλλον**· ὁ ἐμπρόθετος προσδιορισμὸς σημαίνει ἀναφοράν.—**μηδέν**· ἐπιτείνει τὸ **ὑπερβαλλόντως**.—**στέργω τι** = εὐχαριστοῦμαι μὲ κάτι, ἀρκοῦμαι εἰς τι.

§ 29 - 33. **παρ' ἀνδρὶ**· πρέπει νὰ δυνδεθῆ μὲ τὸ **ὀφειλομένη**.—**σιτίζω τινα** = τρέφω τινα.—**τοὺς διδόντας**· ἔνν. τροφήν.—**τοὺς ὡ-**

Χ φελοῦντας... βλάπτοντας· ἐνν. αὐτούς· —πιστευθέντες· ὑποθ. μτχ.—
 τῶν φίλων· γεν. διαιρετ.— χαρίζομαι τινι = εὐχαριστῶ τινα, γίνομαι εὐάρεστος εἰς τινα.— πρὸς τὸ φαυλότατον = πρὸς μεγίστην βλάβην σου.— πρὸς τὸ βέλτιστον = πρὸς μεγίστην ὠφέλειάν σου.— ἀπεχθάνομαί τινι = γίνομαι μισητὸς εἰς τινα.— οὐχ ἔξεις... = δὲν θὰ ἔχης ἐκεῖνους, οἱ ὅποιοι, χωρὶς νὰ λαμβάνουν ὑπ' ὄψιν ὅτι θὰ τοὺς μισήσης, θὰ σὲ συμβουλευσούν πρὸς τὸ καλὸν σου.— σεμνὸς = ὑπερήφανος, ἀκατάδεκτος· ἀντίθετον : ὀμιλητικὸς.— ὄγκος = ὑπερηφάνεια.— καρτερῶ τι = ὑπομένω τι.— δύσερις (- ἰδος) = ἐριστικὸς, γκρινιάρης, δύστροπος.— ὦν... ἀπαντῶν... εἰκων... ἐπιπλήττων... κτλ. μτχ. ὑποθ.— τραχέως = με ἀπότομον τρόπον.— θυμουμένοις... πεπαυμένοις, χρν. μτχ.— σπουδάξω = σπουδαιολογῶ.— παρὰ τὰ σπουδαῖα = εἰς τὰς σπουδαίας περιστάσεις.— χαρίζομαι χάριτάς τινι = κάμνω εὐεργεσίαν εἰς τινα.— ἀχαρίστως = χωρὶς καλὸν τρόπον.— ποιοῦντες· ἐνν. χάριν.— ἀηδῶς = δυσαρέστως.— ὑπουργῶ τινι = προσφέρω ὑπηρεσίαν εἰς τινα.— φιλαίτιος = φιλοκατήγορος.— φιλεπιτιμητῆς = ὁ ἀγαπῶν νὰ κάμνη παρατηρήσεις.— παροξυντικὸς = ἐξερεθιστικὸς.— συνουσία = συναναστροφή.— ἔξανίσταμαι = σηκώνομαι καὶ φεύγω.— ἀποβάλλω τι = χάνω τι.— διαμαρτάνω τινός = χάνω τι, στεροῦμαι τίνος.— εὐθύνω τι = κυβερνῶ τι, διευθύνω τι.— πολλά· σύστοιχον ἀντικμ.— τῷ... εἶναι... τῷ... ἀπολαύειν· δοτ. τοῦ τρόπου.— φρονῶ ἀθάνατα = σκέπτομαι ὡς ἀθάνατος.— μοχθηρὸς = κακὸς, ἐλαττωματικὸς.— κερδαίνοντες· τροπ. μτχ.— προσεξημίωσε· πρβλ. ἐν § 1 : διέλυσε.— πολλάκις γὰρ ὦν... ἔδοσαν = πολλάκις γὰρ τοῖς ἔργοις (ὄργαν.) ἔδοσαν τὴν τιμωρίαν τούτων, ὦν ἐλύπησαν (τοὺς ἄλλους) τοῖς λόγοις· ὦν· καθ' ἑλξιν, ἀντὶ ἧ = δι' ὅσα.— οὐς· ἀναφέρεται εἰς τὸ περὶ αὐτῶν.— τοὺς ἀπαγγελοῦντας· ἐνν. τοῦτο αὐτοῖς· ἢ κατὰ μέλλοντα μτχ. μετὰ τοῦ ἄρθρου σημαίνει τὸν μέλλοντα ἀσφαλῶς νὰ πράξῃ τι.

§ 34 - 39. παραδείγματα· κατηγορ.— τὸ ἀφανές· δηλ. τὸ μέλλον.— ἔχει τὴν διάγνωσιν = διαγιγνώσκειται.— εὐτυχίαν... εὐβουλίαν· ὑποκείμε. τοῦ εἶναι.— ὦν (ἄν), γένους οὐδ.— ἀνακοινώσασθαι· ἐνν. ταῦτα, δηλ. περὶ ὧν ἂν αἰσχύνη... — παρρησιάζομαι = ἐλεύθερα ὁμιλῶ.— καταφανῆ ποιῶ ἑμαυτὸν = καθιστῶ τὸν ἑαυτὸν μου φανερόν, φανερώνω τὰς πραγματικὰς μου διαθέσεις (καὶ ἐπομένως ἐκτί-

θεμαι εἰς τοὺς φίλους μου).—τῶν σεαυτοῦ· ἐνν. πραγμάτων.—συμβούλω· κατηγορ. εἰς τὸ τινί.—ἐπιτήδευμα=πράξεις.—ἀποδέχομαι τινά = ἀγαπῶ τινά.—ζηλώω - ᾧ τινά = μιμοῦμαι τινά.—τρόπος= βίος, διαγωγή.—θαυμάζω τινά=ἐκτιμῶ, περιποιοῦμαι τινά.—ἀρχή= δημοσία θέσις, ἀρχή.—ᾧν=δι' ὅσα.—ἀνατίθημι τὰς αἰτίας τινί= ἐπιρρίπτω εἰς τινά τὰς κατηγορίας (εὐθύνας).—αἱ κοιναὶ ἐπιμέλειαί= αἱ δημόσιαι ὑπηρεσίαι.—παρίσταμαί τινι=ὑποστηρίζω τι.—πράττουσι· μτχ. χρν.—ἔχων, κατηγορ. μτχ. ἐκ τοῦ ἀνέχου.—ἐπιείκεια= μαλακότης, εὐγένεια.—μᾶλλον ἀποδέχομαί τι=προτιμῶ τι.—τελευτήσασι δόξαν· ἀντικμ. εἰς τὸ παρασκευάζει.—μέτεστι τινί τινός=μετέχει τις τινός.—τοῖς μοχθηροῖς· ἀναφέρεται εἰς τὸ ἀδύνατον (ἐνν. ἐστὶ).—μεταλαμβάνω τινός = λαμβάνω μέρος ἐκ τινός.—τῶν κερδαινόντων· γεν. διαίρ.—μηδὲν ἄλλο· αἰτ. τοῦ κατὰ τι.—οὖν = τοῦλάχιστον.—ἐλπῖσι· δοτ. τοῦ κατὰ τι.

§ 40 - 43. τὰ περὶ τὸν βίον = τὰ ἀφορῶντα τὸν βίον (σου).—μέγιστον... σώματι=νοῦς ἀγαθὸς ἐν σώματι ἀνθρώπου (ἐστὶ) μέγιστον (πρᾶγμα) ἐν ἐλαχίστῳ.—τῷ σώματι.—...τῇ ψυχῇ· δοτ. τοῦ κατὰ τι.—τὰ δόξαντα = τὰ ἀποφασισθέντα.—ἐπισκοπῶ τι = ἐξετάζω τι.—προτρέχει· πολλοὶ ὀμιλοῦν, πρὶν σκεφθοῦν· εἶναι οἱ λεγόμενοι ἐπιπόλαιοι, οἱ ὅποιοι πολλάκις ἐκτίθενται εἰς κινδύνους. Τὸ « μὴ προτρεχέτω ἡ γλῶσσα τοῦ νοῦ » εἶναι ἀπόφθεγμα τοῦ Λακεδαιμονίου Χίλωνος, ἐνὸς τῶν ἑπτὰ σοφῶν τῆς Ἑλλάδος.—δύο... καιροὺς=δύο (καιροὺς) ποιοῦ καιροὺς τοῦ λέγειν = δύο περιστάσεις νὰ θεωρῆς ὡς καταλλήλους περιστάσεις τοῦ νὰ ὀμιλῆς.—ἡ περὶ ᾧν... ἡ.., ἐπεξηγήσεις τοῦ δύο (καιροὺς).—περὶ ᾧν=περὶ τούτων ἀ.—ἐν τούτοις· δηλ. τοῖς καιροῖς.—σιγᾶν· ἐνν. τινά·—οὔτω· δηλ. ἂν νομίζης.—εὐτυχῶν... δυστυχῶν· μτχ. χρν.—ἐπὶ τινι=διὰ τι.—ἀποκρύπτειν... περιπατεῖν· ὑποκμ. τινά.—ἀδοξία=ἐλλειψὶς δόξης, ἀφάνεια.—κατὰ τὴν ἀσφάλειαν = ἐν ἀσφαλείᾳ, ἀσφαλῶς.—κινδυνεύειν· ὑποκμ. σε (ἐννοούμενον ἐκ τῆς δοτ. προσωπικῆς σοι).—αἰσχρὸς=ὁ προξενῶν αἴσχος.—κατακρίνω τινός τι = καταδικάζω τινά εἰς τι.—τὸ τελευτήσαι = ἡ τελευτή, ὁ θάνατος.—ἀπονέμω τινί τι ἴδιον=δίδω εἰς τινά τι ὡς ἰδιαιτερον προνόμιον.

Γ'. Ἐπίλογος. Ὁ Ἰσοκράτης ἱξηγεῖ διατὶ ἔδωσε πολλὰς συμβουλάς μὴ ἀμοζούσας εἰς τὴν ἡλικίαν τοῦ Δημοκρίτου, ἐπαιεῖ τὰς διαθέ-

σεις αὐτοῦ καὶ τὸν προτρέπει νὰ μεταχειρίζεται πρὸς ἠθικὴν ἐξύψω-
σιν καὶ ἐξευγένισίν του καὶ ταύτας καὶ τὰς συμβουλὰς παντὸς ἄλλου
(§§ 44 - 52).

§ 44 - 45. εἰ πρέπει, πλαγ. ἐρώτ.· τὸ εἰ = ὅτι (αἰτιολ.), διότι
προηγείται τὸ ῥ. θαυμάζω.—πολλά· ὑποκμ. εἰς τὸ πρέπει.—πρὸς
τὴν... ἡλικίαν = ὡς πρὸς τὴν ἡλικίαν, εἰς τὴν (σημερινὴν) ἡλικίαν.—
πραγματεία = ἐργασία, σύγγραμμα.—ἐκφέρω τι = ἐκφράζω, διατυ-
πῶν, δίδω τι.—τούτων· δηλ. τῶν συμβουλῶν.—ἐντεῦθεν· δηλ. ἐκ ταύ-
της τῆς πραγματείας.—ταμιεῖον = ἀποθήκη.—προσφέρω τι = ἐξά-
γω τι εἰς τὸ μέσον.—δεῖν... ὦν = δεῖν παραλιπεῖν μηδὲν ὦν (γεν.
διαιρ.)—χάριν ἔχω τινί = χρεωστῶ εὐγνωμοσύνην εἰς τινα.—διαμαρ-
τάνω τινός = ἀποτυγχάνω εἰς τι.—ἦς· καθ' ἕλξιν ἐκ τοῦ δόξης, ἀντι-
ῆν.—τῶν ἄλλων· ἐνν. ἀνθρώπων.—τῶν ἄλλων... τῶν σιτίων...
τῶν φίλων· γεν. διαιρ.—χαίροντας... πλησιάζοντας· κατηγρ. μτχ.
ἐκ τοῦ εὐρήσομεν.—χαίρω τινί = εὐχαριστοῦμαι εἰς τι.—γιγνώσκω
τοῦναντίον = σχηματίζω ἐναντίαν γνώμην.—τούτων· δηλ. τῶν πλεί-
στων ἄλλων ἀνθρώπων.—τὸν ἐπιτάττοντα, τοῦτον· ἡ δεικτικὴ ἀν-
τωνυμία μετὰ τὴν μετοχὴν ἐπαναλαμβάνει καὶ ἐξαιρεῖ τὸ ὑπὸ τῆς μετο-
χῆς δηλούμενον.—τῶν ἄλλων· γεν. διαιρ.

§ 46 - 49. παροξύνομαι ποιεῖν τι = παρακινεῖσθαι νά...—ἐκ
τούτων· δηλ. τῶν καλῶν ἔργων.—καὶ τὰς πλησμονὰς ἀγαπᾶν = καὶ
ἐν τῷ ἀγαπᾶν τὰς πλησμονὰς.—πλησμονή = ἡ κατὰ κόρον ἀπό-
λαυσις.—παραπέπηγά τι (ἐνεργ. πρκμ. β' ὡς μέσ. τοῦ ρ. παραπή-
γνυμι) = (μτφρ.) παρακολουθῶ τινα.—τὸ φιλοπονεῖν = ἡ φιλοπο-
νία (πρβλ. τὸ ῥαθυμεῖν = ἡ ῥαθυμία).—ἡ περὶ τὴν ἀρετὴν φιλοπο-
νία = ἡ μετὰ ζήλου ἐνασχόλησις εἰς τὴν ἀρετὴν.—βεβαιοτέρας· ἐνν.
τῶν ἐκ τῶν ἡδονῶν τέρψεων.—κάκει· δηλ. ἐν τῇ ῥαθυμία.—ἐν-
ταῦθα· δηλ. ἐν τῇ φιλοπονίᾳ.—ἡσθέντες· χρν. μτχ.—ἐλυπήθησαν·
πρβλ. ἐν § 1 : διέλυσε.—οὔτω... ὡς = τόσον... ὅσον.—τὰ ἀποβαί-
νοντα = τὰ ἀποτελέσματα.—διαπονοῦμεν· ἡ προθ. διὰ = διαρκῶς,
ἐξ ἀρχῆς μέχρι τέλους. Ἐνταῦθα ὁ Ἴσοκράτης διδάσκει ὅτι ὁ ἄνθρωπος
μόνον εἰς τὸ ἀποτέλεσμα ἀποβλέπει.—ἐνδέχεται = ἔξεστι = εἶναι ἐπι-
τετραμμένον.—τὰ τυχόντα = ὅ,τι τύχη.—εὐθὺς = εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς.—
ὑπόθεσις=βάσις.—οὐχ οἶόν τε· ἐνν. ἐστί.—ἢ ἔχειν = εἰ δὲ μὴ (ἐνν.
ἀνάγκη ἐστί) ἔχειν.—οὔτω... ὡς· πρβλ. § 47.—ἐπιεικῆς = κό-

σμιοσ, καθὼς πρέπει ἄνθρωπος.—εἰκότως· ἐνν. ποιῶντες ταῦτα.—**ὄπου**· ἐπίρρ. χροη.—**ἢ πού γε... φήσομεν** = βεβαίως, ἀληθῶς, κατὰ μείζονα λόγον θὰ εἴπωμεν.—**ἐλαττοῦμαι** = εἶμαι κατώτερος, μειονεκτῶ.—**ἄν... ὑπολάβοιμεν**. δυνητικὴ εὐκτ.—**τοὺς τοιοῦτους**· δηλ. τοὺς φαῦλους.—**ὑπολαμβάνω τινὰ** = θεωρῶ, νομίζω τινά.—**ἡ μὲν**· δηλ. τύχη—**οἱ δέ**· δηλ. φαῦλοι.

§ 50 - 52. **ὄντα**· ἐνν. τινὰ (μτχ. ἐναντιωματικὴ).—**στοχάζομαι τινος** = ἐξετάζω τι.—**κάκεινους**· δηλ. τοὺς θεοὺς.—**ἐπὶ τοῖς** = ἐν τοῖς.—**πῶς ἔχουσι**· πлаг. ἐρώτ. ἐκ τοῦ **δηλῶσαι**· πῶς ἔχω πρὸς τινά = πῶς διάκειμαι πρὸς τινά.—**γάρ**· διασαφητικός.—**Τάνταλος**. βασιλεὺς τῆς ἐν Μ. Ἀσίᾳ Φρυγίας, υἱὸς τοῦ Διὸς καὶ τῆς Πλουτοῦς, πατήρ τοῦ Πέλοπος καὶ τῆς Νιόβης. Ἐπειδὴ ἐτεμάχισε τὸν υἱὸν του Πέλοπα καὶ παρέθεσεν εἰς τοὺς θεοὺς ὡς φαγητόν, ἐρρίφθη εἰς τὸν Τάρταρον καὶ κατεδικάσθη εἰς αἰωνίαν δίψαν καὶ πείναν· ὑπῆρχον μὲν πρὸ αὐτοῦ ἄφθονον ὕδωρ καὶ ὀπωροφόρα δένδρα, ἀλλὰ μόλις ἐπλησιάζεν ἀπεμακρύνοντο αὐτοῦ.—**κολάζω τινά** = τιμωρῶ τινά.—**οἷς** = τούτοις· ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς προτάσεως ἰσοδυναμεῖ μὲ δεικτικὴν (διὰ τοῦ **οἷς** ἐννοεῖ τὰς εἰς τὸν παρόντα λόγον ἀναφερομένας συμβουλὰς)· τὸ **οἷς** ἀντικμ.—**παραδείγμασι**· κατηγορ. εἰς τὸ **χρωμένοις**.—**ἐμμένω τινί** = μένω σταθερὸς εἰς τι.—**τῶν ποιητῶν... τῶν σοφιστῶν**· γεν. κτητικαί.—**σοφιστῆς** = σοφός.—**καθίζάνω ἐπὶ τινι** = ἐπικάθημαι εἰς τι.—**μηδενὸς ἀπείρως ἔχω** = τίποτε δὲν ἀφῆνω ἀδοκίμαστον, τὰ πάντα δοκιμάζω.—**ἐκ ταύτης** = διὰ ταύτης.—**μόλις** = μὲ δυσκολίαν.—**ἐπικρατῶ τι** (σπανίως μὲ αἰτ. ἀντὶ **ἐπικρατῶ τινος**) = ὑπερτερῶ, κατανικῶ τι.—**αἱ ἁμαρτίαι τῆς φύσεως** = τὰ φυσικὰ ἐλαττώματα.

II. ΠΡΟΣ ΝΙΚΟΚΛΕΑ

Α'. Ἀντὶ παντὸς ἄλλου δώρου σοῦ στέλλω τὸν λόγον τοῦτον περιέχοντα τὰ καθήκοντα τοῦ ἄρχοντος, ἵνα μὴ, ὅπως οἱ λοιποὶ ἄρχοντες, μείνης ἀνουθέτητος (§§ 1-6).

§ 1-6. **Νικόκλεις**: ὁ Νικοκλῆς ἦτο υἱὸς καὶ διάδοχος τοῦ βασιλέως τῆς ἐν Κύπρῳ Σαλαμῖνος Εὐαγόρου· πρὸς τὸν ἴδιον δὲ ἀπέστειλε καὶ δύο ἄλλους λόγους (Νικοκλῆς, Εὐαγόρας).—**εἰωθότες**: μτχ. παρακειμένου μὲ σημ. ἐνεστῶτος· **εἴωθα** = συνηθίζω.—**εἰργασμένος** = δουλευμένος.—**κτῆμα** = πολῦτιμον πρᾶγμα.—**δόσις** = δῶρον.—**ποιούμενοι**: κατγρμτ. μτχ. ἐκ τοῦ καταφανεῖς εἶναι.—**καπηλεύω** = εἶμαι μεταπράτης.—**ἂν γενέσθαι** = ὅτι γένοιτ' ἂν.—**ὀρέγομαί τινος** = ἐπιθυμῶ τι.—**ὀρεγόμενος... ἀπεχόμενος**: ὑποθ. μτχ.—**ἐπιτήδευμα** = ἐνασχόλησις, ἔργον.—**τούς μὲν ιδιώτας**: ἡ ἀπόδοσις εἰς τὸ τοῖς δὲ τυράννοις.—**τρυφάω -ῶ** = ζῶ βίον μαλθακὸν καὶ πλήρη ἀπολαύσεων.—**καθ' οὖς**: ἡ κατὰ σημαίνει συμφωνίαν.—**πολιτεύομαι** = διοικουμαι.—**παρρησία** = τὸ νὰ ὁμιλῇ τις μὲ θάρρος ἐνώπιόν τινος· τοῦτο σαφηνίζεται διὰ τοῦ κατωτέρω: **καὶ τὸ φανερωῶς ἐξεῖναι... ἁμαρτίαις**.—**ἐπιπλήξαι**: ἔνν. αὐτοῖς.—**ἐξεστὶ τινι ποιεῖν τι** = ἐπιτρέπεται εἰς τινὰ νὰ πράττῃ τι.—**ἐπιτίθεμαι ταῖς ἁμαρτίαις τινὸς** = ψέγω, ἐπικρίνω τὰ σφάλματά τινος.—**ὑποθῆκαι** = συμβουλαί, παραγγέλματα.—**τύραννος** = βασιλεὺς, μονάρχης.—**ὑπάρχει μοί τι** = ἔχω τι.—**οὖς** = ἐκεῖνοι οὖς.—**διατελοῦσι**: ἔνν. ὄντες.—**οἱ συνόντες (σὺν - εἰμί)** = οἱ συναναστρεφόμενοι αὐτούς.—**πρὸς χάριν ὁμιλῶ τινι** = συναναστρεφόμενός τινα ὁμιλῶ πρὸς εὐχαρίστησίν του (κολακευτικῶς).—**τὰ πράγματα** = ἡ πολιτικὴ δύναμις.—**ἀφορμαί** = τὰ μέσα.—**ποιῶ ὥστε** = συντελῶ ὥστε.—**ιδιωτεύοντες** = οἱ μὴ ἔχοντες δημόσιον ὑπουργημα (ἀρχήν).—**ὁ ἐπιεικῶς πράττων** = ὁ μῆτε πολὺ πλοῦσιος μῆτε πάλιν πολὺ πτωχός.—**δυναστεία** = δύναμις, ἐξουσία.—**ἐνθυμουμαί τι** = φέρω εἰς τὸν νοῦν μου, συλλογίζομαι.—**διέξειμί τι** = διεξέρχομαί τι, ἐξετάζω τι.—**διεφθαρμένους... ἠναγκασμένους... συμβεβηκότα**: κτγρ. μτχ. ἐκ τοῦ ὀρώσι.—**ἐξαμαρτάνω εἰς τινὰ** = διαπράττω σφάλμα τι πρὸς τινὰ, κάμνω εἰς τινὰ κακόν.—**πάλιν... μᾶλλον ἢ** = πάλιν

ἡγοῦνται λυσιτελεῖν μᾶλλον ζῆν ὀπωσοῦν ἢ.—ὀπωσοῦν = καθ' οἰονδήποτε τρόπον.—τῆς ἀνωμαλίας καὶ τῆς ταραχῆς· τῆς συμβαινουσῆς δηλ. εἰς τὰ ἀνάκτορα τῶν βασιλείων.—παντὸς ἀνδρὸς (γεν. κτγμ.) = ἴδιον παντὸς ἀνδρὸς.—νομίζουσιν· ἔνν. οἱ βασιλεῖς.—ὄ· ἀντὶ ἧ, δηλ. ἡ βασιλεία· ἐτέθη κατ' οὐδετ. γένος, διότι συνεφώνησε πρὸς τὸ μέγιστον.—δεόμενον· ἔνν. ἐστὶ (= δεῖται) = ἔχει ἀνάγκην. Πᾶς ἄνθρωπος δὲν δύναται νὰ γίνῃ βασιλεὺς, ὅπως γίνεται καὶ ἱερεὺς, διότι ἡ βασιλεία ἔχει ἀνάγκην πολὺ περισσοτέρων γνώσεων καὶ πείρας.

B'. Ὁ νοθετῶν τοὺς ἄρχοντας ὠφελεῖ καὶ ἄρχοντας καὶ ἀρχομένους (§§ 6 - 8).

§ 6 - 8. καθ' ἐκάστην· εἰς τοῦτο ἀντιτίθεται τὸ καθ' ὄλων δέ.—ἐξ ὧν· ἀναφέρεται εἰς τὸ συμβουλευεῖν.—ἐξ ὧν· (μετὰ τὰ ρήμ. συμβουλευεῖν, σκοπεῖν καὶ τὰ τοιαῦτα) = ὅπως.—κατὰ τρόπον=κατὰ τὸν προσήκοντα τρόπον, καθὼς πρέπει.—ἀεὶ = ἐκάστοτε.—καθ' ὄλων = περὶ ὄλων.—ὧν· ἀναφέρεται εἰς τὸ στοχάζεσθαι· στοχάζομαί τινος = μετ' ἐπιτυχίας ἀποβλέπω εἰς τι.—ἐξεργάζομαί τι = ἐπεξεργάζομαί τι, καλῶς ἀποπερατώνω τι.—ὑπόθεσις = πρόθεσις, προαίρεσις.—εἰ... ἔσται· πλαγ. ἐρώτησις.—συνιδεῖν· ἔνν. τοῦτο· συνορῶ τι = κατανοῶ τι, προβλέπω τι.—τὰ καταλογάδην = τὰ πεζά.—παρέσχε... ἔλαβε = παρέχει... λαμβάνει· γνwm. ἀόρ.—δόξα = φήμη, ἔπαινος.—ἐπιχείρημα = ἡ ἐπιχείρησις.—ὀνήσειε· τοῦ ρ. ὀνίνημί τινα = ὠφελῶ τινα.—ἀρχάς· συνων. δυναστείας (πρβλ. § 5).—ἀσφαλεστέρας... πραιοτέρας· πράγματι ὁ ἀρχων εἶναι ἀσφαλέστερος εἰς τὴν ἀρχήν, ὅταν οἱ πολῖται ζῶσιν ἡσύχως χωρὶς νὰ πιέζωνται ὑπὸ σκληρᾶς δουλείας.

I'. Ἔργον τοῦ ἀρχοντος εἶναι ἡ διὰ συνεχοῦς ἐπιμελείας καὶ ἐργασίας αὔξεισις καὶ εὐημερία τοῦ κράτους του (§§ 9 - 14).

§ 9 - 14. ἐν κεφαλαίοις = ἐν γένει, ἐν περιλήψει.—περιλαμβανω τι = ὀρίζω τι.—ἂν ὁμολογήσαι = ὅτι ἂν ὁμολογήσαιτε.—τὰ συμπύπτοντα = τὰ συμβαίνοντα.—ῥαθυμῶ = παραμελῶ ἀπὸ ὀκνηρίαν.—ἀμελῶ = παραμελῶ ἔνεκα ἄλλων ἀσχολιῶν· ἀμελεῖν· κεῖται ἀπολύτως ἄνευ πτώσεως.—ὅπως = πῶς.—τῶν ἄλλων· γεν. συγκριτική.—γνώμη = πνεῦμα, διάνοια.—ἀσκητῆς = ὁ ἐξ ἐπαγγέλματος ἀ-

θλητής.—**αἱ πανηγύρεις**. νοοῦνται οἱ πανελλήνιοι ἀγῶνες (Ὀλύμπια, Ἴσθμια, Νέμεα καὶ Πύθια).—**οὐδ' ἐν μέρος'** διότι βραβεῖα τοῦ βασιλέως διὰ τὴν καλὴν διοίκησιν δὲν εἶναι στέφανος ἢ δῶρα, ἀλλὰ ἡ εὐτυχία τῶν πολιτῶν καὶ ἡ δόξα τοῦ κράτους του.—**ῶν** = τούτων δέ.—**ἐνθυμοῦμαι τινος** = ἔχω τι ὑπ' ὄψιν μου.—**προσέχω τὸν νοῦν ὅπως** = φροντίζω πῶς τὸ ὅπως ἀναφέρεται εἰς τὸ διοίσεις.—**διαφέρω τινός τι** = εἶμαι ἀνώτερός τινος κατὰ τι.—**δύναμις** = σημασία, σπουδαιότης.—**καταγινώσκω τινὸς δυστυχίαν, ὡς** = καταλογίζω εἰς τινα δυστυχίαν, διότι.—**αἴς'** δοτ. ὄργαν.—**οὐδέν'** ἐπίρρ.—**ὡς... δυναμένης... οὕτω διαάκιστο τὴν γνῶμην** = οὕτω νὰ σκέπτεσαι μὲ τὴν ἰδέαν, ὅτι δύναται ἡ παιδείσις... νὰ εὐεργετῇ τὴν ἡμετέραν φύσιν.—**οὓς ἂν δύνη** = ἐὰν τινὰς δύνασαι, ὅποιους δύνασαι.—**μήτε τῶν σοφιστῶν... ἔχειν** = **μήτε οἴου δεῖν ἀπείρως ἔχειν μηδενὸς τῶν σοφιστῶν**.—**ἀπείρως ἔχω τινὸς** = εἶμαι ἄπειρός τινος, ἀγνοῶ τι.—**τῶν μὲν'** δηλ. σοφιστῶν.—**τῶν δέ'** δηλ. ποιητῶν νοοῦνται δὲ οἱ καλούμενοι γνωμικοὶ ποιηταὶ (Ἡσίοδος, Θεόγνις, Φωκυλίδης), ἀπὸ τοὺς ὁποίους θὰ ἐλάμβανε τὰ χρήσιμα μόνον ἀναγινώσκων αὐτούς, καθόσον ἦσαν προγενέστεροι· ἐνῶ ἀπὸ τοὺς σοφιστὰς θὰ ἐλάμβανε τὰ χρήσιμα ὅχι μόνον μελετῶν τοὺς προγενεστέρους ἀλλὰ καὶ ἀκροώμενος τοὺς συγχρόνους του.—**γυμνάσιον** = ἄσκησις.—**ὑποτίθεμαι** = παραδέχομαι, θέτω ὡς βᾶσιν.—**δεῖν** εἰδ. ἀπρμφ. ἐκ τοῦ ὑπεθέμεθα.—**καὶ τὴν πόλιν... καὶ (τὸν) διοικήσοντα τὴν πόλιν ὡς χρῆ** (ἐνν. διοικεῖν).—**μάλιστα δ' ἂν... παρακληθείης** = πρὸ πάντων (ἐξαιρέτως) δὲ ὁ ἴδιος ἤθελες προτρέπει τὸν ἑαυτὸν σου εἰς τοῦτο (δηλ. εἰς τὴν παιδείαν καὶ καλλιέργειαν τοῦ πνεύματος).—**ἔρρωμένως** (ἐπίρρ. τῆς μετοχῆς **ἔρρωμένος** τοῦ ρ. **ρῶννυμαι**) = μὲ θάρρος καὶ ἀποφασιστικότητα.—**ἀτιμάζω τι** = περιφρονῶ τι, δὲν τιμῶ τι.

Δ'. Καθίγοντα τοῦ ἀρχοντος πρὸς τοὺς θεοὺς, πρὸς ἑαυτόν, πρὸς τοὺς φίλους καὶ ἐν γένει πρὸς τοὺς ἀρχομένους (§§ 15 - 39).

§ 15 - 19. **ἐντεῦθεν'** δηλ. ἀπὸ τὴν ἐπιμέλειαν τῆς διανοίας, ἡ ὁποία πρέπει νὰ εἶναι ὁδηγὸς εἰς πᾶν ἔργον.—**φιλόπολις** = φιλόπατρις.—**χαίρω τινί** = εὐχαριστοῦμαι εἰς τι.—**ποιοῦμαι τὴν ἐπιμελειάν τινος** = καταβάλλω φροντίδα διὰ τι.—**μέλει μοί τινος** = φροντίζω περὶ τινος.—**περὶ παντὸς ποιοῦμαι ἄρχειν** = ὑπὲρ πᾶν ἄλλο (ἐκτιμῶ) θέλω νὰ ἄρχω.—**κεχαρισμένως τινί** = ἀρεστῶς, προσφιλῶς

πρός τινα.—αὐτοῖς· κατὰ πλῆθ. ἀριθμόν, διότι ἡ προηγουμένη λέξις πλῆθους εἶναι περιληπτική.—τῶν ὀλιγαρχιῶν καὶ τῶν ἄλλων πολιτειῶν· γεν. διαίρ.—πολιτεία = πολιτεύμα.—θεραπεύω τινα = περιποιουῶμαι τινα.—δημαγωγέω - ὦ = (ὄδηγῶ) διοικῶ τὸν λαόν.—ὑβρίζω = γίνομαι, εἶμαι αὐθάδης, ἀλαζών.—ὑβρίζομαι = πάσχω ὑβριστικὴν μεταχείρισιν.—σκοπῆς ὅπως· πρβλ. ἐν § 11 : προσέχειν τὸν νοῦν ὅπως.—πολιτεία = διοικήσεις τῆς πολιτείας.—πρόσταγμα = κατὰ νόμον προσταγή.—ἐπιτήδευμα = ἔθιμον.—κινῶ τι = μεταβάλλω τι.—μετατίθημί τι = καθιστῶ τι ἄκυρον (καταλύω).—τὸ σύμπαν (ἐπίρρ.) = καθόλου, ἐν γένει.—σφίσις αὐτοῖς ὁμολογούμενοι = σύμφωνοι πρὸς ἑαυτούς.—πρὸς δὲ τούτοις· ἐνν. ζήτηει νόμους.—ἀμφισβήτησις = ἀμφιβολία, φιλονικία, διαφορά.—τὰς διαλύσεις· δηλ. τῶν διαφορῶν.—ὡς οἶόν τε τάχιστος = τάχιστος ὅσον εἶναι δυνατόν (κατὰ τὸ δυνατόν).—ταῦτα· συγκεφαλαιώνει τὰ προηγούμενα.—προσεῖναι... τοῖς καλῶς κειμένοις = πρὸς τοῖς καλῶς κειμένοις εἶναι.—τὰ καλῶς κείμενα = τὰ καλῶς ἔχοντα.—αὐτοῖς· δηλ. τοῖς πολίταις.—ἐργασία = ἡ ἀσχολία εἰς τὸ ἐμπόριον, τὴν γεωργίαν καὶ τὰς τέχνας· ἀντίθετον τούτου εἶναι ἡ πραγματεία = ἡ εἰς τὴν ῥητορείαν ἀσχολία καὶ ἀνάμειξις εἰς ξένας ὑποθέσεις.—τὰς μὲν... πρὸς δὲ τὰς = ταύτας μὲν... πρὸς ταύτας δέ.—προθύμως ἔχω πρὸς τι = δεικνύω προθυμίαν πρὸς τι.—ποιουῶμαι τὰς κρίσεις = κρίνω τι.—ἀμφισβητῶ πρὸς τινα περὶ τινος = φιλονικῶ πρὸς τινα περὶ τινος.—πρὸς χάριν· πρβλ. § 4.—ταῦτὰ γινώσκω = ἔχω τὴν αὐτὴν γνώμην, κρίνω ὁμοίως.—οἰκῶ τὴν πόλιν = διοικῶ τὴν πόλιν.—ταῖς μὲν κατασκευαῖς (δοτ. τοῦ κατὰ τι)· κατασκευαῖ ἐνταῦθα δὲν εἶναι μόνον αἱ δημόσιαι οἰκοδομαί, ἀλλὰ ἐν γένει πᾶν ὅ,τι ἔχει νὰ παρουσιάσῃ μία πόλις καλῶς διοικουμένη.—πράξεις = εἰσπράξεις τῶν δημοσίων προσόδων.—ἀκριβῶς = ἐπιμελῶς, αὐστηρῶς.—διαρκῶ (ἀμτβ.) = ἐξαρκῶ (δηλ. ἵνα μὴ ἐξαντλῶνται οἱ πόροι).—τοῖς προειρημένοις· δηλ. ταῖς κατασκευαῖς.—τῷ κάλλει = ἐν τῷ κάλλει.—τῶν δεδαπανημένων· γεν. συγκριτική.

§ 20 - 23. τὰ πρὸς τοὺς θεοὺς ποιῶ = λατρεύω τοὺς θεοὺς.—θῦμα = θυσία.—θεραπεία = σεβασμός, λατρεία.—ὡς· ἐπιτείνει τὸ βέλτιστον.—ἐλπὶς· ἐνν. ἐστί.—ἱερεῖον = τὸ πρὸς τιμὴν τῶν θεῶν θυσιαζόμενον ζῶον.—καταβάλλω ἱερεῖον = κάμνω θυσίαν.—πράττω

τι παρά τινος=λαμβάνω τι παρά τινος.—ταῖς ἀρχαῖς (=μέ τας τιμὰς αἱ ὁποῖαι ἔχουν σχέσιν με τὴν αὐτὴν)=μέ τας αὐλικὰς περιποιήσεις.—ταῖς δὲ ἀληθείαις αὐταῖς=μέ τας πραγματικὰς δὲ τιμὰς (λ.χ. προσκλήσεις εἰς συμβούλια, δῶρα διὰ καλὰς πράξεις κ.τ.λ.).—σῶζω τι=διασῶζω, διατηρῶ τι.—τυραννίς=ἀρχή.—κῆδομαί τινος=ἐπιμελοῦμαι τινος.—τῶν πολιτικῶν=τῶν πολιτῶν.—τοὺς ἐργαζομένους· κεῖται ἀπολύτως.—ἀναλίσκειν... ποιεῖν· ἐκ τοῦ νόμιζε.—ποιῶ τινα πλείω=αὐξάνω τινά.—τὴν ἀλήθειαν προτιμῶν=οὕτω φαίνου προτιμῶν τὴν ἀλήθειαν.—ἀσφαλῆ· κατγρμ. εἰς τὸ τὴν πόλιν.—συμβόλαια = δόσοληψίαι.—νόμιμος = δίκαιος.—περὶ πλείστου ποιοῦμαι τινα=τὰ μέγιστα τιμῶ τινα.—τῶν ἀφικνουμένων· γεν. διαίρ.—τοὺς σοὶ δωρεὰς ἄγοντας· ἐννοεῖ τὰς συνηθισμένας δωρεὰς, περὶ τῶν ὁποίων ἀναφέρει εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ λόγου, ἐν § 1.—ἀλλὰ... ἀξιοῦντας· πράγματι βασιλικὸν εἶναι τὸ δίδοναι δῶρα ἢ τὸ λαμβάνειν ἴσως ὑπαινίσσεται ἐνταῦθα ὁ Ἰσοκράτης τὸν ἑαυτὸν του καὶ ἐν γένει τοὺς διανοουμένους καὶ λοιποὺς ἐπιφανεῖς ἄνδρας, οἱ ὅποιοι κατέφευγον εἰς τοὺς βασιλεῖς καὶ τυράννους.—ἐξαιρῶ τινός τι.=ἀπομακρύνω τι ἀπὸ τινα.—τοὺς πολλοὺς φόβους=τοὺς παρὰ σοῦ μεγάλους φόβους.—περιδεῆς=λίαν φοβισμένος.—δεινός=φοβερός.—τῶ... τῶ· δοτ. ὄργαν.—ποιοῦμαι τὰς τιμωρίας ἐλάττους τῶν ἀμαρτανομένων=ἐπιβάλλω ποιὰς μικροτέρας τῶν σφαλμάτων (ὄχι δηλ. ἀναλόγους πρὸς τὰ σφάλματα).

§ 24 - 26. ἀρχικός=ἐπιτήδειος, ἱκανὸς εἰς τὸ ἄρχειν.—χαλεπότητι=μέ ἀγριότητα καὶ δυστροπίαν.—ἤττωμαί τινος=ἤττων εἰμί τινος.—αὐτῶν· γεν. συγκριτική.—ταῖς ἐπιστήμαις· δοτ. τροπ.—μηδέν· ἐπίρρ.—οὕτως ὁμιλῶ πρὸς τινα=οὕτω συμπεριφερόμαι πρὸς τινα.—φιλονικῶ=ἀμιλλῶμαι, διαμφισβητῶ τὰ πρωτεῖα.—περὶ ὧν=περὶ τούτων ἅ.—κρατήσαντι· ὑποθ. μτχ.—μέλλοι συνοίσειν=συνοίσει.—φαῦλος = ταπεινός, χυδαῖος.—συμφερόντως· ἀντίθετον : μετὰ βλάβης.—περιβάλλομαί τι (ἐνταῦθα) = διανοοῦμαι τι.—κατέχω τι=ἐπιτυγχάνω τι, κατορθώνω τι.—ἐξεργάζομαί τι=τελειώνω τι.—οἷς = ταῦτα, οἷς.—τῇ παρουσίῃ· δηλ. ἀρχῇ.—τελέως = παντελῶς.—ἄρχω τινός=ἐξουσιάζω τινά.—ἄν· ἀναφέρεται εἰς τὸ ἐπιθυμῆς.—οἷον χρή· ἐνν. εἶναί σε.—πράττων=εὖ πράττων.—ἐν τῷ παρόντι· ἐνν. εὖ πράττετε.

§ 27 - 28. ἀκριβεῖς· πρβλ. ἐν § 19 : ἀκριβῶς.—οἱ συνόντες· συνών. οἱ χρώμενοι=οἱ συναναστρεφόμενοι, οἱ σχετικοί, οἱ φίλοι.—ἐφίστημί τινά τι=διορίζω τινά εἰς τι.—ὡς... ἔξων=μέ τὴν ἰδέαν ὅτι θὰ ἔχῃς.—αἰτίαν ἔχω τινός=κατηγοροῦμαι διὰ τι.—ῶν=τούτων ἄ.—ἡγοῦ πιστούς· ἐνν. εἶναι.—τὰ ἁμαρτανόμενα=τὰ ἁμαρτήματα, σφάλματα.—ἐπιτιμῶ τι=ἐπιτιμῶ τι.—παρρησίαν· πρβλ. § 3.—ἀμφιγνοέω - ὦ περί τινος=ἀμφιβάλλω περί τινος.—διορῶ τινα=διακρίνω τινά.—τέχνη... μετ' εὐνοίας. τροπ. διορισμοί.—πλέον ἔχω τινός=εἶμαι ὑπέρτερός τινος.—ταῖς αὐταῖς ζημίαις... αἷς· δοτ. ὄργαν.

§ 29 - 32. ἄν...δουλεύης...ἀλλὰ κρατῆς· ἐπεξηγεῖ τὸ τοῦθ' .—δουλεύω τι=εἶμαι δοῦλος εἰς τινα.—συνουσία=συναναστροφή.—εἰκῆ=ἀπερισκέπτως, ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε.—ἐπ' ἐκείναις...χαίρειν=ἔθιξε σαυτὸν χαίρειν ἐπ' ἐκείναις ταῖς διατριβαῖς.—χαίρω ἐπί τι=εὐχαριστοῦμαι, ἀρκοῦμαι εἰς τι.—διατριβή=συνουσία.—ἐπιδίδωμι (ἀπολύτως)=προάγωμαι, προκόπτω, προοδεύω.—φιλοτιμοῦμαι ἐπί τι=καυχῶμαι διὰ τι.—διαπράττομαί τι=κατορθώνω τι.—τοῖς κακοῖς· ἀναφέρεται εἰς τὸ δυνατόν ἐστι.—μέγα φρονῶ ἐπί τι=μεγαλοφρονῶ διὰ τι. μέγα φρονῶν· ἐκ τοῦ φαίνου.—οὐδὲν μέρος=οὐδόλως.—μέτεστί τινί τινος=μετέχει τίς τινος.—τῶν τιμῶν· γεν. διαίρ.—ἀληθεστάτας· κατηγορ. εἰς τὸ ὑποκμ. τάς... γιγνομένας.—αὐτοὶ παρ' αὐτοῖς=μόνοι των οἱ πολῖται (ἀπόντος σου).—γνώμη=σκέψις, ἰδέα.—ἦν... χαίρειν=ἦν συμβῆ σοι χαίρειν ἐπί τῳ τῶν φαύλων.—ἐνδείκνυμαι (μετὰ μτχ.) = δεικνύω (ὅτι).—σπουδάζω περί τι=ἀσχολοῦμαι περί τι.—τὸ ἦθος=ὁ χαρακτήρ.—περί πλείονος ποιοῦμαι (μετ' ἀπαρμφ.) = προτιμῶ (νά).—δόξῃ· δοτ. ποιητ. αἰτίου εἰς τὸ κτητά.—κτητός=δυνάμενος ν' ἀποκτηθῆ.—χρημάτων (γεν. τοῦ τιμήματος)=ἀντὶ χρημάτων.—ῶνητός=δυνάμενος ν' ἀγορασθῆ.—τὰ μέν· δηλ. χρήματα.—παραγίγνεται τινί τι=ἔρχεται εἰς τινά τι, ἀποκτᾷ τίς τι.—τὴν δέ (δηλ. δόξαν) οὐχ οἶόν τ' (ἐνν. ἐστὶ) κτήσασθαι ἀλλ' ἦ· μετὰ πρότασιν ἀποφατικὴν τὸ ἀλλ' ἦ=εἰμή.—οἱ διενεγκόντες=οἱ πρωτεύσαντες, οἱ ἔξοχοι.—τρυφάω - ὦ ἐν ταῖς ἐσθῆσι καὶ τοῖς... κόσμοις=ζῶ μεγαλοπρεπῶς (πολυτελῶς) κατὰ τὰς ἐνδυμασίας καὶ τὰ... κοσμήματα (πρβλ. καὶ § 1).—καρτερῶ ἐν τι=μένω σταθερὸς εἰς τι.—ὡς χρή· ἐνν. καρτερεῖν.—ἐπιτήδευμα=τρόπος ζωῆς (πρβλ. καὶ § 17).—ἐ-

κείνους· δηλ. τοῖς ὀρώσι· (ἐκ τοῦ οἱ μὲν ὀρώντες, εἰς τὸ ὅποῖον ἀντιτίθεται τὸ οἱ δὲ συνόντες).—τὴν αὐτὴν ἐκείνους=ὁμοίαν μὲ ἐκείνους.

§ 33 - 35. ὡς· ἐπιτείνει τὸ ἐλαχίστοις.—τυγχάνω τῆς ἀκμῆς τῶν καιρῶν = εὐρίσκω κατάλληλον στιγμήν τὸ τυγχάνειν ἐκ τοῦ κράτιστόν (ἔστι).—δυσκαταμαθήτως ἔχω=δυσκόλως μανθάνομαι, γινώσκομαι.—πλεονάζω = εἶμαι ὑπερβολικός, ὑπερβαίνω τὰ ὅρια.—μετριότης=συμμετρία.—ἀστεῖος=εὐγενῆς τοὺς τρόπους.—τὸ μὲν ἀναφέρεται εἰς τὸ σεμνός.—τὸ δέ· εἰς τὸ ἀστεῖος.—σεμνός=σεβαστός, ἀξιοπρεπής, ὑπερήφανος.—ιδέα=τρόπος, εἶδος· ἀμφοτέραις ταῖς ιδέαις· δηλ. τῇ τε ἀστείότητι καὶ τῇ σεμνότητι.—ἀκριβῶ - ὦ τι=ἐρευνῶ, ἐξετάζω τι.—ὦν· πρβλ. ἐν § 27 : ὦν ἄν.—μέτιθι· τοῦ ῥ. μετέρχομαί τινι ἢ τι=ἀκολουθῶ, (ἐπι)διώκω, ἀσχολοῦμαι μὲ κάτι.—αἱ ὁδοὶ (μτφρ.)=τὰ μέσα.—τὸ δ' ἐπ' αὐτῶν...ποιήσει=τὸ δὲ γυμνάζεσθαι ἐπ' αὐτῶν τῶν ἔργων ποιήσει σε δύνασθαι χρῆσθαι τοῖς πράγμασι.—τὸ γυμνάζεσθαι=ἡ ἄσκησις.—ποιῶ τινα δύνασθαι=κάμνω τινα ἱκανόν.—χρῶμαι τοῖς πράγμασι=μεταχειρίζομαι ὠφελιμώτερον τὰ πράγματα.—τὰ συμπύπτοντα· πρβλ. § 9.

§ 36 - 39. ἐπιτήδευμα· πρβλ. § 16.—εἰκὼν τῆς ἀρετῆς=εἰκὼν ἐμφανίζουσα τὸ ἦθος καὶ τὸν χαρακτῆρα.—εἰκὼν τοῦ σώματος=εἰκὼν ἐμφανίζουσα τὸ σῶμα καὶ τὸ πρόσωπον.—ὑπόμνημα=μνημεῖον.—καταλιπεῖν· ἐκ τοῦ βούλου.—διαφυλάττειν· ἐκ τοῦ πειρῶ.—καλῶς = ἐντίμως, ἐνδόξως.—φρόντιζ' ὅπως· πρβλ. § 11 : προσέχειν τὸν νοῦν ὅπως.—τῆς τιμῆς· δηλ. τῆς ἐκ τῆς βασιλείας.—περιορῶ τι διαλυθὲν = ἀφήνω τι νὰ διαλυθῇ.—μελετῶ λέγειν = φροντίζω νὰ λέγω.—ζηλώω - ὦ τινός τι=ζηλεύω, ἐπαίνω τινός τι.—ἀκριβῶς· πρβλ. § 19.

Ε'. Ἐξηγῶν διατὶ ἔγραψε καὶ πολλὰ γνωστὰ εἰς τὸν Νικοκλέα συνιστᾷ εἰς αὐτὸν νὰ ἔχη συμβούλους φρονίμους, οἱ ὅποιοι μόνοι θ' αὐξήσουν τὴν βασιλείαν του (§§ 40 - 53).

§ 40 - 44. εἰ=ὄτι (αἰτιολ.), διότι προηγεῖται τὸ ῥ. θαυμάζω.—παρέλαθε=διέλαθε.—ὄτι τοσοῦτων ὄντων...ἐπιτηδεύοντες=ὄτι καὶ τῶν ἄλλων (δηλ. τῶν ἰδιωτῶν) καὶ τῶν ἀρχόντων οἱ μὲν εἰρήκασιν, οἱ δ' ἀκηκόασιν, οἱ δ' ἐτέρους ποιοῦντας ἐοράκασιν,

οί δ' αὐτοί τυγχάνουσιν ἐπιτηδεύοντές τι τούτων (δηλ. τῶν ὑπ' ἐμοῦ εἰρημένων) τοσοῦτων ὄντων τὸ πλῆθος.—γάρ· βεβαιωτικός.—τῶν ἐπιτηδεμάτων· ἀναφέρεται εἰς τὸ τὰς καινότητος.—ἀπιστον=ἀπίθανον.—τὰ νομιζόμενα=τὰ συνηθισμένα.—ἡγεῖσθαι· ἔνν. χρή.—χαρίεις=εὐφυής, ἀγαπητός, μορφωμένος, σοφός.—ἀθροῖσαι...καὶ φράσαι κάλλιστα· ἐνταῦθα ὁ Ἰσοκράτης ὑπαινίσσεται τὸν ἑαυτὸν του, ὁ ὁποῖος ὄχι μόνον πλείστας συμβουλὰς συνέλεξε καὶ εὐμεθόδως κατέταξεν, ἀλλὰ καὶ λογοτεχνικῶς συνέγραψε τὸν παρόντα λόγον.—ὄπερ· ἔνν. πάσχουσι.—Ἡσίοδος· ὁ ἰδρυτὴς καὶ διαμορφωτὴς τοῦ διδασκτικοῦ ἔπους, γεννηθεὶς τὸ 750 π.Χ. εἰς Ἀσκρην τῆς Βοιωτίας· ἔργα αὐτοῦ εἶναι ἡ Θεογονία, Ἔργα καὶ Ἡμέραι καὶ Ἀσπίς τοῦ Ἡρακλέους.—Θεόγνις· ἐκ Μεγάρων ἐλεγειακὸς ποιητὴς (570 - 500 π.Χ.).—Φωκυλίδης· σύγχρονος τοῦ Θεόγνιδος, ἐκ Μιλήτου, γράψας καὶ αὐτὸς γνωμικὰς καὶ ἠθικὰς ἐλεγείας.—λέγοντες· δηλ. οἱ ἄνθρωποι.—συνδιατρίβω τινὶ (ἐνταῦθα)=ἀκούω τι.—ἄνοια=ἀνοησία.—αἰροῦνται...μᾶλλον ἢ· τὸ μᾶλλον κεῖται πλεοναστικῶς, διότι εἰς τὸ αἰροῦνται περιέχεται συγκριτικὴ ἔννοια· ἐτέθη ὅμως, ἵνα ἐπιτείνῃ τὴν εἰς τὸ ρῆμα ὑπάρχουσαν σύγκρισιν.—ὑποθῆκαι· πρβλ. § 3.—σπουδάζω ἐπὶ τινι=σοβαρῶς ἀσχολοῦμαι εἰς τι.

§ 45 - 9. τί δεῖ;=οὐ δεῖ.—διατρίβω λέγων=μακρηγορῶ.—χαίρω τινὶ· πρβλ. § 15.—χαίροντας...ἔχοντας...δοκοῦντας (=νομίζοντας)· κτηγμ. μετχ. ἐκ τοῦ εὐρήσομεν.—τὰ δέοντα=τὰ ἀναγκαῖα.—τοῖς τοιούτοις· ἀντικμ. εἰς τὸ ἀρέσειεν.—οἱ εὖ φρονούντες=οἱ πεπαιδευμένοι.—ἀπλοῦς=χρηστός.—λοιδοροῦντας· ἔνν. ἄλλους· λοιδοροῦμαι (παθητ.)=κακολογοῦμαι.—ἐρημία=ἐλλειψις βοήθειας.—καθ' ἀπάντων· πρβλ. § 6.—τοῖς εἰρημένοις· δοτ. συντκ. εἰς τὸ τῶν ἐχόντων.—δ' οὖν=βεβαίως.—κεχαρισμένον (τοῦ ῥ. χαρίζομαι)=εὐάρεστον.—ὅτι· αἰτιολ.—καταχρῶμαί τινι πρὸς τι=κίμνω μεγάλην χρῆσιν τινος εἰς τι.—ταῖς ιδέαις ταύταις· ιδέας ἐννοεῖ τοὺς ἀγῶνας καὶ τοὺς μύθους.—μυθολογῶ τι=μὲ τρόπον μυθώδη διηγοῦμαι τι.—καθίστημι εἰς τι=φέρω, παρουσιάζω τι εἰς τι.—ἀκουστούς· ἔνν. τοῖς ἀγῶνας.—ἀφεκτέον τινός=δεῖ ἀπέχεσθαι τινος· οἷς· ἢ δοτ. ἀναφέρεται εἰς τὸ χαίροντας.

§ 50 - 53. διέρχομαι τι=διεξέρχομαι, διηγοῦμαι τι.—ἡγούμενος σέ... τοῖς ἄλλοις=ἡγούμενος σέ, τὸν...ὄντα τύραννον δεῖν

μη τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχειν τοῖς ἄλλοις.—ταῖς ἡδοναῖς κρίνω
 τι=κρίνω τι ἀπὸ τὰς ἡδονάς, τὰς ὁποίας μοῦ παρέχει.—ἐπὶ τῶν χρη-
 σίμων=ἐπάνω εἰς τὰ χρήσιμα, ἀπὸ τὴν ὠφέλειαν τὴν ὁποίαν παρέ-
 χουν.—ἄλλως τε=πλὴν τούτου.—οἱ περὶ τὴν φιλοσοφίαν ὄντες=
 οἱ ἀσχολούμενοι μὲ τὴν φιλοσοφίαν, οἱ φιλόσοφοι.—ἀμφισβητοῦσι·
 βλ. Εὐαγόραν § 8.—ἐριστικῶν λόγων· ἐνταῦθα ὁ Ἰσοκρ. ὑπαινίσσεται
 τοὺς φιλοσόφους τῆς Μεγαρικῆς σχολῆς (καὶ διαλεκτικῆς ἢ ἐρι-
 στικῆς καλουμένης), οἱ ὅποιοι κατεγίνοντο πολὺ μὲ τὴν διαλεκτικὴν
 καὶ ἀπέδιδον μεγίστην δύναμιν εἰς αὐτήν.—ἐξ ἐκάστου τούτων· δηλ.
 τῶν ἐριστικῶν, πολιτικῶν.—ὅτι δεῖ... δυνάμενον=ὅτι δεῖ τὸν κα-
 λῶς πεπαιδευμένον φαίνεσθαι δυνάμενον βουλευέσθαι (=αἰρεῖ-
 σθαι τὰ χρήσιμα) ἐξ ἐκάστου τούτων.—(χρῆ) τοίνυν· δηλ. ἀφοῦ
 πάντες οὕτως ὁμολογοῦσι.—ἀφέμενον. ὑπκμ. τὸν καλῶς πεπαιδευ-
 μένον καὶ δυνάμενον βουλευέσθαι.—τῶν ἀμφισβητουμένων· δηλ.
 ἐκείνων περὶ τῶν ὁποίων δὲν ὁμονοοῦν οἱ φιλόσοφοι.—τὸ συνομολο-
 γούμενον=ἐκεῖνο περὶ τοῦ ὁποίου συμφωνοῦν.—αὐτῶν· δηλ. τῶν φι-
 λοσόφων.—λαμβάνω τὸν ἔλεγχόν τινος=ἐλέγγω, δοκιμάζω τινά.—
 ἐπὶ τῶν καιρῶν = εἰς τὰς καταλλήλους περιστάσεις.—καθ' ὅλων·
 πρβλ. § 6 καὶ 47.—ὁ μηδὲν γιγνώσκων τῶν δεόντων· συνώνυμον :
 ὁ μηδὲν ὦν χρήσιμος.—χρήσιμος=ἱκανός, ὠφέλιμος, ὁ γνωρίζων τί
 ὠφελεῖ.—περὶ πολλοῦ ποιοῦμαί τινα=πολὺ ἐκτιμῶ τινα.—τυραν-
 νικὸν=ἀρμόζον εἰς τύραννον, βασιλέα.—πλείστα=πλείστην ὠφέ-
 λειαν.

Σ'. Ἐπίλογος. Ἐγὼ ὅπως ἡδυνάμην σὲ συνεβούλευσα· νὰ
 θέλῃς δὲ καὶ οἱ ἄλλοι τοιαῦτα δῶρα νὰ σοῦ κάμνουν, τῶν ὁποίων ἡ
 χρῆσις θὰ καθιστᾷ αὐτὰ περισσώτερον πολῦτιμα (§ 54).

§ 54. ἀρχόμενος=εἰς τὴν ἀρχὴν (τοῦ λόγου μου τούτου).—πο-
 λὺ πλείονος· γεν. τοῦ τιμήματος.—ἀλλὰ τοιαύτας· ἐνν. ἄγειν σοι
 δωρεάς.—αἷς. ἀντικείμε. εἰς τὸ χρῆ.

III. ΕΥΑΓΟΡΑΣ

Α'. Οἱ μεγάλοι ἄνδρες προτιμοῦν τὴν διὰ πανηγυρικοῦ λόγου ἐξύμνησιν· οὐδείς ὅμως σύγχρονον ἄνδρα ἐξύμνησε, διότι οἱ ἄνθρωποι δὲν εἶναι διατεθειμένοι ν' ἀναγνωρίσουν τὰς ὑπηρεσίας τῶν συγχρόνων των. Ἐγὼ θὰ ἐπιχειρήσω νὰ ἐξυμνήσω τὸν Εὐαγόραν, καίτοι ὡς ρήτωρ δὲν διαθέτω τὰ μέσα τῶν ποιητῶν (§§ 1-11).

§ 1-4. τιμῶντα...λείποντ'· κατηγορημ. μτχ. ἐκ τοῦ ὄρων.—τὰ ἐπιφερόμενα(=τὰ νομιζόμενα)=τὰ προσφερόμενα(εἰς τὸν τάφον).—ἄμιλλα=ἀγών.—λείποντ'... ὑπερβολὴν=ὅτι οὐδεμίαν ὑπερβολὴν παραλείπεις τῶν τοιούτων (δηλ. τιμῶν)· οἱ τιμαὶ τὰς ὁποίας προσφέρεις εἶναι τόσον μεγαλοπρεπεῖς, ὥστε οὐδείς δύναται νὰ σὲ ὑπερτερήσῃ.—εἶ τις... τοῖς τετελευτηκόσι=εἰ οἱ τετελευτηκότες αἰσθάνονται.—ἀποδέχεσθαι... χαίρειν...ἔχειν· ἐξαρτῶνται ἐκ τοῦ ἡγησάμεν.—πολὺ δ' ἄν... χάριν ἔχειν=ὅτι... ἔχοι ἄν· ἀπόδοσις εἰς τὸ εἶ τις δυνηθεῖη.—τοῖς ἄλλοις ἅπασι=δι' ὅλα τὰ ἄλλα (δηλ. τὰς προσφερομένας τιμὰς).—ἐπιτήδευμα=πρᾶξις, ἔργον.—κίνδυνος=πόλεμος, μάχη.—διέρχομαι τι=διεξέρχομαι, διηγούμαι, ἐξιστοῶ τι.—ἐκείνω· ποιητ. αἴτιον.—βουλομένους...αἰρουμένους...σπουδάζοντας... ποιοῦντας· κατηγορημ. μτχ. ἐκ τοῦ εὐρήσομεν.—ἀντὶ τῶν τοιούτων· δηλ. τιμῶν.—ἀντὶ τοῦ ζῆν ἀποθνήσκειν=ἀντὶ τῆς ζωῆς τὸν θάνατον.—σπουδάζω περὶ τινος=ἐνδιαφέρομαι περὶ τινος.—ἡ τοῦ βίου=ἡ περὶ τοῦ βίου (=ζωῆς).—ὅπως καταλείψουσι=διὰ νά...· (τὸ ὅπως μετὰ μέλλ. ὀριστ. σημαίνει ἐνταῦθα τὸν σκοπὸν).—τῶν τοιούτων· δηλ. ἀποτελεσμάτων.—ἐξεργάζομαι τι=κατορθώνω τι.—εἰμὶ περὶ τι=ἀσχολοῦμαι περὶ τι· οἱ περὶ τὴν μουσικὴν ὄντες=οἱ μουσικοί.—οἱ περὶ τὰς ἄλλας ἀγωνίας ὄντες=οἱ ἄλλοι ἀθληταί.—ἐντιμος=γνωστός, ἐπίσημος.—κατέστησαν· γνωμικὸς ἄορ.—ὁ λόγος· δηλ. ὁ ρητορικός.

§ 5-7. τοὺς ἄλλους· δηλ. ρήτορας (σοφιστάς).—οἱ ἐφ' αὐτῶν=οἱ καθ' αὐτοὺς=οἱ σύγχρονοί των.—κοσμεῖν· ἐνν. λόγῳ.—ἐν εἰδόσι=ἐνώπιον γνωρίζοντων.—φιλοτιμοτέρως διάκειμαι πρὸς τι=

μὲ μεγαλύτερον ζῆλον κλίνω (τρέπομαι) πρὸς τι.—**εὐλογοῦμαι**=ἐπαινοῦμαι.—**εὐλογῆσονται** (=εὐλογηθήσονται)=θα ἐπαινεθοῦν (**μᾶλλον τούτων**=περισσότερον ἀπὸ αὐτούς).—**παρέχω τινὰ ἀμείνω**=ἀναδεικνύω τινὰ ἀνώτερον.—**οἱ ἐπέκεινα γενόμενοι**· ἐννοοῦνται **οἱ ἐπίγονοι** (οἱ υἱοὶ τῶν Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας στρατευσάντων, οἱ ὁποῖοι κατέστρεψαν τὰς Θήβας) καὶ ἐν γένει οἱ πρὸ τοῦ Τρωικοῦ ἤρωες, Θησεύς, Ἀργοναῦται κ.τ.λ.—**ὑμνοῦμαι**=ἐπαινοῦμαι, ἐγκωμιάζομαι εἰς ὕμνους (ποιήματα ἐπικά).—**τραγωδοῦμαι**=ἐπαινοῦμαι εἰς τραγωδίας (δράματα).—**ἀξιοθροσόμενον**· κατηγορμ. μτχ. ἐκ τοῦ (**ὅταν**) προειδῆ.—**ἀρετὴ** = προτέρημα.—**πρόσεστί τινί τι** = ὑπάρχει εἰς τινὰ τι.—**ὅτι μέγιστον... ἐστί**· ἐκ τοῦ τοῦτο.—**δυσκόλως πέφυκα**=φύσει εἶμαι δύστροπος.—**εὐλογουμένων**· ἐνν. ἐκείνων.—**τούς νοῦν ἔχοντας**· κατ' αἰτίατ. ἀντὶ δοτ., ὑποκμ. τοῦ **δουλευτέον** = **δεῖ δουλεύειν**.—**καὶ λέγειν**· ὁ καὶ ἐπιδοτικός.—**ἄλλως τ' ἐπειδὴ καὶ**=καὶ μάλιστα ἐπειδὴ.—**τούς ἐπανορθοῦντας**· δηλ. τὰ καθεστῶτα (τὰ κείμενα, τὰ συνηθισμένα).—**κινῶ τι**=μεταβάλλω τι.

§ 8 - 11. **λόγος**=πεζὸς λόγος.—**σημεῖον δὲ μέγιστον**· προεξαγγελτικὴ παράθεσις.—**γάρ**· διασαφητικός.—**φιλοσοφία**· κατὰ τὸν Ἰσοκράτη σημαίνει πᾶσαν ἐλευθέριον παιδείαν· **οἱ περὶ τὴν φιλοσοφίαν ὄντες**=οἱ πεπαιδευμένοι, οἱ διανοοῦμενοι.—**πολλὴν συγγνώμην ἔχω τινί**=πολὺ συγχωρῶ τινι.—**δέδοται τινί τι**=εἶναι ἐπιτετραμμένον εἰς τινὰ τι.—**κόσμοι**=τὰ πρὸς καλλωπισμὸν μέσα.—**πλησιάζω τινί**=συναναστρέφομαι πρὸς τινι· **πλησιάζοντας**=ὅτι πλησιάζουσι.—**δηλώσαι**· ἐκ τοῦ **οἶόν τ' (ἐστί)**.—**τὰ τεταγμένα ὀνόματα**=αἱ εἰς μεγάλην χρῆσιν λέξεις καὶ ἐκφράσεις, αἱ συνηθισμένα.—**ξένα**=ἄλλης διαλέκτου.—**καιναὶ**=νέαι, ὑπὸ τῶν λογοτεχνῶν πλαττόμεναι.—**μεταφορά**· ὁ λεκτικὸς τρόπος κατὰ τὸν ὁποῖον αἱ ἔννοιαι παρίστανται εἰκονικῶς.—**τοῖς εἶδεσι**· ἐνν. τῶν κόσμων.—**οἱ περὶ τοὺς λόγους**=οἱ λογογράφοι, οἱ πεζογράφοι.—**οὐδὲν ἔξεστι**· κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸ ἀνωτέρω **πολλοὶ δέδονται**.—**ἀποτόμως**=ἀπολύτως, αὐστηρῶς.—**τοῖς πολιτικοῖς**· πρβλ. § 9: **τοῖς τεταγμένοις**.—**ἐνθύμημα**=συλλογισμὸς, διάνοημα.—**οὐδενὸς τούτων**· δηλ. μέτρων καὶ ρυθμῶν. Τοῦτο δὲν εἶναι καθ' ὀλοκληρίαν ἀληθές, διότι καὶ οἱ ῥήτορες ἐπιδιώκουν τὴν συμμετρίαν καὶ τὴν εὐρυθμίαν.—**ἡ λέξις**=τὸ λεκτικόν.—**ἐκείθεν**=ἀπὸ τὰ κατωτέρω.—**διάνοια**=νόημα.—**δόξα**=ὑπόληψις.—**ἦς**·

(ἀντὶ ἦν)· καθ' ἔλξιν.—**πλεονεκτῶ**=εἶμαι ὑπέρτερος, ὑπερέχω.—**ἀποπειρωμαί τινας**=δοκιμάζω τι.—**εὐλογεῖν** ἐπεξήγησις τοῦ **τοῦτο**.—**ἐν ταῖς ὥδαῖς καὶ τοῖς μέτροις**=**τοῖς μέτροις τῶν ὡδῶν**=μὲ ἐμμέτρους ὥδᾶς (σχῆμα ἐν διὰ δυοῖν).

Β'. Ὁ **Εὐαγόρας** δὲν ὑπῆρξε κατώτερος τῶν μεγάλων προγόνων του (§§ 12 - 20).

§ 12 - 18. **φύσις**=γενεά, καταγωγή· **τῆς φύσεως**· σαφηνίζεται διὰ τοῦ **καὶ τίνων ἦν ἀπόγονος**.—**τῶν ἄλλων ἔνεκα**· δηλ. τῶν μὴ ἐπισταμένων.—**οὐδέν**=κατ' οὐδέν.—**ἐκείνων**· δηλ. τῶν προγόνων.—**τοὺς ἀπὸ Διός**· ὑποκμ. εἰς τὸ εἶναι.—**ἡμίθεος**· ὁ γεννηθεὶς ἐκ θεοῦ καὶ θνητῆς ἢ ἐκ θνητοῦ καὶ θεᾶς.—**τούτων δ' αὐτῶν**· δηλ. τῶν ἀπὸ Διὸς ἡμιθέων.—**οὐκ ἔστιν ὅστις οὐ**=πάντες.—**ὑπερβάλλω** (ἀπολύτως)=ὑπερέχω, γίνομαι ὑπέρμετρος, λίαν ἐξέχω.—**οἱ καθ' αὐτούς**· πρβλ. § 5 : **οἱ ἐφ' αὐτῶν**.—**τοῦτο μὲν**=ἀφ' ἑνὸς μὲν· λείπει ἢ ἀπόδοσις αὐτοῦ : **τοῦτο δέ**.—**γάρ**· αἰτιολ.—**Αἰακός**· υἱὸς τοῦ Διὸς καὶ τῆς Αἰγίνης, ὁ δίκαιος βασιλεὺς τῆς νήσου Αἰγίνης, ὁ μετὰ τὸν θάνατόν του κριτῆς καὶ κλειδοῦχος τοῦ Ἄδου.—**αὐχμὸς**=ἀνομβρία.—**ἐν τοῖς Ἑλλήσι**=ἐν τῇ Ἑλλάδι.—**ὑπερέβαλε** (ἀπολύτως)· πρβλ. § 13 : **ὑπερβάλλοντας**.—**ἰκετεύοντες αὐτὸν**=**δεησόμενοι αὐτοῦ**.—**εὐρίσκομαί τι**=ἐπιτυχάνω τι.—**ῶν**=τούτων ᾶ.—**ἱερόν**· τὸ Αἰάκειον καλούμενον.—**οὔπερ**· ἐπίρρ. τοπικόν.—**μετὰ καλλίστης ὦν δόξης διατελῶ**=περνώ τὴν ζωὴν μου ἀπολαύων ἀρίστης ὑπολήψεως.—**μεταλλάττω τὸν βίον**=ἀποθνήσκω.—**Πλούτων (-ωνος)**· θεὸς καὶ βασιλεὺς τοῦ Ἄδου, υἱὸς τοῦ Κρόνου καὶ τῆς Ρέας καὶ ἀδελφὸς τοῦ Διὸς.—**Κόρη**· κατ' ἐξοχὴν Κόρη ὀνομάζεται ἡ Περσεφόνη (ἢ Περσέφασσα), ἡ κόρη τοῦ Διὸς καὶ τῆς Δήμητρος καὶ σύζυγος τοῦ Πλούτωνος.—**παρεδρεύω τινὶ**=κάθημαι πλησίον τινός.—**μεγίστας τιμάς**· ἐδίκασε τοὺς νεκροὺς καὶ ἐφύλαττε τὰς κλεῖδας τοῦ Ἄδου.—**Λαομέδων (-οντος)**· βασιλεὺς τῆς Τροίας· κατὰ παράκλησίν του ὁ Ἡρακλῆς ἐφόνευσε θαλάσσιον τέρας, τὸ ὁποῖον ἐβλαπτε τὴν Τροίαν· ἐπειδὴ δὲ δὲν ἀντήμειψε κατὰ τὴν συμφωνίαν τὸν ἥρωα, οὗτος ἤλθε κατ' αὐτοῦ μετὰ τοῦ Τελαμῶνος, ἐκυρίευσε τὴν Τροίαν καὶ λαβὰν τὴν κόρην του Ἡσιόνην ἐνύμφευσε μὲ τὸν φίλον του Τελαμῶνα.—**ἀριστείων**· ἀριστεῖα εἶναι ἢ Ἡσιόνη.—**Κενταύρους**· οἱ Κένταυροι ὡς καὶ οἱ συγγενεῖς αὐτῶν Λαπί-

θαί εἶναι μυθικαὶ ἄγριαι φυλαὶ κατοικοῦσαι πλησίον ἀλλήλων εἰς τὴν Θεσσαλίαν παρὰ τὸ Πήλιον· οἱ γάμοι τοῦ βασιλέως τῶν Λαπιθῶν Πειρίθου ἔγιναν ἀφορμὴ νὰ ἐκτραγῆ μεταξὺ αὐτῶν φοβερός πόλεμος, εἰς τὸν ὁποῖον ἔλαβε μέρος καὶ ὁ Πηλεὺς συντελέσας εἰς τὴν καταστροφὴν τῶν Κενταύρων.—**ἄλλους κινδύνους**· εἰς τὴν πολιορκίαν τῆς Ἰωλκοῦ, κατὰ τῶν Ἀμαζόνων, εἰς τὴν Ἀργοναυτικὴν ἐκστρατείαν κ.τ.λ.—**κίνδυνος**=ἐπικίνδυνος ἐπιχειρήσις.—**συνοικῶ τινι**=νυμφεύομαι τινα.—**μόνου τούτου**· πρέπει νὰ συνδεθῆ μετὰ τὸ ἐν τοῖς γάμοις.—**ὑμέναιος**· ἄσμα, τὸ ὁποῖον ἔψαλλον οἱ συνοδεύοντες τὴν νύμφην ἀπὸ τὸ πατρικὸ σπίτι εἰς τὸ τοῦ γαμβροῦ.—**ἐκατέρου**· γεν. τῆς καταγωγῆς.—**ἐλεγχος**=ἀπόδειξις.—**ἀρετὴ**=ἀνδρεία.—**τόπους**· ὁ Τελαμών εἶχε τὴν Σαλαμῖνα, ὁ δὲ Πηλεὺς τὴν Φθίαν.—**τοὺς βαρβάρους**· δηλ. τοὺς Τρῶας.—**ἐκατέρων**· δηλ. τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Τρώων.—**διαφέρω τινός**=ὑπερβάλλω τινα.—**κατοικίζω πόλιν**=ιδρύω πόλιν.—**τὸ νῦν βασιλεῦον**· δηλ. τὸν Νικοκλέα καὶ τοὺς ἀδελφούς.

§ 19 - 20. **τὰ Εὐαγόρα**...**ὑπάρξαντα**=ὅσα ὁ Εὐαγόρας ἐκληρονόμησε.—**οἱ γεγονότες**=οἱ καταγόμενοι.—**χρόνω ὕστερον**=μετὰ τινα χρόνον.—**ἄνῆρ**· τὸ ὄνομά του δὲν γνωρίζομεν.—**πιστεύομαι ὑπότινος**=ἀποκτῶ τὴν ἐμπιστοσύνην τινός.—**δυναστεία**=σπουδαῖον ἀξίωμα.—**τούτων**· γεν. τῆς αἰτίας.—**κακός**=ἀχάριστος.—**δεινός**=ἐπιτήδειος.—**πλεονεκτῶ**=ἀπαιτῶ, ἀδικῶν ὠφελοῦμαι.—**ἐξέβαλε**· δηλ. τῆς βασιλείας.—**κατασκευάζομαι τι ἀσφαλῶς**=διευθετῶ τι πρὸς ἀσφάλειάν μου.—**ἐξεβαρβάρωσε**· κατῴκισε τόσους πολλοὺς βαρβάρους εἰς τὴν πόλιν, ὥστε αὕτη ἔχασε τὴν ἑλληνικότητά της.

Γ'. Ὁ Εὐαγόρας ἀπὸ τῆς γεννήσεώς του μέχρι τῆς καταλύσεως τῆς ἀρχῆς (§§ 21 - 29).

§ 21 - 29. **γίγνεται** (ἱστορ. ἐνεστ.)=ἐγεννήθη.—**φήμη**=προφητικὴ ἀδέσποτος φωνή, προφητικὴ λέξις, τὴν ὁποίαν ἀκουσίως προφέρει τις.—**μαντεία**=χρησμός, ἀπόκρισις ἱερέων.—**μειζόνως... γεγονώς ἢ κατ' ἄνθρωπον**=ὅτι ἐγεννήθη μετὰ τρόπον λαμπρότερον (περισσότερον μεγαλειώδη) ἢ ὅπως γεννᾶται συνήθως ὁ ἄνθρωπος.—**ἀπιστῶν**· μτχ. αἰτιολ.—**τοσούτου δέω** (μετ' ἀπαρμφ.)=τόσον ἀπέχω τοῦ νά...—**τὰ ὑπάρχοντα**=τὰ πραγματικῶς ἀληθῆ.—**τὰ ὁμολογού-**

μενα=τὰ γενικῶς γνωστὰ καὶ ἀναντίρρητα.—τῶν ἀγαθῶν· γεν. διαίρ. ἐκ τοῦ ἄπερ (=ἄπερ ἀγαθὰ = προτερήματα).—πρεπῶδης= ἀρμόζων.—τοῖς τηλικούτοις· δηλ. τοῖς παισί.—κρατιστεύω τινός= ὑπερβάλλω τινά.—ταῦτα· ἀνακεφαλαίωνει τὰ προλεχθέντα.—μέσως= μετρίως.—εἰς ὑπερβολὴν=εἰς μέγιστον βαθμόν.—ὁπότε ὄρῳεν... ὁπότε... ἀποβλέψειαν· ἡ εὐκτ. φανερώνει ἐπανάληψιν.—οἱ τότε βασιλεῖς· ἔθεσε πληθυντικόν, διότι νοοῦνται οἱ περὶ τὸν βασιλέα.—ἐν ιδιώτου μέρει διάγω· ἐνν. τὸν βίον=ζῶ ὡς ἀπλοῦς πολίτης.—τρόποι=χαρακτήρ.—πιστεύειν· ἐνν. αὐτῷ.—ἔξαμαρτάνω περὶ τινα= προσβάλλω τινά.—παραλλάττει ἢ δόξα=διαφέρει, εἶναι ποικίλη καὶ διάφορος ἢ κρίσις (τινός περὶ τινος).—ψεύδομαί τινος=ἀπατώμαι, ἀποτυγχάνω εἰς τι.—ὅπως... λήψεται· ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ἔσχε... πρόνοιαν· πρβλ. ἐν § 3: ὅπως καταλείψουσι.—καλῶς=ἐντίμως.—δι' ἀσεβείας· ἐννοεῖ τὸν φόνον τοῦ τότε βασιλεύοντος.—δούσιως=εὐσεβῶς.—εἰς τῶν δυναστευόντων· ὁ ἐκ Τύρου Ἀβδήμων.—ἐκποδῶν ποιοῦμαι τινα=βγάζω ἀπὸ τὸ μέσον, φονεύω τινά.—Σόλοι (οἱ)· πόλις τῆς Κιλικίας ἰδρυθεῖσα ὑπὸ τοῦ Σόλωνος· οἱ ὀλίγοι δὲ Ἀθηναῖοι, τοὺς ὁποίους κατώκισεν ἐκεῖ, ἐλησμόνησαν σὺν τῷ χρόνῳ τὴν μητρικὴν των γλῶσσαν, γεγονός τὸ ὁποῖον ἔδωκεν ἀφορμὴν νὰ πλαστοῇ ἡ λέξις σολοικισμός, φανερώουσα καὶ σήμερον ἀκόμη τὰ περὶ τὴν γλῶσσαν σφάλματα.—γνώμη=φρόνημα.—ταπεινοτέρας· ἐνν. ἢ πρότερον (ὡς β' ὅρος συγκρίσεως).—πλάνος = ἡ περιπλάνησις.—φυγαδικός = ὁ ἀρμόζων εἰς ἐξόριστον, ὁ συμβαίνων ἐξ ἀνάγκης εἰς τὸν ἐξόριστον.—ὑπερορῶ τινα=καταφρονῶ τινα.—ἀφορμὴν=τὴν ἀφορμὴν (ὁ Ἰσοκράτης παραλείπει τὸ ἄρθρον)· ἀφορμὴ=ἀρχή.—χρή· ἐνν. λαβεῖν.—ἀμύνεσθαι καί... ὑπάρχειν· ἐπεξηγήσεις.—προτέρους· ἐτέθη κατὰ πλεονασμόν, διότι τὸ ὑπάρχω=πρῶτος κάμνω ἀδικίαν.—τυραννῶ= βασιλεύω.—παρακαλῶ τινα = προτρέπω τινά.—ὡς οἱ τοὺς πλείστους λέγοντες· ἐνν. λέγουσι.—φύσις καὶ δόξα=χαρακτήρ καὶ ὑπόληψις.—τοσοῦτοι = τόσον ὀλίγοι.—τὰ δεινὰ = οἱ κίνδυνοι.—ἐμμένω τοῖς ὠμολογημένοις=μένω πιστὸς εἰς τὰ συμφωνημένα.—ὥσπερ... οὕτω=οὕτω διέκειτο τὴν γνώμην, ὥσπερ... εἰ εἶχε... ἢ προῆδει.—διάκειμαι τὴν γνώμην=εἶμαι διατεθειμένος κατὰ τὸ φρόνημα.—τὸ συμβησόμενον=ἡ ἐκβασίς τῆς ἐπιχειρήσεως.

Δ'. Ὁ Εὐαγόρας καταλαμβάνει τὸν θρόνον· τὸ κατόρθωμα τοῦτο,

ὕφ' ἃς συνθήκας κατωρθώθη, καταντᾶ τὸ σπουδαιότατον τῶν ὁμοίων του· ἀξίζει λοιπὸν τοῦ μεγίστου ἐπαίνου (§§ 30 - 50).

§ 30 - 34 . γάρ· διασαφητικός.—καταβαλὼν...καταστήσας· αἰ μτχ. κατ' ὀνομαστικὴν καθ' ἔλξιν ἐκ τοῦ ἡγήσατο.—τὸ σῶμα=ἡ ζωή.—περιορῶ=περιβλέπω, παρατηρῶ, περιμένω.—εὐθύς ὡς εἶχε=ἀμέσως ὅπου ἦτο (με τοὺς ἄνδρας ποὺ εἶχε).—ταύτης τῆς νυκτός=τὴν ἰδίαν νύκτα (κατὰ τὴν ὁποῖαν ἀπεβιβάσθη εἰς τὴν νῆσον).—διαιρῶ πυλῖδα=σπάζω μικρὰν πύλην.—ταύτη· δηλ. τῇ πυλίδι.—διάγω τινα=διαβιβάζω τινα.—προσβάλλω πρὸς τι=ὄρμῳ κατὰ τινος.—καιρὸς=περίστασις.—τῶν ἄλλων· δηλ. τῶν σὺν αὐτῷ.—τί=διατί.—λέγοντα· κατηγρμ. μετοχὴ ἐκ τοῦ διατρίβειν.—τί δεῖ λέγοντα διατρίβειν;=οὐ δεῖ λέγοντα διατρίβειν.—διατρίβω=χρονοτριβῶ.—ἀνταγωνιστῶν· κατηγορούμενον εἰς τό : τῶν περὶ τὸν τύραννον.—τοῦ μέν· δηλ. τοῦ τυράννου.—τοῦ δέ· δηλ. τοῦ Εὐαγόρου.—τοῖς φίλοις· τοῖς ἐν τῇ πόλει.—κομίζομαι τι=ἀνακτῶ τι.—τύραννος=βασίλευς.—καταλείπω τὸν λόγον=διακόπτω τὸν λόγον.—ῥάδιον... εἶναι· ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ἡγοῦμαι.—τὰ ἐχόμενα=τὰ ἐπόμενα.—δηλώσειν (ἀμτβ.)=δηλὸν ἔσεσθαι.—τῷ χρόνῳ· ἐτέθη τὸ ἄρθρον, διότι νοεῖται ὅτι ὅλος ἐκεῖνος ὁ χρόνος εἶναι γνωστός.—ἐκαστον αὐτῶν· δηλ. τῶν τυράννων.—τοῖς καιροῖς· καιροὶ εἶναι ἡ περίστασις, διὰ τὴν ὁποῖαν εἶναι οὗτος ὁ λόγος ὠρισμένος.—ἀρκῶ τινα=ἐπαρκῶ εἶς τι.—ἦν δέ... ἐπὶ τούτων σκοπῶμεν=ἐὰν δὲν ἐξετάζωμεν θέοντες ὡς βᾶσιν (με βᾶσιν) τούτους (τοὺς εὐδοκίμοτάτους).—ἐξετῶμεν· μέλλ. β' τοῦ ἐξετάζω.

§ 35 - 39 . τῶν μέν... προκρίνει;=τίς μὲν οὖν τῶν παραλαβόντων τὰς πατρικὰς βασιλείας οὐκ ἂν προκρίνει τοὺς κινδύνους Εὐαγόρου;—οὕτω... ὅστις=οὕτως ὥστε.—ῥάθυμος=ἀδιάφορος, ὀκνηρὸς.—καὶ μὴν=ἀλλὰ πρὸς τούτοις.—καθόδων· ἐννοεῖ τοὺς νόστους, τοὺς ὁποῖους πολλοὶ ποιηταὶ ἐποίησαν.—ἀπαγγέλλω τινί τι=διηγοῦμαι τι εἰς τινα.—παρ' αὐτῶν=ἐξ ἰδίων των, μετὰ τὴν φαντασίαν των.—μεμυθολόγηκεν, ὅστις=μεμυθολόγηκεν περὶ τινος, ὅστις.—ποιοῦμαι τοὺς κινδύνους=δοκιμάζω τοὺς κινδύνους.—τὴν αὐτοῦ· ἐνν. χώραν ἢ πατρίδα.—πεποίηται· δηλ. ὑπὸ τῶν ποιητῶν.—ποιοῦμαι ὑπὸ τινος=παριστάνομαι ὑπὸ τινος.—τέχνη=

πανουργία. Ἐνταῦθα νοοῦνται ὁ ἰδρυτὴς τῆς Σαλαμῖνος Τεῦκος, ὁ τῆς Πάφου Ἀγαπήνωρ κ.τ.λ.—**ἀλλὰ μὴν**· πρβλ. ἐν § 36 : **καὶ μὴν**—**οἱ ἐπὶ τάδε γεγενημένοι**=οἱ μετὰ τὰ Τρωϊκὰ ὑπάρξαντες.—**Κῦρον...** **τὴν ἀρχὴν**=**Κῦρον τὸν ἀφελόμενον μὲν τὴν ἀρχὴν Μήδων** (=ἀπὸ τοὺς Μήδους).—**καὶ πλεῖστοι μάλιστα**· συνδέεται ἐπιθετον μὲ ἐπίρρημα.—**ὁ δέ**· δηλ. Εὐαγόρας.—**ψυχὴ**=θάρρος.—**σῶμα**=σωματικὴ δύναμις.—**διαπράττομαί τι**=κατορθώνω τι.—**τοῖς ἔργοις**· ἀντικμ. εἰς τὸ ἐπεχειρήσεν.—**ἀπέκτεινεν**· ὁμιλεῖ περὶ τοῦ βασιλέως τῶν Μήδων Ἀστυάγουσ· κατ' ἄλλους ὅμως δὲν ἐφόνευσεν, ἀλλ' εἶχε πλησίον του, μέχρις ὅτου ἐτελεύτησεν.—**καὶ τούτου**· δηλ. τοῦ Κύρου· ὁ **καὶ** ἐπιδοτικός.—**ὑποστέλλομαι**=ἀπὸ φόβον συστέλλομαι, ἔχω ἐπιφυλάξεις· τὸ ρῆμα κυρίως λέγεται ἐπὶ τῶν ναυτῶν, οἱ ὅποιοι φοβούμενοι κακοκαιρίαν μαζεύουν τὰ πανιά.—**εἰπεῖν**· ὑποκμ. **ἐμέ**.—**παρρησίᾳ χρῶμαι**=ὁμιλῶ ἐλευθέρως, χωρὶς νὰ κρύπτω τι.—**κάλλιον**=ἐνδοξότερον.—**λαβῶν**· κατηγρμ. μτχ. ἐκ τοῦ **εὐρεθήσεται**.—**ἐκείνου**· β' ὅρος τῆς συγκρίσεως.—**ἐκείως**=κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον· ἀναφέρεται εἰς τὰ ἐπόμενα.—**ἐκ παντὸς τρόπου**=κατὰ πάντα τρόπον.—**οὐκ...** **προθυμούμενος...** **ἀλλὰ εἰρηκῶς**· ἐξαρτῶνται ἐκ τοῦ **φρανῆσομαι**.—**οὕτω**· ἐπιτείνει τὸ θρασέως.

§ 46 - 48. **ἐπὶ μικροῖς**=εἰς μικρὰ (ἔργα).—**τοιούτων**· δηλ. μικρῶν· ἀναφέρεται εἰς τὸ **ἀξιοῦσθαι**.—**τυραννίς**=βασιλεία.—**περιμάχης**=περιζήτητος.—**τὸ κάλλιστον...** **κάλλιστα**· πρβλ. ἐν § 39 : **κάλλιον**.—**λόγων εὐρετῆς**=λογογράφος (κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸν ποιητὴν).—**ρήτωρ**=ὁ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ δήμου ἀγορεύων.—**ὑπερβαλλόμενος**· τὸ μέσον ἀντὶ τοῦ ἐνεργ. **ὑπερβάλλον**· πρβλ. ἐν § 13 : **τοὺς μὲν ὑπερβάλλοντας, τοὺς δὲ καταδεεστέρους ὄντας**.—**γνώμη**=νοῦς, σκέψις.—**αὐτοσχεδιάζω**=ἄνευ προπαρασκευῆς λέγω, ἢ πράττω τι.—**φρόνησις**=φρόνημα· πρβλ. ἐν § 27 : **γνώμη**.—**τῶν μὲν ἄλλων**· ἀναφέρεται εἰς τὸ **ποιοῦνται τὴν ἐπιμέλειαν**.—**αὐτῆς δὲ ταύτης**· δηλ. τῆς ψυχῆς· **ψυχὴ** ἐνταῦθα εἶναι ὁ νοῦς, ἡ φρόνησις· πρβλ. ἀνωτέρω : **καλῶς τὴν...** **φρόνησιν παρασκευάσειε**.—**ἐπειτα**· εἶναι ἡ ἀπόδοσις τοῦ **πρῶτον μὲν** § 41.—**τὰ ὄντα**· πρβλ. ἐν § 21 : **τὰ ὑπάρχοντα**.—**ῥαθυμία**=ἡ ἀπὸ ὀκνηρίαν προερχομένη ἀνάπαυσις.—**εὐπραγία**=προκοπὴ εἰς τὸ πράττειν, ἐπιτυχὴς ἐνέργεια.—**ὥστε μῆτε...** **φθάνειν**· ἐνν. **αὐτόν**=ὥστε μῆτε ἐπρολάβανον αὐτόν.—**ἐπιεικῆς**=

κόσμιος, ἐνάρετος.—ἐξ ὧν ἑτέρων=ἐκ τούτων ἃ παρ' ἑτέρων.—τὰ προσπίπτοντα=τὰ γιγνόμενα.—οὐδὲ περὶ ἓν=περὶ οὐδέν.—πεπλανημένως ἔχω περὶ τι=ἀπατώμαι ὡς πρὸς τι.—Εὐαγόραν· ἀντικμ. εἰς τὸ ζηλοῦν.—τῆς ἀρχῆς· γεν. τῆς αἰτίας.—τοὺς ἄλλους=τοὺς ἀρχομένους.—τῆς ὑπ' ἐκείνου βασιλείας (γεν. αἰτίας)=διότι ἐβασίλευοντο ὑπ' ἐκείνου· τὸ οὐσιαστ. βασιλεία ἔχει ἔννοιαν παθητικὴν.—σφόδρα=ἰσχυρῶς.—πολλά... ἅπαντα· αἰτιατ. τοῦ κατὰ τι.—οἱ χρώμενοι=οἱ φίλοι.—ἤττωμαί τινος=ἤττων εἰμί τινος=ὑποχωρῶ εἰς τινα.—σεμνός=σοβαρός, σεβαστός.—συναγωγή τοῦ προσώπου=κατήφεια, σκυθρωπότης.—κατασκευὴ τοῦ βίου=ἡ διευθέτησις τοῦ βίου, ὁ τακτικὸς βίος.—ὁμολογία=συμφωνία.—τὰ διὰ τύχην γιγνόμενα (ἀγαθὰ)· εἶναι τὰ πλούτη, τὸ κάλλος, τὰ ἀξιώματα κ.τ.λ. τὰ δὲ δι' αὐτόν· εἶναι ἡ παιδεία, ἡ φρόνησις, ἡ ἀρετὴ.—ἡγοῦμαι τῶν ἡδονῶν=ἐξουσιάζω τὰς ἡδονάς.—ῥαστώνη=ἀναψυχή, ἀναπαυσις ἀπὸ τοὺς κόπους.—ὄλωσ=ἐν συντόμῳ.—ῶν=τούτων ἅ.—πολιτεία=πολίτευμα.—δημοτικὸς=ἀγαπητὸς εἰς τὸν λαόν.—πολιτικὸς=ἱκανὸς εἰς τὴν διοίκησιν τῆς πολιτείας (τοῦ κοινοῦ).—τυραννικὸς=βασιλικός.—τῷ... διαφέρειν=διότι ἐξεῖχε καθ' ὅλα ταῦτα (δηλ. θεραπεία, διοικήσει, εὐβουλία).

§ 47 - 50. ἐμπόριον=ἀγορά, τόπος ὅπου οἱ ἔμποροι πωλοῦν τὰ ἐμπορεύματα· ἐμπορίῳ χρωμαι=ἔχω ἀγοράν.—κατασκευαί=δημόσια οἰκοδομαί.—ἀπολείπομαί τινος=εἶμαι κατώτερός τινος.—ἐνεποίησεν· ἐνν. αὐτῆ.—τῶν... καταφρονούντων· ἀναφέρεται εἰς τὸ πολλούς.—μεῖζων λέγω τῶν προσόντων τινί (=εἶμαι ὑπερβολικὸς εἰς τὴν ἔκθεσιν τῶν ἐν τινι ὑπαρχόντων προτερημάτων)=παραμεγαλῶνω τὰ προτερήματά τινος.—ἐφίκοιτο· ἐνν. τῷ λόγῳ· ἐφικνοῦμαι τινος τῷ λόγῳ = ἐπιτυχῶς παριστάνω, περιγράφω τι διὰ λόγου.—ὄς=διότι οὗτος.—φύσις=μεγαλοφυΐα.—ὁ τόπος ὄλος ὁ περιέχων τὴν νῆσον=ὅλη ἡ περιοχὴ τῆς νήσου.—ἀπροσοίστως = ἀγρίως.—ἀπροσοίστως καὶ χαλεπῶς ἔχω=δὲν δύναται κανεὶς νὰ μὲ πλησιάσῃ· ἀντιτίθενται δὲ ταῦτα εἰς τὰ ἀνωτέρω : **πραότητα καὶ μετρίότητα**.—χαλεπῶς εἶχον· ἐνν. οἱ πολῖται καὶ οἱ περιοικοῦντες ἐκ τῶν ἀνωτέρω πόλιν καὶ τόπον. Ἡ ἀρχὴ τοῦ Εὐαγόρου ἐξεπολίτισε καὶ ἐξηγηγένισε τοὺς κατοίκους τῆς Σαλαμῖνος, διὰ τοῦ παραδείγματος τῶν ὀπιοίων ἐξεπολιτίσθη καὶ ὅλη ἡ νῆσος, ἀν καὶ δὲν ὑπήγετο εἰς τὸ κρά-

τος τοῦ Εὐαγόρου.—**μεταπίπτω**=μεταβάλλομαι.—**οἵτινες αὐτῶν**=
 τίνες αὐτῶν.—**κτήματα καὶ ἐπιτηδεύματα**=πράγματα (ἐπιπλα,
 σκεύη) καὶ συνήθειαι.—**οἱ περὶ τὴν μουσικὴν**=οἱ μουσικοί.—**εἰώ-**
θότες ἦσαν=εἰώθεσαν.—**οὐδεὶς ὅστις οὐ**=πᾶς τις· πρβλ. ἐν §
 13 : **οὐκ ἔστιν ὅστις οὐ.**

Ε'. Τὰ προτερήματα τοῦ Εὐαγόρου προσείλκυσαν εἰς τὴν Σαλαμίνα
 πολλοὺς καὶ ἰδίως τὸν Κόνωνα (§§ 51 - 57).

§ 51 - 56. **μέγιστον δὲ τεκμήριον**· προεξαγγελτικὴ παράθεσις.—
τρόπος καὶ ὁσιότης=χαρακτήρ καὶ δικαιοσύνη.—**κουφότερος**=ὀ-
 λιγώτερον πιεστικός.—**νόμιμος**=ὁ σεβόμενος τοὺς νόμους.—**ἔργον**=
 δύσκολον.—**δυστυχήσας**· ἐννοεῖται ἐνταῦθα ἡ ἦττα τῶν Ἀθηναίων εἰς
 Αἰγὸς ποταμοὺς (405 π.Χ.), κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Κόνων περισώσας ὀκτὼ
 πλοῖα κατέφυγε μὲ αὐτὰ πρὸς τὸν Εὐαγόραν.—**σῶμα**=ζωή.—**ἐκεί-**
νω...αὐτόν· καὶ αἱ δύο ἀντωνυμίαι εἰς τὸ αὐτὸ πρόσωπον ἀναφέρονται
 (τὸν Εὐαγόραν).—**πάσχω ἀγαθόν**=ἀπολαύω καλόν, εὐεργετοῦμαι.—
οὐκ ἔφθασαν... πλησιάσαντες=μόλις ἐπλησίασαν ἀλλήλους, μόλις
 συνανεστράφησαν.—**περὶ πλείονος ποιοῦμαι τινα ἢ**=περισσότερον
 ἐκτιμῶ τινα παρὰ.—**ὁμονοοῦντες**· ἀναφέρεται εἰς τὸ διετέλεσαν.—**με-**
γάλη μεταβολῇ κεκρημένην· ὄντως μεγάλην μεταβολὴν ὑπέστη, διό-
 τι, ἐνῶ πρότερον ἦτο ἡ πρώτη πόλις τῆς Ἑλλάδος, τότε ἦτο ὑπήκοος
 εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους, οἱ ὅποιοι ἐπέβαλον εἰς αὐτὴν τοὺς τριάκοντα
 τυράννους καὶ κατεδάφισαν τὰ τείχη της.—**ἐπεποίητο**· ἐνν. **οἱ Ἀθη-**
ναῖοι, ἐκ τοῦ ἀνωτέρω **τῆς ἡμετέρας πόλεως**.—**ταχύν**· κατηγορημ.
 εἰς τὸ τὸν καιρόν.—**ἐπεχείρησαν**· ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Ἀγησιλάου.—
ἐκείνοι· δηλ. ὁ Κόνων καὶ ὁ Εὐαγόρας.—**τῶν στρατηγῶν**· δηλ. τοῦ
 Φαρναβάζου καὶ τοῦ Τισσαφέρους.—**νομίζοντες**· αἰτιολ. μτχ.—**πεζὸν**
στρατόπεδον καθίσταμαι=συγκροτῶ στρατόπεδον πεζικοῦ στρα-
 τοῦ.—**τούτω**· δοτ. ὄργαν.—**τὴν ἠπειρον**· ὀνομάζει οὕτω ὁ Ἰσοκράτης
 τὴν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Περσῶν χώραν.—**μόνον**· ἐπιρρ. ἀντὶ **μό-**
νην.—**ταῦτα**=εἰς ταῦτα.—**ναυτικοῦ συλλεγέντος**· ὁ Κόνων διορι-
 σθεὶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν ναύαρχος κατὰ τῶν Λακεδαιμο-
 νίων συνέλεξε πλοῖα εἰς Κύπρον, Φοινίκην κ.τ.λ., βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ
 Φαρναβάζου. Μὲ τὸν στόλον τοῦτον ὁ Κόνων συναντήσας παρὰ τὴν Κνί-
 δον τὸν στόλον τῶν Λακεδαιμονίων ὑπὸ τὸν Πείσανδρον κατεναυμάχη-

σεν αὐτὸν (394 π.Χ.), μετὰ τὴν νίκην δὲ πλείστας πόλεις ἀπέσπασεν ἀπὸ τὴν συμμαχίαν τῆς Σπάρτης.—**πάλιν ἀνέλαβε**· πλεονασμός.—**τοῦτο τε... παρασκευάσαντος**· ὁ Εὐαγόρας ὄχι μόνον αὐτοπροσώπως ἐβοήθησεν, ἀλλὰ καὶ συνετέλεσε νὰ τεθῆ ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Κώνωνος μέγα μέρος τοῦ Περσικοῦ στόλου.—**ὑπὲρ ὧν**=διὰ τὰ ὅποια (κατορθώματα, εὐεργεσίας). **οὐπερ**· εἰς τὸν Κεραμεικόν, παρὰ τὴν βασιλείον στοὰν καὶ πλησίον τοῦ ἀγάλματος τοῦ Διός.—**σφῶν αὐτῶν**=ἀλλήλων.

A

5'. Ὁ πρὸς τὸν βασιλέα τῶν Περσῶν πόλεμος τοῦ Εὐαγόρου καὶ τὰ ἀποτελέσματά του ἀνυψώνουν αὐτὸν ὑπὲρ τοὺς ἐνδοξοτάτους ἀνδρας (§§ 57-65).

§ 57 - 65. **βασιλεύς**· βασιλεὺς τῶν Περσῶν ἦτο ὁ Ἀρταξέρξης ὁ Μνήμων (404 - 361 π.Χ.).—**ἔδεισεν**· ἄορ. τοῦ ποιητ. ῥ. **δεῖδω**=φοβοῦμαι.—**Κώνωνος**. πρβλ. Πανηγ. § 154 : **Κώνωνα ἐπὶ θανάτῳ συλλαβεῖν ἐτόλμησαν (οἱ Πέρσαι)**.—**οὕτως ἔχω πρὸς τινα** = οὕτω διατεῖθαι πρὸς τινα.—**λαθεῖν**· κεῖται ἀπολύτως (=νὰ κρυφθῆ).—**σπουδάσας... νομίσας**· ἐκ τοῦ φαίνεται.—**μέγιστον δὲ τεκμήριον**· πρβλ. § 52.—**τοῦ μὲν**· δηλ. Κύρου.—**διὰ τὸ μὴ φροντίζειν=διὰ τὴν ὀλιγωρίαν**.—**μικροῦ δεῖν**=σχεδόν.—**ἔλαθεν αὐτὸν ἐπιστάς**=χωρὶς νὰ τὸν ἐνοήσῃ, ἀπροόπτως ἐπέστη· **ἐφίσταμαι ἐπὶ τι**=πλησιάζω εἰς τι.—**βασιλείον**=ἀνάκτορον, καθέδρα τοῦ βασιλέως, πρωτεύουσα.—**πρὸς δὲ τοῦτον**· δηλ. τὸν Εὐαγόραν.—**ἐκ πολλοῦ**· δηλ. χρόνου.—**μεταξὺ πάσχων εὖ**· τὸ ἐπίρρ. **μεταξὺ** προτάσσεται τῆς χρον. μτχ. πρὸς δῆλωσιν τοῦ συγχρόνου (**μεταξὺ... ἐπεχείρησε**=συγχρόνως, ἐνῶ εὐηργετεῖτο ὑπὸ τοῦ Εὐαγόρου, ἐπεχείρησε...).—**φαῦλος**=μηδαμινός, ἀσήμαντος.—**αὐτῶ**· ἀναφέρεται εἰς τὸ **γιγνομένης**.—**κατὰ μικρὸν**=ὀλίγον κατ' ὀλίγον, σιγά-σιγά.—**φύσις**=μεγαλοφυΐα.—**πολὺ περὶ μειζόνων**=περὶ πολὺ μειζόνων· ἐνταῦθα ὁ Ἰσοκράτης ὑπαινίσσεται τὴν ἀποστασίαν τῆς Κιλικίας καὶ τὴν ἄλωσιν τῆς Τύρου καὶ ἄλλων πόλεων τῆς Φοινίκης (πρβλ. § 62).—**ὄρμῶ - ῶ** (ἀπολύτως κεῖται)=δεικνύω ζῆλον, σπουδὴν.—**ταῖς δυνάμεσι**· δοτ. τοῦ κατὰ τι.—**ἀπολελειμμένος**· πρβλ. ἐν § 48 : **λίαν ἀπολειφθῶ**.—**ἢ τοῖς ἄλλοις**=ἢ ἐν τοῖς ἔλλοις.—**Πνυταγόραν**· οὗτος, ὅτε ὁ Εὐαγόρας εἰς ναυμαχίαν τινὰ ἐνίκηθη καὶ ἔπλευσεν εἰς Αἴγυπτον, ἵνα λάβῃ βοήθειαν, μόνος ἐπὶ τινα χρόνον ὑπερήσπισε τὴν Σαλαμίνα.—**μικροῦ ἐδέησε...**

κατασχεῖν = ὀλίγον ἔλειψε νά. . . — **Κύπρον** τὰς πλείστας πόλεις τῆς νήσου ἐκυρίευσε. — **πολλούς** ὑποκμ. εἰς τὸ **μεμνησθαι**. — **τελευτῶν** χρν. μτχ. ἰσοδυναμοῦσα μὲ ἐπίρρ. (= τελευταῖον, τέλος). — **ἐμπίπλημι τινά τινος** = γεμίζω τινὰ ἀπὸ κάτι, κάμνω τινὰ νὰ βαρεθῇ κάτι. — **γίγνομαι κύριος τοῦ σώματος** = συλλαμβάνω τινὰ ζωντανόν. — **ἐποιήσαντο** δηλ. οἱ Πέρσαι διὰ τοῦ Ὁρόντου, γαμβροῦ τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν. — **λύω νόμον** = καταργῶ τὴν συνθήειαν. — **κινῶ τι** πρβλ. § 7. Ὁ Εὐαγόρας συνῆψεν εἰρήνην μὲ τὸν ὄρον νὰ βασιλεύῃ τῆς Σαλαμῖνος, νὰ δίδῃ ὠρισμένον ἐνιαύσιον φόρον εἰς τοὺς Πέρσας καὶ «ὕπακούειν ὡς βασιλεὺς βασιλεῖ προστάττοντι». — **ἀφείλετο** δηλ. ὁ βασιλεὺς. — **ἔτη δέκα** 385 - 376 π.Χ. — **τῶν αὐτῶν** δηλ. πόλεων ἢ χωρίων. — **τὴν . . . πόλιν, ἣν ταύτην** μὲ ἔμφασιν ἐπιτάσσεται ἢ δεικτικὴ ἀντωνυμία, ὅταν προτάσσεται τὸ ὄνομα καὶ ἡ ἀναφορικὴ. — **γάρ** διασαφητικόν. — **καίτοι** (ἀντὶ τοῦ **τοι**) = πράγματι, τῷ ὄντι. — **ἀρετὴ** = εὐσέβεια καὶ δικαιοσύνη. — **φανεῖται . . . ὑπερβαλλόμενος** = θὰ παρουσιασθῇ ὅτι ὑπερέβαλε. — **τὸν τῶν ἡρώων** ἐνν. πόλεμον. — **οἱ μὲν γάρ** δηλ. ἥρωες. — **αὐτῶν** ἀναφέρεται εἰς τὸ **μείζω**.

Ζ'. Συγκρινόμενος μὲ τοὺς μεγαλυτέρους ἥρωας παρουσιάζεται ἀνώτερος αὐτῶν, διότι καὶ ἐπὶ τῆς γῆς ἔζησεν εὐτυχῆς καὶ μετὰ θάνατον μνήμην ἀθάνατον κατέλιπε (§§ 66 - 72).

§ 66 - 69. **τῶν τότε** δηλ. τῶν κατὰ τὸν Τρωικὸν πόλεμον ἀμασάντων. — **ὃς** (πρβλ. § 40) = διότι οὗτος. — **πολιτεία** = διοίκησις τῆς πόλεως. — **ἄμεικτος** = ἀκοινωνητος, ἄξενος (πρβλ. ἐν § 47 : **οὔτε τοὺς Ἕλληνας προσδεχομένων** καὶ ἐν § 49 : **ἀπροσίστως εἶχον**). — **παντάπασι** = παντελῶς. — **χρησιμώτερον . . . τῶν ἄλλων** νοοῦνται οἱ λοιποὶ σύμμαχοι τοῦ μεγάλου βασιλέως, ἦτοι οἱ ἄρχοντες τῶν παραλίων πόλεων, οἱ ὁποῖοι κατὰ διαταγὴν τοῦ βασιλέως, ἔδωσαν πλοῖα εἰς τὸν Κόνωνα πρὸς καταπολέμησιν τῶν Λακεδαιμονίων. — **τῆς Ἀσίας κύριος** τοῦτο ἔγινε διὰ τῆς Ἀνταλκιδείου εἰρήνης (387 π.Χ.). — **οἱ δ' Ἕλληνες αὐτονομίας ἔτυχον** πρβλ. ἐν § 56 : **οἱ δ' Ἕλληνες ἠλευθερώθησαν**. — **ἐπέδωσαν** (κεῖται ἀπολύτως) = προῶδευσαν. — **τὴν ἀρχὴν δώσοντας** δηλ. τὴν κατὰ θάλασσαν ἡγεμονίαν τοῦτο δὲ ἔγινε μετὰ τὴν ναυμαχίαν παρὰ τὴν Κνίδον καὶ τὸν θρίαμβον τοῦ Κόνωνος. — **Εὐαγόρα** ποιητ. αἴτιον. — **πότερον** ἐνταῦθα δὲν ἀκολουθεῖ, ὡς συνήθως, εἰς μόνον ἢ ἄλλὰ τρεῖς. — **καθ' ὅτι αὐτῶν** = εἰς ὅ,τι ἐξ αὐτῶν.

§ 70 - 72. οἱ προγεγεννημένοι=οἱ πρόγονοι.—ἀξιοῦμαι τινος=κρίνομαι ἄξιός τινος.—δωρεὰ=τὸ χάρισμα· ταύτης τῆς δωρεᾶς· δηλ. τῆς ἀθανασίας, ὅπως ὁ Ἡρακλῆς κ.τ.λ.—σημεῖον=ἀπόδειξις.—ἐνθάδε = ἐδῶ ἐπὶ τῆς γῆς. — θεοφιλῆς=θεάρεστος.—ταῖς μεγίσταις... περιπεσόντας· λέγων ταῦτα ὁ Ἰσοκρ. ἔχει ὑπ' ὄψιν τοῦ ἰδίως τὸν Ἡρακλέα.—θαυμαστός=ἄξιος θαυμασμοῦ.—μακαριστός=ὁ νομιζόμενος εὐδαίμων.—τί ἀπέλιπεν (ἐνν. Εὐαγόρας) εὐδαιμονίας; (τὸ τί εἶναι ἀντικμ.)=ποῖον εἶδος εὐδαιμονίας τοῦ ἔλειψε; Ποία εὐτυχία τοῦ ἔλειψεν;—ὄς· (πρβλ. § 66)=διότι οὗτος.—ἐκείνῳ· ἀναφέρεται εἰς τὸ αὐτῶν.—τῷ σώματι=τῷ κάλλει καὶ τῇ ῥώμῃ τοῦ σώματος (πρβλ. § 22 - 23, ἔνθα ἀναφέρει τὰ προτερήματα αὐτοῦ).—γνώμη· πρβλ. § 41.—ἄμοιρος=ἀμέτοχος.—τὴν ἡλικίαν· δηλ. τὴν γεροντικὴν.—μήτε τῶν νόσων· καὶ αὐτὸς ὁ θάνατός του δὲν προῆλθεν ἀπὸ ἀσθένειαν.—τυχεῖν· συνάπτεται μὲ τὴν ἀναφορικὴν πρότασιν ὅ...εἶναι.—εὐπαιδίας... καὶ πολυπαιδίας=εὐτεχνίας καὶ πολυτεχνίας.—διαμαρτάνω τινός=ἀποτυγχάνω τινός.—καὶ τοῦτ'· μὲ ἔμφασιν ἐπανελήφθη ἢ ἀντωνυμία.—συμπίπτει τινί τι=συμβαίνει εἰς τινά τι.—ιδιωτικός=ὁ ἀρμόζων εἰς ἰδιώτας (ἀπλοῦς πολίτας).—τὸν μὲν· δηλ. Νικοκλέα.—ἀνακτες· ἐκαλοῦντο οἱ υἱοὶ καὶ ἀδελφοὶ τοῦ βασιλέως· ἀνασσαὶ δὲ αἱ ἀδελφαὶ καὶ γυναῖκες (πρίγκιπες καὶ πριγκίπισσαι).—τῶν ποιητῶν· ὑπονοεῖ τὸν Ὅμηρον, ὁ ὅποιος (Ἰλ. Ω, 258) λέγει περὶ τοῦ Ἐκτορος ὅτι ἦτο θεὸς μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων καὶ δὲν ὠμοίαζε μὲ υἱὸν θνητοῦ ἀλλὰ θεοῦ.—περὶ τὴν ἐκείνου φύσιν=περὶ τῆς φύσεως ἐκείνου (δηλ. τοῦ Εὐαγόρου).

Η'. Ἐ π ἰ λ ο γ ο ς. Ζητεῖ συγγνώμην ἀπὸ τὸν Νικοκλέα, διότι διὰ τὴν γεροντικὴν του ἡλικίαν δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐξυμνήσῃ τὸν Εὐαγόραν ὅπως ἔτρεπε· λέγει ὅτι σκοπιμωτέρα εἶναι ἢ ἐν τῷ παρ' ντι λό; ω εἰκὼν τοῦ Εὐαγόρου παρὰ οἱ ἰδρῶμενοι ἀνδριάντες αὐτοῦ καὶ τέλος προτρέπει αὐτόν, ὅπως ἀκολουθῶν τὸ παράδειγμα τῶν προγόνων γίνῃ ἀντάξιος αὐτῶν (§§ 73 - 81).

§ 73 - 77. τῶν οὖν... πολλὰ μὲν· ὁ πρῶτος μὲν ἔχει τὴν ἀπόδοσιν εἰς τὸ ἐγὼ δ', ὡ Νικόκλεις· ὁ δὲ δεύτερος μὲν εἰς τὸ οὐ μὴν ἀλλά.—τῶν μὲν οὖν· ἐνν. ἀνηκόντων ἢ ἀναφερομένων.—ὕστερίζω τῆς ἑμαυτοῦ ἀκμῆς=δὲν ἔχω τὴν ἀκμαίαν ἡλικίαν μου.—φι-

λόπονος=ἐπιμελής.—ὄσον... δύναμιν=ὄσον ἐγὼ ἐγκωμιάζειν ἡδυνάμην.—τὰς τῶν πράξεων· ἔνν. εἰκόνας.—οἱ τεχνικῶς ἔχοντες λόγοι=οἱ τεχνικῶς συντεθειμένοι λόγοι.—ταύτας· δηλ. τὰς εἰκόνας.—οὕτως...ὡς=τόσον... ὄσον.—φιλοτιμοῦμαι ἐπὶ τινι=καυχῶμαι διὰ τι.—γνώμη· πρβλ. § 27, 41 καὶ 61.—τύποι=εἰκόνες καὶ ἀνδριάντες.—ἐξενεχθῆναι· κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὰς εἰκόνας καὶ τοὺς ἀνδριάντας, οἱ ὅποιοι μένουσι ὅπου τοὺς στήσουν.—διατριβαί=συναναστροφαί, συνδιαλέξεις.—ἀγαπῶμαι=ἐπιδοκιμάζομαι, ἐπαινοῦμαι, θαυμάζομαι.—εὐδοκιμῶ=ἔχω ὑπόληψιν.—πρὸς δὲ τούτοις· ἔνν. προκρίνω τὰς τῶν πράξεων καὶ τῆς διανοίας εἰκόνας.—ὅτι=διότι.—πεπλασμένος=ὁ καμωμένος μὲ πηλόν.—γεγραμμένος=ζωγραφημένος.—ὁμοίω - ὠ τί τινι=ἐξομοιώνω, κάμνω ὅμοιον (ἴσον) τι πρὸς ἓν ἄλλο.—αἱ ἐν τοῖς λεγομένοις ἐνοῦσαι=αἱ ἐνυπάρχουσαι εἰς τὰ λεγόμενα, αἱ διὰ τῶν λεγομένων φανεραὶ γιγνόμεναι : « Οὐδεὶς ἔχων ἀσθενικὸν σῶμα δύναται, παρατηρῶν προσεκτικὰ τὸν ἀνδριάντα λ.χ. τοῦ Ἡρακλέους, νὰ ἀποκτήσῃ σωματικὴν δύναμιν· καθεὶς ὅμως, ὁ ὁποῖος θέλει νὰ γίνῃ χρηστὸς ἄνθρωπος, ἀκούων τοὺς ἐπαίνους τούτους εὐκόλως δύναται νὰ μιμηθῇ τὰ ἔθη καὶ τὰ φρονήματα, τὰ ὅποια γίνονται φανερά ἀπὸ τὰ λεγόμενα ».—χρηστοῖς· κατηγορημ. εἰς τὸ βουλομένοις.—γράφω· ἀντὶ συγγράφω.—τοῖς ἀπ' Εὐαγόρου· ἔννοεῖ τὸν Πνυταγόραν καὶ τοὺς ἄλλους ἀδελφοὺς τοῦ Νικοκλέους.—παράκλησις=προτροπή (πρὸς μίμησιν τοῦ Εὐαγόρου).—θεωρεῖν· δηλ. ὡς εἰκόνα.—συνδιατρίβω τινι=ἀσχολοῦμαι μὲ κάτι, μελετῶ τι.—φιλοσοφία=παιδεία.—ἐτέρους=οὐκ οἰκείους, ἀλλοτρίους.—ζηλῶ τινα=μιμοῦμαι τινα.—καὶ λέγειν καὶ πράττειν· ὁ σκοπὸς τῆς παιδείας κατὰ τὸν Ἰσοκράτη.—δυνήσει· κατὰ ἐνικὸν ἀριθμὸν, διότι ἔχει ὑπ' ὄψιν τοῦ μόνου τὸν Νικοκλέα.

§ 78 - 81. καταγινώσκειν· ἔνν. σοῦ, ὡς νῦν ἀμελεῖς· τὸ καταγινώσκειν ἐνταῦθα συνετάχθη μὲ γενικὴν καὶ εἰδικὴν πρότασιν ἀντὶ μὲ γεν. καὶ αἰτ. τοῦ πράγματος.—ὅτι· αἰτιολ.—διακελεύομαί τινι περί τινος=δίδω συμβουλὰς εἰς τινα διὰ κάτι τι.—καὶ πρῶτος καὶ μόνος· ταῦτα εἶναι ὑπερβολικά, διότι καὶ ἄλλοι πρὸ αὐτοῦ ἡγεμόνες ἦσαν πεπαιδευμένοι (Ἀγησίλαος, Διονύσιος).—εἰμί ἐν τινι=ἔχω τι.—ἐπιθυμεῖν· ἐκ τοῦ ποιήσεις·—διατριβή=ἐνασχόλησις εἰς τι, σπουδή.—ἀφερέμενός· ἔνν. τούτων.—εἰδώς· ἐναντιωμ. μτχ. —καὶ ποιῶ

καὶ ποιήσω ταῦτόν, ὅπερ... ταῦτα λέγει ὁ Ἰσοκράτης, διὰ τὸ μὴ φανοῦν αἱ συμβουλαὶ τοῦ αὐστηραίου.—ἀπολείπομαι = μένω ὀπίσω.—ἔξ ὧν=δι' ὧν.—παροξύνω τινὰ ποιεῖν τι=παρακινῶ τινὰ νά...—ἐπιμελεῖσθαι...ἀσχεῖν· ἐκ τοῦ προσήκει.—ὡς ἅπασι... αἰτιολ. πρότασις.—περὶ πολλοῦ ποιοῦμαί τι=θεωρῶ τι ἄξιον πολλῆς τιμῆς, ἐκτιμῶ τι πολὺ.—ἀγαπᾶν· ἐνν. σε (ἐκ τοῦ κατωτέρω τυγχάνεις).—ἀγαπῶ=ἀρκοῦμαι.—οἱ παρόντες=οἱ σύγχρονοι.—γίγνομαι ἐκ τίνος=κατάγομαι ἀπὸ τίνος.—τὸ παλαιόν... τὸ ὑπογυιότατον· ἐπίρρ.—τὸ ὑπογυιότατον = ἐπ' ἐσχάτων, πρὸ ὀλίγου.—οἱ ἐν ταῖς αὐταῖς σοὶ τιμαῖς ὄντες=οἱ ἔχοντες τὸ αὐτὸ μὲ σε ἀξίωμα, οἱ λοιποὶ βασιλεῖς.—ἔστιν ἐπὶ σοὶ=εἰς τὸ χέρι σου εἶναι.—προσήκει· ἐνν. γενέσθαι.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Α'. Λυσίου Λόγοι	Σελ.	7 - 54
1. Είσαγωγή	»	7 - 8
2. Κείμενον	»	9 - 34
1) Περὶ τοῦ Σηκοῦ ἀπολογία.....	»	11 - 20
2) Ὑπὲρ τοῦ Ἀδυνάτου.....	»	21 - 27
3) Κατὰ τῶν Σιτοπωλῶν.....	»	28 - 33
3. Ἑρμηνευτικαὶ σημειώσεις.....	»	35 - 53
1) Ἐπὶ τῆς περὶ τοῦ Σηκοῦ ἀπολογίας.....	»	37 - 44
2) Ἐπὶ τοῦ ὑπὲρ τοῦ Ἀδυνάτου.....	»	45 - 49
3) Ἐπὶ τοῦ κατὰ Σιτοπωλῶν.....	»	50 - 53
Β'. Ἰσοκράτους Λόγοι	»	55 - 145
1. Είσαγωγή.....	»	59 - 65
2. Κείμενον	»	67 - 110
I. Πρὸς Δημόνικον	»	69 - 79
II. Πρὸς Νικοκλέα.....	»	80 - 91
III. Εὐαγόρας	»	92 - 110
3. Ἑρμηνευτικαὶ σημειώσεις.....	»	111 - 145
I. Ἐπὶ τοῦ πρὸς Δημόνικον	»	113 - 122
II. Ἐπὶ τοῦ πρὸς Νικοκλέα	»	123 - 131
III. Ἐπὶ τοῦ Εὐαγόρου	»	132 - 145

Τὰ ἀντίτυπα τοῦ βιβλίου φέρουν τὸ κάτωθι βιβλιοσήμον εἰς ἀπόδειξιν τῆς γνησιότητος αὐτῶν.

Ἄντίτυπον στερούμενον τοῦ βιβλιοσήμου τούτου θεωρεῖται κλεψίτυπον. Ὁ διαθέτων, πωλῶν ἢ χρησιμοποιῶν αὐτὸ διώκεται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 7 τοῦ νόμου 1129 τῆς 15/21 Μαρτίου 1946 (Ἐφ. Κυβ. 1946, Α' 108).

ΕΚΔΟΣΙΣ Θ'/Δ', 1962 (V) — ΑΝΤΙΤΥΠΑ 40.000 — ΣΥΜΒΑΣΙΣ 1102/7.5.62

Ἐκτύπωσις καὶ βιβλιοδεσία : ΓΡΑΦΙΚΑΙ ΤΕΧΝΑΙ Ι. ΜΑΚΡΗΣ

~~ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΟΙ~~

~~ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ~~

~~ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΟΙ~~

A

Εξετασμένη
Εξωνήσομαι

Διδάσκει
Δευτέρα

[Handwritten signature]